

A ROMÁNIAI ÍRÓK SZÖVETSÉGE
ÉS A MAROS MEGYEI TANÁCS
SZÉPIRODALMI FOLYÓIRATA

Főszerkesztők:
MARKÓ BÉLA
(1989. december – 2005.)
GÁLFALVI GYÖRGY
(2005. december – 2007.)
KOVÁCS ANDRÁS FERENC
(2008. január – 2019. május)

Főszerkesztő:
Szerkesztők:

VIDA GÁBOR
CODĂU ANNAMÁRIA
DEMÉNY PÉTER
KOVÁCS ANDRÁS FERENC
LÁNG ZSOLT

Tördelőszerkesztő:
Korrektor:
Tipográfia:

SZABÓ RÓBERT CSABA
MOLNÁR ROZÁLIA
SZÓCS KATALIN

BIRTALAN KÖLÖK ZSOLT

IRSAI ZSOLT

TARTALOM

SZÁNTÓ T. GÁBOR:

A zsidó kutya (Monodrám, filmforgatókönyv) ■ 5

HATHÁZI ANDRÁS:

Mária projekt (Foghíjas szövegjavaslat egy előadáshoz) ■ 40

HORVÁTH PÉTER:

Jóccakát avagy rittanturi tantire (Operett zene nélkül,
két részben) ■ 66

SZABÓ RÓBERT CSABA:

A kelet-nyugati mélyszobor (Kárpát-medencei játék) ■ 114

SZÉKELY CSABA:

Mária országa (Történelmi játék) ■ 150

TALÁLT VERS

ZELK ZOLTÁN:

Kivert kutyák siratója ■ 221

NÉVJEGY

SZABÓ RÓBERT CSABA ■ 223

WWW.LATO.RO

archívum / szerzők / hírek / Látó Színpad – képek / linkek /
szemle / Látó-repertórium

Szántó T. Gábor

A ZSIDÓ KUTYA

MONODRÁMA, FILMFORGATÓKÖNYV

SZEREPLŐK:

KUTYA
SINTÉREK HANGJA
FÉRFI HANGJA
NŐ HANGJA
TECHNIKUS HANGJA

A színpadon két nagy karosszék, egy dohányzóasztal, a háttérben nagy, lábakon álló, kétajtós ruhásszekrény. Alatta egy fekete kalap. Az egyik karosszék mögött, zsidó imalepel alatt gubbaszt négykézláb a kutyát alakító színész. Az imalepel széle a fogai között.

Előbújik, körbeszalad a színpadon, majd kidugja fejét, körülnéz, a színpad egyik végében is ellenőrzi, lesi-e valaki a takarásból, majd a másik végébe szalad, ott is kinéz, mint aki ellenőrzi, figyeli-e valaki. Amikor úgy érzi, nincs semmi rá leselkedő veszély, odaszalad a falhoz, felkapaszkodik, „hátsó lábaira” áll, betakarja a fejét is, enyhén hajlongani és imádkozni kezd, hátán az imalepellel. Közismert zsidó imát mond, vagy csak annak dallamait halljuk.

KUTYA Smá Jiszróel, Adojnoj Elohénu, Adojnoj Ehod.

Zajt hall, ijedten hátrafordul, lekapja a taleszát, összehajtogatja, és eldugja egy szekrény mögé, majd maga is elbújik a karosszék támlája takarásába. Onnan leselkedik, dohog.

KUTYA (CON'D) Miféle sors ez? Miféle kutya sors? Először kutya voltam, azután kivert kutya. Utóbb örökbe fogadott kutya, azután zsidó kutya, majd pedig titokzsidó kutya. És csak reménykedhetek, hogy nem lesz belőlem újra kivert kutya. Lassan már azt sem tudom, ki vagyok, vagy mi vagyok. Igaz, korábban azt se tudtam, hogy az embernek... *(elhallgat)* mármint hogy egy kutyának ilyen identitás-izéje lehet.

Kibújik a karosszék mögül, előrejön a színpad szélére, körbenéz.

KUTYA (CONT'D) Ha belegondolok, honnan indultam, és hová jutottam, nem tudom, min keseredjek el inkább, az állatokon vagy az embereken. És semmi mást nem tudok tenni, mint hogy újra és újra emlékeztetem magam, hogy el ne felejtsem, hogyan történt, hogyha egyszer fiam lesz, vagy lányom, és felnőtt, elbeszéljem neki a történetem, azon a napon, mondván...

Megmerevedik, kialszanak a fények, csak a színész fejére és a faliórára vetődik reflektorfény. A falióra mutatói visszafelé kezdenek pörögni, előbb lassan, majd egyre gyorsabban.

Kialszik a színészre irányuló fejfény, csak az órát, esetleg még egy visszafelé pörgő naptárat látni a falra vetítve, majd elsötétül a színpad, vonyító hangot hallunk, majd több vonyító hangot, kutyák ugatását, egy egész, fenyegető kutyakórust.

Újra fókuszált fény gyúl, csak a színpad közepére vetül, a kutyát egy rács mögött látjuk. A rácsba kapaszkodik.

KUTYA (CONT'D) Így kezdődött. Tisztára úgy, mint azokban a mesékben, amelyeket később a gazdám gyerekének meséltek. Csak még sötétebb volt, még hidegebb, még félelmetesebb. Apámat nem ismertem, legalábbis nem emlékszem rá. Hiába akarnék, nem tudok. Nem élt velünk. Anyám tekintetére emlékszem csak. Megtört volt, sovány és mindig szomorú. Nem tudom, talán szégyellte a nyomort, fájt neki, hogy egyedül van, vagy gyűlölt, hogy vigyáznia kell rám. Vagy mindez egyszerre. Nyomorult körülmények közt éltünk. Kiharapott szemeteszásákokból előtűrt maradékok, egy-egy elkódorgott csirke, kidobott csontok, szardínia, sárgára száradt tejfölmaradék, erre emlékszem. Meg arra, milyen jó tudott lenni egy-egy májkrémkonzerv, ha félig még tele volt, vagy egy-egy vastagabban hámozott sajt, még ha kicsit penészes volt is a héja. Később láttam a másik oldalról is, amikor frissen bontották ki a konzervet, és megcsapott az illata, vagy nagy tömbökből szelték a sajtot, és nekem is vágtak belőle. Olyankor emlékeztem, igen, emlékeztem, milyen volt éhezni, ahogy most már arra is emlékszem, milyen volt akkor emlékezni. De mindez semmi nem volt ahhoz képest, amikor fékezett a nagy szürke autó.

Fékcsikorgást hallunk, autóajtó csapódását, kertkapu nyikorgását, hangszóróból sintérek suttogását, majd kiabálását. A kutya a földre lapul, ide-oda mászik, kúszik, közben felhúzza ínyét, vicsorog.

SINTÉREK HANGJA Te menj a másik oldalról! Kerülj a hátába! A karikát! Most! Dobd már rá! Ez az! Húzd meg! Húzd már!

Kutyák ugatását, vonítását lehet hallani.

SINTÉREK HANGJA (CONT'D) Megvagy, az anyád kurvaistenit! Gyere, kicsikém! Gyere, kincsem! Úgy, szépen, nyugodtan.

Ütések zaja. A kutya felvonít, mintha őt érné hátulról ütés. Megpördül, kapdos, harap, küzd.

SINTÉREK HANGJA (CONT'D) Maradsz szépen! Maradsz, különben megfulladsz! Ne kapálózz, mert felhúzzunk! A hálót! Dobd rá a hálót! Ne harapj, te! A kurva anyád! Nyugi! Úgy van, kushad szépen. Fekszik. Fekszik! Ez az! Ez már a miénk!

KUTYA (bólogat) Befogtak. Mint egy kezdőt. Tudhattuk volna. Az a nagy darab véres hús a placcon. Csapda volt. Ők tették ki. Négy rohadt sintér. De az ösztön erősebb volt, mint a félelem és a józan ész.

Vasrács csapódásának hangjára a kutya összerezzzen. Hátranéz. Körbenéz, a rácshoz tapad, láthatóan gyorsan, rettegve mozog hol erre, hol arra.

KUTYA (CONT'D) Anyám... Én már nem láttam. Utoljára akkor reggel. Hogy ott pusztult az udvaron, mert belerúgtak, drót fojtotta meg, vagy kocsi ment át rajta, nem tudom. Az ember vagy a kutya sosem tudhatja, mitől kell jobban tartani. A többi embertől vagy a többi kutyától. Mindenesetre a telepen, ahová vittek, nem lehetett tudni. Hogy átharapja a torkod valami szomszéd véreb, aki szemet vetett a fejadagodra, vagy hogy olyanokhoz kerülsz, akik nem akarnak belőled egyebet, mint a bundád. Ki akarnak tömni, vagy egyedi lábtörlőt készíteni belőled. Némelyiken már akkor lehet érezni, hogy veszélyes, amikor jönnek, de van, akin nem látni elsőre, csak amikor hátulról a nyakadra dobta a drótot, és megrántja.

Nyakához nyúl, mintha drótot érezne megszorulni.

KUTYA (CONT'D) A telepen is öltek ám kutyát. Pusztá szórakozásból, amikor berúgtak. Mázhim volt. Vagy talán...

Hirtelen lekuporodik a szekrényhez, taleszt (imaleplet) húz elő, fejére húzza, úgy mondja.

KUTYA (CONT'D) Borhu esz Adojnoj hamevajró leajlom vóed.

Lehúzza magáról a taleszt, összehajtja és visszadugja a szekrény alá.

KUTYA (CONT'D) És akkor vége lett. Akár egy rémálomnak. Egyszer csak jöttek értem. Érttem is jöttek. Azt el nem lehet mondani, milyen, amikor valaki téged akar. Az első pillanatban a rettegés. (Lelapul a földre, hátrafelé mozog, kezével ellenálló mozdulatokat tesz, mintha kutya küzdene a sintérrel, a vonszolásnak való ellenállás mozdulatai.)

KUTYA (CONT'D) Mikor a bot végén a hurokkal megfognak, és odavezetnek, hogy megmutassanak. A vonakodókat végigvonszolják a vizes folyosón, a slaggal is végigveretik, hogy hideg víztől tiszta és fényes legyen a szőrük. Aztán megpillantod őket. *(Izgatottan néz)* Az intelligensebbek érzik rajtuk, hogy nem akarnak rosszat. Látod a szemükben az irgalmat, látod a botránkozást, a felháborodást, hogy így tarthatnak állatokat, ahogy a kutyatelepen. És látod, hogy segíteni akarnak, és mégsem hiszed, hogy létezik ilyesmi, mert soha nem volt benne részed. És már csak rutinból is ugatsz és morogsz, bár inkább sírnál a boldogságtól, de nem teheted, nehogy tévedj, nehogy becsapd magad, nehogy csalódnod kelljen, nehogy azt higgyék, hogy könnyű préda vagy, és mert sosem lehet tudni, mi van az együtt érző arc mögött. Mert eddig soha nem láttál még ilyen arcokat.

Elsötétül a szín. Autóajtócsapódás hangjai. Pubán, halkan indul az autó, minőségi motor zaját hallani. A színpad hátsó falán mozgó autó szélvédőjén keresztül felvett utcaképek, Budapest látképei. Kerepesi út, Keleti pályaudvar, Oktogon, Nyugati pályaudvar. Egymásba mosódó képek vagy film. A Margit-hídon halad át az autó. A kamera, akár egy tekintet, az autó oldalablaka felé fordul, felemelkedik, mint egy meglepődött szemlélő, úgy néz ki a Dunára, majd tompa puffanás hangja, mintha a kutya az orrát ütné be az ablakba, és leszédülne az ülésre, az autókabin plafonját látva. Közben ezt látjuk, a kutyát alakító színész a színpadon eljátssza, hogy beütötte a fejét, és leszédül a földre.

Amikor magához tér, látjuk a filmen, amint az autó már felfelé halad a Margit utcán, majd jobbra az Apostol utcán, utóbb a Vérhalom utcán. Fékezés, megállás, autóajtó, kertkapu csapódásának hangjai.

Egy labda gurul be a színpadra. A kutya csaholva ugrál a színpadon, kergeti, pofozza a labdát, majd elkapja, visszagurítja. Lefekszik, fél karjára támaszkodik.

KUTYA (CONT'D) A ház a dombon volt, a folyó fölött. Legalábbis a kert végéből a folyóra lehetett látni, s a hidakra. Abban a pillanatban, ahogy megérkeztünk, ennem adtak. Már ebből lehetett érezni, hogy úriemberek. Nem vártak kérésre, adtak maguktól. És nem akármilyen ételt. Szafaládét. Először nem hittem el. A fiú, Dani hozta, tányéron.

Egy vetített fénykép jelenik meg a falon, fiú portréja, majd a szafaládé fényképe.

KUTYA (CONT'D) Nem nyúltam hozzá, bár csábító volt a szaga. Nem hidegen adták, hanem főve. Egy pillanatra megzavarodtam. Nem fogadtam

el. Akkor a fiú beszaladt a házba, kihozott még egyet. Leült a teraszon az asztalhoz, és enni kezdte. Én meg csak ültem, és hol őt néztem, hol a földre tett tányérban gőzölgő húst, hogy ugyanazt eszi-e. „Ha nem hiszed el, hogy ugyanaz, gyere, szagold meg!”, mondta, és az orrom elé tolta a tányérját. Nem voltam rest, odamentem és bekaptam a szafaládét, amibe előzőleg beleharapott.

Hátrál, és nagy falatokban evést imitál.

KUTYA (CONT'D) Lehet, hogy falánknek tartott, lehet, hogy nem kellően idomítottnak vagy udvariasnak, nem érdekelt. Azt is tudtam, hogy kockázatos, amit teszek, mert megüthet egy vasrúddal, husánggal, kötéllel, vagy hívhat másokat, hogy együtt megverjenek, de próbára kellett tennem. Nem mondom, bizalmatlan dolog volt, aztán meg szemtelen, de aki onnan jött, ahonnan én, az kétszer is meggondolja, mielőtt idegentől ételt... *(A fejét ingatja)* És fel kell mérnie, meddig mehet el. Ki kellett próbálnom. Probára kellett tennem. Még ha félttem is, és még ha akkorát kordult is előtte a gyomrom...

(Gyomorkorgás hangjait halljuk.)

Na, valahogy így. Csak azután fogadhattam el gazdámnak őt. Nem harapudott rám, viszont odaugrott a földre tett tányérhoz, és kikapta a szafaládém.

Mutatja, hogy ugrott oda a gyerek, és hogy tömte magába a szafaládét.

KUTYA (CONT'D) „Akkor én meg megeszem a tiéd”, kiabálta. „De ez lesz a te tányérod. Máskor csak innen ehetsz.”

Lezser eleganciával leül a karosszékre. Átveti mindkét lábát a karfán. Nagy-képű kézmozdulatokkal mondja:

KUTYA (CONT'D) Részemről ez elfogadható kompromisszumnak tűnt. Ha garantálja, hogy hosszabb távon sem romlik a szolgáltatás, és más tekintetben is megbízhatok benne. Ezért hát nyitott voltam, kedves, kíváncsi, de elővigyázatos. Utána füttyentett. *(Füttyent)* Nem mozdultam. Lássa azért, hogy kivel van dolga. Akkor aztán szépen, szóval hívott, erre már hajlandó voltam, és megmutatta a kertet.

Nagy, lusta léptekkel körbejár a színpadon, időnként megtorpan, és mint egy izgatott kutya, felemeli a fejét, szaglászik.

KUTYA (CONT'D) Nagy szabad tér volt, csupa izgalmas bokor, alacsony fa, aminek villás ágai közé ugorhattam *(Felugrik a másik karosszékre, lekuporodik, majd leugrik és elbújik mögötte)*, és, a későbbiekre gondolva, el is bújhattam mögéjük. Kutya és macskák szaga kúszott át a szomszédból, mindenféle kalandot ígérve, és a fiú mindenhova jött velem. Az iga-

zat megvallva, kicsit terhemre is volt. Szívesen átmásztam volna máris a kerítés alatt, hogy körbenézzek, mi van a szomszédban. De kijött a férfi a házból, aki nemrég az autót vezette, és kiabált, „Dani! Merre vagytok?” Minthogy csak ketten voltunk, nem volt kétséges, kettőnket szólongatta. „Gyere”, szóló rám Dani, „mutatok neked valamit”. Mikor akart nekem bárki emberfia mutatni valamit? Mikor szóló hozzám bárki ilyen hangon? Persze, volt már tapasztalatom, csábítottak, csaltak tőrbbe, gyanakodtam, bizalmatlan voltam, de kezdtem meginogni. Lehetséges volna, hogy a szafaládé is, a labda is csapda volt? Lehet, hogy most adnak oda valakinek, aki hurkot dob a nyakamba, kampóra húz vagy zsákba tesz, egy szívlapáttal agyonver, és terítőt vagy falvédőt készít belőlem?

Egy pillanatra megáll.

KUTYA (CONT'D) A túlélő a veszély legkisebb, akár csak félreértett jelére újra átélheti azt, amibe egyszer majdnem belepusztult, tudtam meg később, amit akkor csak éreztem. Félreért, mert szorong, minden apró jelet eltúlzottnak láthat. Félelmem azonban alaptalannak bizonyult. András, így hívták Dani apját, a fiával együtt a ház mögé hívott. A fiúban volt már kis bizalmam, benne nem. Óvatosan, lassan és puhán lépkedtem, minden eshetőségre készen. Furcsa kis építményt mutatott a ház oldalánál. Mintha százszoros kicsinyítéssel állt volna ott a ház, amelyben ők laktak.

Vetített fényképen a háttérben megjelenik egy kutyaház.

KUTYA (CONT'D) (nostalgiával) Fából épült, kis ajtót vágtak rajta, régi, kopott, de még puha szőnyeget tettek bele, és két tányér állt előtte. És azt mondták, ez a házam. Az én házam. Az enyém, akit néhány hete még hurokkal fogtak be, és épphogy megúsztam a nyúzást. És egyszer csak enni adtak, beszéltek hozzám, befogadtak.

Négykézlábra ereszkedik, lelkendezve csahol, hátára fekszik, odadörgöli magát a földhöz, izgatottan simogatja magát, kéjelegve sikkant.

KUTYA (CONT'D) Meg voltam zavarodva. Hihetek nekik, vagy sem? „Hogy hívjuk, apa?”, kérdezte a fiú. „Legyen Pajesz! Nézd csak, úgy lóg a füle.” Így kaptam a nevem. A félreértések elkerülése végett közlöm, sémi, akarom mondani, semmi más oka nem volt a nevemnek. A jövőbe senki nem lát, hacsak nem hisszük, hogy az idő a jövőn át a múlttal valamiképpen körbeér.

Elrévül utolsó szavai közben, mintha misztikus tant tanulna. Hirtelen a karosszékhez lép, körbenéz az ajtó, a színpad két sarka, majd a közönség fe-

lé, lehajol, kibúzza a szekrény alól, fejére és vállára teríti a taleszt, alóla mondja.

KUTYA (CONT'D) Tanították mestereink, a tórában nincs előbb és után, így alkotta meg, aki egyben látja a világot térben és időben, mindent, ami volt, ami van, ami lesz.

Lekapja a taleszt, összehajtja, begyűri a szekrény alá.

KUTYA (CONT'D) De én nem keverhetem össze a múltat a jelennel, mert az életem múlhat rajta. Nem mondhatom, hogy akkor kezdődött a zavar, mert ami addig volt, az is épp elég zavarosnak tűnt, de a rend, a nyugalom és a jólét is okozhat zavart annak, aki azelőtt rendetlenségben, nyugtalanságban és nyomorogva élt. Mindenesetre sokszor kiabáltak a szomszédból, amikor átmentem, hogy *(Gúnyosan utánozza a női hangot)* „Jöjjenek, mert átjött a kutya.”

A falon egy fotón kerítés alatti lyuk tűnik fel, melyet a gyepebe kapartak.

KUTYA (CONT'D) Nem értettem, mit akarnak. Nem volt értelme, úgy érttem, számomra is átlátható értelme. És minthogy nem ütöttek, legfeljebb magyaráztak, csak lassan értettem a szóból, és nem vettem komolyan. Ezért vittek orvoshoz. Kutypsichológus. *(Rátartian)* Bezony. Nem sima kiképző. Hótt komoly. Budai úri kutyának ez dukál. Volt bizalomerősítés. Jutalomfalatok. Séta, ügetés, futás, nyakörvvel és nyakörv nélkül. Volt közös játék, akadálypálya. A vizesárkot mondjuk rohadatul utáltam. Volt relaxálás, simogatással. És volt házi feladat: ül, fekszik, ugrik, emelt hang, gyengédség, minden. Akár ha újra kezdődött volna az egész életem. És működött. Már néhány hét után. Mondhatni, civilizált, városi kutya lettem. De amikor csábító illatokat hozott a szél a szomszédból, akár velős csont, akár szalámi, akár májpástétom, akár sült kolbász vagy füstölt oldalas szagát...

Gyorsan pergő képeken kivetítve az ételek. A kutya orrával többször beleszippan a levegőbe, majd szigorúan arcon csapja magát.

KUTYA (CONT'D) Nem! Erre még gondolni se szabad. Mert más, amikor kényszerből eszik ilyesmit valaki, és más, amikor élvezetből. Más, amikor szabadon választ, és megint más, amikor az életét kell mentenie, mert nincs választása. És nekem most nincs választásom, de élvezni azért nem fogom.

(Négykézlábra ereszkedik, odamegy az ajtóhoz, a résen kiles)

Hol hagytam abba? Nehéz volt alkalmazkodni. Nehéz volt megszokni a rendet. Mit tudtam én, mi a rend? Rend addig nekem az volt, amit az ösztöneim diktáltak. Az éhség, a szomjúság, a félelem és a vágy. De egy

magamfajta, az alkalmazkodik. Szelídíthető, idomítható. Ha labdát dobálnak neki...

(Egy labdát dobnak be a takarásból, vetődik, elkapja, visszadobja)

...ugrál. Ha virslidarabokat... *(Elhallgat, vár, késik a virsli bedobása, ki-néz a takarásba)* Mondom: virslidarabokat!

(Egy kis darab virslit dobnak be, elkapja, megszagolja, undorodva eltartja magától, szitkozódik)

Ez nektek virsli? Az anyátok jóistenit, ezt zabálja meg a kellékes, meg a rendező... *(Visszadobja a virslit a takarásba)* Szóval tud a magamfajta boldog lenni, ha a füle tövét vagy hasa alját simogatják. *(Hálásan és kéjesen fekszik a hátára, s húzza fel a lábát, hogy aléltnan várja a további simogatást.)*

Minden érző lény korrumpálható. Nem csak a politikusok. Nem csak üzletemberek. Nem csak az újságírók, de jószerével mindenki. Hol az öntudat, kérem tisztelettel? Miben nyilvánul meg a méltóság?

(Négykézlábra áll, gyors mozgással ugrik, mászik, körbe)

Egyedül a szökésben, a szabadságvágyban, a tágasságban, amit csak mi érzünk, amikor öntudatlanul futunk egy étel illata, egy ellenséges idegen vagy egy nőstény hátsója után, és vágyunkat vagy dühünket nem felhőzi semmi, se a jó ízlés, se a szokások, se a bűn tudata. Akit viszont megszelídítenek, és civilizálnak...

Benyúl egy szekrény alá, onnan kotor elő egy rozszant, elhordott fekete, valóságos zsidó kalapot. Négykézláb szájába veszi a peremét, rázza, majd leejti.

KUTYA (CONT'D) A magamfajta, aki magáévá teszi a normákat, s akit így magáévá tesznek a normák, attólfogva nem tudja, hol végződik ő, és hol kezdődik a norma, vagy hol végződik a norma, és hol kezdődik ő. Az, aki így végzi, legalább két úrnak szolgál, és gyakran zavarba kerül. Addig csak szégyellni tudjuk magunkat, ha az emberek épp rajtakapnak valami, és hangos szóval kérik számon. De ha magunk vagyunk, nincs bűntudat, mert nem bennünk van a tiltás, hanem a tekintetükben.

(Visszalöki a szekrény alá a kalapot)

Ezért is tudtam önfeledten élvezni a környék szukáit. Nem mind volt emlékezetes. És én sem voltam túl válogatós. Mintha csak felejteni akartam volna az úri kutyák között korábbi proliéletem. Ők meg kiélvezték bennem a rossz fiút.

(Közösülést utánzó mozdulatokat tesz)

Még ha nem is voltam már telepi kutya vagy sintérszökevény. Budai, úri kutya lettem, külvárosi stichhel és némi nosztalgiával. Jól tartottak,

meg kell hagyni. Napközben a szobába is beengedtek, a konyhába is, sőt, éjszaka néha ott alhattam Dani ágya előtt, a szőnyegen. De ha nyitva volt az ablak, és nyári éjszakákon meghallottam a szukák vonyítását, nem volt maradásom. Mert aki eszik és jóllakik, az magabiztos lesz, alkalmasint elbizakodott, és más szükségletei is kifinomulnak. Ott volt például Lina. Mi az, hogy például? Mintha minden elhomályosulna, életlen volt a világ, és elmosódott, csak Lina volt látható. Gyönyörű, kecses, nyílt tekintetű példány. Hogy tudott ülni, állni, futni, feküdni! Mind ezt pár méterre tőlem, a szemközti szomszédban, hogy illatát mindig felém fújja a hegyekből lezúduló északi szél.

Nőstény kutya képe jelenik meg fotón. Szerelmes léptekkel, imbolyogva közeledik a képhez, majd vadul csókolgatni, nyalogatni kezdi.

KUTYA (CONT'D) Az utca felőli fronton földbe mélyesztett betonkerítés állt.

Durva, vastag kő, nem lehetett kijutni. A szomszéd kerten túl, ahová átmászhattam, beépítetlen telek, s a túlsó kerítés alatt lazán átfúrhattam magam. Nyár volt, meleg éjszakák, tücskök ciripeltek. Minden az életről szólt, s én minden másról elfeledkezve ott lihegtem, szaglásztam, ugattam és vonyítottam a Lina után.

(Megint a falhoz dől, kéjelegve simul a fotóhoz, nekidörgölőzik)

Lina gazdái azonban, prüd, konzervatív, merev, a mások örömére láthatóan féltékeny népek, figyeltek. Nemcsak hogy elkergettek, de fel is jelentettek. András csak nevetett, férfidolognak tartva, Dani elpirult, de Mari, András felesége és András anyja, Klári

(Megjelenik a fotójuk a színpad hátsó falán)

szégyenkeztek. „Hogy béke legyen”, gönnolom nekik ezt a békét, úgy döntöttek, meg kell kötni éjszakára. Engem! Egy szabad, telepi kutyát! Hogy az idős hölgy megbotráncozott, hagyján. De hogy Mari is úgy tett, mintha bármi kivetnivaló volna benne, hogy a nyomor, a félelem és a bezártság hónapjai után szórakozni támadt kedvem, ez rosszul esett. Bedurvult a helyzet, pedig addig normális volt velem. Ellátott, bár meg kell hagyni, nem simogatott annyit, mint Dani. Úrinő, nagyon tud viselkedni, nagyon tud mosolyogni, mint akinek fontos, túlfent is fontos, mit gondolnak róla a szomszédok. Vagy mintha tartana valamitől, ezt leplezi, s ezért ilyen nyájas. Vagy mintha a viselkedési formák rítusok volnának, akár valami kaszté, mintha valami mást, tudom is én, mit pótolnának. És mintha neki nem lettek volna olyan szükségletei, mint nekem.

(Ökölbe szorítva kezét, közöszlést utánzó mozdulatokat tesz)

Mesélhetnék én is, ha nem volnék ilyen polgárosodott, hisz ott laktam a házban.

(Finomkodva köhög, majd bizalmaskodva, pletykálva közel hajol a közönséghez.)

Egy-egy nyári éjszaka, a nyitva hagyott ablakon át hallottam egyet s mást, amire én is megjegyzést tehettem volna.

(Sokatmondón bólogat)

És hát a fantáziája... Na, hát azzal egyszer kiborított. Nem sokkal azután, hogy ott laktam már náluk, Mari és András a teraszon beszélgettek egyszer, késő éjjel. Nagy volt a csend. Azt hitték, én is alszom. Nem hallgatóztam, nem hallgattam ki őket, vagy ilyesmi, de hát mit tagadjam, hallottam, miről beszélnek, miközben Klárika és Dani már aludtak. Erre már én is nehezen találok szavakat. Mari egyenesen azzal gyanúsította a fiát, hogy...

(Fejét csóválja, dúltan fel alá járkál)

El se tudom képzelni, hogy egy anyának ilyesmi forduljon meg a fejében. Komolyan, baszd meg, elképesztő! Oké, értem, szereti, túlzottan félti, túlvágy, meg minden, mert egyke, mert a mama szeme fénye, meg mert nincs más, nincsenek távoli rokonok, csak a szűk család, csak az egy szem gyerek...

(Megtorpan, szembefordul a közönséggel)

De azért azzal mégse kellett volna meggyanúsítania, hogy ő és én. Márminthogy... Értik? Azt gondolta... arra célozgatott... hogy a fiúnak van valami... Hogy is mondta? „Természetellenes vonzalma” hozzám. És még figyelte is. Kémkedett utána. Csak azért, mert a gyerek gyakran simogatott, szeretgetett, átölelt, sok időt töltött velem, beszélt hozzám, gyengéd volt, és kedves. Jó, mi? Megáll az eszem, mik jutnak az emberek eszébe! Vagy csak az anyák ilyen dilók? Egy apa is képes így szorongani?

(A közönség soraiban ülőket kérdezi)

Maga szerint egy férfinak is eszébe juthat ilyesmi? És maga szerint? És maga mit gondol? Vagy ez macsó gondolkodás? Komolyan mondom, ha nekem eszembe jut, azóta is mindig ki vagyok bukva. Mondjuk, lehetett volna kevesebbet piszkálni azt a gyereket, nem kérni számon rajta állandóan a leckét, az iskolai kötelezettségeit, a különórát: a tenisz-edzését, a zongoraórát, a németórát, az angolt, a faszom tudja, mit, és akkor velük is jobba lett volna, gyengédebb lett volna, természetesebb lehetett volna a viszonyuk. Akkor talán nem lett volna ilyen éles kont-

raszt, aközött hogy velem, és aközött, hogy velük hogy beszél. Alig volt barátja, ideje se nagyon lett volna persze rájuk. Semmi bandázás, csavargás, egy igazi balhé nem volt az életében, talán ezért is történt aztán, ami történt, mert fogalma sem volt, hogy kezelje az ilyen helyzeteket. Komolyan mondom, úgy éreztem, Mari féltékeny rám Dani miatt, egyszerűen azért, mert a fia szeret, kedves velem, figyelmes, gondoskodó, vele meg gyakran pokróc, ahogy Mari is vele.

(Egy pillanatra elnémul)

Akár már be is vallhatom, én se kedveltem kezdetben annyira Marit. Egyszer, kicsit meg is haraptam, amikor a tányéromhoz nyúlt. De hangsúlyozom, csak kicsit. Most mi van? Csak belekaptam a kezébe, vér se folyt, bár a fogam nyoma ott maradt. Lehet, hogy én is féltékeny voltam, ahogy ő. Daninak mégiscsak volt anyja, aki aggódott érte, volt, aki féltette, aki törődött vele, aki féltékeny volt a fia érzéseire mások iránt... Bonyolult az élet egy családban, én meg, a legkésőbb érkezettként, mondjuk csak ki egyenesen, ne szégyelljük, árva, kóbor kutyaként, hontalan-ként, örökbe fogadottként, nem mindig kezeltem jól a helyzetet. Volt, amikor úgy éreztem, hálából meg kell tennem dolgokat. Nem viszünk csorgós velős csontot a szobába. Nem piszkolunk a kertbe sem, nemcsak a teraszra, hűlő ételbe nem nyalunk bele, Klárka hajhálóját nem rágjuk szét, protézisét sem piszkáljuk ki a pohárból.

Miközben beszél, fotókon velős csont egy szőnyegen szétfolyva, kutyaürülék a teraszon, majd egy protézis csattan egy megmozduló fotón. A kutya riadtan odakapja a fejét, majd megadóan felemeli a kezét.

KUTYA (CONT'D) Oké. Elfogadható, józan kompromisszumok. De volt, amikor úgy éreztem, elég, mert olyasmiben várnak alkalmazkodást, amire, lényemen fogva, képtelen vagyok. A Lina-ügy ilyen volt. Egyszerűen fogalmuk se volt a kutyák szerelmi életéről. Ezt magamnak kellett bonyolítanom, és esküszöm, meg is tettem volna, ha nem gördítenek elélem Lina gazdái leküzdhetetlen akadályokat. Stupid kispolgárok. Az ösztön túlzott, féltékeny őrei. Mondhatnám azt is, miattuk történt minden.

(Bizalmasan közelebb húzódik a közönséghez, lehalkítja a hangját)

Gyakran kiszöktem esténként, mielőtt megkötöttek, de nem láttam Linát, mintha biztonságba helyezték volna, mintha egyenesen elrejtették volna előlem a házban. Lestem, kerestem, vonyítottam, kapartam a kerítés alját, ugráltam, belekapaszkodtam a drótszemekbe, felmászni próbálva, de mindhiába. Csak összezártam magam, amikor leestem. Maguk itt mind voltak már szerelmesek, igaz? Mind kívántak már valaki mást,

nem igaz? Na ugye! Mind vágytak csókolózni, egy másik meleg testet érezni, és mit tagadjuk, mind vágytak üzekedni, hisz végső fokon maguk is mind állatok. Tudom, hogy megértenek, hogy is ne értenének meg, hisz én is csak egy vagyok maguk közül. Egyetlen, mindössze egyetlen esélyem maradt, és bárhányszor gondoltam is végig azóta, nem tudom feloldani az ellentmondást, hogy a szívnek nem lehet parancsolni, ezért jól tettem, amit tettem, meg kellett tennem, mert nem tehettem mást, ha én én akartam lenni, ugyanakkor valahol felelős vagyok azért, ami történt, mert ha én másként cselekszem, lehet, hogy minden másként történik, s akkor most talán nekem sem kellene titokban élnem legbensőbb életem, nem is ez lenne az életem, sőt, minden bizonnyal azt az életet se kellett volna korábban élnem, amit éltem, egész egyszerűen nem azt az életet éltem volna, amit most titkolnom kell, ha nem akarom, hogy gúny tárgya legyek, vagy akár száműzzenek, vissza a sintértelepre. De felelősséget kell viselnünk tetteinkért, és korántsem biztos, hogy nekem nem ez a sors lett megírva az élet könyvében

(Körbenéz, keleti irányba fordul, finoman hajlongani kezd),

ahová eddig minden évben beíratam és bepecsételtettem, áldasson érte a...

(Szája elé kapja a kezét, óvatosan körbenéz, majd leül a földre)

Naponta egyszer sétálni vittek. Ez általában Dani feladata volt. Hozta magával a pórázt, de bízott bennem, ahogy én is benne. Nem tételezett fel semmi rosszat rólam, és én se róla. Addigra már megszoktam a környéket, bárhonnan hazataláltam. Rágondolni is jólesett, hogy van hová visszatérni, és hogy haza is várnak. Nem is lett volna semmi baj. Emlékszem, verőfényes tavaszi nap késő délutánja... Mélyeket szippantottam a langy levegőből.

A kanadai nyárfá szöszei szálltak, ha az orromba ment, prüszköltem. Kellemes, bár némileg párás idő, amikor már szívesen meghempergőzne a magamfajta a legutóbbi esőktől megmaradt pocsolyákban. Egyszerre, ahogy a domboldalon mentünk felfelé, és kétoldalt a kerítések mögül irigy és acsargó kutyák bámulták szabadságomat, Dani pedig lemaradt, egyszer csak megpillantottam a túlsó oldalon, egy mellékutca torkolatában Linát. Ott állt, és nézett, mintha szándékosan azért bukkant volna fel abban a percben, hogy megzavarjon. Hasonlóképpen szabadon, póráz nélkül sétált, akárcsak én. Látványától, mit tagadjam, mindig zavarba jöttem. Forróság öntött el. Tudtam én addigra már minden nyomorult viselkedési szabályt a kerten és a házon belül és kívül. Ismertem

az utcán haladó járókelők megugatásának tilalmát, a boltok előtti várakozás unalmát, a szemetesekben szagló ételmaradékok veszélyét, az autógumikra vazelés illetlenségét, a piros lámpa szigorú jelentését az utcák sarkán, a póráz felvételének és levételének ritmusát, mindezt százszor is elmondták addigra, kipróbált rend szerint zajlott minden. De nem hiszem, egyszerűen nem hiszem, hogy ha bárki maguk közül ilyen kihívásnak, ilyen ellenállhatatlan késztetésnek lett volna kitéve, mint én a Lina látványa, illata és pillantása által, akkor képes lett volna ellenállni.

(Csettint)

Bingó. Kitalálták. Én se tudtam. Fogalmam se volt, hogy kerültem át a túloldalra, nem hallottam az autócsikorgást, a csattanást sem. Engem akkor egyetlen dolog érdekelt.

(Öléhez nyúl, megmarkolja)

Nem részletezem, sejthetik. Túl hirtelen indultam, túl gyorsan futottam. Minden bizonnyal ez lehetett az oka. Lina is megijedt, és ő is futni kezdett. Futottam utána, igen. Most meg mit bámulnak? Ne tettessenek már ilyen értetlenséget! Férfinak és nőnek teremtetten, ezért a férfi elhagyja apját és anyját... Pláne, ha nincs neki, pláne, ha őt hagyták el, még inkább akarja. Elhagyja hát őket, és egy testté lesznek. És ez korántsem exkluzívan emberi dolog. Én sem akartam mást, minthogy egy testté legyek

(Közösülésre utaló mozdulatokat tesz)

a bolond nőténnyel, aki előlem menekült. Előlem! Ezért rohantam utána, de bizonyára félreérthetett, vagy szemérmességében megijedt, mert futott előlem, menekült, mintha idegen volnék, mintha ellensége, pedig hát érezhette párszor, többször, sokszor, számtalan jelből, hogy éppen fordítva áll a helyzet. Ostoba némbor. Visszautasítani egy ilyen testet!

(Pózol, testépítő pózokat vesz fel)

És egy ilyen különleges intelligenciát!

(Rodin Gondolkodójának pózába merevedik)

Pedig micsoda kölykeink lehettek volna. Futott a Lina, hát futottam utána, és egy idő után már a fiú kiáltozását se hallottam, nemhogy a Lina gazdájáét, aki Daninál lényegesen lassabban futott. Én jól bírtam a tempót, jó kosztot éltem, mozogtam is kedvemre, és, mi tagadás, meglehetősen nagy volt bennem a késztetés, hogy elérjem Linát, és megmagyarázzam neki, hogy nem bántani akarom, hanem épp ellenkezőleg, de az a buta jószág nem értette, füleit hátracsapva szedte a lábát, pedig mindefféle módon

(Ugat, morog, libeg, szuszog)

tudtára adtam futás közben is azt, amiről egyébként már korábban meggyőződhetett. Mindhiába. Eltűnt. Köddé vált. Felszívódott. Megtorpan-
tam. Körbenéztem. Az utcán járó-kelők erősen figyeltek. Szép kis szín-
házat láthattak. Szerelmi drámát. Autókból is, buszokból is lestek, ahogy
kétségbeesetten forogtam, hol vétettem el Lina illatos nyomát, hol tu-
dott úgy fordulni, bekúszni egy kerítés alatt, vagy csak meghúzódni egy
nyomorult fa mögött, hogy elvétettem és elhúztam mellette.

*Idegesen fel-alá járkál, lekuporodik a szekrény mellé, benyúl alá, kihúzza a
taleszt, és a rojtját morzsolgatja.*

KUTYA (CONT'D) Az is lehet, hogy egy autó alá kúszott, és visszafojtott lé-
legzettel figyelt, amint vinnyogva sírok a közelben a kívánczóságtól, a
dühötől, a kétségbeeséstől és a lemondástól, mert én akkor elhatároztam,
hogy a Linával, ezzel az érzelmi analfabétával, ezzel a, mondjuk ki, bu-
ta állattal soha a büdös életben többé nem próbálkozom.

*Hirtelen zajt hall odakintről, mintha valaki közeledne. Elereszt, visszalö-
ki a szekrény alá a taleszt, és a karosszék mögé lapul. Amikor pár másod-
percet vár, de nem jön senki, előbújik.*

KUTYA (CONT'D) Azt a délutánt és estét s a rá következő napokat, míg élek,
nem felejem. Amikor felocsúdtam, és a köd oszlani kezdett a fejemben,
amin belül csak azt a nyomorult szukát láttam, először a félelemtől nyü-
szítettem. Láttam, hogy sötétedni kezd, és nekem fogalmam sem volt,
hogy hol vagyok. Aztán a másik félelemtől sírtam, hogy ha nem jutok
haza, s az utcán látnak kóborolni, valaki rám hívja a sintért. És megint
jön értem a szürke furgon, jön a rúd, a hurok, és visszavisznek a telep-
re. Vagy hogyha hazatalálnék is, csalódottan, büntetésből szabadulná-
nak meg tőlem. Akkor pánikszerűen elkezdtem visszafelé futni.

(Helyben fut)

Ugyanúgy futottam, mint errefelé, de ezúttal más ösztön vezetett. Va-
lami balsejtelem, ami több volt, mint a pusztá félelem a büntetéstől. Tá-
gas tér nyílt előttem, autók, buszok jöttek és mentek, közöttük loholtam,
ahogy csak a tudóm és a lábaim bírták.

*(Tülkölő, kiabáló hangok hallatszanak bejátszásról, majd túlkiabálja a túl-
kölést)*

Tülkölték és kiabáltak, mert autók között is kellett cikáznom, és nem
mindig láttam a lámpát,

(Ugrál, néz, majd helyben fut)

milyen színű, és ha láttam, akkor se mindig érdekelt. Végül átjutottam,
csendesebb utcákon rohantam, aztán valami kis tavat láttam halakkal,

ami mellett, a halak miatt nyilván megálltam volna máskor, de most csak futottam, mert volt valami erősebb késztetés, ami nem engedett. És a parkon túl, a kijáratnál, a szürkületben egyszer csak mintha Dani körvonalait pillantottam volna meg.

(Mintha fa mögül leselkedne)

Egy csapat nála jóval nagyobb darab fickó között. Félkörben álltak, öten voltak. Dani velük szemben. Boldogan vakkantottam, ahogy megláttam a fiút, de ahogy meghallotta, és kinézett a többiek mögül, majd a nevem kiáltotta, és elindult volna felém, egyszerre feltartották. Nem értettem. Az egész helyzet nem volt egyértelmű, mit akarnak tőle. Elindultam hát feléjük, de ahogy Dani is mozdult volna felém, egyszer csak megfogták, nem engedték. A nagyobb darab fickók két csoportra váltak. Amíg közülük kettő Dani karját tartotta, a másik három elindult felém. Dani kiabálni kezdett. „De hát mit akartok? Megvan a kutya! Megvan a kutya!”, mire akik fogták, ráüvöltöttek: „Visszaszereztük a kutyád, vagy nem szereztük vissza? Ha nem állunk itt, sose találod meg. Virítsd a lóvét, haver! Fizess érte!” Ugattam tovább, mire a három közül az egyik, amelyik felém indult, egy drótot vett elő zsebéből, meghurkolta, a másik pedig hosszú nadrágszíját csatolta le, és újra összefűzte, mint valami lasszót. Dani jobb ruháiból vagy finom stílusából ítélve hitték azt, hogy úri kutya vagyok, akinek halvány fogalma sincs, mire megy ki a játék. Nekem viszont pillanatnyi kétségem sem volt, hogy kikkel állok szemben. Játékosan csettintgettek és csalogattak, de tudtam, veszélyesek.

(Két öklét felemelve, felsőtestét ingatja, mint a bokszolók)

Felváltva néztem őket és a másik kettőt, akik Danit fogták. Rajtuk és rajtuk kívül egy lélek se volt a parkban, hiába ugattam, senki nem jött a segítségünkre, ők pedig közeledtek. Hátráltam egy darabig, majd morogtam, és felhúztam a szájam sarkát *(Felhúzza az ajkát, morog)*, hogy ők is tudják, kivel kezdenek ki, de hát többen voltak, addigra begerjedtek, és korántsem látszottak ijedősnek. Felajzva közeledtek, mint akik nemcsak túszt akarnak, nemcsak a beijedt gyerek pénzére hajtanak, hanem elkapta őket a vadászat kéjes öröme. Egyszer előreugrottam *(Ugrik, ujjait karmolásra emelve)*, hogy lássák, nem félek tőlük, de miután megtorpantak, újra közeledtek, én meg hátráltam *(Hátrál)*, bár így távolodtam Danitól. Úgy döntöttem, megfuttatom őket.

(Megfordul, válla fölött visszanézve helyben fut)

És egy kört téve, Dani közelébe kerülök, hátha tudok segíteni, vagy hátha elengedik, és ők is utánam futnak, ezért oldalazva hátrálni kezdtem. Jöttek utánam, ahogy sejtettem, én pedig távolodtam, majd futni kezdtem, s ők futottak utánam. Elhúztam újra a halastó mellett, majd hirtelen bevágtam jobbra, és visszafelé futottam, a kapu, illetve Daniék irányába, mert közben eszembe jutott, ezek engem akarnak, túsznak, hogy Dani fizessen, ezért hátha magamra tudom húzni a másik kettőt is, és Dani közben egérutat nyer. Bejött a számításom. Ahogy közeledtem feléjük, kiabálni kezdett az engem üldöző három a másik kettőnek: „Fogjátok meg! Kapjátok el!”, mire az egyik valóban elengedte Danit, lehajolt, kitérte karját, mintha elkaphatna, de kitértem előle, és magam után csaltam. Ennél többet nem tudtam segíteni, most is csak ezzel tudom nyugtatni magam, és Dani erre rá is jöhetett, mert abban a pillanatban, hogy a fickó elengedte, belerúgott a másik sípcsontjába, talán harapott is, amire büszke voltam, és kitépte magát a kezéből.

(Elhallgat, mereng, mint aki maga elé idézi a jelenetet)

Nem indulhatott el másfelé. Mögöttem rohant a másik három, tőle jobbra és balra állt egy-egy. Egyetlen út volt szabad, az, amerről érkezhettek is, a kapun át, az utca felé. Felmérte ő is, és arra ment, amerre én is rohantam volna, de nekem volt még velük némi dolgom. Magamra akartam vonni a figyelmüket, hogy egérutat nyerhessen, és abban reménykedtem, hogy legalább egybe belemarhatok. Csakhogy erre már nem jutott idő. Minden egy szemvillanás alatt történt.

(Autócsikorgás, fékezés, tompa csattanás, majd zuhanó test puffanása. Nagyon lassan folytatja)

Nem láttam, csak hallottam. Aztán kaptam csak oda a fejem. Akkor sem láttam, csupán a fekete, csillogó autót. A gyerek sehol. Minden elnémult. Az öt rohadék egymásra nézett, és elpucolt. Szartam én már rájuk. Remegve és nyüsztve futottam az autóhoz, megkerültem, csak akkor pillantottam meg. A túloldalon feküdt, kifacsart testtartásban. Véres volt körülötte az aszfalt. A sofőr a kormányt csapkodta, aztán a fejét fogta. Szitkozódva szállt ki a kocsiból. Aztán csak azt hallottam: „Uramisten! Uramisten!” Előkapta a mobiltelefonját, a mentőket hívta, én meg csak szaladgáltam kétségbeesetten az öntudatlan test körül, amiből mintha kiszállt volna az élet. Hangot nem adott, nem mozdult, alig lélegzett. A sofőr rám kiabált, „Takarodj onnan!”, próbált elhajtani, aztán rájött a Dani kezében szorongatott pórázból, hogy mi a helyzet, és attólfogva békén hagyott. Dani zsebébe nyúlt, kihúzta a telefonját, remegő kézzel

nyomogatta, majd felhívta az apját. Hallottam a saját nyüsztésemet. Nem bírtam abbahagyni. Sírtam, mert rettegettem, hogy bekövetkezik a visszafordíthatatlan. Mire a mentők jöttek, hordágyra tették, tűt szúrtak a karjába, András és Mari is befutott. András hiába ölelte, Mari kiabált, zokogott, s amikor beemelték a mentőbe Danit, ő is beszállt vele. Engem András hajtott be a kocsiba. Nyikkanni se mertem, némán lapítottam a hátsó ülésen, a földre csúszott nyakörvre meredve.

(Kórház képe jelenik meg vetített képen)

A kórházba nem mehettem be, a kertben kötöttek meg. Ott tipródtam tehetetlenül, míg ők fél éjszaka odabent, a műtő előtt várakoztak. Klári taxival érkezett, nem bírt otthon megmaradni. Mikor meglátott a kertben, hozzám se szólt, úgy ment el mellettem. Éreztem, engem tesz felelőssé, és nem tagadhattam, volt a történetekben némi részem. András és Klári hajnalban jöttek ki, Mari bent maradt. András némán oldozta el a pórázt, szuszogni is alig mertem, láttam rajtuk, milyen állapotban vannak. A kocsiban Klári sírt, András nyugtatta. „Azért tartják mesterseges kómában Danit, hogy súlyos fejsérülése miatt tompítsák az agyműködését és az idegpályáit meg az összes többit, a lehetséges legnyugodtabb állapotban tartsák. A nyílt sebeit ellátták, a legdurvább töréseit fixálták, de csak később fogják megműteni.” „Ha egyáltalán stabilizálni tudják az állapotát”, vágott közbe Klári. „Miért próbálsz átverni? Vagy magadat is átvered?” „Életveszélyben van az agyában keletkezett vérömlenyből. Az orvosok nem hajlandók nyilatkozni az esélyeiről”, tört meg András, nem színlelt tovább. Klári zokogott, András a kezét fogta, ott-hon pedig belediktált egy nyugtatót, kérte, hogy feküdjön le, próbáljon pihenni. András nem feküdt le, telefonálgatott, azzal sem törődött, hogy odabent heverek le, a házban.

(Lehever, összegömbölyödik)

Éreztem, hogy van felelősségem a történetekben, de nem tudtam, mit tehetnék azonkívül, hogy szégyellem magam, aggódom, és igyekszem a lehető legjobban viselkedni, hogy ne legyen velem gondjuk. Enni sem kértem, András maga szólt, hogy jöjjelek, amikor reggel ennem adott. Ő csak kávé ivott, egymás után többet is, mígnem fogta magát, és visszament a kórházba. Nekem félálomban folyton az előző nap képei cikáztak a fejemben. Szüntelen felriadtam. Ellenállhatatlan nyüsztés jött rám. Feküdtem akkor már lábtörlőn, fotelban, lépcsőfordulóban, mégse lettem sehol a nyugalmam. Arra lettem egyszer csak figyelmes, hogy Klári néni szobájából zajok hallatszanak. Felóvakodtam a lépcsőn, odasetten-

kedtem a szoba ajtajához, és a résen át láttam, hogy a szekrényből régi, ütött-kopott bőröndöt húz elő, s leül elé a földre. A földre, akárcsak én! Kinyitotta, hosszasan nézte, azután beletúrt.

(Megjelenik egy fénykép a bőröndről, ahogy egy idős nő keze beletúrt)

Nem láttam pontosan, mit vett elő, mert amikor megfordult, hogy ne vegye észre, hogy leskelődtem, elhúztam a szobája elől. Mari délután ért haza. Klári kérdéseire halkán, röviden válaszolt. „Nem változott az állapota. Még mindig kómában. Nem, nem tudják egyelőre, mikor ébresztik fel.” Tompa volt. Látszott, hogy ő is nyugtatót kapott. Nem is nagyon csattant fel, bár korábban gyakran, indulatosan vitatkoztak Klárral. Többször telefonált a délután folyamán. Andrással beszélt. Mikor csengett a telefon, ugrott, de amikor más kereste, nem vette fel. Estére András hazajött, Mari dühöngött

(Egy férfi színész és egy női színész vitáját mutató fényképet látunk kivetítve)

miért nem szólt, hogy váltsa le, be akart menni a kórházba, hogy ne hagyják egy percre se egyedül Danit. András megfogta a karját, nyugtatni próbálta. Nem kéne bemennie, és ott ülnie az intenzív osztályon, a szobája előtt. Vegyen be inkább még egy nyugtatót. Beszélt a főorvossal, beszélt a kórházigazgatóval. Higgye el, hogy jó kezekben van. Vigyáznak rá, megtesznek érte mindent, amit lehet. Nekik viszont pihenniük kell, hogy ne veszítsék el a józan eszüket, másnap is szükségük lesz még rá. Daninak szüksége lesz rájuk. „Dani? Nincs is magánál, mit beszélsz?“, vágta oda Mari.

„Dani gyógyulása több hét, lehet, hogy hónapok”, így András. Marinak addig is be kell járni az irodába, foglalkozni kell a klienseivel, bírósági tárgyalásai is lesznek, és ő se hagyhatja magára a munkatársait, akik egyszerre több irodaházat építenek. Készen kell állniuk arra, amikor Daninak tényleg tudnak majd segíteni, s talán hosszabb szabadságra kell menniük. Mari eddig bírta, ekkor kifakadt: „Honnan tudod, hogy kell még egyáltalán segítség neki?“, mire már Klárka is kiabált:

(Az idős asszonyt fotón alakító színészt látjuk fényképen)

„Hogy mondhatod ilyet? Erre még csak gondolni se szabad!” András csitította anyját és Marit, Mari meg ordított, hogy neki nem ér semmit az élete, ha Danival történik valami, és nem érti, hogy Klári hogy tud ilyen fegyelmezett lenni, és hogy beszélhet András most munkáról. És zokogott.

András azt mondta, azért beszél erről, mert így tudja csak elviselni mind-
azt, ami történt. Előre kell nézni, és hinniük kell abban, hogy felépül.
„Nincsenek érzelmeid!”, kiabálta Mari, mire András: „Miért gondolod,
hogy én nem vagyok halálra rémülve? Miért gondolod, hogy csak ne-
ked fontos a gyerek? Egész délután az orvosok zsebét tömtem, hogy te-
gyenek meg mindent, amit tudnak.” Mari elnézést kért, András magához
ölelte, vigasztalta volna, de Mari eltolta magától.

Én csak lapítottam, lélegzetviasszafojtva. Mari még egyszer felhívta a kór-
házat. Kihangosította a telefont. „A beteg állapota stabil. Egyenletesen
lélegzik. Minden alapvető életfunkciója rendben.” Mari előbb örült, a
híreket megköszönte, majd amikor letette a telefont, kifakadt: „Mi az,
hogy minden *alapvető* életfunkciója? Akkor nem *minden* működik?”

András könnyögött, vegyen be nyugtatót, aztán feltámogatta a hálóba.
Pár órát aludtak, hajnalban keltek, indultak vissza a kórházba. Este jöt-
tek, beszámoltak, hogy semmi változás, de voltak a rendőrségen. Egy
térfigyelő kamera, a sofőr és egy szemtanú tisztázták a körülményeket.
Én tudtam, hogyan történt, de engem nem kérdeztek, és ha kérdeznek
is, ugyan mire mentek volna? A sofőr szerencsére igazolt, a járókelő szint-
űgy. Az előzményeket ők nem tudhatták. Mintha András is megnyu-
godott volna: „Pajesznak semmi köze a történetekhez.” És megsimoga-
tott. „Nem miatta történt. Danit megtámadták. Menekült az üldözői elől.
Ha megtudom, kik voltak, isten bizony, én kinyírom őket!”, állt fel, és
dühödten járkált fel-alá. Úgy beszélt, mint még soha. Dühös volt és vad.
Közel éreztem hirtelen magamhoz. Büntudatom volt, de megkönnyeb-
bült némileg a lelkem. Sajnáltam Danit, de nem akartam, hogy kidob-
janak.

(Elhallgat)

Napokig nem vitt sétálni senki. Csak enni adtak. Este értek haza, min-
dig ugyanolyan volt a hangulat. Dani továbbra is kómában. András a
tévécatornákat kapcsolgatta, Mari sírt, nem volt hajlandó enni, Klári
hiába főzött. Csak a nyugtatókat vette be, ugyanazt, amiből Klári is rend-
szeresen szedett. Késő estig ültek odalent, a földszinti nagyszoba kana-
péján, aztán hajnalban megint be a kórházba, munka után ismét, este
pedig haza. Én se nagyon ettem, feküdtem naphosszat, a kert sarkába
szartam, elkapartam, és szorongva vártam, hogy jöjjenek végre friss hí-
rekkel. Egy nap feldúltan érkeztek haza. Egy rabbival találkoztak a kór-
házban, aki valahogy kiszagolta *(Ironikusan mutat az orrára)*, hogy éppen
azt a vallást *nem* gyakorolják, ami az övé is. Hogy honnan orrontotta

meg (*Megint az orrát mutatja*), hogy honnan látta vagy hallotta, nem tudom, ahogy akkor még azt se tudtam, mi az, hogy vallás, eszik-e vagy isszák. Mari mindenesetre felháborodott. Ő különösen ideges és ingerlékeny volt akkoriban. Miért próbálja őket valaki befolyásolni ebben a rossz lelkiállapotban? Miért olyan tapintatlan, hogy most téríti őket? „Micsoda lélekhalászat ez?”, csattant fel, de mint mondtam, azokban a napokban ő vagy letargikus volt, vagy kiabált. Klárka nem szólt egy szót sem, pedig hát ő volt a sértett fél, aznap este ő volt Andrással látogatóban. „Hogy történt egyáltalán?”, kérdezte Mari, miközben Klárka felment a szobájába. „Odament anyámhoz”, mondta András, „leült mellé és beszélgettek. Aztán szó szót követett, s amikor visszamentem hozzájuk a kórteremből, már azt hallottam, hogy „ha imádkoznak, az a beteg is segíthet, és az imádkozó is megkönnyebbül”. „És te mit szóltál ehhez?” „Mit szóltam volna? Van igazság abban, amit mond. Ártani nem árthat, használni használhat. Egyszerű pszichológia.” Felóvakodtam a lépcsőn. Akkor már szabadon jártam-keltem a lakásban. Belestem Klárka nyitott ajtaján.

(Leselkedik)

Ugyanúgy üldögélt a szekrényből elővett bőröndje előtt, mint amikor korábban láttam. Kivett valamit, felállt, és az ajtóhoz lépett.

(Hátrahőköl)

Visszaszaladtam a földszintre, ne lássa, hogy leskelődtem utána. Lejött. Sokkal idősebb volt Marinál, de egyenesen járt, jól tartotta magát. Nem sírt most, nem látszott semmi az arcán. Kemény asszonynak láttam, sose hallottam hangos szavát. Amikor vitatkozott, katonás, rövid mondatokban beszélt.

Egy bőrkötéses kis fekete könyvet hozott a kezében.

(Bőrkötéses, héber betűs, fekete imakönyv fotója jelenik meg kivetítve)

Hasonló kötése volt, mint a bőrkanapénak, amire nem volt szabad felugranom, s amire leült. „Mi van, anyuka?”, kérdezte András. „Úgy érzem, el kell mondanom valamit”, szólalt meg Klári. „Tessék!” Mari egyáltalán nem volt kedves. Nem úgy tűnt, mint aki igazán kíváncsi, vagy igazán tud koncentrálni bármire. Danin kívül, de ő is ült és hallgatott. És Klári beszélni kezdett, régi időkről, amikor még gyerek volt. Ami azért volt érdekes, mert soha nem kerültek szóba régi dolgok. Olyasmit mesélt, amiről először hallottam, nemigen értettem, s amikor részletekbe mélyedt, még kevésbé.

(Lassan négykézlábra ereszkedik, majd lehasal, mint egy földhöz lapuló kutya)

„Az éhhalál szélén álltunk '44 telén”, mondta lehalkítva hangját, mint-ha ma is félni kéne. „Nyilasok járták géppisztollyal a gettót. Bennünket is kivittek a Duna-partra. Már hullákat vitt a víz. Kezüket hátrakötve, hármásával lőtték bele őket. Volt, aki még mozgott. Bennünket is vetkőztetni kezdtek, vagyis hogy ránk üvöltött a bennünket kísérő idősebb, a két fiatal csak ütött a puskával. Nem tudom, mit gondoltunk, miben reménykedtünk az utolsó pillanatig, de vetkőztünk szót fogadva. Aztán csak éles lövések, tompa puffanások, hangos csobbanások. Egyikünk se mert oldalra nézni. Anyám biztatott: Ugorj! Gyere te is, sügtam. Menj egyedül!, mondta. Én rosszul úszom. Anyám mögém lépett, a testével takart. Hallottam a fegyverdörrenést. Az utolsó pillanatban ugrottam be a jeges vízbe, mielőtt még hozzám értek volna. Nem néztem vissza rá.” Riadtan hallgattam Klárit, mintha ott álltam volna én is, jégbe fagyva akkor a Duna-parton, csakhogy én a szavaiba fagytam. Hallgattam, és akkor is hallgattam, amikor már sírt, és távolabbi rokonokról beszélt, akiket „gázkamrákban, krematóriumokban...”

(Elhallgat)

Egészen addig azt hittem, csak kutyákkal bánnak így sintérek, de ez rosszabb volt, mint amit valaha láttam emberek és állatok között. És sokkal rosszabb annál, amit állat tesz állattal. Az állatok kiszámíthatók, így sosem ölnek. Ez sintérmunka, csak ember tesz ilyet. De amit mesélt, s amire nem is mind emlékszem, mert akadt, amit azonnal elfelejtettem, vagy úgy tettem, mintha nem érdekelne, sőt, mintha nem is hallanám, az mindennél szörnyűbb volt. Még annál is sokkal rosszabb, mint amikor a suhancok Danira támadtak. Addig, amíg ezt el nem mesélte, csak egyszer láttam sírni, Dani baleseténél. Hirtelen őt is nagyon közel éreztem magamhoz. Igazán közel, mert volt valami, amihez szavak se kellett, hogy értsem, mert ugyanazt érezhette, amit én. Neki is megölték az anyját.

(Elhallgat, felül)

Akkor abbahagyta a sírást, és azt mondta, hogy ő azóta nem imádkozott, mert megfogadta, hogy ahhoz az Istenhez, aki hagyta azt, ami történt az anyjával, történt velük, s történt a többiekkel, ő nem imádkozik. És felemelte a kis fekete könyvet, s azt mondta: „Ez az anyám imakönyve volt. Én ma este ebből újra imádkozni fogok”, és hogy talán hibázott, amikor nem tanította meg Andrást imádkozni, de abban az időben ez nem volt szokás, és hogyha akarják, most majd megtanítja őket, és imádkozhatnak együtt, és megvan a rabbi telefonszáma is, aki segítséget ígért,

hogy ha szükségük van rá, megtalálják. És valahogy olyan hatása volt annak, amit mondott, hogy Mari se ellenkezett, sőt András azt mondta, „hogya ezen múlna, én akár kósert is ennék, és szombatot tartanék”. Olyasmit éreztem akkor, amit addig nem. Ott éltek egymás mellett, de most együtt is voltak, mint korábban még soha.

Feláll, a szekrényhez lép, letérdel, kihúzza alóla a kalapot, s belehajtván, beledugva fejét, ahogy egy kutya játszana vele, felveszi. Kicsit csálén áll rajta.

KUTYA (CONT'D) És akkor Klári kinyitotta azt a bőrkötéses könyvet, amit a bőröndből halászott elő

(Fotó jelenik meg a nyitott imakönyvről, egy idős kéz tartja nyitva a Smá kezdetű imánál),

és imádkozni kezdett:

(Körbenéz, lehalkítja a hangját, enyhén hajlong, ritmizálva, dallammal mondja)

Smá Jiszroel, Adojnoj Elohénu, Adojnoj Ehod. Vöahavto esz Adojnoj Eloheho, vekol levavho, uvekol nafseho, uvehol meodeho vehaju had-varim haéle...

Zajt hall odakintről, elhallgat, lekapja fejéről a kalapot, visszalöki a szekrény alá, lekuporodik a karosszék mögé, majd négykézláb az ajtóhoz mászik, hallgatózik, s amikor megnyugszik, mert nem jön senki, folytatja.

KUTYA (CONT'D) Lassan mondta. Szavanként. Tanítva. András és Mari pedig mondták utána. Nem láttam még őket ilyennek soha. Megilletődöttek voltak, mint a gyerekek. És másnap, amikor bementek a kórházba, Dani jobban volt. Életjeleket adott. Mari sírt az örömtől. És Klári aznap este egy másik imát mondott. András és Mari pedig mondták utána, és elkezdtek a betűket tanulni,

(Egy régi héber nyelvkönyv jelenik meg vetített fotón)

hogy megtanuljanak olvasni héberül. András aznap este egy egész májast és egy pár kolbászt adott nekem,

(Kolbász és májas képe jelenik meg fotón)

mert elkezdte kitakarítani a fridsiderből a tréflit, amit még nem pontosan értettem, hogy micsoda, de boldogan befaltam, igaz, utána hánytam és fostam, mert zsíros volt, és szinte biztos voltam benne, hogy valami félreértés történt. És Danit másnap felébresztették a kómából, és jobban volt, már beszélni is tudtak vele pár szót, és aznap este mind sírtak, de ezúttal az örömtől, és Klári valami terítőt tett a fejére, és meggyújtott két gyertyát.

A fejére tesz egy kis terítőt az asztalról, gyertyagyújtás hagyományos áldásának körző mozdulatait utánozza.

KUTYA (CONT'D) Boruh ato Adojnoj, Elohénu Melech hoajlom, aser kidsonu bemicvojszo vecivonu lehadlik nér sel sabbosz.

Aztán egy pohár borra is áldást mondott, meg arra a két fonott kalácsra, amit napközben süttött. És nekem nagyon tetszett ez az egész, mert valahogy nyugodtabb és szervezettebb lett minden, mint korábban, és ők is normálisabbak voltak egymással, és velem is kedvesebben viselkedtek, még Mari is. És András és Mari beiratkoztak a rabbihoz meg a rabbi feleségéhez valami tanfolyamra, és attól fogva mindenféle furcsa változás következett, és közben Dani állapota folyamatosan javult, és azt mondták, hogy ha a sebei teljesen rendbejönnek, és az állapota megengedi, akkor megműthetik a csípőjét, a gerincét és a lábát is, és ettől mindenki boldog volt, és ahogy látogatni jártak a kórházba, és már a tankönyveit is bevihették, hogy ne maradjon le az iskolában, elkezdték neki is tanítani az imákat és a szokásokat, amiket ők is tanultak. És attól fogva péntek esténként,

A szekrényhez mászik, előkotorja alóla a régi kalapot, felfordítja, s belehajtván beledugja a fejét.

KUTYA (CONT'D) amikor Klárka megsütötte a két kalácsot, amit barhesznak nevezett el, András valami kis furcsa sipkát tett a fejére, és már Mari is gyertyát gyújtott. Én meg csak néztem, hogy értsem, mit csinálnak. Először az tűnt csak fel, hogy két tálkát adnak nekem is. Az egyikbe öntötték a reggeli tejet vagy ha kaptam, sajtot, a másik volt a zsíros, húshoz és cupákhoz. Ők ráadásul néha még egy harmadik edényfélét is használtak a zsíros és a tejes mellé, a parvét, abban süttették például a barheszt, hogy mindkettőhöz fogyaszthassák. És minthogy tudtam, hogy ez az egész végső fokon miattam van, én vagyok az oka, nagyon vigyáztam, hogy ne keverjek össze semmit, és betartsam a rendet.

Letámasztja két tenyerét maga elé, s mintha itt a piros, hol a pirost játszaná, előbb lassan, majd egyre gyorsabban váltogatja két kezét, mintha tányérokat rakosgatna.

KUTYA (CONT'D) Tejes, zsíros, parve, zsíros, parve, tejes, parve, zsíros, tejes.

Zajt hall kintről, gyorsan lekapja a fejéről a kalapot, és visszalöki a szekrény alá. Az ajtóhoz megy, hallgatózik, majd folytatja.

KUTYA (CONT'D) Az én étrendem is megváltozott, finoman szólva. Egy ideig még kaptam a régi kutyaeledelt, majd, amikor elkezdtek kissé szigorodni a szabályok, Bécsből hozattak nekem kóser konzerveket.

(Büszkén kibúzza magát, peckesen jár fel-alá)

Azon kevesek közé tartoztam... Sőt, én voltam talán az egyetlen kutya Pesten, aki kóser kosztot kapott. Az egyetlen kóser kutya. Igaz, az rossz esett, hogy András és Mari hüledeztek a kóser élelmiszerek árán, pedig volt mit a tejbe aprítaniuk. „Mi kerül ezen a májason ennyibe?” „Mi kerül ezen a kolbászon ennyibe?” Mintha sajnálták volna tőlem. Így olyan lakomában, mint annak idején, amikor kipucolták a hűtőszekrényt, többször nem volt részem. Mire Danit végre megműtötték, csípőprotézist kapott, és a műtéttel rendbe tették a törött csontjait, nyár vége lett. Mi addigra olyan kóserek voltunk, hogy csak na!

(Kezével megint itt a piros, hol a piros kártyajátékra utaló mozdulatokat tesz)

Zsíros, tejes, parve, tejes, zsíros... De amikor szóba került, hogy Dani hazajön, féltem, hogy viszonyul majd hozzám. Ő volt az egyedüli, aki tudta, pontosan hogyan történt a baleset, hogy végső fokon én vagyok a hibás, én vagyok az oka mindennek. Amikor megláttam, hogy kisegítik a kocsiból, ahogy sántikált befelé a kertbe, nyűszítettem a félelemtől, és ugráltam a boldogságtól. Nem tudott lehajolni, nem tudott leguggolni még, de ahogy leült a kanapéra, és odasündörögtem, magához ölelt. Nem került szóba a baleset közvetlen előzménye. Nem emlékezett. „Amnézia”, így mondták. „A trauma okozta emlékezetkiesés.” Mindent, ami a balesettel összefüggött, elfelejtett. Ha volt valami jó a rosszban, ez volt az. Legalábbis számomra megkönnyebbülést jelentett. Klári és Mari nem tudták, hogy ugrálják körül, mit főznek és süszenek neki. Zellerkrémleves parvetejszínnel, töltött csirke, sült krumpli és parve csokoládétorta, mert zsíros után nem ehetünk tejest, és addigra már két hűtőszekrény is volt. Zsíros, tejes, parve, parve, tejes, zsíros, és két sütő is, és két mikrohullámú sütő, egy tiszta örültek háza, és akkor már megint úgy működtek, mint régebben, Mari kiabált, Klári néni rövid mondatokban utasította rendre, mint egy katona, András pedig próbált köztük rendet tartani. Dani nem értett semmit. Ő nem akarta elfogadni az új szabályokat, lázadozott, tiltakozott, és veszekedett, és ha házon kívül volt, mert néhány hét múlva már engem is vihetett sétálni, akkor dafke sajtos hamburgert evett a Mekiben, máshol szalámis pizzát vett parmezánnal, és nem értette, hogy miért nyűszítetek, miért nem akarom megenni, amit ad belőle. „Mi van veled, Pajesz? Te is megbolondultál, mint az anyám, meg az apám? Tiszta hülye, már a munkahelyére is kipában jár, mozi-ba meg csak baseballsapkában ül be! Legalább te ne örülj meg!” De én nem ettem meg, amit adott, ahogy senki mástól se fogadtam el sem-

mit, csak otthon ettem. Tényleg elég furán viselkedtek ahhoz képest, amit a fiú korábban láthatott, de nem értettem, azt hogyhogy nem érti, hogy mindez csak miatta és érte volt. Nem erőltettek rá semmit, házon kívül azt evett, amit akart, csak arra kérték, ne hozza be a lakásba. Azt se mondták neki, hogy így vagy úgy kell viselkednie, csak ők viselkedtek másként.

(Nyakörvet akaszt le egy fogasról, és a nyakába teszi)

Aztán egyszer András és Dani együtt indultak velem sétálni. Korábban nemigen fordult elő, de az utóbbi időben András több időt töltött a fiával. Feltűnt, hogy Dani, amióta kijött a kórházból, ha sétálni mentünk, mindig a nyakamba tette a pórázt. Most is. Mintha valamire, ösztönösen, mégis emlékezett volna. A bizalmatlanság, mondjuk, rosszul esett... Azért mert egyszer előfordult... Nem mindig örülünk meg egy szuka miatt, de speciel az ő szempontját értettem. Hosszan sétáltunk a dombon, András a változásról beszélt. Nem úgy, mint egy szülő, nem úgy, mint egy tanár, hanem mint egy ember, akivel megesett valami, amit nem ért, de ettől még megesett vele, s egy hozzá közelállónak elmeséli. Ők úgy éltek meg mindazt, ami történt, hogy tehetetlenségükben tehettek valamit, s amikor Dani gyógyult, úgy, hogy a dolog működik. „Akár volt összefüggés, akár nem, nekünk becsípődött.” Nem vesztette el az öniróniáját. És közben találtak valamit az életükben, mondta, ami addig nem volt, és nem is tudták, hogy hiányzik, mert azt sem tudták, mi az. Dani korábban nem akart részt venni semmiben. Nem akart nyelvet tanulni, sem új szokásokat, nem akart velük tartani ünnepeken, se hétköznapiakon. Amikor azonban a sétán apja elmesélte, hogy éltek meg ők a balesetet és a gyógyulását, és csupán annyit kért, hogy jöjjön el velük, legalább hadd mutassa be Danit a rabbinak, aki segített nekik, a fiú igent mondott.

(Tétován leül a szekrény elé, félig előhúzza alóla a takaszt, a cicesz szálait morzsolgatja)

András megköszönte. Látszott a fiún a meglepetés, mint aki csak most hiszi el, milyen fontos nekik ez az egész. Az őszi ünnepekre András kis szakállat növesztett, vett egy fekete öltönyt és egy fekete kalapot. Elég hülyén nézett ki, de neki fontos volt. Danira is hatást tehetett, hogy név szerint említették az ünnepen, felhívták a Tórához, megéljenezték, áldást mondtak rá, és teljes gyógyulásáért imádkoztak. Én, mondjuk, nem voltam oda meghívva. Aznap estéről főleg a vacsorára emlékszem, ahol

már Dani is lelkes volt, kérdezgette őket, na meg a mézes barheszre és a halfejre, aminek a maradékát

(Fotón halfej jelenik meg)

én kaptam meg a végén, s amit azért eszünk, mert ros hasana az év feje, és hogy mi legyünk a fej, ne a hátul lógó farok.

Egy kört téve tengelye körül, hátranéz képzeletbeli farka helyére, majd a másik irányba is tesz egy kört, de úgyse látja.

KUTYA (CONT'D) Nehéz ősz volt sok bonyolult, új szokással. A legjobban a jom kippurt utáltam. Nem azért, mert arra emlékeztetett, hogy nekem is van mit megbánnom, hanem azért, mert nekem se adtak enni. Szerintem ez már tényleg túlkapás volt. Ilyet törvényt nem írhat elő. Vagy egyszerűen elfelejtették a nagy izgalomban. Míg haza nem értek, az előző napi maradékot kapartam a tányéromból, vizet meg a kerti csap elől, a kőről nyaltam... Nem részletezem. Olyan volt, mint azelőtt, legrosszabb napjaimban. A hanuka sokkal jobb volt

(Miközben beszél, nyolcágú hanukai gyertyatartót húz elő a szekrény alól gyertyakészlettel, a gyertyatartóba helyezi őket)

a zsíros, lekváros fánkokkal, sőt, kitalálták, hogy a tejfölös, sajtos lángos is passzol az ünnephez, ami ugye a csodáról szól,

(Unott kézmozdulatot tesz, mint aki közismert leckét mond fel)

hogy egynapi szűzölaj maradt csak az ellenség által megszentelteltetett...

(Kinéz a takarásba, kiszól)

Az is kapja be, aki ilyen szavakat ír bele a szövegembe... Na, szóval, egynapi szűzölaj maradt csak az ellenség által megszentelteltetett és visszafoglalt jeruzsálemi szentélyben,

(Kipát tesz a fejére, meggyújtja a gyertyákat)

de nyolc napig égett és adott fényt, míg megtisztították és újraavathatták, nálunk viszont legalább nyolcnapi olajat használtak a lángos- és fánksütéshez egyetlen este, úgyhogy volt egy kis gond utóbb az anyagcserémme, bár az legalább nem tartott nyolc napig. Addigra mintha Danit is megfogta volna valami az egészben, vagy talán új haverokat talált a zsinagógában vagy a zsidó iskolában, ahová átvitték. Mindenesetre belerázódott a dologba, és ő is mindig hordta a kipát. Kicsit sok volt ez nekem, meg nagyon hirtelen, aminek viszont örültem, hogy nem balhéztak. Kínosak voltak korábbi vitáik, fogalmam sem volt, kivel kell egyet értenek, mindenkinek megvolt a maga igaza. Tűnődtem, mi fogott meg szokásaikban, miközben egyes fejlemények engem is riasztottak. A jom

kippur után leginkább a pészah. Az elsön nem adtak enni, a másikon napokon keresztül száraz,

(Macesz fotója jelenik meg vetített képen)

ízetlen valamit dobáltak reggel a tejembe finom, puha és illatos kenyér helyett, amiről mintha totál elfeledkeztek volna. A purimon meg ki-mondottan szégyelltem magam a meghívott vendégek előtt, ahogy berúgtak, míg össze nem keverték Mordechájt Hámánnal. Mor-de-háj. Há-mán. Há-mán, Mor-de-háj. Hám-dáj, Mor-mán.

Mint egy elakadt lemez, utánozza a hangokat, részegséget utánozva dülöngél.

KUTYA (CONT'D) Mordehájmán, Mánhájdormán, Hájmandor, Hájdár-mondor, Mánhájdorhám, Mordham, Hamdorhaj, Mord. Ham.

Átesik a karosszéken, felkel, megkapaszkodik.

KUTYA (CONT'D) Amihez, ugye, tajtsikernek kell lenni, magyarul holtrészegnek, de ők szerették használni ezeket a jiddis kifejezéseket, amiket nekem is meg kellett persze tanulnom az új státuszom folytán, és sikamlós majszékat, akarom mondani, történeteket és példázatokat meséltek, hogy most akkor lefeküdt Eszter a perzsa királlyal, vagy megúsza a dolgot, és nem volt behatolás, és az a Mordeháj a férje volt, a nagybátyja vagy esetleg mindkettő egyszerre. A végén már alig forgott a nyelvük. Tiszta szilveszter, amit volt szerencsém látni másoknál, de ezeknek, szerencsére, nem voltak petárdáik, csak álarcaik meg trombitáik, amik, mondjuk, azért épp elég idegesítők. Komolyan, lementek kutyába. El se hittem, baz'eg. Az én jól szituált, középosztálybeli kóser gazdáim pusztá vallási szokásból úgy berúgtak, mint a varacskos disznók. Persze ez még mindig jobb volt, mint a böjt... És összességében, a történeteik, az ünnepek gondolkodásmódja passzolt az életemhez. Egyre többet beszéltek róla, pláne, hogy már a fiú is ilyen iskolába járt. Majdnem minden zsidó ünnep arról szól: meg akartak ölni bennünket, nem sikerült nekik, együnk! Ezt nagyon át tudtam élni. Rúgták eleget őket is, és egy-egy kilengéstől eltekintve hűségesek voltak ahhoz, akiben hittek. Velem pedig nagyon rendesen viselkedtek. A jom kippurt, a pészahot meg tisöbovot leszámítva. Mert enni ekkor se lehetett. Nyár végére jutottunk el tisöbovig, a jeruzsálemi szentély lerombolásának gyásznapijáig.

(Eloltja a nyolc gyertyát)

Ez volt az utolsó az évben. Elég durva volt, viszont már én is átéltem lel-kileg. Már az gyanús volt, hogy kilenc napig no hús, no csont, legfeljebb hal, sajt, krumpli, főzelékek, kenyér meg tej. Ezt nevezik tejesböjtnek. Aztán jön a koplalás napja. Nyaralni voltunk a tengernél, de oda is vit-

tük magunkkal az egész csomagot, imakönyvet, böjtöt, szenvedést, mindent, ahogy kell. Mert ez a zsidóság. Nincs egy nap szabadság, nincs nyaralás, nincs egy perc pihenés. Az ember...

Egy pillanatra elbizonytalanodik, mintha saját identitásában bizonytalanodna el, ember vagy kutya.

KUTYA (CONT'D) állandóan viszi a hátán az egész puttont. És egy kicsit se tudja odaadni másnak. És miközben mások odakint a parton koktéloltak...

(A háttérben a falon tengerparti szórakozóhely képe jelenik meg koktélolókkal) ...meg nyomatták a technót.

(Elhallgat, vár, majd kiszól a technikusoknak)

Mondom, nyomatták a technót! A fületeken ültök?

TECHNIKUS HANGJA Bocs! Igen. Techno.

Hangos technózene szólal meg, amit a kutya túlűvölt.

KUTYA Szóval, miközben mások odakint a parton koktéloltak, meg nyomatták a technót, sőt, még éjszaka is fürödtek a tengerben, mi bevonultunk estére az apartmanba, és magunkra csuktuk az ajtót.

(Elhallgat a zene, az ajtóhoz lép, hallgatózik, majd visszamegy az asztal mellé, leül a földre)

Ültünk a panzióban a földön, ők is, mellettem. Kizártuk a zenét, és mintha kizártuk volna magunkat is a jelenből. Pontosan emlékszem, ott ültünk a földön, és olvasták a siralmakat. Mintha ott lettünk volna kétezer évvel korábban a felégetett város romjai között.

Előhúzza a taleszt a szekrény alól, magára teríti, leül a földre, és a fejére húzza. A Jeremiás siralmait mondja énekelve, míg az ajtón túlról zaj hallatszik, majd kiabálás.

KUTYA (CONT'D) Éjhó jósó bodod hoir raboszi om hojszo kealmónó raboszi bágójim szorószi bamedinosz hajeszó lomasz.

FÉRFIHANG *(kiabál kintről)* Vigye már ki valaki azt a kutyát sétálni! Nem halljátok, hogy vonít?

A kutya riadtan felpattan, lekapja magáról a taleszt, és begyűri a szekrény alá.

KUTYA Aztán ennek is vége lett, mint minden jónak. Sok mindenre gondoltam, de arra soha, hogy egyszer még a böjtöt is vissza fogom sírni. Visszatekintve egyik pillanatról a másikra történt minden. Azazhogy van úgy, hogy csak utólag érzed így. Nem veszel észre valamit, mert figyelmetlen vagy, vagy nem akarod észrevenni, egészen addig, amíg pofán nem vág, és akkor már nem tehetsz úgy, mintha nem vennéd észre. Először csak nézed a tévét, fehér ingek, fekete mellények, bakancsok és fe-

kete sapkák, piros-fehér csíkos zászlók... Érezni lehetett, hogy valami változik.

A háttérben a falra vetítve Magyar Gárdás tisztavatási kép jelenik meg a Hősök teréről.

KUTYA (CONT'D) Klári volt a legjobban megrettenve. Hogy ő már látott ilyeneket. És hogy miért hagyják őket felvonulni? Miért nem csinál valaki valamit? „Ne nyugtalankodjon, anyuka!”, nyugtatta András és Mari, de látszott rajtuk is a félelem. Nem csinált senki semmit, pedig már kinézetre is elég taszítók voltak, én meg már tapasztaltam bakancsot közelről. Klári mindig mondta, kire emlékeztetnek. A történelmi fotókról, amelyeket mutogattak, még egy hülyébb kutya is be tudta volna azonosítani, nemhogy én. És hasonlítottak is. Klárikát nyugtatták, de ha lefeküdt, éjszakánként Marira jött rá a félsz. „Miért hagyják őket, tényleg?”, kérdezte Andrást. „Kinek az érdeke, hogy fel és alá parádézzanak?” András a fejét rázta: „Nem tudom. De nagyon elkúrtak itt valamit. Egyetlen törvénnyel szétzavarhatnák őket.” Ha engem kérdeznek, inkább egy kutyaalkát javasoltam volna. Aztán egyszerre csak eltűntek az egyenruhák, és ők már öltönyben illegették magukat a parlamentben. *Gyorsan pergő képeket látunk a kivetítőn közismert jobbkios politikusokról, először gárdista egyenruhában, utána öltönyben a Parlamentben.*

KUTYA (CONT'D) Így mondták Andrásek, és csak néztek, mint a moziban. Nézték a tévét. Feltűnt, mert korábban inkább csak filmeket. Akkor már késő volt. Örök vigyáztak rájuk. Még egy kutya is látta, hogy onnan nem lehet pár kutyaharapással, ugatással vagy egyetlen törvénnyel eltüntetni őket, sőt, mondták, lehet, hogy egyszer majd ők tüntetnek el másokat. Akkor már nem volt rajtuk egyenruha, csak amit mondtak, az volt egyenruhás. Lehetett érezni, hogy megváltozott a légkör. Klárika sírt. Azt mondta, nem hitte, hogy az életben még egyszer ilyeneket fog hallani. A kutya se gondolta volna pár éve, hogy idáig fajulhat a helyzet. De én, aki történetemnél és későbbi neveltetésemnél fogva érzékeny voltam az ilyesmire, éreztem, hogy nem lesz jó vége. És ha én éreztem, érezhet-e más is. Mégis, amikor egyszer Dani véres fejjel, sírva jött meg, mert az iskolából hazafelé szkinhedek provokálták, lökdösni kezdték, leverték, és megtaposták a földön a kipáját, *Fotó jelenik meg a kivetítőn: a földön egy kipa, nyitott iskolatáska szétszóródott tanszerekkel.*

KUTYA (CONT'D) ...amikor pedig lehajolt, hogy felvegye, fellökték s meg-rugdosták, mindnyájan kétségbeestek. Aggódtak, sápítoztak, mégsem

hittek benne, hogy igazi tettekre kerülhet sor. A szemhéja repedt fel, és eltört egy bordája. Operált csípője, gerince és lába ép maradt, szerencsére. „Egy ilyen csípőprotézis roppant sérülékeny”, magyarázta a kórház udvarán korábbi orvosa, aki többször is műtötte annak idején. „Isteni szerencséje volt”, mondta, majd András szakállára, kipájára nézve, elhallgatott. „Nem tesznek feljelentést?”, szólalt meg újra, mire András a fejét rázta: „Az nem lesz elég.”

„Hogy érti ezt?”, kérdezte az orvos. Ezt mi se értettük, akik ott álltunk, András mellett. Kifelé menet, láttam, hogy nézik András fején a kipát. Orvosok, ápolók, betegek, egyre megy. De nem volt vége a napnak. Aznap éjjel történt még valami. Klárika lett rosszul. Csak reggel vették észre. A földön hevert, magatehetetlenül, mozdulni sem bírt. Máskor mindig ő kelt legkorábban. Pirítóst sütött, kávéfőzött, halkán rádiózott. Beszélgetett is velem. De most nem. Most nem tudott beszélni. Lógott a szája sarka. Mentőt kellett hívni.

(Mentőautó szirénája vijjog, a kivetítőn mentőautó, hordágy képe jelenik meg)
Míg jött az orvos, fogták a kezét, beszéltek hozzá, de nem felelt. Tán nem is hallott semmit. Látszott, hogy lélegzik, bár nem volt magánál. Már a helyszínen mondták: valószínűleg agyvérzést kapott. Kórház, megint, nap mint nap. András nem sírt, Mari igen. Dani vigasztalta. Rohangáltak, látogattak, telefonáltak, konzultáltak, imádkoztak, este némán ültek. Semmi nem segített. Két hétig feküdt intenzív osztályon. Nem tért már magához.

A szekrény alól előhúzza a kalapot, lehajolva beledugja a fejét. Feláll, az asztalhoz lép, elsötétedik a színpad, gyertyát gyújt, majd leül a földre, hajlong, lassan beszél.

KUTYA (CONT'D) A temetőbe nem mehettem velük. Jött a rabbi. Jöttek mások is. Jiszgaddal, vöjiskáddás sömé rábó, böölmó divró chiruszé, vöjamlich málchuszéh böchájéchajn uvjajméchajn uvchájé döchol-bész-Jiszroél báágóló uvizmán kóriv vöimru: omén... Enni hoztak nekik. A földön ültek ők is, a vendégek is. Ez a szokás gyászban. Láthattam közelről, hallálal szemben az ember se nagyobb. Akár az állat, csak sírni tud, meg enni, így vigasztalódik. Így teltek az órák. Így teltek a napok. Aztán eltelt a gyász hét. Magunk voltunk megint.

(Felkel, elfújja a gyertyát, visszadugja a kalapot a szekrény alá)

Újra az asztalnál ültek. Vacsoránál mindenki némán turkálta az ételt. András szólalt meg. „Elég volt. Egyszer megtörténhet. Kétszer megtörténhet. De nincs tovább. Egy fiam van. Harmadik esélyt nem adok. El-

megyünk.” „Hová?”, kérdezte Dani. „Bárhová”, mondta Mari, „csak el innen”. Tetszett a határozottságuk. Ha ott lettem volna, amikor Danit támadás érte, én se hagytam volna. Ha kell, harapok, karmolok, de nem hagyom. Egyetértettem. Ha úgy érzik, menni kell, hát menjünk. És szervezkedni is kezdtek. E-maileztek, telefonáltak, kiutaztak Izraelbe, hogy körülnézzenek. Rólam addig a szomszéd gondoskodott. Munka, lakás és iskola ügyében tájékoztattak, körülnéztek egy vallásos településen, *(Fotó jelenik meg egy ortodox településről)*

barátkoztak a gondolattal, és izgatottan jöttek mind haza. A lázas rohangálás folytatódott. Hivatalos papírok után kilincseltek, hogy honosíttathassák Mari diplomáját, illetve, ha megtanulja annyira a nyelvet, majd ügyvédi vizsgát is tehessen, András pedig ingatlanfejlesztéssel és tervezéssel is foglalkozhasson, mint régen. „Inkább leszek alkalmazott, mint üldözött”, ezt mondta, amikor Mari rákérdezett, képes lesz-e újrakezdeni. Mari nem akart felégetni mindent, András egyetértett. A cégből nem lépett ki, csak a részesedése felét adta el, csendestárs lett, így mondták. Az ebből kapott pénz elég volt az induláshoz. Már több mint egy éve tanultak héberül, lendületben voltak, vallásilag meg, úgy mondanám, az én ízlésemhez képest, erősen túlképzettek. És miután kezdett minden körvonalazódni, és újból kiutazva lakást is találtak, meg iskolát Daninak, beütött a cőresz. A legnagyobb cőresz, ami egy magamfajtnak kijuthat. Ha jól figyeltek, és van egy kis gögyijuk *(Megkocogtatja halántékát)*, már sejthetik. Na?

(A közönséghez lép)

Ön például? És Ön? Vagy Ön? Nincs tippjük? Hát, én se sejtettem. Olyan volt, mint a hidegzuhany. András egy vacsoránál olvasta fel az e-mailt, amit Izraelből, leendő otthonukból küldtek.

Tenyerét maga elé emeli, mintha mobilt tartana, másik kezével, mintha az érintőképernyőn húzná le ujját.

KUTYA (CONT'D) „Tisztelt Uram, kérdésére sajnálattal értesítjük, hogy településünkön, a vallásos szokások értelmében, kutya nem kívánatos, minthogy forrásainkban a kutya inkább negatív képzettársításokban szerepel.” Negatív képzettársításokban, érted? Hogy oda ne ugassak! Kutyaadiszkriminátorok. Most is előnt az indulat, ha arra a levélre gondolok. Egymásra néztek, aztán rám. Mindnyájan. Nem is értettem az első pillanatban, inkább csak éreztem, hogy baj van. Hogy egy kutya „nem kívánatos”? Hogy én ne volnék „kívánatos”? Ilyen típusú kritika még soha nem ért. Leszámítva talán Lina elutasítását, vagy inkább ijedelmét.

Mert szerintem ő inkább a saját vágyaitól vagy a heves érzelmektől ijedt meg, nem tőlem. De ahogy András felolvasta azt a levelet, ott álltam leforrázva. „Mi az, hogy nemkívánatos?“, térdelt mellém Dani is, és átölelt. Ő mondta ki: „Ez azt jelenti, hogy nem jöhet velünk?“ Éreztem, ugyanúgy megriadt, ahogy én. Andráson inkább a beletörődést láttam: „Azt hiszem, azt jelenti.“ „És akkor most mi lesz?“, kérdezte Dani. „Csak olyannak adjuk ki a házat“, ezt már Mari mondta, „aki Pajeszt is hajlandó befogadni“. Őket is meglepte a hír, hogy nem vihetnek. Dani magához szorított. Éreztem, hogy összevissza ver a szíve, ahogy az enyém. Fel se fogtam, mi jöhet ezután.

Előhúzza a kalapot a szekrény alól, a fejére teszi, és leül a földre, mintha gyászolna.

KUTYA (CONT'D) A koplalós ünnepek mellett ekkor dühített fel igazán, hogy nem más vallást vagy nem más országot választottak. De ekkor már késő volt. Tetőtől talpig zsidó kutya voltam. Egy zsidó kutya, akinek nem volt bejárása egy zsidó faluba, a zsidók országában.

Szemét eltakarva, panaszosan, magát vigasztalva énekli a 23. zsoltárt.

KUTYA (CONT'D) Mizmor le-Dovid, Adojnoj roi, lo-o-o-o-óó ehszár. Binójsz dese-e-e járbicéni á-á-ál-méj mönuhójsz janhiléni...

FÉRFIHANG (a másik szobából) A fületeken ültök? Vigye már ki valaki azt a kutyát!

A kutya riadtan elhallgat. Lekapja fejéről a kalapot, belöki a szekrény alá. A karosszék mögé bújlik, az ajtóval átellenes oldalon, onnan kukucskál ki riadtan, majd négykézláb elővakkodik.

KUTYA Becsületükre legyen mondvá, tartották a szavukat. Beleírták a hirdetésbe is: „Csak kutyabarát bérlők jelentkezzenek.“ Próbáltak saját barátok és barátok barátai közt tudakozódni. Szívesen kötöttek volna üzletet ismerőssel, akire jó szívvel rábízhatnák a házat és engem is, de ahogy készülődtek, éreztem, hogy nem én vagyok a legfőbb gondjuk. Tudták, hogy hosszú távon nem szabhatják meg, mit tesznek az új gazdák a házban, épp elég lesz az is, ha engem megtartanak. Jöttek-mentek a lakásnézők,

(Fotókon látjuk, ahogy érdeklődők nézik a házat)

míg egy korukbeli párnak, a menő egyetemi tanárnak és újságíró barát-nőjének nagyon megtetszett a ház. „Jó gazdáid lesznek. Rendes zsidó pár“, mondták Andrásék, amikor elmentek, pedig semmi ilyesmiről nem esett szó. Arra, a témában képzett kutyaként, emlékeztem volna. Sőt, épp ellenkezőleg. De én aztán hiába ugattam. Velem barátságosak vol-

tak, láttam viszont azt is, amikor András és Mari hátat fordítottak, milyen pofákat vágtak András kapedlija, a polcon lévő imaszíja, talesza meg a vallásos könyvek láttán. Mintha valami idegen lényt láttak volna távoli világból. Jó, igaz, peches időben is jöttek. Pészahra készülve alufóliával és folpackkal volt bevonva az egész konyha. Hozzá nem szokott szemnek, akár egy műtő, labor vagy holdbéli táj.

Kivetített fotón pészahra előkészített vallásos zsidó konyha jelenik meg. Alufóliával lefedve az asztal, a gáztűzhely és a konyhaszekrény munkafelülete.

KUTYA (CONT'D) Mintha az egész házat becsomagolták volna indulásra, kivonulásra készen, hátha velük együtt az is a Szentföldre vándorol. Túlzásnak gondoltam én is, de a prof és orrát fennhordó nője tekintetében meg valami elszörnyedést és idegenkedő lenézést láttam, ami legalább olyan riasztó volt józan kutyaszemmel nézve, pláne, hogy ők is zsidók voltak. Volt némi balsejtelmem.

Jöttek mások is, de végül ők vették ki a házat. Bútorok, edények maradtak. Drágább lett volna a szállításuk, minthogy Andrásék új otthonukba újat vesznek. Csak a személyes holmijaikat, könyveiket vitték. Így is elég volt végignézni, ahogy csomagolnak. Amit itt hagytak, jól jött a profnak és nőjének. Mindketten válás után, nem akartak magukkal hozni semmit. Ez mondjuk rendes volt tőlük, valami jót is mondjak róluk.

A búcsúzást nem részletezném. Gondolni sem szeretnék rá, mégis mindig az eszembe jut, akár alszom és álmodom, akár ha ébren vagyok. A hátukat látom, a taxi felé menet, hallom a csapódó ajtót s a guruló bőröndök durva hangjait.

(Guruló bőröndök hangja, autójátó csapódása hallatszik)

Elmentek. Legyen elég ennyi. Nem akarok emlékezni az első napokra sem, mikor a prof és nője beköltöztek, és a gyerekeikre sem, akik feljöttek körbenézni. Nem bírtam enni, igaz, nemcsak azért, amit adtak, és nemcsak azért, mert Klárka és Mari főztje hiányzott. Kezdetben néha még skype-on jelentkeztek,

(Skype-hívás jellegzetes hangja hallatszik)

Dáni akarta megnézni, hogy vagyok. Vidáman szólt bele, én ugattam, amikor felismertem, és megnyaltam a képernyőt, amiért lecseszeszték, de csak rosszabb lett utána.

NŐI HANG Pajesz, itt a kaja.

KUTYA *(fintorog)* Aztán egy idő után megritkultak a hívások.

A kutya négykézláb kimegy az ajtón, közben halljuk a női hangot.

NŐI HANG Megőrülök még mindig ettől a névtől! Hogy lehet egy kutya-
nak ilyen hülye neve? Nem lehetne, hogy adjunk neki valami normáli-
sat? Ez tök ciki, te nem gondolod?

*Néhány másodpercnyi csend után ismét nyílik az ajtó, a kutya visszaolda-
log, egy tányért pofóz maga előtt, lábával berúgja az ajtót maga mögött.*

KUTYA Az én nevem a ciki? Ez az egész nő ciki. Megint tréflit adott. A
lehető legtréflibbet.

(Undorodva beleszagol a tányérba)

Érzem a szagáról. Disznó. Bűdös. Nem romlott, ennek alaptól szaga
van. Vagy csak az utóbbi időben érzem? Régen mintha nem lett volna
szaga. Mintha provokálnának. Mintha meg akarnának törni. Mintha
szándékosan meg akarnának alázni. És ha nem eszem meg, röhögnek.
Gúnyolódnak: „Bolond kóser kutya!”, meg hogy éhségstrájkolok. És
fenyegetnek, hogy visznek az állatorvoshoz, ledugnak egy csövet a tor-
komba, és kényszerrel megetetnek. És hogy ők „szeretből” mondják,
„féltésből és gondoskodásból”. És hogy lássam be, nonszensz, hogy vá-
logatok. Néha, ha nagyon kiborulnak, azzal is fenyegetnek, hogy elvi-
tetnek a sintértelepre, de ez túlzás, tudom. Vagy legalábbis nagyon remé-
lem. Nem tehetik. Szerződés van rólam. Az állatorvos viszont rohadtul
nem vicces. A kényszeretetés sem. Nem szeretném, hogy bármit lenyom-
janak a torkomon. Úgyhogy inkább beletörődöm, és legtöbbször meg-
eszem, amit adnak,

(Kényszeredetten enni kezd)

ha néha undorodom, ha néha ki is köpöm, és ha néha elfog a nosztal-
gia, és képtelen vagyok megenni a tréflit, akkor is. Olyankor titokban
elásom odakint a kertben. A tejes és a zsíros tányéromat is hiába ke-
resném. Ezek mindent egybeöntenek, és csak röhögnek a régi szokáso-
kon. Viccelődnek velem, és szinte kéjelegnek rajta, hogy kínos helyzet-
be hoznak. Még kiselőadásokat is kell hallgatnom esténként, amikor
egymásnak, vagy ami még rosszabb, vendégeknek, idegeneknek magya-
rázzák, velem példálózva, rám mutogatva és rajtam röhögve, „hová ve-
zet a vallás, a fanatizmus”. Hogy „modern és felvilágosult szempontból,
az egész vallás ósdi hülyeség”. „Kollektív neurózis”, „bűntudatból és szo-
rongásból ered”. „Ahogy az elődeink példája is mutatja”, mutogatnak
rám, és elmondják Andrásék történetét. Simogatnak, paskolják a nya-
kam, közben gúnyosak velem, és lekezelők. És ha bármi nyomát talál-
ják a házban, egy ittfelejtett kipát, egy elkallódott ciceszt vagy ajtófél-

fáról leszedett és fiókban meglelt mezűzét, nevetve mutogatják. És ha meg nem mentem,

(Odaül a szekrény elé, karját széttárva)

kidobják, a szemétbe. Én nem gondoltam volna soha, hogy zsidók is lehetnek antiszemiták, de abból, ahogy a vallásról és Izraelről beszélnek, másra következtetni nem tudok. Lehet, hogy szégyellik magukban a zsidót, ezért mindent, ami erre emlékeztet, lefitymálnak? Csak nehogy végül a Dunába lőjék magukat! Még szerencse, hogy engem nem tudnak kidobni. Szerződésben garantált státuszú kutya vagyok. Össze vagyunk kötve.

Lehasal a szekrényhez, előhúzza alóla a kalapot, kezében gyűrögeti, majd a fejére teszi.

KUTYA (CONT'D) A legrosszabb az ünnepek hiánya. Ne kérdezzék, honnan tudom, mikor milyen ünnepnek kéne lennie, a gúnyos megjegyzéseiket leszámítva. Mert én már azelőtt érzem, hogy élcélódnének rajtam. Talán az évszakokból tudom. A fák lombjáról, a nap járásáról és a csillagokból. Emlékszem, milyen ételekkel, milyen szokásokkal jártak, s legfőképp milyen dallamokkal, ha kiénekelni őket nem is tudom, de itt vannak a fejemben, hallok őket ma is. Ha ősszel, séta közben más kertekben nádfedelű ünnepi sátrat látok,

(Szukkot-i sátor képe jelenik meg, lampionnal)

vagy december táján egy-egy ablakban felvillanó hanukai gyertyát, vagy tavasszal szemetesekből kikandikáló maceszosdobozt, bármennyire is utáltam a maceszt, belesajdul a szívem. Nem fogják elhinni: olyankor még a böjt is hiányzik. És végtelen magány és szomorúság települ rám, mert egyedül vagyok, mert nincs kivel ünnepelni, és még azt is el kell titkolnom, hogy meg ne szégyenítsenek, mennyire hiányzik a régi életem. Olyankor elbújok a ház mögé, vagy ha tudok, felszököm ide, Klárika régi szobájába. És itt, csak úgy magamban, magamnak dúdolókat a dallamokat, amelyekre emlékszem. Amíg még emlékszem. Végtére is, amíg a dalokra emlékszünk, talán nem veszett el minden. Bármilyen történt, és bármilyen történik még, zsidó kutya voltam, volnék, és maradok, amíg élek. Akkor is, ha mások szégyenére, titokzsidó kutya lett belőlem.

Hatházi András

MÁRIA PROJEKT

FOGHÍJAS SZÖVEGJAVASLAT EGY ELŐADÁSHOZ

SZEREPLŐK (a színre lépés sorrendjében):

JENŐ
BÉLA
FUNCTIONARUL
KATONA
DOKI
ADMINISZTRÁTOR
PATIKUS
GYURI

1. KÉP

JENŐ Tegnap leestem. Vagyis megbicsaklott a lábam. A jobb térdem. Menet közben. Egyszer csak meghajlott, mintha kiment volna belőle az erő, és én megszédültem. Vagyis nem szédültem meg, hanem csak elvesztettem az egyensúlyomat.

BÉLA Akkor mégsem estél le.

JENŐ Nem. De nagyon közel álltam. Mintha üresbe léptem volna!

BÉLA Csak mert azt mondtad, hogy leestél.

JENŐ Nem! Megint nem figyelsz. Azt mondtam, hogy megbicsaklott a lábam. Menet közben.

BÉLA Oké. Rendben. Mindegy.

JENŐ Jó, hát akkor már hülye is vagyok! Így van. Nem jutnak eszembe a szavak. Ott állok a megkezdett mondat közepén, és még szerencse, ha angolul vagy románul el tudom mondani, hogy mit akarok. Mindegy. Ez már a vég.

BÉLA Így van.

JENŐ Valaki egyszer azt mondta, hogy egy bizonyos kor után vigyázni kell arra, hogy a mondatban ne legyenek se évszámok, se nevek. Nem tudom,

hogy ki volt az. De volt! Most már csak ahhoz kell bátorságot gyűjtenem,
hog az utcán megálljak pisilni.

BÉLA Megint játszod a vénembert.

JENŐ Mindegy. A buszon már le merek ülni, és nem zavar, ha fiatal lányok
adják át a helyüket.

BÉLA És átadják?

JENŐ Nem. Nem mindig. Hogy kell mondani? Már csak ahhoz, vagy még
csak ahhoz?

BÉLA Mi?

JENŐ Te vagy a nyelvész, nem? Te javítasz ki mindig! Hogy mit mondtam,
és mit nem mondtam! És mégsem figyelsz rám. A fenébe, nem figyelsz! Itt vagy mellettem, de én mintha nem is volnék! Mindegy. A
bátorságról beszéltem. És majd, ha nagyon öreg leszek, végre elmondom
neked, hogy nem szeretem, ha úgy kérdezel vissza, hogy: mi?

BÉLA Ma már harmadszor mondod azt, hogy mindegy.

JENŐ Nem igaz, többször mondtam, melletted mindig többször mondom,
de te csak ezt a hármat jegyezted meg. Előtted is van élet, kedves Béla!
Ez az egész nem akkor kezdődött, amikor te ide beléptél!

BÉLA Valami baj van?

JENŐ Nem, nincs semmi. Semmi baj nincs. Semmi.

BÉLA Akkor jó. Mit keresnek a zöldségek a hűtőben?

JENŐ Mi?

BÉLA Mit keresnek a zöldségek a hűtőben?

JENŐ Nem tudom. Ott vannak. Hogy ne rohadjanak meg.

BÉLA Nem jó a zöldségeket itt tartani. Mert víz van bennük, a hidegben
a víz kitágul, szétfeszíti a zöldségek húsát, a rostokat, és aztán a meleg-
ben megpépesednek és ehetetlenné válnak. És akkor dobhatod el az egész-
szet a francba, és ismét elpazaroltál egy csomó kaját.

JENŐ És ebből egy egész etióp óvoda jóllakhatott volna – mondta egykor
nagyanyám. Igen, és a tejet is mindig kint hagyom, és a többi kaját is,
és a villanyt sem kapcsolom le soha, és minden este olyan az egész ház,
mint a Buckingham-palota koronázáskor. A fenébe! Én mindig mindent
megeszek, utánam sosincs maradék!

BÉLA Így van.

JENŐ Ezért vagyok ilyen kövér.

BÉLA Így van.

JENŐ Muszáj mindig a tied legyen az utolsó szó?

BÉLA Nem. Nem muszáj.

JENŐ Na, azért!
BÉLA Az imént te is azt mondtad, hogy mi.
JENŐ Nem mondd!
BÉLA Akkor szia, Jenő!

2. KÉP

JENŐ Tényleg megbicsaklott a lábam. És én tényleg mindent megeszek. Ez az én bajom. Képtelen vagyok otthagyni a maradékot. Teletömöm a tányérom, és addig eszem, amíg minden el nem fogy. Engem így neveltek. Az én nagyanyám még az Osztrák–Magyar Monarchiában szocializálódott. A svesztereknél. És néha tényleg nincs erő a térdemben! Megyek, és egyszer csak: nyekk. Így, ni. Mintha üresbe lépnék. És olyankor kiver a veríték. Légszomjам lesz. És halálfélelmem. És valóban felejték. Egyszerű dolgokat. Szavakat. Embereket. És nem csak. És szeretném, ha békén hagynának. Nekem nagyon jól jött ez a karantén. Ez a bezártság... De egyedül nem megy. Sajnos nem. Lehet, hogy azért vagyok most itt. Ez egy kurva nagy ellentmondás. Az egyedüllét és az, hogy én itt állok. Szeretek itt állni. De csak itt. Ha innen kimegyünk, ott nem szeretek állni. Ott nem... És iszom. Rengeteget. Alkoholista vagyok. De szerintem az emberiség nagy része alkoholista. Legalábbis az én környezetemben. Minden nap megiszunk valamit. Nem? Hozzátartozik az életünkhöz. Másként nem tudunk lenni. Este csak egy kicsit. Aztán már éjfél is elmúlt, mire úgy döntünk, mégis ideje volna lefeküdni. A gyerekeket is itatjuk. Majd csodálkozunk, hogy ezt honnan tanulta? De akkor már késő. Akkor már elvonóra jár. Elvonóra jár... Ó, édes Istenem! Na. Mit mondjak még? Mi a fenét mondjak még? Nem akarok beszélni, és mégis fecsegek! Ti hozzátok ki belőlem! Miattatok érzem azt, hogy beszélnem kell, mert másként érdektelen vagyok, unalmas. Ki a fene akar nézni egy csak ülő embert? Ez is egy nagy ellentmondás! Most itt vagyok. De lehetnék máshol. És lehet, hogy ott is vagyok. A másholban. Szeretnék olyan könnyű lenni, mint a hidrogénatom. Mert akkor egyszerre lehetnék sok helyen. Akkor, ha akarom, hullám vagyok, ha akarom, részecske. És mindig ott lennék, ahol keresnek, és mégsem ott. Mert egyrészt iszonyatosan jól nevelt vagyok, másrészt meg képtelenség megállapítani rólam egy időben, hogy hol vagyok, és milyen sebességgel illanok el. Hát valahogy így. Egyelőre. De már nem sokáig. Nem. Nem sokáig... Ja, bocsánat. Nem a hidrogénatomról beszéltem, hanem az elektrónról.

Az elektron van hol itt, hol ott. Hol ebben a formában, hol meg abban.
Mindent összekavarok. Mindegy. Bocsánat.

3. KÉP

FUNȚIONARUL Și pe când doriți s-aveți incinerarea?

JENÓ Nu știu.

FUNȚIONARUL Adică nu pentru dumneavoastră ci pentru defunct.

JENÓ Defunct?

FUNȚIONARUL Da. Cel decedat.

JENÓ A!

FUNȚIONARUL Răposatul. Mortul. Cel trecut în neant. El trebuie incinerat, nu?

JENÓ Da, da, el!

FUNȚIONARUL Doar ca să ne-nțelegem...

JENÓ Sigur. Perfect. Da, mortul. Doar că nu e nici un mort.

FUNȚIONARUL Cum nu e? Ați zis că vreți să comandați o incinerare. Nu?

JENÓ Da.

FUNȚIONARUL Pentru asta ați venit, să vă programez. Nu?

JENÓ Da.

FUNȚIONARUL În regulă. Și atunci pe când să vă programez?

JENÓ Nu știu.

FUNȚIONARUL Adică nu pe dumneavoastră, ci pe cel decedat. Cel care ne-a părăsit. Mortul. Care a dat ortul popii. Cel fără de suflet. Care a murit, domnule, a crăpat! Îmi cer scuze dar nu mai știu cum să mă fac înțeles!

JENÓ Nu e nici o problemă. Înțeleg eu bine totul.

FUNȚIONARUL Da? Atunci e în ordine.

JENÓ Eu am venit doar să știu dacă dumneavoastră faceți programare pentru incinerare.

FUNȚIONARUL Păi cum să nu facem, domnule, doar suntem un crematoriu, nu?

JENÓ Da. Asta acum știu sigur.

FUNȚIONARUL Și atunci când doriți să fie incinerată persoana decedată?

JENÓ Păi asta zic că nu știu!

FUNȚIONARUL Cum nu știți, domnule? Dacă doriți o incinerare, atunci trebuie să aveți și un mort, nu? Undeva trebuie să aveți un cadavru!

JENÓ Da, dar nu acum.

FUNCȚIONARUL Bine! Atunci pe când?

JENŐ Păi asta nu știu...

FUNCȚIONARUL Atunci de ce vă trebuie o incinerare?

JENŐ Pentru că nu vreau să fiu înmormântat. Eu nu vreau să ajung în pământ.

FUNCȚIONARUL Domnule acum vă distrați?

JENŐ Eu vreau să fiu incinerat, numai că nu știu când! De unde să știu eu asta?

FUNCȚIONARUL Domnule, poate că eu sunt un amărât de funcționar, un nimeni, un nenorocit, dar am și eu mândria mea! Am și eu problemele mele! Am și eu necazul meu! Așa că vă rog frumos, chiar dacă nu aveți altceva de făcut, lăsați-mă în pace! Bine? La revedere!

JENŐ De ce la revedere? Cum așa? Eu am venit aicea să-mi comand incinerarea! Pentru că vreau să fiu incinerat! Eu am venit să plătesc în avans, pentru că nu va fi nimeni care să plătească după mine! Pentru că eu nu vreau să fiu înmormântat! Eu vreau să fiu incinerat! Asta vreau, și gata!

FUNCȚIONARUL Domnule, dacă nu mă lăsați în pace, chem gardianul.

JENŐ Ce pace? Care pace? Eu am întrebat dacă incinerați, și dumneavoastră ați zis că da. Atunci care e problema?

FUNCȚIONARUL Domnul Katona!

JENŐ Ați zis că aveți o problemă. Ce problemă? Care e problema dumneavoastră?

FUNCȚIONARUL Domnul Katona, vă rog!

JENŐ Eu sunt problema?

KATONA Care-i baiul?

JENŐ Că n-am murit?

FUNCȚIONARUL Domnul a devenit...

JENŐ Sau persoana mea este o problemă?

KATONA Tânăr úr?

JENŐ Asta-i baiul? Da? Că sunt ungur?

FUNCȚIONARUL Din partea mea puteți să fiți și turc! Mă doare fix în pulă!

Că m-am săturat să fiu amabil cu toți proștii din lumea asta, că dacă nu e cum vor mușchii lor, nu se opresc nici la Bruxelles. La drepturile omului! Băga-mi-aș pula în ele! Ce-mi pasă mie de ești ungur, sau jidan sau țigan sau poponar sau cine mama dracului oi fi? Lasă-mă dom'le să-mi fac treaba și te las și în pace!

JENŐ Am și eu dreptul la un incinerare!

KATONA Tânăr úr!

JENŐ O incinerare!

FUNCȚIONARUL M-am săturat, e clar? M-am să-tu-rat! Că-n țara asta toți au înebunit! Ba că e homosexual, ba că vrea autonomie, ba că e legionar, ba că e intelectual, ba că suferă de holocaust, ba că a fost persecutat, ba că e de dreapta, ba că e de stânga...

JENŐ Vreau incinerare!

KATONA Jenő!

JENŐ Mi van?

KATONA Jenő, te vagy az?

JENŐ Én magának nem vagyok Jenő! Kérem a panaszkönyvet! Vreau cartea pentru probleme! Acum! Imediat! Maga honnan ismer engem?

FUNCȚIONARUL Carte cu probleme? Ce fel de carte cu probleme?

KATONA Hohoho! Vă rog, opriți-vă! Un moment! Vă rog! Rezolv eu! Vă rog. Ezerkilencszázkilencvenhat. Temesvár. A két veronai nemes...

JENŐ Micsoda?

KATONA A két veronai nemes.

JENŐ A két veronai nemes...

KATONA A két veronai nemes. Dárdás.

JENŐ Temesvár...

KATONA Igen. Temesvár. Dárdás.

JENŐ Dárdás.

KATONA Igen. Dárdás.

JENŐ Jesszusom...

KATONA Bizony.

JENŐ Édes, jó Istenem...

4. KÉP

JENŐ Fogalmam se volt, hogy kivel beszélek. Pedig félórán át tartottam szóval. Felsoroltattam vele az egész szereposztást, a díszlettervezőt, a jelmeztervezőt – mindent. És az az érdekes, hogy minden másra emlékeztem, csak órá nem.

BÉLA Van ilyen.

JENŐ Még a cipősdobozra is tökéletesen emlékeztem.

BÉLA Hagyd el, nem baj.

JENŐ Kék volt. Egy ilyen piros csíkkal az oldalán. Valami orosz termék, cibrill betűkkel írta, hogy...

BÉLA A hűtőben van a káposzta, a leves meg a hús.

JENŐ Nem tudom. Mit írt? Nem tudok oroszul. Az volt a kutyája. Húzta maga után... Így, ni, egy madzaggal.

BÉLA Vasárnap este jövök vissza, addig bőven elég lesz ez a kaja.

JENŐ A cipősdobozt. Érted? A cipősdobozt! Az volt a kutya... Dárdás és az ő kék-piros cirill betűs kutyája.

BÉLA Hétfőn délelőtt bejövök.

JENŐ Nem is volt az egy rossz előadás. Te hova mész?

BÉLA A lányomhoz. Megbeszéltük. A tegnap is erről beszélgettünk.

JENŐ Tudom. Nem vagyok hülye! Én figyelek! Te nem figyelsz! Egy fél órája erről a Katona gyerekekről mesélek! Ezerkilencszázkilencvenhat. Te-mesvár. A két veronai nemes. Cipősdoboz! Cirill betűk! Dárdás!

BÉLA Gyerek? Azóta huszonhat év telt el, Jenő!

JENŐ Igen, Béla. Tudom. Huszonhat. És akkor mi van?

BÉLA Végeredményben semmi. Gyurinak most sem fogsz szólni, hogy egyedül maradsz ezen a hétvégén?

JENŐ De miért lett ez biztonsági őr?

BÉLA Szóljak én?

JENŐ Egy remek színész volt...

BÉLA Szóljak én?!

JENŐ Nem kell!

BÉLA Mégiscsak a fiad! Olykor segíthetne!

JENŐ Nem kell! Minek? El tudom látni magam!

BÉLA Aha.

JENŐ Kértem én, hogy idegyere? Kértem én, hogy elláss?

BÉLA Nem.

JENŐ Akkor mi szükségem lenne Gyurira?

BÉLA A fiad, Jenő!

JENŐ Nem tudom elhamvasztatni magam...

5. KÉP

BÉLA Nem tudom, mért járok ide. Nem tudom, mért vigyázok rá. Én is szédülök. Nekem is fájnak az ízületeim. És a múltkor, amikor készítettem a bodzalevet... Folyt a víz a fazékba, és közben kiléptem a teraszra a maradék citrommal. Hogy beledobjam a komposztosvederbe. És amikor lehajoltam, arra gondoltam: Istenem, ha most agyvérzést kapok, a víz csak folyni fog, egyre csak folyni, és senki sincs, aki elzárja, és én haldokolni fogok a komposztosveder mellett, miközben görcsösen szorom-

gatom a citrom maradékát, és lesz egy hatalmas vízszámlám. A fenébe! Mindig kihoz a sodromból! Azt hiszi, jobban tudja. Hogy meghaladt engem. De az a helyzet, hogy én már nem akarok valamilyen lenni. Mert így is, úgy is valamilyen vagyok. És az az igazság, hogy szeretem. Én szeretem ezt az embert. Elég összefüggéstelen vagyok, nem? Nem. Nem így mondják. Kontradiktorikus. Ellentmondásos. Ez az. Ez vagyok. Ellentmondásos. Ez vagyok én. Igen. Most, tudom, Gyuriról kéne beszéljek. Nem az én tisztem. Meg nem is tudom, hogy pontosan mi is történt. Nem, nem az én dolgom. Csak azt látom, hogy szenvednek. Mind a ketten szenvednek. Makacsok. Büszkék. Hülyék. De ezt nem én mondtam.

6. KÉP

DOKI Fogytál.

JENŐ Igen. Minden reggel szaladok. Legalább hat kilométert.

DOKI Nagyon sokat fogytál.

JENŐ Életmódot változtattam. Még élni szeretnék, doki.

DOKI Mennyi idő alatt?

JENŐ Három hónap? Nem tudom.

DOKI Csak ne vidd túlzásba.

JENŐ És képzeld, nekiálltam megcsináltatni a fogaimat. Persze sokszor az-
zal poénkodom, hogy arra a hátralevő kis időre minek? De az az igaz-
ság, hogy be vagyok szarva.

DOKI Mitől?

JENŐ A haláltól.

DOKI És azt hiszed, hogy el fogod kerülni?

JENŐ Kösz. Te is, mint Béla. Ő se vesz komolyan.

DOKI 140 a 80-nal. Ez a te korodban rendben van.

JENŐ Végeredményben én sem magamat. De az más. Én megtehetem, mert
rólam van szó! De ti nem. Én tulajdonképpen nem a haláltól félek, ha-
nem a haldoklástól. Attól, hogy fájhat. Vagy esetleg szenvedek. Csövek
állnak majd ki belőlem, és magatehetetlen leszek.

DOKI Tartsd ide az ujjad! A bal gyűrűst. Azt kevesebbet használod. Félsz?

JENŐ Attól is félek, hogy képtelen leszek az ágyban elvégezni a dolgomat.
Mármint úgy értem, szarni és pisilni. És akkor majd ott fekszem fel-
puffadva, ki leszek szolgáltatva, és csak akkor kapok bármit is, ha ké-
rek, én pedig utálok kérni! Te, doki, hogy kezdődik az Alzheimer?

DOKI 117, osztva egy egész... Most ezzel diagnosztizáltad magad?

JENŐ Nem. Csak tudni szeretném.

DOKI Nem mondom el. Mert aztán visszahallom, hogy miben szenvedsz.

6,4. A cukrod kicsit magas.

JENŐ Oké. Akkor majd megnézem interneten. Az pontosabb diagnózist ad. Habár már az sem érdekel igazán.

DOKI Jenő, te makkegészséges vagy. Korodhoz képest. Kicsit túlsúlyos, de azért elleszel még néhány évig.

JENŐ El, de hogy?

DOKI Mit akarsz? Mind tönkremegyünk. Ez az élet rendje. Kellett nekünk hosszú élet? Hát akkor itt van, nesze! Ez az ára! Így jár az, aki nem hal meg idejében. Egyébként ott van neked Gyuri, ő majd gondodat viseli. Tessék: oxigén-szaturáció 99 százalék!

JENŐ Ja, persze.

DOKI Rég nem láttam. Most mit csinál?

JENŐ Honnan tudjam? Nem tudom. Nem hív fel, nem jön fel, nem tudom!

És itt most rólam van szó, nem a fiamról!

DOKI De majd az ő problémája lesz.

JENŐ Leszek egy frászt! Ricinusolajat adnak még vény nélkül?

DOKI A pulzusod 47. De szerintem ez a szaladástól van. Mióta mondod te azt, hogy vény?

7. KÉP

KATONA Aztán a bátyám miatt valami jobb kereset után kellett nézni. Tudod, ő ilyen autista.

JENŐ Ja, persze. Emlékszem.

KATONA És egy ilyen otthonban van. Akkoriban ez szinte megfizethetetlen volt. Kimentem hát Írországba. Egy szállodában dolgoztam. Aztán taxisofőr voltam. Londonban. Próbálkoztam Svájcban is, szintén egy szállodában, de az nem ment. Svájc nem az én világom. Nem szeretem a németet. A franciák, tudod, Trianon, az olaszok – Doberdónál esett el a dédapám. Úgyhogy hazajöttem. Van egy kis pénzem, meg most már egy itthoni keresetből is ki tudom fizetni a bátyám kezelési díját. Nem könnyen, de ki tudom. És legalább olykor még meg is látogathatom.

JENŐ És Eszter? Vagy ne kérdezzek ilyesmit?

KATONA Jaj, nem, nem zavar. Ő kint maradt. De úgy hallottam, mostanában valamilyen színháznál próbálkozik ismét. Idehaza vagy odaát, nem tudom. Nagyon rég nem találkoztunk.

JENŐ És nem hiányzik?

KATONA Nem. Az az Eszter, akivé lett, nem.

JENŐ Nem ő, hanem a színház.

KATONA Az sem.

JENŐ Nem?

KATONA Nem. Én már nem akarok hazudni.

JENŐ Tényleg ne bontsam meg?

KATONA Én biztos nem iszom.

JENŐ Hát egyedül én sem.

KATONA Nem baj, majd elteszed valami különleges alkalomra.

JENŐ Ja. Ez biztos jó bor. De igazán nem kellett volna. Tényleg!

KATONA Csak néhány üveggel hoztak. S adtak nekünk is. De én nem iszom.

JENŐ A krematóriumban?

KATONA Á, dehogy! Most a Virág negyedi szupermarketben dolgozom.

JENŐ Igen?

KATONA Ja. Tesznek ide-oda. A cégnek mindenféle intézménnyel van szerződése, és oda küldenek, ahol épp nincs elég ember.

JENŐ Igen. Lehet, hogy igazad van... Mármint a színházat illetően. Én sem szeretek kiszolgáltatott lenni. Én sem szeretem a hazugságot. Én már nem akarok. Egyébként ti voltatok az utolsó évfolyam, amelyikkel letegeződtem.

KATONA Te sem játszol.

JENŐ Az más. Én már öreg vagyok. Én már belefáradtam.

KATONA Te, öreg?

JENŐ Igen.

KATONA Csókolom, Jenő bácsi.

JENŐ Na, menj a francba!

8. KÉP

JENŐ Ha most megbontom ezt az üveg bort, akkor meg is fogom inni. És mert nem fog elmenni az eszem, meg fogok bontani egy második üveggel is. És aztán éjjel, amikor harmadszorra megyek ki pisilni, és vedelem a vizet, eldöntöm, hogy másnaptól megváltozom. És ki is bírom délig. De akkor már azon gondolkodom, hogy milyen ürüggyel bontsak meg

egy sört. És igyak-e hozzá Unicumot vagy sem? Miközben tudom, hogy a májam hamarabb fog elmenni, mint az eszem. Ugye nem vagyok egyedül ezen a világon? Nem. Nem vagyok egyedül. Gyuri is iszik. Igen. Gyuri. Gyuri, a fiam. Igen. Én annak idején, amikor ennyi idős voltam, mint ez a Katona gyerek, mindig arról képzelegtem, hogy el fogok tűnni, nyomtalanul, és legjobb esetben egy beazonosíthatatlan hulla leszek a bogáti erdőben. Az egy hatalmas erdő ott Kőhalom és Mogyorós között. Németül, azt hiszem, Nussbach... Vagy megölök valakit, egy tők idegen alakot, és ott hagyom az erdő mélyén, hadd falják fel a vadak. Azt mondják, az ember nem felelős a gondolataiért, de azért már igen, hogy elhiszi-e őket vagy sem? Mi ketten Gyurival, azt hiszem, egy nagyon normális apa–fiú kapcsolatban élünk. Ennyi.

9. KÉP

JENŐ Ma a bal bokám hagyott cserben. Ráadásul szaladás közben. A nyolcadik kilométer után.

BÉLA Hagyd abba, ha nem bírod. Hova mind rohansz?

JENŐ Tökéletesen bírom! És az egészségemről van szó.

BÉLA Akkor meg ne igyál annyit.

JENŐ Nem iszom.

BÉLA Ja.

JENŐ Ez most neked jólesik?

BÉLA Nem.

JENŐ Mért jársz ide? Szerelmes vagy belém? Voltál valamikor? Turnékon mindig egy szobában voltunk. Egyszer egy franciaágyas szobát kaptunk. Az elég furcsa volt. Neked soha nem fordult meg a fejedben? Te, Béla! Neked hogyan van egy lányod?

BÉLA Neked is van egy fiad.

JENŐ Igen, de én a nőket szeretem!

BÉLA Azon az éjszakán én is.

JENŐ Ja. Azért van az a piamennyiség, ami után az ember nem tudja... Vajon most mit gondolnak rólunk? A többiek. Az emberek. Akik esetleg látnak minket.

BÉLA Nem tudom, hogy mi zajlik az emberek fejében. Nem tudom, hogy mire gondolnak. Csak feltételezések között élek. De az is igaz, hogy ha én egy színdarab volnék, fogalmam sem lenne, hogy én miről szólnék.

JENŐ Ha én darab volnék, mindig nyitva állnék; akármilyen térben: szín-
házasdit járnék... Ez nem jó. Ez egy nagy marhaság.

BÉLA Kérdezd meg tőlük. A többiektől. Az emberektől. Azoktól, akik néz-
nek téged.

JENŐ Téged is néznek.

BÉLA Így igaz. Csakhogy engem nem érdekel, hogy mit gondolnak rólam.

JENŐ Nem?

BÉLA Félsz?

JENŐ Nem. Igen. Nem. Nem szeretem a provokációt. Az erőltetett inter-
akciót. Mindenki maradjon meg a maga szerepe szerint. Nem szeretem
a nyilvánosságot.

BÉLA Miközben az egész életünk a nyilvánosság előtt zajlott...

JENŐ Ja. Felismertek az utcán.

BÉLA Az üzletekben.

JENŐ A taxiban.

BÉLA Az orvosnál...

JENŐ Művész úr, az éjjel láttam az éjcsbión...

BÉLA Nem is tudom, volt nekünk magánéletünk?

JENŐ Nem kérdem meg, Béla, mert félek tőlük.

10. KÉP

BÉLA Mit szeretnének megtudni? Volt idő, amikor úgy éreztem, hogy igaz-
ságtalanul bánt velem a sors. Mért velem történik mindez? Aztán rá-
jöttem, hogy nem vagyok egyedül. És hogy a szeretetre mindenkinek
ugyanúgy szüksége van. Persze, akik többen vannak, mindig elítélik azt,
aki más. Mindegy, miben: egyszerűen – más. Mintha félnének tőle. És
akik többen vannak, azt hiszik, hogy az, aki kisebbségben van, az való-
jában kevesebb is. Persze, az is igaz, hogy ami innen nézve többség, az
máshonnan szemlélve kisebbség. Ez meg is nyugtathatna. Attól függ,
hogy melyik oldalon áll az ember... De én mindig ezen az oldalon va-
gyok. Lehet, hogy én is megöregedtem? Lehet. De a fejemben még min-
dig tizenennyolc. Csakhogy az a tizenennyolc negyven és egynéhány évvel
ezelőtt volt. Mindenesetre túléltem apámat! És nagyapámat. Anyai nagy-
apámat. És ha megérem a hetvenet, én leszek az első férfi a családuka-
ban, akinek ez sikerült! És ez nem semmi! És az én célom a nyolcvan-
hét... What a target!

11. KÉP

JENŐ És csak itt ülsz egész nap, és nem csinálsz semmit?

KATONA Pontosan. Én most ezt akarom csinálni.

JENŐ Micsoda merészség! Irigyellek. Lehet, hogy nekem is erre lenne szükségem. Csak úgy nézni ki a fejemből. Csakhogy túlságosan is nagy bennem a kötelességérzet. Egyfolytában tennem kell valamit. Úgy érzem, nem érdemlem meg az életet, ha nem vagyok hasznos. Ugyanakkor meg várom a nyugdíjat. És fogadkozom, hogy egy perccel sem maradok tovább. Amint lehet, elmentem. De mihez fogok akkor kezdeni?

KATONA Utazni fogsz.

JENŐ Miből?

KATONA Teszel-veszel a kertben.

JENŐ Írni szeretnék.

KATONA Akkor írni fogsz. És neveled majd az unokákat.

JENŐ Igen. Az unokákat. Kéne egy valamilyen otthon.

KATONA Hát nincs lakásod?

JENŐ Ja, nem olyan, hanem olyan otthon-otthon. Mint amilyenben a bátyád van.

KATONA Be akarsz költözi egy ilyen elfekvőbe?

JENŐ Ja, nem én! Hanem a barátom, Béla. Emlékszel rá, nem?

KATONA A partnered?

BÉLA Mármost a színpadi... Igen.

KATONA Hát hogyan emlékeznék! Milyen fantasztikusak voltak a *Napsugár fiúkban*!

JENŐ Hát igen. De ő most már teljesen lerobbant.

KATONA Nem mondod!

JENŐ De. Sajnos. És nincs senkije. Én még vigyázok rá, amíg tudok, de hát az én erőm is véges...

KATONA De hiszen a múlt héten láttam, itt vásárolt, és nagyon jól nézett ki.

JENŐ Fizikailag még tartja magát valamennyire, de az agya. Az kezd elmenni. Demencia.

KATONA Ó, Istenem!

JENŐ Igen. Nos, neki kéne valami ilyesmi... Nem tudom. Mint ahol a bátyád van.

KATONA A Mária projekt?

JENŐ Az.

KATONA Hát igen. Végül is jól ismerem az adminisztrátort. Beszélhetek vele.

JENŐ Mária projekt?

KATONA Igen. Mária projekt.

JENŐ Ez a neve?

KATONA Igen. Ez a neve.

JENŐ De oda nem csak betegeket vesznek fel?

KATONA Nem. Ez egy öregotthon. De bevesznek betegeket is.

12. KÉP

DOKI Az eredményeid rendben vannak. Talán a májad kissé. De nem veszélyes. Még így is bőven belefér néhány év. Mennyit iszol?

JENŐ Tudom, hogy függő vagyok. Alkoholista. Ha ezt akartad hallani.

DOKI Nem ezt akartam. Hanem azt, hogy mennyit iszol?

JENŐ Persze, senki sem tart annak. Béla is, csak ha mérges, vágja a fejéhez. Változik. Eleget.

DOKI És Gyuri? Ő mit szól ehhez?

JENŐ Szerintem Gyuri is alkoholista. Mindannyian azok vagyunk. Jó nevelés, mi? Családi minta. Példakép! Le se szar. Egyébként egy kollégád azt mondta, hogy nekem ideje lenne már meghalni.

DOKI Micsoda?

JENŐ Bizony. A te kollégád.

DOKI Miféle kollégám?

JENŐ Csebutikin. *A három nővérben*. Hogy mit akar egy hatvankét éves ember? Egy hatvankét éves embernek meg kell már halni.

DOKI Az a *Sirályban* van.

JENŐ Csebutikin *A három nővérben* van! Nekem zörögsz papírzacskó?

DOKI Ő lehet, hogy ott van, de ez a Dorn szövege a *Sirályból*.

JENŐ Ennyire fontos ez? Az a lényeg, hogy én még messze nem vagyok hatvankettő!

DOKI De meg akarsz halni.

JENŐ Lehet, hogy meg akarok halni. Egyébként szaglász elvesztése, székrekedés, görnyedt testtartás, remegés, álmatlanság... Tudom ám a tüneteket!

13. KÉP

BÉLA Hogyhogy idejöttél?

JENŐ Két napja nem láttalak, és nem válaszoltál a hívásomra.

BÉLA Nem akartam felkelni.

JENŐ Nem akartál vagy nem tudtál?

BÉLA Most minden rendben.

JENŐ Ne vásároljak be neked?

BÉLA Van minden, köszönöm. A lányom ellátott.

JENŐ Ja. Ma reggel észrevettem, hogy tulajdonképp nem is a bokám bicsaklott meg, hanem az Achilles-inam kezdett el sajogni. Kezd szétesni a testem.

BÉLA Te most miattam jöttél, vagy azért, hogy elmondd nekem a nyavalyádat?

JENŐ Két napja nem láttalak.

BÉLA Összegyűlt a szennyes?

JENŐ Nem, nincs ebédem.

BÉLA Igazán elmehetnél egyszer a pindzsétávéba is.

JENŐ Nem azért mondtam. Van mit egyek. Főzni is tudok. Csak te mind kezdted a szennyessel. Hülye vagyok, hogy feljöttem.

BÉLA Az vagy. Főleg, ha meg is sértődsz!

JENŐ Nem sértődtem meg.

BÉLA Túl hamar sértődsz meg. Az a bajod.

JENŐ Ezerszer eldöntöm, hogy nem fogok válaszolni, és mégis csapdába esem. Ó, bár halnék meg!

BÉLA Most hova rohansz? Mindig elrohansz. Megsértődsz, és elrohansz. Veled nem lehet beszélni!

JENŐ Nem rohanok el! Tessék, itt vagyok! Költözz belém!

BÉLA Jenő, kezdesz megvénülni.

JENŐ Ma valami hülyeséget álmodhattam. Arra ébredtem, hogy hiányzik Gyuri. Pedig nem vele álmodtam. Erre határozottan emlékszem.

BÉLA Hívd fel telefonon!

JENŐ Jó. Majd felhívom.

BÉLA Nem fogod felhívni.

JENŐ De. Fel fogom.

BÉLA Ígérd meg.

JENŐ Megígérem.

BÉLA Egyedül vagy?

JENŐ Hogy volnék egyedül? Szinte naponta látlak.

BÉLA Az még nem jelent semmit.

JENŐ Most csak gondolkodom.

14. KÉP

ADMINISZTRÁTOR Ezt most ne vegye rossz néven, de azt ajánlom, hogy ne várjon túl sokáig. Ha ürül hely, azt azonnal el kell foglalni. Mert én nem tarthatom fenn. Senki nem tarthatja fenn. És többször is érdeklődjön, mert sok a kérvényező. Sajnos kevés az öregotthon, és az igénylők száma egyre csak nő. Néhány év, és többen lesznek az öregotthonokban, mint kinn az utcán. Mi most magát elsőbbségben részesítjük, mert Katona úr beajánlotta magát, és ugye az ő nagyapja rengeteg sok jót tett az alapítvánnyal. De mi ezt nem szoktuk. És nincs arra garancia, hogy nem felejtünk. Sok minden megtörténik, sok a gond, és ki tudja, ürül egy hely, és hirtelen valaki másnak adjuk. Szóval kellemetlen, na. És nagyon hosszú a várakozási lista... Ezért mondom, hogy érdeklődjön.

JENŐ Rendben, köszönöm. Ne adjam meg a telefonszámomat?

ADMINISZTRÁTOR Nem, nem szükséges. Mondom, annyi minden van a fejünkön, nem biztos, hogy eszünkbe jut. Inkább maga érdeklődjön.

JENŐ Rendben. És mennyit kell fizetni?

ADMINISZTRÁTOR Kétezer-nyolcszázat. Havonta. Nem kell pelenkázni, ugye?

JENŐ Nem, dehogy. Még ellátja magát. Kimegy a vécére, felöltözik, eszik a hűtőből. De az is lehet, hogy csak belefáradt.

ADMINISZTRÁTOR Akkor kétezer-nyolcszáz. Azoknak, akik ki tudnak menni a kapun, és még vissza is találnak ide, ennyi. Nagyok a költségek.

JENŐ És a gyógyszerelése?

ADMINISZTRÁTOR Azt az orvossal kell megbeszélni.

JENŐ Már megbeszéltem. De nem tudom, hogy hogyan legyen? Mert ugye, ha mégis felír neki egy csomó gyógyszert a neurológus, a pszichiáter, a szívgyógyász, akkor azokat itt ki fogja beszerezni?

ADMINISZTRÁTOR Nem tudom. Ezeket mind Barazsuly doktor úrral kell megbeszélni.

JENŐ Ő kicsoda?

ADMINISZTRÁTOR Ő az orvos. A mi orvosunk. Azt mondta, beszélt vele.

JENŐ Nem tudtam, hogy vele kell. Én az illető családi orvosával beszéltem.

ADMINISZTRÁTOR Nem, minden ilyesmit vele kell megbeszélni. Ha ki-megy az irodából, srégen szembe jobbra. Doktor Barazsuly. Barazsuly Emil. Ne ijedjen meg, ha ideges, túl sok van a fején, és ezért olyan türelmetlennek látszik. De vajból van a szíve. Nos, én ezt az egészet csak azért mondtam el, hogy fel legyen készülve. Mert tényleg nem tudom, hogy mikor lesz üresedés. Van olyan, hogy két, három hónapig nem hal meg senki. Máskor meg hetente négyen, öten. Most is van két haldoklónk, és már három hete húzzák. De nem tudom. Meghalhatnak most, éppen a pillanatban vagy két hónap múlva. Ezt nem lehet előre tudni. A szervezettől függ, ugye, és ezek most nagyon szívósak. Meg Barazsuly doktor is nagyon vigyáz rájuk. Perfúzió, gyógyszerek, vitaminok, ilyesmi. És ugye az sem mindegy, hogy férfi-e, vagy nő. Mert nem rakhatom be egy nő mellé az ön édesapját. Esetleg Jocókával.

JENŐ Jocókával?

ADMINISZTRÁTOR A Katona úr bátyjával...

JENŐ Ja, hogy Jocókával! Hát persze! Nem. Az nem lenne jó.

ADMINISZTRÁTOR Teljesen ártalmatlan.

JENŐ Nem, nem azért, hanem na, nem tudom. Még vele is kell beszélnem.

ADMINISZTRÁTOR Jocókával nem kell megbeszélni.

JENŐ Nem. Az édesapámmal. Jocókát nem is ismerem.

ADMINISZTRÁTOR Ó, Jocóka egy nagyon kedves fiú. Vagyis fiatalember. Hiszen már nem gyerek. Végül is ötvenéves... Mindegy. Teljesen ártalmatlan. Sikerült eltalálni a gyógyszerelését. Remek doktor ez a Barazsuly. Beszéljen vele. És az édesapjával is. És érdeklődjön. Legalább háromnaponta.

15. KÉP

JENŐ Azt hiszem, Béla depressziós. Mostanában ritkábban jön.

DOKI Ez még nem jelenti azt, hogy depressziós.

JENŐ Nem akar felkelni az ágyból. Vagy nem tud. Nem tudom. Ez a kettő ugyanaz.

DOKI Nem, ez a kettő nem ugyanaz.

JENŐ De. Ebben az esetben ugyanaz. Mindegy, meg kéne vizsgálni.

DOKI Nem én vagyok az orvosa.

JENŐ Akkor beszélj az ő orvosával.

DOKI Jenő, ez nem úgy megy.

JENŐ De mehetne! Mért mindig csak azt csináljuk, amit kéne, és nem azt, amit ténylegesen kell? Nem arra esküdtél fel, hogy az emberi életnek a fogamzástól kezdve megadod a legnagyobb tiszteletet? Megkülönböztetés nélkül?

DOKI De. De arra is megesküdtem, hogy a korlátokat tiszteletben tartom. És ennek az országnak az egészségügyi törvényeit is. Te Bélát félted, vagy azt, hogy egyedül maradsz?

JENŐ Tudnál nekem adni egy olyan papírt, amivel, ha szükséges, felvesznek majd az öregotthonba? Nem a haláltól félek, csak nem akarok senkinek sem a terhére lenni.

DOKI Jenő, amíg te minden nap több kilométert szaladsz, amíg te jobban ellátod magad, mint korosztályod kilencven százaléka, amíg te még kíváncsi vagy és aktív, addig én neked semmilyen öregotthonba való küldőpapírt nem fogok kiállítani!

JENŐ Oké. Egyébként Béla olyan sértődős is lett. Azt hiszem, kezd megöregedni.

DOKI Ezzel nincs egyedül.

JENŐ Te, Doki, pontosan miben is áll ez az autizmus?

DOKI Most ezt fedezted fel magadon?

JENŐ Lehet azokkal együtt élni? Mármint egy szobában.

DOKI Mért ne lehetne?

JENŐ Nem fojtja meg az embert? Amikor alszik.

DOKI Nem feltétlenül.

JENŐ Ezek szerint csak van benne valami fenyegető...

DOKI Jenő, te hova akarsz kilyukadni?

JENŐ Sehova. Én csak kíváncsi vagyok, és érdeklődöm. Azt mondtad, hogy az én koromban erény a kíváncsiság. Tessék, kíváncsi vagyok. Baj?

DOKI Dehogy baj! Csak idestova harminc év alatt sem tudtalak megismerni. Mindig meglepsz a kérdéseiddel.

JENŐ Hát ez az!

16. KÉP

PATIKUS De az éférvéscsént csinál ilyen dépunérét.

JENŐ A pezsgőtabletta? Lerakódást?

PATIKUS Aztat. A májhoz és a rinikjhez.

JENŐ A vesében...

PATIKUS Ottan. Úgyhogy inkább ez a hosszabb élibéraré. Retard. Így mondják, nem?

JENŐ Igen. Csakhogy ez drágább.

PATIKUS Igen, de nem csinál depunérét, lerakódást. Mert akkor jön a niszip. Homok. S majd a kő. S az nagyobb páguba, mint kilenc lej. Pá-guba. Izé.

JENŐ Kár. Rendben. Két dobozzal kérek.

PATIKUS Hat... Hatvan... Hatvannégy. Egy doboz.

JENŐ Egy?

PATIKUS Igen. A kevesebb, a harminc, az ennyi...

JENŐ Ötvenhárom.

PATIKUS De ebben ennyi van. Ötven. Pasztilla.

JENŐ Ez rablás.

PATIKUS De ez egészségére.

JENŐ Hatvannégy lej ötven darab! Még nem is egyhavi adag!

PATIKUS Adhatom bukátára is. Még egy darabig. Mert aztán jön a lédzsé. Na, izé... régula. Törvény. Ez az! S akkor majd csak egy egész dobozzal lehet.

JENŐ Kérek kettőt.

PATIKUS Bukáta?

JENŐ Nem, doboz. Két doboz. Nem kérek zacskót. Annyi van, mint a fene. Köszönöm, viszlát.

PATIKUS Csak vigyázzon, hogy ne hagyja abba. Mindig kellesz venni. Mert másképp az immunitási szisztéma felfordul!

JENŐ Persze, persze. Köszönöm. Viszlát!

PATIKUS Egészségére!

KATONA Szervusz, tanár úr!

JENŐ Szia, te most meg itt?

KATONA Igen. Tologatnak, mint a sakkfigurákat. Hogy van édesapád?

JENŐ Apám? Sehogy. Apám már huszonöt éve halott. Huszonhat.

KATONA Ó, bocs. Akkor valamit félreértett az adminisztrátor.

JENŐ A kicsoda?

KATONA A Mária projekt adminisztrátora. Azt mondta, hogy beszéltél vele, és hogy az édesapádnak kértél egy helyet.

JENŐ Ja, nem. Vagyis voltam ott. De a nagybátyámról van szó.

KATONA Ó, értem. Nem Béláról?

JENŐ Béláról? Mi köze van ennek Bélához?

KATONA Csak mert a múltkor azt mondtad, hogy valami öregotthont keresel neki.

JENŐ Én?

KATONA Igen, te.

JENŐ Én ilyet nem mondtam.

KATONA Pedig emlékszem, hogy azt mondtad, kéne egy öregotthon, mert Béla egyre jobban veszíti el az eszét...

JENŐ Tévedsz. Béla makkegészséges. És ne bízz ennyire a memóriádban.

Ja, van ricinusolajuk?

PATIKUS Ööö... Igen, van.

JENŐ Kérek tíz üveggel.

PATIKUS Tíz?

JENŐ Igen. Bőrkeményedések vannak a lábamon.

17. KÉP

BÉLA Ma beszéltem vele.

JENŐ Kivel?

BÉLA Gyurival. Azt ígérted, hogy felhívod.

JENŐ Foglalt voltam. Mért szólsz bele a dolgaimba?

BÉLA Nem szóltam bele. Ő hívott fel.

JENŐ Gyuri.

BÉLA Igen.

JENŐ Téged.

BÉLA Igen, engem.

JENŐ És miért?

BÉLA Felköszöntött.

JENŐ Nem most van a születésnapod! Vagy igen?

BÉLA Nem. Te is tudod, hogy nem most van!

JENŐ Hát persze. Azért csodálkozom.

BÉLA A névnapomon hívott.

JENŐ Most volt Béla napja?

BÉLA Igen.

JENŐ Bocs. Nem tudtam.

BÉLA Nem baj. Nem egy olyan jelentős nap.

JENŐ Isten éltesen sokáig!

BÉLA Köszönöm. Soha nem is köszöntöttél fel. Mármint a névnapomon.

JENŐ És Gyuri hogyan?

BÉLA Lényegtelen. Mondta, hogy nem beszéltetek. Ezek szerint nem hívtad fel.

JENŐ Mert foglalt voltam.

BÉLA Azt mondta, hogy keresett téged, de nem vetted fel.

JENŐ Mert foglalt voltam!

BÉLA Csak azt akarta mondani, hogy ne ijedj meg, ha egy ideig nem találod. Elvonóra megy. Iszik?

JENŐ Honnan tudjam? Nem beszélek vele. Ő sem velem.

BÉLA Soha nem ivott. Lehet, hogy kábítószer...

JENŐ És miért nem engem hívtat fel?

BÉLA Vagy szerencsejáték.

JENŐ Elvégre az apja vagyok!

BÉLA Mindegy. Valami szenvedély. Szerencsétlen. Hívd fel! Most.

JENŐ Majd, ha hazamentem. Egyedül akarok lenni vele.

BÉLA De megígéred.

JENŐ Meg. Megígérem.

BÉLA Jenő!

JENŐ Egyedül akarok lenni! Érted? Egyedül!

18. KÉP

GYURI Apa. Tudsz valami jó helyet? Nem, még nem néztem utána. Mert, ha mindent alaposan előkészítetek, a végén még meggyőzőm magam az ellenkezőjéről. Mestere vagyok az ideológiáknak. Vajon kitől tanultam? Hogy micsoda? Mária Projekt? Az mi? Nem, nekem nem öregotthon kell. És pláne nem itt, a városban. Bonum Frater? Bonus Frater? Apa, mi történt veled? Te ilyen vallásos lettél? Ja, hogy ez egy alapítvány. És kellőképpen messze van ahhoz, hogy ne jöjjek haza egyből. Nem, én most tényleg be akarok vonulni. A tegnap rájöttem, hogy képtelen vagyok az agyamat lefárasztani. Vagy elzsibbasztani. Mert mire mégis megközelíteném azt a szintet, ahol már kezdem jól érezni magam, már rég szétroncsoltam a májam, a vesém, a hasnyálmirigyem, a vastagbelem, az idegeim... Nem, nem gúnyolódok. Ezt érzem. Nem, most nem. Most képtelen vagyok. Majd, ha kijöttem. Akkor majd felkereslek. De most szeretnék eltűnni. Nincs semmi bajom, apa, csak rájöttem, hogy mi egy nagyon normális apa-fiú kapcsolatban élünk. Viszlát, apa!

19. KÉP

BÉLA Maga Katona úr?

KATONA Igen, jó napot kívánok!

BÉLA Akkor magát ismeri Jenő, igaz?

KATONA Igen. Tanárom volt, ezelőtt harminc évvel.

BÉLA Béla vagyok.

KATONA Igen, tudom. Én nagyon sokszor láttam önt, művész úr.

BÉLA Köszönöm. Tud valamit Jenőről?

KATONA Jenőről? Nem, semmit, csak azt, hogy nagyon régóta nem járt itt.

BÉLA Tudom. Eltűnt.

KATONA Micsoda?

BÉLA Nincs otthon, a hívásokra nem válaszol, eltűnt. Szóval nem látta?

KATONA Nem.

BÉLA Magának mondott valamit? Hogy elmegy vagy valami ilyesmi...

KATONA Nem. Nem mondott semmi ilyet. Vagyis valami öregotthont keresett.

BÉLA Öregotthont.

KATONA Igen. Ajánlottam is egyet neki. A Mária projektet, ott van a bátyám is. Nagyon jó hely. De nem magának kereste. Nincs ott.

BÉLA Maga ezt honnan tudja?

KATONA Hát onnan, hogy a tegnap voltam benn. Meglátogattam a bátyámat. És Jenő nem volt ott.

BÉLA Nem azt, hanem azt, hogy ilyesmit keresett. Ezt honnan tudja?

KATONA Néha találkoztunk. És nekem mondta. Hogy keres ilyesmit. De nem magának. Azt mondta.

BÉLA Igen? És akkor kinek?

KATONA Olyan zavaros volt. Az adminisztrátor szerint az édesapjának akart helyet foglalni, de ugye az édesapja már huszonöt éve meghalt, aztán a nagybátyjáról beszélt...

BÉLA Nincs nagybátyja.

KATONA Sejtettem én... Tényleg eltűnt?

BÉLA El.

KATONA Most ez olyan kellemetlen.

BÉLA Micsoda?

KATONA Hát ez az öregotthonos dolog.

BÉLA Miért?

KATONA Merthogy – De ne haragudjon meg, művész úr!

BÉLA Miért?

KATONA Merthogy önnek kereste.

BÉLA Nekem?

KATONA Igen. Önnek. Mert ugye ön egyedül van, és... Szóval már nem könnyű, és... A memória ugye ebben a korban...

BÉLA Köszönöm, jól vagyok. Ez a telefonszámom. Ha véletlenül látja, szóljon.

KATONA Természetesen! Azonnal fogok szólani.

BÉLA Jenő nekem kereste az öregotthont?

KATONA Igen. De aztán letagadta.

BÉLA Maga színész volt, igaz?

KATONA Igen.

BÉLA Mért hagyta abba? Mindegy. Én azt sem tudom, hogy mért keztem el.

20. KÉP

ADMINISZTRÁTOR Aztán többet nem jött. Pedig meg is mutattam neki a Jocóka szobáját is, mert azt mondta, hogy megbeszélte az édesapjával, és most már tényleg volt üresedés...

KATONA Nem az édesapjának kellett.

ADMINISZTRÁTOR Nem? Nekem azt mondta.

KATONA Végül is teljesen mindegy.

ADMINISZTRÁTOR Így van, mert már betelt a hely. Nem tarthattam fenn. Maga is tudja, Katona úr, hogy mekkora a várakozási lista. És egyre csak nő. Hiába, na, megöregedett a társadalom. Úgyhogy, ha találkozik vele, mondja meg, sajnos nincs hely. Persze, ha ragaszkodik hozzá, akkor keressen fel, megbeszéljük. De nekem biztosan kell tudni. Nem lehet, hogy egyik nap így, aztán utána meg úgy. Itt emberi sorsokról van szó.

21. KÉP

BÉLA Te is tudod, hogy mindig erről beszélt! Hogy bár halna meg, hogy majd egyszer hirtelen eltűnik, hogy majd beazonosíthatatlan hulla lesz a bogáti erdőben.

DOKI Öregotthonba akart vonulni.

BÉLA Egy frászt!

DOKI De. Folyamatosan azzal nyaggatott, hogy neki mindenféle baja van, Parkinson meg Alzheimer meg demencia, hogy írjak neki valami küldőpapírt egy öregotthonba... De ezt nem tőlem tudod. Közben meg minden nap legalább nyolc kilométert szaladt.

BÉLA Volt úgy, hogy tízet meg tizenegyet is.

DOKI Na, ugye! Te mért nem szaladsz? Jót tesz a pszichének.

BÉLA Nincs nekem semmi bajom!

DOKI Biztos? Jenő azt mondta, hogy ritkán mozdulsz ki.

BÉLA Én!

DOKI Igen, te.

BÉLA És te minden hülyeséget elhiszel?

DOKI Kéne szólni Gyurinak.

BÉLA Gyuri az elvonón van.

DOKI Te ezt honnan tudod?

BÉLA Mondta. Telefonon. Amikor felhívott. A születésnapomon. Azt mondta, hogy veled is beszél majd erről. De ezek szerint ő is olyan, mint az apja. Megígéri, aztán nem teszi meg.

DOKI Akkor is kéne szólni neki.

BÉLA Te tudtad, hogy bevonult? És hogyan bízzon meg benned az ember?

DOKI Béla, itt nem rólam van szó, hanem Jenőről.

BÉLA Nem, Doki! Itt most, ebben a pillanatban rólad van szó és Gyuriról. Meg rólam. Jenő majd úgymint megkerül.

DOKI Most megharagudtál?

BÉLA Én? Dehogy. Én soha nem haragszom meg. Nem is a születésnapomon hívott. Hanem a névnapomon. És az öregotthonról én is tudtam.

22. KÉP

GYURI Köszönöm.

BÉLA Kéthetente takarítottam. Szellőztettem.

GYURI Köszönöm.

BÉLA Meglocsoltam a virágokat.

GYURI Köszönöm.

BÉLA Itt vannak a számlák, az apád kártyáján még van bőven pénz. Szerintem ez neked is elég még egy jó ideig. A PIN-kódot elküldtem SMS-ben.

GYURI Oké. Köszönöm.

BÉLA Segíthetek a hagyaték elintézésében...

GYURI Megoldom, köszönöm.

BÉLA Ha akarod, jöhetsz hozzám enni.

GYURI Nem, köszönöm.

BÉLA Ne maradjak itt?

GYURI Nem kell. Minden rendben van. Majd szeretnék egy megemlékezést tartani. Valamikor a jövő héten. Kérlek, szólj azoknak, akik ismerték, akik közelebb álltak hozzá. Hogy keressenek meg. Szeretném személyesen meghívni őket. De nem tudom, hogy kik ők? Semmit sem tudtam apámról. Van valami baj?

BÉLA Nem, nincs, miért lenne?

GYURI Merthogy egyfolytában jársz.

BÉLA Ja, semmi! Csak letöltöttem egy ilyen applikációt a telefonra, és meg kell tennem a napi tízezer lépést. De azt hiszem, valami nincs rendben. Mert a múltkor is reggel, még mielőtt elindultam volna, gratulált, hogy teljesítettem az aznapi feladatot. Ami lehetetlen.

GYURI Vegyél egy ilyen okosórát! Az pontosabb. És még a szívverést is méri meg a pulzust meg a légzést, alvási adatokat is...

BÉLA Á, nem annyira fontos. Csak az ember egy kicsit megbolondul élete vége felé. És addig nincs is semmi baj, amíg élvezi.

23. KÉP

BÉLA:

FUNCTIONARUL:

KATONA:

DOKI:

ADMINISZTRÁTOR:

PATIKUS:

GYURI:

24. KÉP

JENŐ Hát, ez a ma esti szöveg elolvasva biztosan nem olyan jó. Mert felidegesíti az embert. Végre eljutsz a huszonharmadik jelenetig, és ott csak felsorolják a szereplőket, mindenik után kettőspont, és szöveg semmi. És akkor úgy érzed, hogy becsaptak. És nem értesz semmit. Persze az is lehet, hogy ez a huszonharmadik jelenet azért nincs megírva, mert a szerző a szereplőkre bízta a mondanivalót. Azon a bizonyos megemlékezésen. Nem is feltétlenül ebben a sorrendben. A szerző csupán nem

adott semmiféle utasítást. Ja, a félreértések elkerülése végett: nem én vagyok a szerző. Vagy az is lehet, hogy hirtelen bejöttek a többiek, mint egy tánckar, és mint az amerikai filmekben, ahol valaki elkezd egy mozdulatot, és utána az egész utca rögtön tudja a koreográfiát... Mindegy. Az is lehet, hogy az a huszonharmadik jelenet meg sem történt. Mindegy. Ez most a huszonnegyedik kép. Mint a huszonnegyedik óra. De ez véletlenül alakult így. Ebben sem volt semmiféle szándék. Tudom. Hirtelen eltűntem, minden magyarázat nélkül. Ahogy a mindennapi életben is szeretnék. És lehet, hogy Önök keresték ennek az okát. Vagy okait. Nincs ilyesmi. Nincs logika. Egyszerűen csak ne nyúzzuk tovább. Én döntöttem így. Nem igaz. A szerző döntött így. Ebből is látszik, hogy nem én vagyok a szerző! Az emberek mindig hirtelen tűnnek el. Ma reggel még beszéltem vele, aztán egyszer csak többet már nincs. Így, egyből. De hiszen az imént még itt volt! Élt, lélegzett! Aztán többet soha. De soha! Persze ebben az előadásban van tapsrend, bár ez nem olyan biztos. Nem érdekes, hogy legközelebb ugyanúgy el fogok tűnni a tizennyolcadik képtől kezdve? Tudják, az az első és utolsó telefonbeszélgetés a fiammal. Na, ott valami történt! Tudják, mi történt? Semmi. De semmi! Megnézhetik akárhányszor, ott semmi sincs. Egyébként önök azt hiszik, hogyha jegyet váltanak a következő előadásra, akkor ugyanezt fogják látni? Ugyan! Mindegy. Élet. Én nem tudom, hogy egy élet hogy lehet ennyire széttartó! És befejezetlen! Én nem fogom meggyőzni Önöket sem az ellenkezőjéről, sem semmiről. Mindenki ott bassza el az életét, ahol akarja. Ezt mintha már mondtam volna. Tudom, nem itt, nem ma este. Mindegy. Akarják látni a saját leépülésüket? Nem fogják. Volt egy barátom, aki azt mondta, ha látod, hogy kezd elszaladni velem a ló, lójél le. És amikor le akartam lőni, azt mondta: hát te mit képzelsz magadról? Szóval az emberi élet nem szól semmiről. Képtelenek vagyunk bármire is emlékezni. Mintha mindig színházat játszanánk, folyamatosan igyekszünk azt tenni, amit kellene, miközben kurvára nem az van! Ágyő.

Horváth Péter

JÓCCAKÁT AVAGY RITTANTURI TANTIRE

OPERETT ZENE NÉLKÜL, KÉT RÉSZBEN

SZEREPLŐK:

ÉN – jobbra hatvanöt évesen
TE – három évvel vagy fiatalabb
ANYA – olyan, amilyen, 86 évesen halt meg
APA – nézett már ki jobban is, amíg élt
BÍRÓ – joviális, komoly ember, több szerepben
ASSZONY – erős ötvenes, három szerepben
FIATALEMBER – a fiad, harmincéves, talán ő lehet a
TEREMSZOLGA is, aki több szerepben lép fel

TÖRTÉNIK:

A közelmúltban és a távoli jelenben.

ELSŐ RÉSZ

1. JELENET

Bíróságon.

A színpad nem teljesen valóságos. Nem lehet eldönteni, hogy miért nem az. Talán a színpad közepén álló fa miatt. A Bíró pulpituson álló íróasztal mögött. A két Ülnök (ha van) kétoldalt, lejjebb. Velük szemben, középpontban Te ülsz, mögötted, hátrébb én foglalom helyet. Nincsenek falak.

BÍRÓ Meg tudja mondani a nevét?

TE Miért ne tudnám?

BÍRÓ Akkor legyen szíves.

TE Szabó András vagyok.

BÍRÓ Születési helye és ideje?

TE Minden ott van a papíron, nem?
 BÍRÓ Ellenőriznem kell.
 TE 1953. október 13., Szeged.
 ÉN *(súgva kisegítelek)* Pesten születtem, ahogyan én is.
 TE Igen?
 ÉN Budapest, nyolcadik kerület, bíró úr.
 BÍRÓ Anyja neve?
 TE Ő két éve meghalt.
 BÍRÓ A nevét, legyen szíves.
 TE A bátyám elégettette.
 BÍRÓ Tessék?
 ÉN Te is tudod, hogy ő akarta így.
 TE Lófaszt.
 BÍRÓ Kérem, ne használjon trágár szavakat.
 ÉN Elnézést, bíró úr.
 TE Mert az égetés olcsóbb. Nem azt mondtad?
 ÉN Ezt ne most beszéljük meg.
 TE A hamvait meg elloptad.
 ÉN Dehogy loptam el! Neked is adtam egy tégellyel belőle.
 BÍRÓ *(rendreutasít)* Legyenek szívesek...!
 TE Éva. Így hívták.
 ÉN Szentgallai Éva.
 TE *(Nekem)* Ott van minden a papírján. Miért nem olvassa el?
 ÉN Nyugodj már meg!
 BÍRÓ *(Hozzád)* Tudja, hogy ez a meghallgatás miért jött létre?
 TE A gondnokság miatt. Hogy hülye vagyok-e.
 BÍRÓ A cselekvőképessége mértékét kell a bíróságnak megállapítania a fel-
 peres kérelmére.
 TE *(Nekem)* Azt nem mondtad, hogy beperelsz, és itt kihallgatnak.
 ÉN Meghallgatnak, Andris. És nem pereltelek be. Kérelmet adtam be.
 BÍRÓ *(empátikus)* ... amiről polgári peres eljárás során kell döntenem. Meg-
 értette?
 TE Nem vagyok hülye.
 BÍRÓ A testvére szerint ön egyetért a kérelemmel.
 TE Egyetérttek.
 BÍRÓ Ezek szerint tisztában van a gondokság alá helyezése következmé-
 nyeivel.
 TE Nem vehetek fel majd kölcsönöket.

ÉN Többször is előfordult, bíró úr. Több mint kétmillió forintot fizettek ki neki különböző pénzintézetek.

TE Csak egymillió-hétszázötvenezeret.

ÉN Mindenféle hitelbírálat nélkül, bíró úr. A rokkantnyugdíja nyolcvanhétezer forint.

TE Nyolcvanhétezer-hatszáztizenkilenc.

ÉN A születésnapjára akartam venni egy nótbukot részletre. A bank nem engedélyezte, pedig a jövedelmem négyszázhetvenezer forint havonta. Neki százezreket adtak oda készpénzben.

TE Azért, mert úgy kértem.

BÍRÓ Megkérdezhetem, mire költötte a pénzt?

TE Ajándékot vettem rajta anyáknak.

ÉN (*feddően*) Andris...!

TE Két kisorádiót, három papucsot és egy konyhai robotgépet.

ÉN (*mint fent*) Összesen tizenhétezer-hatszázhuszonnégy forintért.

TE Tizenhétezer-nyolcszázharmincért.

BÍRÓ És a többi pénz?

TE (*kis szünet után*) Elfogyott.

BÍRÓ Mire költötte el?

TE (*vállat vonsz; tanácstalan vagy*) Elment.

ÉN Fényképezőgépet vettél.

TE Egy Nikont meg két objektívet.

ÉN Vettél egy laptopot is.

TE Az nem akkor volt, bátyó.

ÉN Aztán mindkettőt eladtad.

TE Rosszul emlékszel.

BÍRÓ Meg tudja mondani, mennyibe került a fényképezőgép és az a laptop?

TE Részletre vettem. Csak a felét kellett előre kifizetni. A Nikon kétszázhetvenezer volt, annak a fele százharmincöt. Az egyik lencse kilencven, a nagylátósöggű százharminc, az összesen...

BÍRÓ Ön fényképész, András?

TE Hatvanszázalékos rokkantnyugdíjas vagyok.

BÍRÓ Akkor mire kellett önnek a fényképezőgép?

TE Hogy fényképezzek.

ÉN Fotós volt az eredeti foglalkozása. Annak idején felvették a Színművészeti Főiskola operatőr szakára, de ott hagyta két hónap után.

TE Félévkor úgyis kirúgtak volna.

ÉN Illés papi azt mondta, az egész osztályban te vagy a legtehetségesebb.

TE Azt csak úgy mondta.
 ÉN Ilyesmit az ember nem mond csak úgy.
 BÍRÓ Térjünk vissza a tárgyra. Az a számítógép, amit említették, az meny-
 nyibe került?
 TE Nem emlékszem.
 ÉN Azt mondtad, százhatvanezer volt.
 TE Akkor annyi.
 BÍRÓ Azt is részletre vásárolta?
 TE Igen.
 ÉN De két hónap múlva eladta azt is, bíró úr. Húszezer forintért adta el.
 TE Az enyém volt, nem? Ami az enyém, azzal nem azt csinállok, amit
 akarok?
 ÉN Dehogynem. Nem erről van szó.
 TE Akkor miért kell ezt most...?
 BÍRÓ Ha jól számolom, a kölcsönökből még így is több mint egymillió fo-
 rintja maradt. Azt mire költötte?
 TE Nem tudom. Elment.
 BÍRÓ Az egymillió forint nagyon sok pénz, András. Ebben egyetértünk,
 ugye?
 TE *(Nekem)* Neked is vettem egy futócipőt, bátyó.
 ÉN Negyvenegyet.
 TE Azt hittem, jó lesz.
 ÉN Mindig nagyobb lábam volt, mint neked.
 TE Mert hamarabb születél.
 BÍRÓ Aki hamarabb születik, annak nagyobb lába van?
 TE Mindene nagyobb.
 BÍRÓ Jó. Akkor mást kérdezek, András. Meg tudja mondani, hogy hívják
 Magyarország miniszterelnökét?
 TE Orbán Viktornak.
 BÍRÓ És a köztársasági elnököt?
 TE *(Hozzá)* Te tudod?
 ÉN Tudom, csak nem jut eszembe.
 TE Nekem se. Ez baj?
 BÍRÓ És azt meg tudja mondani, hogy mennyibe kerül egy fogkefe?
 TE Van fogkefém!
 BÍRÓ Az árára vagyok kíváncsi. Nem kell a pontos összeg. Csak úgy nagy-
 jából.
 TE Anya, mondd meg nekik, hogy van fogkefém!

ÉN *(szelíd figyelmeztetés)* Andris!
 TE Ő tudja, hogy minden nap mosok fogat.
 ÉN Anyu két éve meghalt.
 TE Mégis itt van!
 ÉN Hol?
 BÍRÓ Ha fárasztja a meghallgatás, András, akkor húsz perc szünetet rendeldek el.
 ÉN Köszönjük, bíró úr.
 BÍRÓ Álljanak fel, amíg a bíróság kivonul.
A testvérek felállnak. A Bíró és az Ülnökök (ha voltak) kimennek. Az egyik leoltja a villanyt. Félhomály, talán egy kéve napfény, valahonnan.

2. JELENET

Ugyanott.

TE Ez a bíró azt hiszi, hogy én totál hülye vagyok.
 ÉN Nem vagy hülye. Beteg vagy.
 TE A gyógyszerek miatt. Azért fog néha nehezen a fejem.
 ÉN Mert nem szeded őket rendesen.
 TE Mérgekkel tömök a búrámot. Negyven éve mérgeznek, bátyó.
 ÉN Beszéltem az orvosoddal. Szerinte...
 TE Az egy sarlatán. Harmincéves. Mihez ért egy ilyen?
 ÉN Te választottad, nem?
 TE A többi még hülyébb volt. A körzeti is egy szemétláda. Nyolctól rendel.
 ÉN már reggel ötkor ott vagyok a rendelő ajtaja előtt, abszolút elsőként.
 ÉN Mondtam, hogy nem kell olyan korán odamenned.
 TE Így is csak délből hív be. És nem írja fel, amit kérek. A közgyógyomat is lehúzta.
 ÉN A gondnokod majd ebben is segít. Ő majd beszél vele helyetted.
 TE Azzal a nővel nem lehet beszélni. Az egy arrogáns hülye.
 ÉN *(kezdi elveszíteni a türelmét)* Mindenki hülye, csak te vagy okos?
 TE *(szelíd nehezteléssel)* Most miért mondod ezt, bátyó?
 ÉN Nem lehet minden orvos hülye.
 TE Te ezt nem értheted. Te nem vagy beteg. Anyut is félrekezelte, azért halt bele a tüdőgyulladásba.
 ÉN Anyunak hólyagrákja volt.
 TE Én laktam vele, nem te, bátyó.
 ÉN Mégis én vittem be a klinikára, nem?
 TE De.

ÉN Meg kellett volna operálni, de nem engedte.
 TE Én rábeszéltem volna, de nekem semmit nem mondtatok el.
 ÉN A temetést is én intéztem.
 TE Milyen temetést? Nem is lett eltemetve! Azért jár folyton vissza.
 ÉN A halottak nem járnak vissza, András.
 TE Nagyon okos vagy, bátyó, de mindent azért te se tudhatsz.
 ÉN Persze hogy nem.
 TE Akkor miért beszélsz bele?
 ÉN Mibe?
 TE Mindenbe.
 ÉN Hogy segítek.
 TE Minek kellett akkor a laptopot fölhozni? Két hónap alatt tele lett ví-
 russal, mert szar volt a csipje. Direkt azért adták el nekem, hogy átver-
 jenek vele.
 ÉN Azt mondtad, leejtetted.
 TE Csak egy kicsit begörcbült a sarka. Nem attól volt baja. Gyárilag volt szar.
 Direkt szemetet gyártanak. Beleépítik a hibát, hogy tönkremenjen, és
 újat kelljen helyette venni. Te is tudod. A régi mosógépünk negyven évig
 mosott. Amit te vettél aztán, ahhoz már háromszor kellett szerelőt hív-
 ni, mert eláztatta a lakást.
 ÉN Az nem azért volt, Andris, hanem mert...
 TE *(szelíden, szinte megbocsátón)* Már megint mindent jobban tudsz, bátyó?
 ÉN Nem, de anyu megírta nekem, hogy...
 TEREMSZOLGA *(jön, hozzám szól)* Elnézést, a bíró úr önnel akar beszélni.
 ÉN Megyek.
 TE Ne hagyj itt egyedül!
 ÉN Nem lesz semmi bajod.
 TE Nem akarok beszélni senkivel.
 ÉN *(indulok)* Nincs itt senki, Andris.
 TE Bátyó...!
 ÉN Mindjárt jövök. *(El)*

3. JELENET

Ugyanott.

Előbb a Fiatalember, aztán az Asszony alakja bontakozik ki a sötétből. Az Asszony most lompos, elhasznált alakot formál meg.

FIATALEMBER *(vigyorog)* Én mondtam, hogy rábaszol erre, fater!
 ASSZONY Ne beszélj így az apáddal, Peti!

FIATALEMBER (*vodkásüveget nyújt feléd*) Kérsz egy kortyot? Nem Sztalicsnaja, de azért ütős.

TE Tudod, hogy nem iszom.

ASSZONY (*kacag*) Nahát!

TE (*Fiatalembernek*) Neked se volna szabad. Az alkohol roncsolja az agysejteket.

ASSZONY Te aztán tudod, hogy mennyire.

TE Azért nem iszom alkoholt.

ASSZONY Mégis mióta, ha szabad kérdeznem?

TE Tizenhét éve.

ASSZONY Érdekes. Anyukád nem ezt mondta nekem.

TE Nem tudtam, hogy titeket is beidéznék.

ASSZONY Persze, mert neked mi a világon se voltunk soha.

TE Nem én akartam elválni.

ASSZONY Egyfolytában részeg voltál. Egyfolytában. Hónapokig.

FIATALEMBER (*nevet*) Az fasza lehetett!

TE (*döbbenten*) Nem igaz!

ASSZONY Amikor a Peti született... A kórházba se tudtál bejönni, úgy be voltál nyomva.

TE Mondtam, hogy eltévedtem.

ASSZONY Aha. Húsz éve laktál már ebben a szarfészekben.

TE Leültem napozni egy padra a múzeumkertben, és elaludtam. Amikor fölébredtem, nem tudtam, hol vagyok.

ASSZONY A múzeumtól egy sarokra van a kórház. Látszik is onnan.

TE Rosszat álmodtam, és az megzavart valahogy.

FIATALEMBER Érdekes, nálam ez pont fordítva van, Fater. Én mindig jókat álmodok. Csak amikor felébredek, akkor jön a szar.

ASSZONY A fiad is miattad lett alkoholista.

FIATALEMBER Nem vagyok alkoholista, csak szeretem a vodkát. És csakis munkaidő után iszom. (*Iszik.*)

TE Itt akkor se lehet inni, Peti. A bíróság nyilvános hely.

ASSZONY (*Neked*) Mint a Körös-part, nem?

TE Most hogy jön ez ide?

ASSZONY Amíg én vérben, húgyban vajúdtam, téged szedtek össze a zsaruk. Holtrészezen.

TE Nem igaz! Az egész várost bejártam miattatok, de a kórház nem volt a helyén.

ASSZONY Nem volt a helyén. Elvitték az Ufók, vagy mi?

TE Nincsenek ufók. Csak valahogy nem találtam az épületet. A bátyámnak mindent elmeséltem. Ő megmondhatja.

ASSZONY A bátyád szarik rád.

TE Nem szarik.

ASSZONY Akkor hol van most?

TE Itt van, csak kiment a folyosóra.

ASSZONY Hülye vagy te, csak nem forogsz. Már az elején is az voltál, csak én, hülye nem vettem észre.

TE Most mit akarsz?

ASSZONY Mégis mit gondolsz, mit?

TE Küldtem gyerektartást, amíg volt munkahelyem.

ASSZONY Nyolc hónapig. Igen.

TE Nem én tehetek arról, hogy kirúgtak.

ASSZONY Persze. Te soha semmiről nem tehetsz.

TE Tudod, hogy hogy volt, Juli.

ASSZONY Tudom. Lehülyézted a főnöködet.

TE Mert hülye volt. Már a gimiben is hülye volt.

ASSZONY Azért lett múzeumigazgató.

TE Azért lett múzeumigazgató, mert az apja volt a megyei párttitkár.

ASSZONY Mindenről más tehet, csak te vagy mindig ártatlan.

TE Anyu is tudja, hogy mi volt. Igaz, anya?

4. JELENET

Ugyanott.

ANYA *(előtűnik, mint korábban az Asszony és a Fiatalember. Hálóingben van, ágyban fekszik. Talán a Teremszolga tolja be)* Kisfiam, hányszor kértelek, hogy ne ébressz fel hajnali ötkor.

TE Csak jó reggelt akartam kívánni. Kávét is főztem neked. Két cukorral, ahogy szereted.

TEREMSZOLGA *(tálcán kávét és csokoládét hoz be, átadja Neked)*

ANYA Hatvan éve cukor nélkül iszom.

TE Kell a cukor a legyengült szervezetednek. Olyan, mint a csoki. Csokit is hoztam. Korfu. Nem olyan finom, mint az Ezüst volt, meg az Arany, de azért...

ANYA Nem eszem csokoládét.

TE Azért nem tudsz örülni semminek. Pedig az édességben boldogsághormon van.

ANYA Légy szíves, hagyd még aludni egy kicsit.

TE De hát már reggel van. Miért nem kelsz fel?

ANYA Mire keljek fel, nem mondanád meg?

TE *(leülsz az ágya szélére)* Ha tényleg nem kéred a csokit, akkor én megehetem?

ANYA *(elfordul tőle)* Úgyis azt csinálsz mindig, amit akarsz.

TE *(kibontja, és megeszi a csokoládét)* Pityucsokit akartam, de már azt se gyártják. Minden rosszabb, mint régen. Emlékszel, hogy a bátyóval mit csináltunk a Pityu csokival? Még a Kastély utcában. Na. Nem emlékszel?

ANYA Andris, könyörgöm, hagyj már aludni! Hajnali fél öt van!

TE Ilyen vastag ezüstpapírja volt a Pityunak. Kiettük belőle a csokit, kitöltöttük macskaszarral, visszacsomagoltuk, és féláron eladtuk a Tökinek. Emlékszel a Tökire, anya? A Kastély utcában szemben lakott velünk.

ASSZONY *(jön)* Hagyd már aludni édesanyádat! Soha nem tudja kipihenni magát.

TE Mit kell kipihennie? Tíz éve nyugdíjas. Nincs semmi dolga. Nem igaz, anya?

ASSZONY Alszom!

TE Ha a kávé se kéred, akkor megiszom, mielőtt kihűl.

ANYA *(visszafordul)* Hány kávé ittál már ma?

TE Hármat.

ANYA Jézusom, András, tönkre fogod tenni a szívedet!

ASSZONY Én már akkor mondtam neki, amikor a felesége voltam. De be-szélhettem én ennek...

TE Nincs a szívemnek semmi baja.

ANYA Add ide, megiszom.

TE Azt mondtad, nem kéred.

ANYA A rengeteg kávé miatt jársz folyton pisilni.

TE Az a prosztatám miatt van. De hiába mondom a körzetinek.

ASSZONY Soha nem volt semmi baja a prosztatádnak. Folyton állt a farkad. Hiába mondtam, hogy fáj nekem.

ANYA Add ide azt a kávé!

TE Már beleittam.

ANYA Nem érdekel.

TE *(odaadja a csészét, nézi, ahogy az anyja beleiszik)* Tudod, hogy nagyon szeretlek, Anya?

ANYA *(lemondón, miközben megissza a kávé maradékát)* Tudom.

TE Te mégis mindig a bátyót szeretted jobban.

ANYA *(visszaadja a kávécsészét)* Egyformán szeretlek mindkettőtöket.

TE Ugye, hogy jó volt cukorral?
 ANYA Jó.
 TE Rám is büszke lehetnél.
 ANYA Ne oda tedd le a piszkos csészét, legalább a mosogatóig vidd el. Hányszor kértelek.
 ASSZONY Nem érdekelte a rend. Soha a büdös életben!
 TE Igaz, hogy én nem vagyok egyetemi tanár, csak egy kirúgott fényképész, de tizenöt éve egy kortyot sem iszom. Arra büszke lehetsz, nem?
 ANYA Add ide a pongyolámat!
 TE Azt mondtad, aludni akarsz.
 ANYA Ott van a széken.
 TE Már nincs ott.
 ANYA Mindig odateszem.
 TE Az éjjel kimostam.
 ANYA Mit csináltál?
 TE Az összes ruhádat kimostam. Hogy neked ne kelljen.
 ASSZONY Na, ez valami új. Azt mondtad, nem értesz a háztartási gépekhez.
 Hogy be se tudod kapcsolni őket!
 ANYA Akkor mit vegyek fel?
 TE Semmit. Aludj nyugodtan. Már félig megszáradtak a cuccok az erkélyen. Mire felébredsz, mindent kivasalok.
 ASSZONY Na, arra befizetek!
 TE *(felállsz az ágyról)*. Álmodj szépeket. *(Teremszolgának adja a kávécsészét)* Csak tegye le valahova. Majd én elmosogatom.
 TEREMSZOLGA *(kitolja Anyát)*
 FIATALEMBER *(felbukkan)* Itt vagy, Fater?
 ASSZONY Egy szavát se hidd el! Akkor is hazudik, ha valamit kérdez.
 FIATALEMBER Van egy cigid, fater?
 TE Két napja nem dohányzom.
 ASSZONY Jaj, hányszor hallottam ezt!
 TE Fél év alatt összejön a repülőjegy ára a cigipénzből, és akkor kimegyek Londonba, meglátogatlak. Felülünk a London Ájra, és repülünk.
 ASSZONY Úgyis visszaszoksz megint. Te se bírod a rohadt cigaretta nélkül.
 TE De kibírom.
 ASSZONY Anyukádat se engedted leszokni.
 TE Hatvan év alatt hozzászokott a szervezete. Többet ártottak volna neki az elvonási tünetek.
 ASSZONY A kátrány összegyűlt a hólyagjában. Attól halt meg.

TE Azért halt meg, mert sose volt eleget a napon. Pedig igaza volt Csontvári Kosztka Tivadarnak, amikor táviratozott a beteg Ferenc Jóskának. Királyt a napra kitenni, stop. A napfényben D-vitamin van. Az nélkülözhetetlen. Ki is megyek egy kicsit az udvarra. Nem jöttök velem?

ASSZONY Hiszen itt se vagyunk.

TE Nagyon viccesek vagytok. *(El)*

Asszony és Fiatalember eltűnnek.

5. JELENET

Folyosón.

BÍRÓ Ugye tisztában van azzal, Szabó úr, hogy ha gondnokság alá kerül a fivére, az állampolgári jogait csak a gondnoka gyakorolhatja majd.

ÉN Igen. Tudom.

BÍRÓ Ön vállalja majd a gondnoki tiszteletet?

ÉN Az öcsémnek szakemberre van szüksége, bíró úr. Én drámaelemzést tanítok az egyetemen. Családom van. És Budapesten lakom.

BÍRÓ Nos, a döntéshez szükség lesz egy orvosi szakvéleményre.

ÉN Ha lehet, akkor ne a mostani pszichiáterétől kérjék. Az öcsém nagyon nem bízik benne.

BÍRÓ Független igazságügyi orvosszakértő fogja megvizsgálni.

ÉN Értem.

BÍRÓ Már csak néhány kérdés van hátra, és végeztünk. Hol van az öccse?

ÉN Gondolom, kiment cigarettázni.

BÍRÓ *(kiszól)* Kerítsék elő az alperest.

ÉN Majd én szólok neki.

BÍRÓ Kérem, igyekezzenek. Ma még két tárgyalásom van.

6. JELENET

Napfényben.

TE *(behunyta szemmel dobányozva támaszkodsz a fatörzsnek)*

APA *(feltűnik, énekel)* Ha nincsen pénzem, iszom hitelbe', enyém a legszebb lány szerelme, enyém a legszebb rózsaszál, amely az utcasarkon áll...¹

TE Apa?

APA Na, nézd csak, kit látnak szemeim!

TE Téged miért idéztek be?

APA (*énekel*) Jöttem Edelényből, nagy úri portáról, Koháriné uraság gazdag jószágából...²

TE Te is nagy piás voltál, ugye?

APA Mert a börtönben tönkrementek az idegeim.

TE Ott lettél besúgó?

APA Nem voltam besúgó!

TE Bátyó szerint aláírtattak veled valami papírt.

APA Ha nem írom alá, nem kapok amnesztiát.

TE Geci kommunisták.

APA Én is kommunista voltam.

TE Az úgy még szarabb lehetett neked.

APA Te kétéves voltál, amikor lecsuktak. Három és fél évig nem láttalak. Téged anyád egyetlen beszélőre sem hozott el, hiába kértem. Csak a bátyádat, egyszer. Amikor beadta a válópert.

TE Anyu azt mondta nekünk, hogy kórházban vagy.

APA Kórházban? Anyádnak mindig volt fantáziája. Fél évig a lakásunkkal szemben, a Csillagban laktam, aztán a Fő utcában, végül a Gyűjtőben. Onnan szabadultam 1960. április negyedikén. Ha nem írom alá, amit elém raktak, még másfél évet le kellett volna ülnöm. Aláírtam. Aztán évekig rettegtem, hogy mikor keresnek meg azzal, hogy beköpjem nekik a barátaimat.

TE Nekem nincsenek barátaim.

APA Akkor mázlista vagy.

TE Azért kezdte piálni?

APA Nem én kezdtem, hanem a pálinka. Belém szeretett. Mint egy fekete címkés bula. Az ember ne mondjon nemet egy nőnek, mert arra ráfarag. (*Énekel*) Hogyha új leány van, az orfi műsorában, / Mi már előre érte lángolunk. / Ó, de finom itt a helyzet, csók, kacaj meg tarka tánc... Csak operetteket dirigálhattam. Hátha Beethovennel mégis megdöntöm a rendszert. De soha nem kértek semmit se tőlem. Viszont a pálinka maradt. Ő nem hagyott el, mint az anyátok.

TE Anyu szerint neked voltak nőid mindig.

APA Adj egy slukkot!

TE (*odaadod neki a csikket*)

² Farkas Ferenc: *Csínom Palkó*

APA (*énekel*) Egy kis cigaretta, valódi, finom, / oly illatos, enyhe, mint rózsaszírom...³ (*Beleszív, köhög*) Mi a szent szar ez?

TE Sláger.

APA Mint a csaó bambínó?

TE Bambína. Csaó, Bambína. Ez volt a címe.

APA Trágyaíze van.

TE Ez a legolcsóbb cigi, amit kapni lehet.

APA (*szívja*) Nem csoda, ha ettől tüdőbeteg vagy.

TE Asztmám van.

APA Nekem meg skorbutom. Tessék. (*Ínyét mutatja*) Látod? A fogaim fele már a börtönben kihullott.

TE Nekem meg tizenhárom agyi infarktusom volt.

APA Mondom, hogy született mázlista vagy. Nekem csak egyszer állt meg a szívem, a *Bajadér* hetedik ütemében, Szolnokon. (*Dúdol*) A csurákat már nem is tudtam beinteni.

TE Mi az a csurák?

APA Miért nem voltál ott a temetésemen?

TE Kórházban voltam.

APA (*elpöcköli a csikket*) Szar volt ez a cigaretta. De azért köszönöm. Faszagyerek vagy, ne hagyd magad!

ÉN (*jövök, nem látom Apánkat*) Gyere már, Andris, a bíró vár minket.

TE Azért kapja a fizetését, nem? Egy bíró vagyongokat keres. (*Mindketten el*)

7. JELENET

Ugyanott. Csörög egy telefon.

TEREMSZOLGA (*odakint felvette a kagylót, úgy hozza be a készüléket. Cinkosan vigyorog*) Valami nő keresi a karnagy urat.

APA (*átveszi a telefont, befogja a kagylót*) Skultéti, maga elmehet.

TEREMSZOLGA Sok sikert! (*El*)

APA (*a telefonba*) Tessék.

ANYA (*feltűnik valahol*) Baj van a fiaddal, Jenő.

APA Mindig mondtam, hogy a zenéhez tehetségtelen.

ANYA A másikkal.

APA Az lehetetlen. Iván fasza gyerek, nem fagy meg!

ANYA Jenő, ne hülyéskedj!

APA Őt nem tudod befolyásolni, mint a másikat. Mindig a saját feje után ment. Nem emlékszel?

ANYA Beszélned kellene vele.

APA Mentünk arra a kibaszott tüntetésre, ez meg levetette magát a földre a játékbolt előtt, hogy vegyük meg neki a békát. Felállítottuk, megvárta, amíg leporolod a ruháját, és akkor újra a földre. Mondom, hogy fasz a gyerek. Mindig elérte, amit akart.

APA Ott akarja hagyni a Főiskolát.

APA Látod, azt megértem... Akik ott tanítanak...

ANYA Soha nem kértem tőled semmit.

APA Még szép. Azok után, hogy ott hagyta a szarban.

ANYA Ne kezdjük ezt, Jenő. Nagyon jól tudod, hogy milyen helyzetben voltam.

APA Hát... ami azt illeti, én se voltam a toppon, ha jól emlékszem.

ANYA Most nem rólunk van szó.

APA Mindig rólunk van szó, szívem.

ANYA Nagyon szépen kérlek.

APA Ezek szerint még mindig szép vagy?

ANYA *(leteszi a kagylót, ha volt telefon nála)* Tudhattam volna, hogy ez lesz...
(El)

APA Halló...! Éva...!

TEREMSZOLGA *(jön a telefonért)* Kezdődik az ülőpróba, karnagy úr kérem.

APA Hozzon nekem egy felest a büféből, Skultéti.

TEREMSZOLGA Sörrel?

APA Miért, látott már maga smasszer nélkül rabot? *(Kifelé menet)* Mit is próbálunk?

TEREMSZOLGA A *Cirkuszhercegnőt*...

APA *(a Sors szimfónia vezérmotívumát énekli, ahogy kimennek)* Tata-tammm... Tatata tammm... Kislány, vigyázz, csókra szomjas a huszár! Kislány, vigyázz, minden ablakot bezárj...⁴

8. JELENET

Tárgyalóterem.

BÍRÓ Szóval... Lássuk csak... Még nem mondta meg, András, a lakcímét.

TE Magának mi a keresztnéve?

BÍRÓ Tessék?

⁴ Kálmán Imre: *Cirkuszhercegnő*

TE *(Nekem)* Anyu se bírta, ha leévikézték. *(Idézi)* Van nekem rendes nevem! Szentgalli Éva. Vagy hölgyem, művésznő, asszonyom.

ÉN Békéscsaba, Vásártér 13, második emelet kilenc.

BÍRÓ Egyedül lakik a lakásban?

ÉN Igen.

TE Nem! *(Nekem)* Három hónapja a Picurral lakom!

BÍRÓ Úgy tudtam, elvált. Vagy élettársa van?

ÉN A Picur egy macska, bíró úr.

TE Attól még velem él, nem?

BÍRÓ Mekkora az ingatlan?

TE Egyszoba-étkező.

ÉN Negyven négyzetméter.

BÍRÓ *(Hozzád)* Az ön tulajdona?

TE Anyánktól örököltém.

ÉN Csak élethosszig tartó haszonélvezeti joga van, bíró úr. A lakást én vettem meg a tanácstól huszonöt éve, a nagy lányom nevére.

TE De én lakom benne, nem?

BÍRÓ *(Hozzád)* Tudja, hogy mennyi a lakás rezsije, Szabó úr?

TE Tőlem kérdi? Nem tudom.

BÍRÓ Közös költség, gáz, víz, villany...?

ÉN A rezsit én fizetem, mióta az édesanyánk meghalt. Átlagosan tizenöt-ezer forint.

TE *(Hozzád)* Nekem többet mondtál.

BÍRÓ Mennyi a nyugdíja, András?

TE Nyolcvanhétezer-négyszázhuszonhárom forint.

ÉN De csak a felét kapja kézhez. A többit levonják a bankok, akiknek tartozik.

TE Meg a kibaszott kamatokat.

ÉN *(feddően)* Andris!

TE Kamatos kamatokat.

BÍRÓ Mennyit költ élelmiszerre egy hónapban?

TE Sokat. Nagyon drága a macskaeledel.

BÍRÓ Úgy értem, a saját élelmezésére.

BÍRÓ Én előfizetéses menüt eszem, ha el nem lopják.

ÉN Ugyan, Andris, ki lopná el az ebédedet?

TE A szomszédasszony. Mert aki hozza a kaját, leteszi az ajtó elé. Az meg ellopta. Az ételhordóval együtt. Vennem kellett egy másikat. Pedig tud főzni magának. Sütni is szokott. A múltkor almás linzerrel akart megmérgezni.

ÉN Miért akart volna megmérgezni?

TE Mert nem csípi a búrámát. Minden lakó utál az emeleten, mert szebek a virágaim. *(Hozzám)* Láttad a virágaimat, bátyó, a lépcsőfordulóban. Minden nap kétszer locsolom őket. Besüt rájuk a nap.

BÍRÓ Próbáljon arra felelni, András, amit kérdeztem.

TE Megismernek engem. Ha elmegyek mellettük, kinyújtózik a filodendron. Mit is kérdezett?

BÍRÓ Be tudja osztani a pénzét? A havi... *(Számol)* negyvenhárom-ezer-hétszáz...

TE Maga be tudná? Abból a pénzből még kötélre se futja, hogy felkössem magam. Így gondoskodik rólunk a társadalom.

BÍRÓ Úgy gondolja, hogy a társadalomnak kellene gondoskodnia magáról?

TE Miért? A társadalom tett tönkre. Ki másnak kellene gondoskodnia rólam?

BÍRÓ Van egy felnőtt fia, nem?

TE Van.

BÍRÓ Ő nem szokott segíteni magának?

TE Londonban raktáros. Pedig számítógépes végzettsége van. Évi húsz-ezer fontot kéne keresnie. De csak havi hatszázat kap. Mire elég az?

Csak kommersz vodkát tud venni rajta, ami pusztítja az agysejteket.

ÉN Én huszonötezer forintot küldök az öcsémnek, rendszeresen, bíró úr.

TE Májusban csak tizenötöt küldtél.

BÍRÓ Na jó. Akkor még egy utolsó kérdés, és végeztünk. Elmondaná egy napját?

TE Milyen napomat?

BÍRÓ Mit csinál egy átlagos hétköznapon?

TE Felkelek, csinálok egy kávé, elszívok néhány cigarettát...

BÍRÓ Hánykor szokott felkelni?

TE Fél ötkor. Nem tudok tovább aludni a mérgek miatt. De hiába mondtam a dokinak, hogy változtasson a gyógyszereken... Megnéztem a neten. Amerikában már nyolc éve betiltották, amit az felír nekem.

BÍRÓ És a kávé után?

TE Tessék?

BÍRÓ Mit szokott reggelizni?

TE Nem reggelizek. Bevetem az ágyat, megborotválkozom... A bátyám azt mondta, a borotválkozás fontos. Hogy legyenek ilyen fix pontok. Adjatok egy fix pontot, és kimozdítom a helyéről a világot. Descartes, nem? Vagy az a görög? Hogy is hívják, bátyó?

ÉN Arkhimédész.
 TE Néha nem jutnak eszembe a nevek.
 BÍRÓ És ha megkávézott?
 TE Akkor se mindig.
 BÍRÓ Úgy értem, mit csinál, miután megitta a kávé?
 TE Elmosogatok, kicserélem a macskaalmot, adok enni a Picurnak, utána játszunk. Vagy csak nézem, hogy mit csinál. Nagyon ügyes a Picur. Menünk is kellene már, bátyó, mert nem szeret egyedül lenni. Már biztos nem tudja, hol maradok.
 BÍRÓ Rendben van. Végeztünk is. Hamarosan kap egy értesítést az elmeorvosi vizsgálat idejéről és helyéről.
 TE Arra miért van szükség? Megvan minden papírom.
 BÍRÓ Utána körülbelül két hét, és meglesz a végzés.
 TE Minden zárójelentés megvan a kisfiókban. Mindig odateszem. Tudod, hogy milyen rendet tartok, bátyó.
 ÉN Köszönjük, bíró úr. Viszontlátásra.
 BÍRÓ *(Nekem)* Ön maradjon még egy percre, ha lehet.
 ÉN Várj meg odakint, Andris! Mindjárt megyek.
 TE De siess, jó? *(Kifelé indul.)*
 BÍRÓ *(utánaköszön)* Viszontlátásra.
 TE Lófaszt. Többet úgyse jövök ide. *(El)*
 BÍRÓ Nézze, Szabó úr, ez nem az én tisztem, nem tartozik rám, de úgy látom, az öccsének egy zárt intézetben volna a helye...
 TE Az ilyen intézetek nagy része megszűnt.
 BÍRÓ Az államiak igen, de magánkézben vannak már erre kifejezetten re-mek otthonok, ahol...
 TE Azok milliókba kerülnek, bíró úr. És még százezrekbe havonta.
 BÍRÓ Ha százezrekbe nem is, de...
 TE Ilyesmire nincs lehetőségünk. Én is nyugdíjas vagyok már, de van még két speckolom az egyetemen, és...
 BÍRÓ Az elismert felekezetek kezelésében is vannak szeretetotthonok, ahol...
 TE Nem vagyunk megkeresztelkedve. Az apánk kommunista volt, és...
 BÍRÓ Értem.
 TE De abban bízom, hogy egy hivatásos gondnok majd...
 BÍRÓ Kérem, ne mondja el senkinek, hogy beengedtem a meghallgatásra.
 Ön hivatalosan nem lehetett volna jelen.
 TE Nem is voltam itt. És köszönöm.

9. JELENET

Valahol a térben és időben.

ANYA *(telefonál)* Mit csinálhattam volna másképp? A szegedi lakásunkat elvették a forradalom után, a színházból kirúgtak, apátok börtönben, muszáj volt elválnom tőle, megmondta az ügyvéd, egy ellenforradalmár felesége semmire nem számíthat. Aztán az intézet... Te tízéves voltál, kibírtad, de ő meg csak hat. Akkor hét, olyan mindegy. Nem lett volna szabad, de azt hittem, nekem is jár egy kis... Harmincéves voltam. És a Laci azt mondta, Angliában is internátusban nőnek fel a gyerekek... És szó se volt róla, hogy megszüntetik a javítóintézeteket, és túlkoros csibészekkel töltik fel a nevelőotthonokat... Kétszer is meglátogattalak titeket. Sírtatok, persze hogy sírtatok. Azt hittem, megszakad a szívem. De aztán a levelek... Hogy vasárnaponként filmvetítés van, remek az előadás, vannak szakkörök... Te sakkozni tanultál... Nem véletlenül kért meg az igazgató, hogy ne menjek többet, mert a látogatás megvisel titeket, pedig különben jól vagytok, remek a tanulmányi eredményetek... Honnan tudtam volna, hogy a nevelőnő diktálja azokat a leveleket? Én hittem az emberekben. És igen, a rendszerben is hittem. Újra kaptam munkát. Sikereim voltak. Miskolcon repülőről szórták a fényképemet: Megjöttem, Fruska! Laci volt a szervező titkár, a hadseregtől szerezte a repülőgépet... Minden nap megesküdött, hogy neki csak én... És szerelmes voltam, érted? Végre találtam egy férfit, aki... Honnan tudtam volna, hogy még három felesége van? És hogy sikkasztó... Az ágyamból vitték el. Még akkor is azt hittem, hogy ártatlan. Nem lehet úgy élni, fiam, hogy az ember nem hisz semmiben. Én hittem a jövőben. És mi lett belőlem? Egy szörnyeteg. De igen. Tudod, hányszor gondolok arra, milyen jó lenne, ha az öcséd meghalna? A Csabai Klári barátnőm, tudod, a gyulai pszichiátria főnöknője... Ő már az elején megmondta, hogy mi lesz a vége. Hogy fölköti magát, vagy elnyisálja az ereit. De nem. Egy istennek se. Azt még megérdemeltem, hogy feláldozzam érte a karrieremet, és mindent, ami jó lett volna... de hogy ez legyen belőlem? Egy szörnyeteg, aki a fia halálát akarja? Csak te vagy nekem a szalmaszál, amibe kapaszkodom. Igazán felhívhatnál többször. Hallottalak a múltkor a rádióban. Istenem, miért nem lehet mindkét fiam ilyen tündérien okos? Elbasztam. De igen, én basztam el. Amikor kimaradt a gimnáziumból egy évre. Ha előbb nem, hát akkor kellett volna gyanakodnom. De a Csabai Klári akkor még azt mondta, hogy a kamaszokkal néha megesik az ilyen. Hogy folyton elalszanak. Szinte egyfolytában

aludt abban az évben. Az jó volt, hogy mindig alszik, és nem engem basztat. Akkor már kellett volna tudnom, hogy komoly baja van. Nem tudom. Talán egy másik orvoshoz. Megtalálni a legjobb ideggyógyászt az országban. De aztán úgy tűnt, hogy rendben van. Hogy kialudta magából a bajt. Rendesen leérettségizett, lett az a szerelme neki, az Ági, nagyon szerettem azt a kislányt. És ők is odavoltak egymásért, de tényleg. Az Ági kozmetikusnak tanult... Az öcséd fényképész lett... És akkor behívták katonának. Úgy volt, ha leszerel, összeházasodnak. És akkor lett az a grimbusz. Emlékszel, nem? Egy év futkosó. Így hívták a katonai börtönt. Apád akkor már rég kint volt, segédkarnagyi állást kapott Kaposvárott. Felhívtam, hogy szerezzen neki egy jó ügyvédet a belügyi kapcsolataival. Erre levágta a kagylót. Az öcséd meg másfél évet kapott, mert whiszkyt akart inni egy szálloda éttermében. Erre mi történik? A pincér szól az ezredesnek, akinek a lánya a lakodalmát üli a különteremben, hogy két kiskatona szívózik vele. Ez a hülye meg elküldte az ezredest a picsába, mert az civilben volt, és azt mondta, nem fogja két szar-rágó tizedesnek igazolni magát. Garázdaság... Semmit nem csináltak. Te Lengyelországban voltál tanulmányúton. A kirendelt ügyvéd azt mondta: asszonyom, örülhet, ha a fia egy évvel megússza. Abban az évben szigorították meg a garázdaságot, és példát statuáltak. Másfél évre ítélték őket. Aztán azon a futkosón vagy min, ott aztán kitört rajta. És tényleg felvágta az ereit. A nagyságos katonák persze beszartak, és nem tudom, milyen kegyelemmel, de leszerelték. Akkor jött haza. Az Ági rábeszélte, hogy menjen el felvételizni operatőrnek. Hogy ő meg majd sminkes lesz, együtt dolgozhatnak... Aztán, amikor az öcséd otthagya a Főiskolát, akkor az Ágival szétmentek. Ez meg bánatában inni kezdett, elvette azt a hülye picsát, csinált neki egy gyereket... Jó, nem hülye piccsa, laboráns volt a fotóműteremben, de olyan sötét, mint a többi tót. Nem vagyok rasszista, fiam, de az öcséd jobbat érdemelt volna. Olyat, mint a te feleséged. Ti jól vagytok? Kineveztek már docensnek? És a fiúk? Mikor hozod már el őket? Tudod, hogy én nem mehetek. Az öcséd nem enged. Nem is merném egyedül hagyni. Jó. És hívjál gyakrabban. Szia, kisfiam. Le kell tennem, mert az öcséd már egy órája nyaggat, hogy kártyázzak vele. Hagyom nyerni, akkor jókedve lesz. Vigyázz magadra.

10. JELENET

Lakásban. Vele együtt érkezem.

ÉN Mitől van itt ilyen kurva bűdös?

TE Nincs bűdös.

ÉN Nem bánod, ha kinyitom kicsit az erkélyajtót?

TE Ne nyisd ki! A múltkor is kiszökött, és majdnem lezuhant az emeletről.

ÉN Kicsoda?

TE Picur? Hol bujkálsz? Megjött a papa!

ÉN Legalább az ablakot nyissuk ki.

TE Ki van szakadva rajta a szűnyogháló. Picur...?!

ÉN Csinálnál egy kávé?

TE Nem volna jó, ha itt aludnál, bátyó. Nem bírja az idegeneket. Most is miattad bújt el.

ÉN Csak megiszom a kávé, és már itt se vagyok.

TE Azért nem kell annyira sietned. Picur?! *(Kimegy a színről.)*

ANYA *(feltűnik az ágyban)* Én ezt nem bírom már, fiam. Az öcséddel egyre nehezebb.

ÉN Tudom, anya. De mit tegyek?

ANYA Gyakrabban is idetolhatnád a képedet.

ÉN Nekem is megvan a magam baja. Leépítések vannak az egyetemen.

TE *(kintről)* Kivel beszélgetsz?

ÉN Senkivel. *(Megcsörren a mobilom, Anya eltűnik. Felveszem a telefont)* Szia.

Igen. Igen, a lakásban. Semmi. Lement, hál'istennek. Nem balhézott.

Mondott néhány hülyeséget, de a bíró nagyon rendes volt vele. Csak

iszunk egy kávé, aztán indulok. Jól. Semmi. Nem megyek százhatvan-

nal. Persze. Én is téged.

TE *(jössz a kávéval, láttad, hogy telefonálok)* Ugye, hogy beszélteél valakivel.

ÉN Gabi csókoltat.

TE Aha.

ÉN Most mit aházol?

TE A feleséged utál engem.

ÉN Most miért mondod ezt?

TE Azért utál, mert pénzt küldesz nekem.

ÉN Dehogyan utál.

TE Vigyázz, mert meleg.

ÉN *(beleiszom a kávéba)* Pfhú...

TE *(nevetsz)* Én mondtam, hogy forró lesz, de te sose hiszel nekem.

ÉN Az enyémbe is tettél cukrot?

TE Négyet.

ÉN Tudod, hogy cukor nélkül iszom. Mint az anyu.

TE Ő is megszerette édesen!

ÉN Aha.

TE Picur! Az ágy alá bújt. Nem kell félned. A bátyám nem idegen! Gyere, mutakozz be neki szépen!

ÉN Hagyd a fenébe! Nem bírom a macskákat. Kösz a kávét.

TE Ugye, hogy ízlett? Az ő tejébe is rakok cukrot. Hogy boldog legyen. A cukor nagyon fontos. Meg a napfény. De nem engedhetem ki az erkélyre, mert megszökik vagy leesik. Egyszer levittem ide a ház mögé, de úgy elfutott, hogy csak este találtam meg. Pórázt meg mégse rakhatok rá, mindenki rajtunk röhögne. A házmester még fel is jelentene állatkínzásért.

ÉN Már nincsenek házmesterek, Andris.

TE Jó, akkor közös képviselő, akkor is egy tetű. De vettem neki egy csomó játékot!

ÉN A házmesternek?

TE A Picurnak. Ilyen macskajátékokat. Két nap után már le se szarta őket. Ugye, Picurka? Cic, cic!

ÉN Hagyjad, Andris, mondom, hogy nem kell. Különben is megyek.

TE Most hova sietsz úgy?

ÉN Világosban akarok hazaérni. Este nem látok túl jól.

TE Pedig neked új a szemüveged. Az enyémet a Picur lelökte az éjjeliszekrényről, de így összeragasztottam, celluxszal. Ugye, Picurka?

ÉN Kétszáz kilométert kell vezetnem.

TE Nem olyan sok az egy Mercédesszel.

ÉN Tizennégy éves. Tudod, hogy használtan vettem.

TE Legalább oszthatnánk egyet. Olyan régen kártyáztam. Az alkoholista haverom, tudod, a Karesz, nem volt itt már legalább három hete.

ÉN Andris, mondtam, hogy ne engedj be a lakásba idegeneket.

TE A Karesz nem idegen. Asz elvonón haverkodtunk össze vagy tizenöt éve. De ő nem tudott leszokni, szegény. Nagyon nehéz körülményei vannak. De mindig feljön, ha ígérek neki két sört. Sakkozni szoktunk, meg hatvanhatot. A sakkbán mindig ő nyer. De a hatvanhatban általában a felét visszanyerem.

ÉN Pénzben játszottok?

TE Én szoktam kölcsönadni neki, mert nincs pénze. De csak egy százas egy meccs.

ÉN Andris, én nem küldök neked több pénzt, ha ilyesmire költöd.

TE Nem abból veszítek, amit te küldesz.

ÉN Az teljesen mindegy.

TE Hogy volna már mindegy? Tessék, nézd meg, ott van az íróasztalon az elefántpersely. Amit tőled kapok, azt abban tartom. A nyugdíjamat meg a cukortartó alatt, ahol az anyu tartotta. Egyébként nézd meg, az elefántot az anyu még akkor hozta, amikor az volt a mániája, hogy neki folyton utazni kell. IBUSZ-szal. Hiába mondtam neki, hogy a világon mindenütt ugyanaz a szar van, ő csak ment. Emlékszel, nem? Minden nyáron elutazott valahova. Volt, hogy két hétre ment el. Aztán mindenhonnan hozott valami szart. Azokat a legyezőket, a falon. Meg ezt a kigyót, emlékszel? Frászt kaptál, amikor megmutatta neked. Azt hitted, igazi, úgy be voltál szarva. Kenyéből vagy honnan.

ÉN Akkor még dolgozott.

TE Ja. De mikor nyugdíjazták, már nem ment sehova. Nem szórta a pénzt. Sikerült lebeszélnem.

ÉN Tessék. Itt egy ezres. Vedd úgy, hogy vesztettem.

TE Az biztos. Hatvanhatban nagy király vagyok.

ÉN Vigyázz magadra!

TE Várjál, valaki van a lépcsőházban.

ÉN Na és?

TE Nem kell, hogy meglássanak, és téged is cikizzenek.

ÉN Miért cikiznének?

TE Nem bírják a búrámát. Mindenki utál a házban. Vissza se köszönnek.

ÉN A virágok miatt.

TE Az anyu miatt.

ÉN Ugyan.

TE Azt hiszik, direkt vitettem be az elfekvőbe. Nem mondtam nekik, hogy te vitetted be.

ÉN Én?!

TE Végül is... Nem?

ÉN Én azt mondtam, keress valakit, aki gondozza, és én kifizetem.

TE Senki nem vállalta el. Pedig a takarítónőt is megkérdeztem.

ÉN A takarítónőt?

TE Aki a lépcsőházat mossa fel hetente. Egyébként nem mos fel szépen. De a házmester nem szól neki, mert bassza.

ÉN Azt mondtad, jött egy segítő valami központból.

TE Jött, jött, de azt meg az anyu elküldte.

ÉN Miért küldte volna el?

TE Egy hónapig járt csak. Anyu mindig aláírta neki, hogy itt volt, beszélgetett vele vagy tíz percet, aztán elküldte. Az meg, amilyen szemét volt, el is ment. Aztán felvette a nagy lóvét a központban. Nem lehet megbízni senkiben, bátyó.

ÉN Oké. Most már tényleg mennem kell.

TE Szerinted elítélnék?

ÉN Ki ítélne el?

TE Bíróságon voltunk, nem?

ÉN Ez egy polgári per. Nem is per, csak egy... egy eljárás. Hogy megállapítsák, jogos-e a kérésünk, hogy gondokság alá helyezzenek.

TE Nem szeretném, ha bezárnának.

ÉN Senki nem akar bezárni.

TE Aha.

ÉN Na jó. Majd jelentkezem.

TE *(fülel)* Asszem, már elmentek. Lekísérjelek?

ÉN Kösz, nem kell.

TE Menekülsz, mi?

ÉN Etesd meg a macskádat. És cseréld ki az almot. Az a bűdös. *(El)*

TE Hallod ezt, Picur? Ne is figyelj rá. Nem vagy te bűdös, igaz? Nagyon jó kis szagod van. Macskaszag. Ugye, anya? Hiába bujkáltok, tudom, hogy te is itt vagy!

11. JELENET

Ugyanott.

ANYA *(jön, pongyolában, partvissal.* Mit akarsz már megint?

TE Miért nem beszélgetsz soha velem?

ANYA Utánad takarítok. Olyan kosz van a konyhában, csoda, hogy bogarak nincsenek.

TE Attól még tudsz beszélgetni, nem?

ANYA Miről beszélgessek?

TE A bátyóval mindig egy órát tudsz telefonálni.

ANYA Egy hónapban egyszer.

TE Tudsz adni egy ezrest?

ANYA A bátyád már adott, nem?

TE Igen. Egy kurva ezrest. Pedig láttam a tárcáját. Ötezresek voltak benne. Nekem meg elfogyott az utolsó vasam is macskakájára. Meg már cigim sincsen.

ANYA Nekem sincs.

TE Megadom.
 ANYA Mi a vénistenből adnád meg?
 TE A nyugdíjamból.
 ANYA Inkább a rezsibe adtál volna.
 TE Minden hónapban adtam bele.
 ANYA Tízezer forintot.
 TE Abból kijött a kaja, nem?
 ANYA *(lemondón)* Aha. Ahogy Móricka képzei.
 TE Mondjak egy mórickás viccet?
 ANYA Inkább fürödj meg. Nem fürödtél három napja.
 TE Mórickáék házi feladatot kapnak az iskolában, írjanak fogalmazást, hogy anya csak egy van. Móricka másnap jelentkezik, hogy felolvashassa. Na halljuk, Móricka! Anyu tegnap beküldött a spájzba, hogy hozzak ki két sört. És akkor mondtam neki, anya, csak egy van!
 ANYA Szuper.
 TE Akkor miért nem nevetsz? Miért nem nevetsz soha?
 ANYA Menj arrébb, mert belelépsz a macskaszarba.
 TE Milyen nap van ma?
 ANYA Péntek.
 TE És milyen hónap?
 ANYA Kétezerhárom, március tizenharmadika.
 TE Tizenharmadika, péntek? Akkor szerencsénk lesz. Veszek egy lottót is.
 ANYA Már csak hatezer forintunk van erre a hónapra.
 TE Nem gond. A jövő héten úgyis elmegyek dolgozni.
 ANYA Istenem, hányszor mondtad már ezt.
 TE Most komolyan elmegyek. Tényleg, anya! Tessék. Már kinéztem a hirdetéseket. Itt a *Népújtság*. A kormány egy csomó pénzt ad a cégeknek, hogy rokkantnyugdíjasokat foglalkoztassanak. Mindjárt fel is hívom őket. Hova tetted a telefont?
 ANYA Sehova. Ott van a helyén.
 TE Hol a helye?
 ANYA Ott van, mögötted.
 TEREMSZOLGA *(behozza a telefont)*
 TE *(átveszed; Anyának)* Menj ki, légy szíves! Úgy nem tudok, ha nézel.
 ANYA Mégis hova menjek, nem mondanád meg?
(Lassú tánczene szólal meg.)
 TEREMSZOLGA *(jön)* Szabad, művésznő?
 ANYA Nem vagyok úgy öltözve...

TEREMSZOLGA (*énekelve felkéri Anyát*) Csak egy tánc volt, mit tőled kértem én / Azután ment minden könnyedén. / Együtt mentünk haza az úton...

ANYA (*énekel*) És a többit nem tudom...

TEREMSZOLGA Látja, szívem, megy ez magának, csak akarni kell.

EGYÜTT (*táncolnak*) Csak egy csók volt, boldog pillanat, / amit loptam a kaputok alatt...

TEREMSZOLGA Többször mondtad: Én most búcsúzom...

ANYA És a többit nem tudom... (*Kitáncolnak.*)

TE (*telefonálsz*) Halló, Barnevál? Az igazgatót kérem. Igazgató úr? Szabó András rokkantnyugdíjas vagyok. Érdeklődöm, hogy milyen munkát tud ajánlani a számomra? Igen? És mennyi volna a fizetés? Személyesen? Hogyne. Csütörtökön kilenc? Egy pillanat, felírom. (*Az újságra írsz*) Ott leszek. Nagyon köszönöm. Viszonthallásra, viszontlátásra. (*Újra tárcsázik*) Személyzeti osztály? Az álláshirdetés miatt... Igen, rokkantnyugdíjas. Hivatalsegédnek? Megfelel. Hogyne. Csütörtök fél tízkor? Egy pillanat, felírom... Ott leszek. Nagyon köszönöm. Viszontlátásra, viszonthallásra. (*Újra tárcsázik*) Megyei könyvtár? Az igazgatónőt kérem. Persze hogy fontos. Halló? Kezicsókolom, Szabó András rokkantnyugdíjas vagyok, érdeklődöm, hogy... Van érettségim, és fényképezőgépet. Nyitás előtt? Csütörtökön? Tudom, a Körös-parton. Tíz tizenöt. Rendben. Előre is köszönöm, viszonthallásra, viszontlátásra. (*Leteszed a telefont, nézed az újságot*) Ez így nem lesz jó. (*Kikiált*) Anya!

ANYA (*szétbomlott hajjal jön vissza, a pongyoláját gombolja, tolljancsi van nála*) Mit akarsz?

TE Hol voltál?

ANYA A fürdőszobában.

TE Elkenődött a rúzsod.

ANYA Igen? (*Megtörli a száját.*)

TE Így most még nagyobb lett.

ANYA (*nevet*) Hogy jobban bekaphassalak!

TE Három állásajánlatot is szereztem.

ANYA Szuper!

TE De kicsit összecsúsztak.

ANYA Hát a dolgok már csak ilyenek, hála az égnek. Néha azért összecsúsznak... (*Dúdol*) Csak egy tánc volt...

TE Figyelj már rám egy kicsit, jó? Csütörtökön kilenckor várnak a Barneválnál. Fél tízre kéne a nyomdában lennem, de előtte már háromne-

gyed kilenckor a megyei könyvtárban. Szerinted akkor most melyikhez menjek?

ANYA Teljesen mindegy.

TE Hogy volna mindegy? Még azt se tudom, hol fizetnének többet.

ANYA Úgyis otthagytad három nap múlva.

TE Most miért mondasz ilyet?

ANYA A fűrésztelepet is otthagytad.

TE Igen, mert azt nem bírta a derekam. Nem emlékszel, hogy egy hétig főküdtem utána?

ANYA A takarítóktól is hazajöttél.

TE Mert elküldtek. Azért küldtek el, mert túl jól takarítottam.

ANYA Persze.

TE Te nem tudod, milyen slendrián munkát végeztek azok. Nem lehet egy óra alatt összecsapni egy emeletet! Én a kilincseket is kifényesítettem, meg a küszöböket is lemostam, és...

ANYA *(szeretettel beletúr a hajadba)* Édes kisfiam... Mikor érted már meg, hogy semmilyen munkára nem vagy alkalmas.

TE Ez nem igaz!

ANYA Jó, akkor nem igaz.

TE Inkább az, hogy túl jó vagyok. Te nem tudod, hogy milyen ez a világ, anya.

ANYA Nem tudom.

TE Neked könnyű volt.

ANYA Igen.

TE Nem is tudom, miért hagytad abba. Ha még mindig fellépnél, akkor fizethetnél egy takarítónőt, és nem kellene neked... Egyébként azt a polcot még nem törölted le.

ANYA Kösz.

TE Amúgy meg fordítva kellene.

ANYA Mit kellene fordítva?

TE Előbb portalanítani, és csak utána söpörni.

ANYA Nagyon szépen kérlek, ne akard, hogy én is megbolonduljak.

TE Hát sikered volt, nem? Azt mondtad, háromszor is visszatapsoltak abban a... miben is? Énekeld el, anya.

ANYA Dehogy énekelem.

TE Az előbb is énekeltél, nem?

ANYA Csengett a füled.

TE Csak a Csacsicsit, anya! Kérlek!!!!

ANYA Na, jó. De csak neked. (*Énekel, táncol a tolljancsival*) Csacsicsi, csu-csu! Egy nő hetvenhét kalappal, itt nem bírhat létalappal, szívünk bánatos, mert a flört tilos. Van vállunkon hímkőoltás, ezzel szemben nincs dekoltázs, és mindent, mi fáj, titkolnunk muszáj. Társadalmi helyzetünkkel így egy csókidig sem jutunk el, itt a nő csak stoppolásra jó...⁵ (*El-sírja magát.*)

TE Most miért sírsz, anya? Hát szuper volt! Szerintem újra felléphetnél. Ha nem is a színházban, de vannak ilyen műsorok a kultúrban. Ott is kereshetnél egy valag pénzt.

ANYA Engednéd?

TE (*elképedsz*) Én?! Miért ne engedném?

ANYA Tegnap, amikor fel akartam menni a bátyádhoz két napra, itt könnyö-rögtél a küszöbön, hogy ne menjek.

TE (*nevet*) Néha tisztára olyan tudsz lenni, mint a bátyó. Olyasmikre emlékszel, amik nem voltak soha.

ANYA Hát nem engedted ki az ajtón, ott térdeltél, hogy felvágod az ereidet, ha egyedül hagylak.

TE Én soha nem mondtam ilyet.

ANYA Jó, mindegy, hagyjuk.

TE Miért lennék öngyilkos? Most már minden rendben lesz. A gondnok majd beosztja a pénzemet, segít megtervezni az életet...

ANYA Mit kérsz ebédre?

TE Rántott húst.

ANYA Nem tudok minden nap húst venni, Andris.

TE Miért? A te nyugdíjad százhatvan. Abból csak kifutja egy szelet borjúhúsról! Rizzsel és krumplisalátával. Azt te is szereted, nem? Ahogy a nagyfi csinálta. Mondjuk az övé azért jobb volt. De ahogy te csinálod, az is finom. Ha adsz pénzt, leszaladok és veszek két minyont a cukiban. Vagy neked inkább krémest hozzak? És akkor veszek cigit is.

ANYA Ott van az összes pénz a cukortartóban. Vegyél ki egy ezrest.

TE Szerinted annyiból kifutja?

ANYA Én nem kérek krémest.

TE Én meg tudok enni kettőt is.

ANYA Jó, akkor vegyél ki kétezret. De úgy a héten már csak krumplit eszünk krumplival.

TE Kösz, anya. Te vagy a világon a legjobb, ugye azt tudod? (*El*)

ANYA Én ezt már nem bírom, fiam. Tudom, hogy megérdemlem, de...

De igen. Én vagyok az oka. Ott kezdődött nála. Miskolcon. Hároméves volt. Behordtam magammal a színházba, ott aludt el az öltözőben. Előadás után a hátamon cipeltem haza. Aztán a Laci szólt, hogy van az a néni... Nagyon rendes nő volt. Csak jóval később tudtam meg, hogy a rábízott gyerekek közül később többen öngyilkosok lettek. Én nem tudom, mit csinált velük... Te a nagyanyádnál laktál, ott jártál iskolába. De ő nem tudott volna két gyerekkel... Tudnál küldeni valami pénzt? Nem tudom megtagadni tőle. Még annyi öröme sincs, mint nekem. Ha látnád, milyen vigyorogva zabálja a krémest. Hát mit csináljak? Mégis csak a fiam... Jó. Persze. Csak ígérj meg valamit nekem. Ha meghalok... Mindenki meghal egyszer. Szóval majd égettes el. Nem kell temetésre költened. Viszont vigyázz majd az öcsédre. Ugye, megígéred? Most mennem kell, hogy befejezzem a takarítást, mire visszajön. Folyton körülöttem ugrál, ha söprök, és szétviszi a koszt, amit már összesöpörtem. A porszívó? *(Nevet)* Az bedöglött. Mondom neked, hogy minden tönkremegy egyszer... Csacsicsi, csucu... *(El)*

TE Anya! A krémes elfogyott, úgyhogy puncstortát hoztam. Hol vagy? Mégis elmentél, hogy a fellépést intézzed? Pedig a maradékból egy bizsut is vettem neked a trafikban. Egy ilyen kis szívet. Na, mindegy, akkor majd a kurvának adom. Picur! Picurka! Tudom, hogy te még itt vagy! Te sose hagynál el, ugye? Gyere elő, és dorombolj egy kicsit nekem. Tudod, idefektetlek a szívemre, és akkor jó lesz. A bátyó is megmondta, hogy bízni kell a jövőben.

12. JELENET

Irodában.

DOKTORNÓ *(kövér, szemüveges; az Asszony adja)* Értem, András. És mit gondolsz, a bátyjának igaza van?

TE Neki mindig igaza van.

DOKTORNÓ Mondhatjuk, hogy felnéz rá?

TE Mert nagyobb. Mindig nagyobb volt nálam. Én erősebb voltam, de ő magasabb. Így kinyújtotta a hosszú karját, hogy ne tudjam elérni.

DOKTORNÓ Miért akarta elérni?

TE Hogy behúzzak neki egyet.

DOKTORNÓ Meg akarta verni a bátyját?

TE Igen.

DOKTORNÓ Miért akarta megverni?

TE Arra már nem emlékszem. Csak hogy igazam volt. Ő meg csak röhögött. Aztán, amikor lefeküdtünk... így kétoldalról begyűrtem alá a paplant, hogy ne tudjon mozdulni... *(Nevetsz)* És akkor betörtem az orrát.

DOKTORNÓ Maga nevet ezen?

TE Aztán bezárkóztam a fürdőszobába, akkor már volt fürdőszobánk, mert anyu megkapta a lakást, ahol most is lakunk, ő meg egy óráig dörömbölt, hogy nyissam ki, nyissam ki... De én nem nyitottam. Megvártam, amíg elalszik. Tudtam, hogy reggelre elfelejti.

DOKTORNÓ De maga nem felejtette el.

TE De. Csak most így eszembe jutott.

DOKTORNÓ Azt mondta az imént, András, hogy még most is abban a lakásban laknak.

TE Igen. A vásártéren. Csak már más a neve.

DOKTORNÓ Nem egyedül lakik ott?

TE De igen. A Picurral.

DOKTORNÓ Szereti az állatokat?

TE Nem.

DOKTORNÓ Mégis macskát tart.

TE A Picur az más. Ő nem igazi macska.

DOKTORNÓ Hogyhogy nem igazi?

TE Hát igazi, persze hogy igazi, de azért néha olyan, mintha nem igazi volna.

DOKTORNÓ Ezt hogy kell érteni?

TE Úgy, ahogy mondom.

DOKTORNÓ Kít szeret a világon a legjobban, András?

TE A bátyámat.

DOKTORNÓ Nem a fiát?

TE Őt nem nagyon ismerem. Kicsi volt még, amikor az anyjával elváltunk.

DOKTORNÓ Megkérdezhetem, hogy miért váltak el?

TE Mert nem akart lefeküdni velem, ha ittam.

DOKTORNÓ Akkor miért ivott?

TE Mert alkoholista voltam.

DOKTORNÓ Miért lett alkoholista?

TE Hogy ne lássam, amit látok.

DOKTORNÓ Miért, mit lát?

TE Mindent, doktornő. Mindent.

MÁSODIK RÉSZ

1. JELENET

Lakásban.

KURVA (*harminc körüli, miniszoknyás, nyafka, csinos; őt is az Asszony adja*)

Nyitva volt az ajtó, a csöngő meg nem csönget.

TE (*kintről*) Egy pillanat!

KURVA Te kígyókat tartasz a lakásban?

TE (*jössz, kiöltözve*) Az nem igazi kígyó. Fából van.

KURVA Ja? Tényleg...

TE Szabó András vagyok.

KURVA Picur.

TE Mi az, hogy Picur?

KURVA (*nevet*) A művésznevem.

TE Nem tudtam, hogy a kurváknak is van.

KURVA Nem vagyok kurva, Picur vagyok, és kész. És ne beszélj így velem,
mert elmegyek.

TE Nem ülsz le?

KURVA Előbb add ide a pénzem!

TE Mit is mondtál a telefonban? Mennyi lesz?

KURVA Ne játszd nekem a hülyét, papa. Őt a cumi, de csak kotonnal, gumi
nélkül egy tízes, de úgy, hogy előtte én mosom meg neked. A fullszervíz
az húsz, az extra huszonöt, de csak azért, mert olyan szomorú a szemed.

TE Mi az, hogy extra?

KURVA Hát a popsizsex.

TE Egy csók mennyi?

KURVA Semennyi. Nem smárolok, papa, csak a szerelmemmel.

TE Hát akkor hogyan...

KURVA Azt csak bízzad ide! Én még egy virslibe is életet lehelek.

TE Jól nézel ki.

KURVA Mer' adok magamra. Nem úgy, mint a cigánylúvnyák a kocsisoron.

TE Kocsisor? Az hol van?

KURVA Nem fogok itt lelki életet. Fizetsz, vagy nem fizetsz?

TE Ez így elég rideg.

KURVA Tekerd fel a konvektort, ha fázol.

TE (*az elefántperselyből veszed ki a pénzt*) Tessék.

KURVA (*megszámolja*) Ez csak tizenkilenc.

TE Nincs több. Ennyi van. Majd legközelebb egy ezressel többet adok.

KURVA Nálam nincs hitel, papa. A barátság alapja a pontos elszámolás. Ezt egy nagyon komoly férfi mondta nekem. Mit akarsz, mennyit adjak vissza?

TE Nem is emlékszem, mikor voltam utoljára nővel.

KURVA Ez a te problémád, édeske.

TE A gondnok nem adta ide még a nyugdíjamat.

KURVA Milyen gondnok?

TE A gondnokom.

KURVA Ja...?! Pedig nem látszol hülyének. Látom, könyveid is vannak.

TE Odaadom az egyik kisorádiómat zálogba, és majd legközelebb...

KURVA Mégiscsak hülye vagy? Asszed, majd cipelem magammal? Ahhh...

Jól van, csak hogy lásd, hogy a szívem nagyobb, mint a pincurim. *(Elteszi a pénzt)* Hol a fürdőszoba?

TE Mit akarsz a fürdőszobával?

KURVA Szerinted?

TE Ott most nem lehet.

KURVA Nem lehet pisilni?

TE Ott a másik Picur van.

KURVA Na jól van, faszom, itt a pénzed... Én nem baszok csoportba'.

TE A Picur egy macska. Oda zártam be.

KURVA Anyádnak hadoválj.

TE Becsületszavamra. Nem akartam, hogy itt... Hogy féltékeny legyen.

KURVA Befosok rajtad! Te tényleg nem vagy komplett.

TE Bezárom a ruhásszekrénybe, és jövök.

KURVA Oké, de siess, mert bepisilek.

TE Mindjárt mehetsz. *(El)*

KURVA *(nézelődik, felkel, a könyvespolchoz lép, ha van. Ha nincs, talán a Teremszolga betolthatja. Kurva levesz egy könyvet, belelapoz)*

2. JELENET

Ugyanott.

ANYA *(jön, kabátban, kalapban, retiküllel)* Maga meg kicsoda?

KURVA Juj, de megijesztett!

ANYA *(kiszól)* András!

TE *(jösz)* Te most nem lehetsz itt, anya!

ANYA Ez az én lakásom, nem? *(Kurvához)* És az az én könyvem! Tegye le!

KURVA Na, akkor én megyek...

TE Ne menj, Picur! Várj! Te menj el most, anya!

ANYA Most elküldenél? Máskor meg rimánkods, hogy jöjjenek!
 TE De most nem alkalmas.
 ANYA Miért? Mi van most? Különleges világnap?
 TE Most ő van.
 ANYA Azt se tudom, ki ez a kurva, és mit keres a lakásomban?
 KURVA Picur vagyok.
 ANYA A Picur az egy macska.
 TE Anya, nagyon szépen kérlek...
 ANYA Nem szégyelled magad? *(A Csárdáskirálynőből idéz)* Egy Lippert
 Veilersheim herceg és egy ilyen... tingli-tangli dáma?
 KURVA Jesszuská! Ez nem a *Csárdáskirálynőből* van?
 ANYA Az én fiam nem érintkezhet egy orfeumleánnyal.
 TE Anya ne csináld ezt!
 ANYA *(énekel)* Hajmási Péter, Hajmási Pál...⁶
 KURVA Hiszen a néni...
 TE Anya...!!!
 ANYA Mi van, most ne énekeljek?
 KURVA Az anyukám volt tíz évig a művésznő öltöztetője!
 ANYA Te a Katika lánya vagy?
 KURVA Igen!
 ANYA Hát miért nem ezzel kezdtétek! *(Levetné a kabátját)* Fiam, hoznál
 nekünk egy kávét? Te meg mesélj, Picur, mi van a mamáddal? Fáj még
 a lába?
 TE Ilyen nincs.
 ANYA Valami volt a bal lábával.
 PICUR Visszeres volt neki, de megoperálták, és...
 TE *(kiborul)* A kibaszott kurva életbe!
 ANYA Hogy beszélsz, kisfiam, elment az eszed?
 TE *(Anyára támad)* Takarodj innen!
 ANYA *(Kurvának)* Néha rájön a hoppáré. Egyszer nekem esett, prakkerrel!
 TE Vidd a kígyódat is! *(Dobálja; repül a fakígyó, a legyezők a falról – amik
 nincsenek, ugye –, az elefántpersely)* Húzz vissza a kibaszott urnádba!
 ANYA Tessék?
 KURVA Asszem, jobb, ha én mégis elhúzzom a csíkot. Majd hívjal fel, papa.
 Tudod a számomat. Egy fullextrát adok neked! Csókolom, művésznő.
 Majd megmondom, anyunak, hogy összefutottunk. Nagyon fog örül-
 ni... *(El)*

⁶ Kálmán Imre: *Csárdáskirálynő*

TE *(magának, mint egy mantrát)* Ez nem történt meg, nem történt meg, nem történt meg...

ANYA Lehiggadtál végre?

TE Nem tehetsz mindent tönkre!

ANYA Mit teszek én tönkre? Te dobálsz szét mindent! *(Felveszi az elefántperselyt)* Még jó, hogy nem törött le az ormánya.

TE *(kilökdösi Anyát)* Menj ki! Menj ki az erkélyre! Ki a levegőre! Menj ki a napra!

ANYA Jól van, de aztán hiába könyörögsz, hogy jöjjenek! *(Felvesz egy legyezőt a földről, legyezi magát, ahogy kivonul, énekel)* Csacsicsi, csucu! Egy nő hetvenhét kalappal, mégse bírhat létalappal... *(El)*

TE Kibaszott gyógyszerek...

3. JELENET

Ugyanott.

ÉN *(kint)* Andris, miért hagyod a bejáratí ajtót tárva-nyitva? Így akárki bejöhet!

TE Hány órá van? Milyen nap? Melyik év? Milyen hónap?!

ÉN *(jövök; autóskabát, autóstáska, két tömött szatyor)* Szia, Bütyök.

TE *(összetörve)* Szia.

ÉN Ne haragudj, hogy nem tudtam hamarabb... kaptam egy sürgős melót a rádióban, és... *(Szétnézek)* Mi volt itt, földrengés?

TE A Picurka csinálta. Nagyon bevadul néha. Most akartam volna rendet rakni.

ÉN Hoztam mindenféle száraz kaját neked. Kolbász, szalonna, bab... Hoztam húsz tojást is, meg mosószeret. Dezodort is hoztam.

TE Van dezodorom.

ÉN Akkor most kettő lesz. Na, mi van? Meg se ölelsz?

TE Elfogyott a pénzem.

ÉN Hogy a fenébe' fogyott el? Még csak huszonhatodika van. A gondnok nem segített beosztani a nyugdíjadat?

TE A gondnok lelépett.

ÉN Mi az, hogy lelépett? Elküldted?

TE Nem is láttam soha. Azt mondták, hogy felhív és majd jelentkezik.

ÉN Ki mondta ezt?

TE A gyámügyön mondták.

ÉN *(elképedek)* Te bementél a tanácsba?

TE Nem tanács, bátyó. Önkormányzat.

ÉN Be mertél menni egy hivatalba?

TE Muszáj volt, mert nem jött a nyugdíjam. Akkor már két napja nem volt mit ennem. Megkóstoltam a macskakaját, de azt meg kihánytam.

ÉN Az isten szerelmére, Andris, miért nem hívtál fel?

TE Nem volt több pénz a telefonomon.

ÉN És a gyámügyön mondták, hogy...

TE Hogy majd jelentkezik a gondnok úr, várjak türelemmel. Amúgy egész rendeselek voltak, úgyhogy még két napig vártam. Akkor már nem volt cigarettám se.

ÉN És?

TE És akkor újra bementem. Gyalog. Hat kilométer innen, a rossz térdemmel. Kétszer is le kellett üljek egy padra. Sütött a nap, úgyhogy számoltam hatezerig, hogy el ne aludjak. Kétszer hatezerig az tíz perc, ugye?

ÉN Húsz, Andris. Kétszer hatezer, az kétszer tíz perc.

TE Én is úgy értettem.

ÉN Oké, bocs. És aztán?

TE Aztán mondták, hogy elnézést kérnek, de a gondok lelépett kilenc gondozottja nyugdíjával, és hogy legyenek még pár napig türelemmel, meg fogják oldani a helyzetet. És akkor én...

ÉN Mit csináltál?

TE Nem tehetek róla, bátyó, nagyon bekattant, hogy ezek milyen szemetek, hogy mosolyognak, meg várjak, mikor már négy napja nem ettem.

ÉN Kiabáltál velük?

TE Nem. Csak felborítottam két íróasztalt.

ÉN Jézusisten! Megverték?

TE (*mosolyog*) Nem tudtak megfogni. Hazáig futottam. Egy szuszra, hét kilométert. És képzeld, egyáltalán nem fájt a térdem, még utána se. Itthon se.

ÉN Még szerencse, hogy küldtem pénzt neked.

TE Az csak tegnap jött meg, bátyó. A nyugdíj tizenkettedikén szokott jönni. Most meg azt mondtad, huszonötödike van.

ÉN Huszonhatodika.

TE Az már tizennégy nap. Az előfizetéses kaját se tudtam befizetni.

ÉN Két hétig nem ettél?

TE Akkor már meghaltam volna. Bár azt olvastam a neten, hogy evés nélkül harminc-negyven napig is lehet bírni, csak víz nélkül halsz meg négy nap múlva. De víz van a csapban.

ÉN Hát akkor?

TE Ígérd meg, hogy nem fogsz kiabálni.
 ÉN Miért kiabálnék?
 TE Eladtam a biciklimet.
 ÉN Amit most tavasszal vettem neked?!!
 TE Muszáj volt, bátyó. Nem halhattam éhen.
 ÉN Mennyiért adtad el?
 TE Ötezer forintért.
 ÉN Mennyiért?!

TE Először csak hármát akart adni a Pribolyszki Máté, de kikönyörögtem az ötöt.
 ÉN Ki a faszom az a Pribolyszki Máté, aki egy nyolcvanezer forintos bicikliért ötezer forintot ad?
 TE Egy ilyen uzsorás. Itt lakik a tizenhétben.
 ÉN Miért egy uzsorához mentél, édes öcsém?!

TE Hova mentem volna?
 ÉN Mit tudom én, egy bicikliboltba.
 TE Nem tudom, hogy hol vannak bicikliboltok. Te is a Teszkóban vetted nekem a bicajt. Ott is próbáltam, de nem vették vissza.
 ÉN Mindegy. Fő, hogy megvagy.
 TE Egyébként bizományba vette meg a cangát a Pribolyszky. Még két napig ki lehet váltani.
 ÉN Oké. Itt egy ötezres, talán nem kell még tankolnom hazafelé.
 TE Ötezer nem elég.
 ÉN Mi az, hogy nem elég?
 TE Csak húszezerért adja vissza.
 ÉN Oké. Öltözz fel!
 TE Minek?
 ÉN Majd én visszamegyek veled ahhoz a szeméthez.
 TE Nagyon megvernének, bátyó.
 ÉN Akkor majd viszünk egy rendőrt is.
 TE Akkor még jobban megvernek.
 ÉN Na, arra befizetek. Vegyél már kabátot, hideg van odakint.
 TE Nem téged vernek meg, csak engem, két nap múlva. És elviszik a biciklit is. *(Mosolyog)* Ez nem az egyetem, bátyó, meg nem is a rádió. Itt nem hazudnak. Ami ki van mondva, az itt tényleg úgy van.
 ÉN Most ezt mire mondod? A rádió hazudik?
 TE Te is hallgatod a híreket, nem?

ÉN Leszarom a híreket. Nem politizáltam soha. Hangjátékokat írok a klasz-
szikusokból. Kultúra.
TE Az mindegy, a kultúra. Vagy adsz húszezret, vagy kell új biciklit ven-
ni. Ez a helyzet.
ÉN Nincs húszezrem. Nem vagyok bank. És már három biciklit vettem
neked.
TE *(enyhe szemrehányással)* Két használtat, bátyó. Egy csomó pénzt kellett
rájuk költenem, mégse lettek tökéletesek.
ÉN Na jó, ez így nem fog menni. Te képtelen vagy az önálló életvitelre.
TE Nem én tehetek arról, hogy a gondnokom lelépett.
ÉN Jó. Zárd be az ajtót utánam.
TE Hova mész?
ÉN A tanácsba.
TE Ilyenkor már nincs félfogadás, bátyó. Késő délután van.
ÉN Lófasz van délután. Délelőtt fél tizenegy van. Nem látod, hogy süt kint
a nap?
TE Tényleg...
ÉN Egy óra múlva itt vagyok. *(El)*
TE *(utánam szól sz)* Az nem egy tévésorozat?

4. JELENET

Hivatalban. Bíró íróasztal mögött, felpillant, ahogy megérkezem.

BÍRÓ Mit óhajt?
ÉN *(meglepetten)* Bíró úr?
BÍRÓ A Kálmán az ikertestvérem. Sokan összetévesztenek vele. Együtt vé-
geztük a jogot annak idején, és csak az anyag felét kellett megtanul-
nunk, mert egymás helyett mentünk a vizsgákra. Miben segíthetek?
ÉN Doktor Szabó Gábor vagyok. Az öcsém ügyében jöttem.
BÍRÓ Szintén jogász?
ÉN Egyetemi doktor vagyok. Shakespeare-ből diplomáztam.
BÍRÓ Shakespeare, akinek térdig ér a tenger! Tubí or nattubí...
ÉN Az öcsém mentális okokból leszázalékolt rokkantnyugdíjasként lett
gondnokság alá helyezve a múlt hónapban. Azóta nem kapta meg a
nyugdíját, mert a gondnoka állítólag lelépett.
BÍRÓ A Skultéti, igen.
ÉN Tehát igaz?
BÍRÓ Sajnos, kolléga úr, nem dúskálunk a jelentkezőben. Érettségi, erkölcsi
bizonyítvány, és az illető már gondnok is lehet. Van kórházi nővérünk,

biztosítási ügynökünk, egy tornatanárunk... Általában másodállásként végzik ezt az áldozatos, bizonyos értelemben karitatív munkát, ők veszik fel a gondnokoltak nyugdíját, segítenek beosztani a pénzüket, napirendet javasolnak, ha szükséges... Rendszeresen látogatják a gondnokoltjukat...

ÉN Az öcsém majdnem éhen halt!

BÍRÓ Borzasztóan sajnálom, higgye el, és már intézkedtem, megtettük a feljelentést, megírtuk a jegyzőkönyveket, de egyszerűen...

ÉN Valami rohad az államgépezetben?

BÍRÓ Ez azért túlzás, nem Dániában vagyunk, ugye, de az én kezem is meg van kötve. Nem hághatom át az előírt eljárásrendet. Ráadásul egyre többen kerülnek gondnokság alá, és...

ÉN Haljanak meg, és akkor maguknak kevesebb gondjuk lesz?

BÍRÓ Megértem a felháborodását, és higgye el, mélyen együtt érzek önnel...

ÉN Nem rólam van szó, az isten bassza meg!

BÍRÓ Hiába kiabál, mindig rólunk van szó, kolléga úr. Mi tehetünk arról, ha dolgok idáig fajulnak. Soha nem véletlen, ha egy családban valaki képtelenné válik az önrendelkezésre, annak mindig oka van, ugyebár...

ÉN Nem én tehetek arról, hogy az öcsém elmebeteg!

BÍRÓ Biztos benne?

ÉN Na jó, vegyük úgy, hogy ez a beszélgetés nem történt meg. Elnézést kérek, amiért idécitáltam az Istent. Egyébként se hiszek benne. Kezdjük újra, tiszta lappal.

BÍRÓ Egy kávét esetleg?

ÉN Mi a megoldás arra, hogy az öcsém időben megkapja a járandóságát, és tisztességes gondnoka legyen?

BÍRÓ Tudom, hogy megint felkapja a vizet kolléga úr, de...

ÉN Nem vagyunk kollégák.

BÍRÓ ... de őszintén meg kell mondanom, hogy olyan ez, mint a lutri.

ÉN Micsoda?!

BÍRÓ Minden hivatásos gondnokunk túlterhelt. És mindannyian hibázhatunk. A legjobb megoldás az volna, ha ön vállalná az öccse gondnokolását. Úgy a családban marad, aminek amúgy is a családban is kellene maradnia.

ÉN Ez a híres szociális háló?

BÍRÓ Ha igent mond, öt perc alatt aláírjuk a szerződést, és mindenkinek könnyebb lesz a dolga.

5. JELENET

Lakásban.

TE Köszönöm, bátyó! Te vagy a legjobb testvérem nekem.

ÉN Ja. Mert nincs másik.

TE Azt nem tudhatod. Lehet, hogy apu csinált még egy csomót.

ÉN Éppen elég vagy te nekem.

TE Pedig nem szeretted, amíg gyerekek voltunk.

ÉN Honnan veszed ezt a hülyeséget?

TE Emlékszem.

ÉN Mire?

TE Mindig te voltál a kedvenc.

ÉN Ez nem igaz. Apu téged mindig jobban szeretett. Engem meg se ismert, amikor bent voltam nála az elfekvőben.

6. JELENET

Ugyanott.

APA *(jön, kórházi hálóingben, fekete lakkpapucsban csoszog; hozzám beszél)*

Maga mivel van itt?

ÉN Azt hittem, az apámmal.

APA Ő is elítélt?

ÉN Ez egy kórház, apa, itt nincsenek elítéltek.

APA A smaszerek fehér köpenyben járnak. Némelyiknek egész formás segge van. Az ablakból lelátok a börtönudvarra. Ott kosárlabdáznak.

ÉN Az ott egy gimnázium, apa.

APA Tudom, hogy azt mondják, de én nem dőlök be. Más a jelmez, de a lényeg nem változik soha. *(Dúdol)* Orgonának hófehér, bűvös szirma hull, és a szíveinkhez ér, láthatatlanul...

ÉN Gyere, megborotvállak.

APA Maga borbély?

ÉN Igen. *(Borotválni kezdem, pamaccsal kenem arcára a borotvahabot.)*

APA Ismertem egy borbélyt. Kaposváron. Kanárimadarat tartott az üzletben. Szép kis madár volt. Schubert-dalokat énekelt.

ÉN Most már ne beszélj, mert megsebezlek, jó?

APA Egyébként a *Három a kislány* premiernapján történt. A mester remekül levágta a hajam, mondtam, ha már itt vagyok, borotváljon is meg, hogy szép legyek.

ÉN Ne mozogj, kérlek.

APA Megfente a borotvakést, azt a régimódit, tudja. A fél arcomat már leberetválta. Egy pillanat, mondta, odafordult a kalitkához, kinyitotta, benyúlt, elvágta a kanári torkát, letörölte a borotváról a vért... Én az emberekre nem haragszom, mondta, de ezekre a madarakra itt semmi szükség nincsen. Nagy siker volt aznap. Volt olyan szám, amit háromszor is ismételni kellett... *(Énekel)* Tschöll papa lányai mink vagyunk, megjöttünk, itt vagyunk, senki se látta, mikor kiszaladtunk, erre haladtunk...⁷ *(Próza)* Vigyél haza innen!

ÉN Tessék?

APA Vigyél haza, fiam. Nem jó itt nekem.

ÉN Nem tudlak hazavinni, papa. Négyen lakunk egy kis lakásban.

APA Te nem az Andris vagy, ugye?

ÉN Te viszont szép lettél. Tessék. Itt a kistükröd.

APA *(belenéz)* Így van ez, gyeregem. Szépek lehetünk, de okosak nem. *(El, énekelve)* Mosolygó nézés és jól nevelt arc, mögötte fájhat akármilyen harc...⁸

7. JELENET

Ugyanott. Apa eltűnt, mintha ott se lett volna.

TE Ezt most miért mondtad el nekem?

ÉN Itt ez a bankkártya. Ne vedd el!

TE Ez a te nevedre szól.

ÉN Attól használhatod. Nekem marad még három. Erre utalom majd a nyugdíjadat, meg ami pénzt küldeni szoktam. A pinkódja a Te születésed éve.

TE Hallod, Picur, milyen rendes a bátyó? Szívesen elvinnélek hozzájuk egy hétre. De a felesége utálja a búrám.

ÉN Hagyd már ezt a búrát. Mondtam, hogy nem utál. De sajnos allergiás a macskaszőrre.

TE Aha.

ÉN De majd beszélek vele.

TE Az jó lesz. Tudod, hogy mennyire szeretem Szegedet.

ÉN Már régen nem Szegeden lakunk, Bütyök, hanem Pesten.

TE A Duna is szép. Meg a Gellért-hegy. Ott van a Libegő, nem?

ÉN Most már muszáj mennem.

⁷ Schubert: *Három a kislány*

⁸ Kálmán: *A mosoly országa*

TE Persze.
ÉN Nem számítottam rá, hogy az egész napom elmegy.
TE Köszönöm, bátyó. Gondnok úr.
ÉN Vigyázz magadra!
TE Van egy pótkulcsom, azt odaadom neked.
ÉN Minek?
TE Ha lenne valami.
ÉN Mi lenne?
TE Legyen nálad is kulcs. Ha éppen nem volnék itthon, akkor is bejöhess.
ÉN Oké.
TE Várj! Kikísérlek. (*Mindketten el*)

8. JELENET

Kórházkert.

KURVA (*fehér nővérköpenyben tolja be Anyát a guruló ágyon*)
ANYA Hova megyünk, nővérke?
KURVA Kitolom kicsit a művésznőt, ide, a napra.
ANYA Nem lesz jó, kisszívem.
KURVA Dehogynem.
ANYA Ha jön látogatni a fiam, nem fog megtalálni.
KURVA Az Andris nem tud jönni. Nagyon elfoglalt ezen a héten.
ANYA Elfoglalt? Mivel van elfoglalva?
KURVA Dolgozik.
ANYA Igen?
KURVA Uhum. De küldött a művésznőnek keresztretjvényeket meg egy nagy csokor virágot.
ANYA Csokit nem küldött?
KURVA Csokit? Nem. Csokit, azt nem.
ANYA Hála istennek! Akkor tényleg jól van. De ha beszélsz vele, szívem, mondd meg neki, hogy ne költse a pénzem ilyesmire. Nem tudok én már keresztretjvényeket...
KURVA Dehogynem! Még az olaszt meg a skandit is meg tetszett fejteni mindet a múlt héten.
ANYA És virág se kell. Van itt annyi virág, mint egy temetőben.
KURVA Mert tavasz van. Ilyenkor tényleg szép a kórházkert.
ANYA Gyere csak, hajolj egy kicsit közelebb. (*Kurva odahajol*) Nem akarom, hogy más is meghallja, de mondd meg neki, ha olyankor jönne, amikor alszom, hogy nyugodtan költse kurvákra a nyugdíjamat.

KURVA (*felegyenesedik*) Jaj, művésznő, maga mindig viccel.
 ANYA Komolyan mondom. Fontos a szerelem. Nem véletlen, hogy arról
 szól a legtöbb operett.
 KURVA Most itt hagyom egy kicsit a művésznőt a napon, de jövök egy ne-
 gyedóra múlva.
 ANYA Várj csak!
 KURVA Igen?
 ANYA Valahonnan olyan ismerős vagy nekem. Nem Picurnak hívnak?
 KURVA (*mosolyog*) Nem. Arielnek hívnak. Daróczi Boróka Ariel. Tessék
 csak szépen napozni a művésznőnek.
 ANYA Nem vagyok művésznő. Éva néni vagyok.
 KURVA (*táncleppéssel, integetve, énekelve el*) Piros virág, tilos virág, de jó, hogy
 nékem termettél...

9. JELENET

Egyetemen.

ÉN (*a közönségnek*) Shakespeare 1600 körül írja a *Hamletet*. Öt évvel később a *Leart*, aztán egy újabb év múlva a *Macbethet*. Mindhárom darab ugyanazt a kérdést járja körül. Tenni vagy nem tenni. S ha tenni, akkor mit, és hogyan. A kérdésre nem ad megnyugtató választ. Hamlet nem cselekszik, ezért kell meghalnia. Macbeth megöli a regnáló királyt, hogy a helyébe lépjen, ezért kell meghalnia. Learnak megkegyelmez a mester, őt életben hagyja, de megőrjíti. „Ez a hideg éj – mondja az életre a király bolondja – mind bolondokká es örültekké tesz bennünket.” Az élet nagy kérdéseire nincsenek jó válaszok. Albert Camus majd azt mondja erre négyszáz évvel később Sziszüphosszal...

TEREMSZOLGA (*jön, telefont hoz*) Elnézést, tanár úr, sürgős telefonja van.

ÉN Semmi nem lehet olyan sürgős, Skultéti, hogy megzavarja az órát, amikor az élet nagy kérdéseiről adok elő.

TEREMSZOLGA A rendőrség keresi a tanár urat.

ÉN Mit akar tőlem a rendőrség?

TEREMSZOLGA Azt én nem tudhatom. Az én szerepem túl kicsi ahhoz, tanár úr.

ÉN (*a közönséghez*) Elnézést. (*Átveszi a telefont*) Halló? Igen, én. Kicsoda? Meghalt? Köszönöm. (*A közönséghez*) Bocsássanak meg. Vége az órának.

10. JELENET

Orvosi szoba.

DOKI *(őt is a Bíró adja, maszkban)* Mindkét csuklóját és a nyakát is. Egy lavórnyi vért vesztett. A szomszédasszonya talált rá a lakásban, állítólag süteményt vitt neki. Szerencsére nem volt bezárva az ajtó, és... Ő hívta ki a mentőt, azok meg a rendőrséget. A csabai kórházban ellátták a sebeit, vért kapott, két nappal később szállították át ide, hozzánk, az idegostálya.

ÉN Beszélhetek vele, doktor úr?

DOKI Hogyne. Menjen csak. De utána feltétlenül keressen meg. A szobában leszek.

ÉN Köszönöm.

11. JELENET

Kórteremben.

TE *(a guruló ágyon ülsz, mindkét csuklódon vastag kötés, ahogy a nyakadon is. Alaposan le vagy szedálva, szelíden mosolyogsz)* Szia, bátyó!

ÉN Mit csináltál?!

TE Ellopták a Picurt.

ÉN Micsoda?!

TE Nagyon rossz idő volt. Három napja esett az eső...

ÉN Azért nyiszáltad el magad, mert nem sütött a nap?!

TE Kérlek, ne légy dühös.

ÉN Hogy a fenébe ne legyek dühös, amikor...

TE Nem tudtam kivel beszélni. Anyu se jött...

ÉN Az isten szeremére, anyu három éve meghalt.

TE Hívtam a rendőrséget is, de azt mondták, macska után nem nyomoznak. Téged is hívtalak, de ki volt kapcsolva a telefonod.

ÉN Dolgoztam.

TE A Peti se vette fel.

ÉN Ezért akartál meghalni? Egy kurva macska miatt?

TE Ne beszélj róla így. A Picur nem kurva. Ő szeret engem. Talán még nálad is jobban. Mit gondolsz, ki lophatta el?

ÉN Senki. Az emberek nem szoktak macskát lopni.

TE Te nem ismered az embereket, bátyó.

ÉN És én most mi a bánatot csináljak?

TE Vigyél haza.

ÉN Nem tudlak hazavinni. Hova haza?

TE Hát haza. Te vagy a gondnokom. Meg a bátyám.
 ÉN Van itt mindened? Fogkefe, törölköző... Hozzak be valamit?
 TE Nem kell semmi. De az jó volna, ha megkeresnéd a Picurt, mielőtt hazaviszel. Nagyon egyedül lehet szegény.
 ÉN Mindenki egyedül van, Andris.
 TE Meg fog dögleni.
 ÉN Miért döglőne meg?
 TE Egyedül csak megdögleni lehet. Bár nekem az se sikerült.
 ÉN Oké. Beszélek a dokival, aztán meglátjuk.
 TE Itt várlak, bátyó. Nem mozdulok innen.

12. JELENET

Orvosi szoba.

DOKI Nézze, Szabó úr, utánanéztünk a rendszerben, az öccsének már volt két öngyilkossági kísérlete...
 TE Én arról nem tudtam semmit.
 DOKI Az egyik tíz éve történt, a másik két évvel ezelőtt.
 ANYA (*feltűnik*) Nem írtam meg neked, kisfiam, nem akartalak még ezzel is terhelni. Tudom, hogy megvan neked a magad baja, akkor írtad a doktoridat, amikor ez a szerencsétlen bevett kétszáz Eleniumot vagy mit... Egy ökör is felfordult volna tőle, de ez túlélte... Aztán, amikor meghaltam, és te elküldted neki az egyik kis tégelyt, amibe szétosztottad a hamvaimat, pedig mondtam, hogy a Gangeszbe szórjátok...
 DOKI Mindkét alkalommal kimosták a gyomrát, isteni csoda, hogy akkor a adagoktól életben maradt.
 ANYA A szíve erős, mint egy bikáé.
 DOKI Holnap átviszik a gyulai pszichiátriára. Ott majd megmondják, hogy mi legyen vele a továbbiakban. De ehhez önnek alá kell írnia az öccse nevében ezeket a papírokat.
 ÉN Milyen papírokat?
 DOKI Hogy a gondnokoltja beleegyezik a gyógykezelésbe.
 ÉN Az mit jelent?
 DOKI Nézze, én nem vagyok elmeorvos, de azt hiszem, hogy három dokumentált öngyilkosság után egy skizoid beteget nem lehet a társadalomba visszaengedni.
 ÉN Kényszergyógykezelés?
 ANYA Ne írd alá, fiam! Az öcséd belepusztul abba.
 DOKI Lent, a dátum fölött, legyen szíves.

13. JELENET

Kórteremben.

TEREMSZOLGA (*hangos, mintha sikethez beszélne*) Na, jöjjön szépen, Szabó bácsi, megyünk vacsorázni.

TE Nem vagyok éhes.

TEREMSZOLGA Enni mindenkinek muszáj.

TE Majd később. Meg kell várnom a bátyámat.

TEREMSZOLGA Nincs már itt senki, Szabó bácsi, a látogatásnak régen vége van.

TE Ő akkor is jön. Megígérte.

TEREMSZOLGA Figyelj, öreg, ne szarozz itt velem, nem érek rá veled baszkodni! Bebaszlak egy rácsos ágyba, aztán baszhatod.

TE Hogy beszél maga velem? Az apja lehetnék.

TEREMSZOLGA Na még csak az baszna be! Ha az én apám lennél, már nem élnél, faszfej. Mozdulj, vagy megcsaplak, mint a váltóáram. Nem is tudom, minek kell titeket etetni. Sok hülyéje. (*Galléron ragadva húzza maga után kifelé*) Na, gyerünk!

TE (*üvölt*) Anya!

TEREMSZOLGA Itt hiába üvöltesz, az Isten se hallja meg! (*Kiviszi.*)

TE Anya...! Bátyó...!

14. JELENET

Nálunk.

FELESÉG (*őt is az Asszony adja, most jól ápolt, vonzó*) Jól van, szívem, ne lógasd az orrod! Te megtettél mindent. Neki is jobb lesz, ha állandó felügyelet alatt marad.

ÉN Te nem tudod, milyen helyek azok, Zsuzsa. Azt írta, az ápolók nemcsak verik, de rúgják is a betegeket.

FELESÉG Nem kell minden rémhírnek felülni. Viszont a csabai lakást minél előbb el kell adni, ha soha többet nem kerülhet haza. Teljesen fölösleges fenntartani. Csak viszi a pénzt, és romlik az állaga, ha ott áll üresen.

ÉN Hogy adhatnám el?

FELESÉG Te vetted meg, nem? A Fruzsi nevére.

ÉN De az övé a haszonélvezeti jog.

FELESÉG Beszéltem a Szirmai Ágival, tudod, az ügyvéd barátnőmmel. A haszonélvezeti jogot meg lehet váltani. A lakás forgalmi értékének egy huszada az alap, hatvanöt éven felüli személy esetében ezt négygyel kell megszorozni, és...

ÉN Jó, majd beszélek vele.

FELESÉG Teljesen felesleges. Csak fölzaklatnád. Hivatalosan fel kell mérni a lakást, kipakolni és elvitetni minden kacatot...

ÉN Nem tudom, mit szeretne megtartani...

FELESÉG Mit szerethetne? Semmit. Az elmeegógyintézetbe úgyse vihet be semmit. És amúgy se ő határoz ebben. Te vagy a gondnoka, szívem.

ÉN Nem fogom kirabolni az öcsémet.

FELESÉG Miért rabolnád ki? Ha tízmillióért sikerül túladni azon a lakótelepi koszfészken, ő kap belőle kétmilliót, azt beteszed neki a takarékbába... Abból küldhetsz neki minden hónapban valamennyit, nem kell tovább a családi költségvetésünket terhelni vele.

ÉN Nem érek rá én most ilyesmivel...

FELESÉG Tudom, szívem. Nem is kell neked foglalkozni ezzel. Majd én beszélek az Ágival, és mindent elintézek.

ÉN Hogy nézzek majd a szemébe?

FELESÉG Fogd már fel, hogy beteg. Anyukád is megmondta, nem?

15. JELENET

Kórházkertben.

ANYA Fájok, kisfiam. Belülről ütik a fejemet.

ÉN Látod, mégiscsak hagyni kellett volna, hogy megoperáljanak.

ANYA Nem tudom, milyen más dimenzióba fogok kerülni, de ha valamilyen fajta érzelmem meg gondolatom megmarad, az te leszel. Érted volt értelme az életemnek.

ÉN Nem kell még erről múlt időben beszélni, anyu.

ANYA A rákocskám azt mondja, már csak néhány nap, és nem hagy belőlem egy falatot se.

ÉN Ugyan, mamácska. Megmondta az orvos, a te korodban már minden életfolyamat lassú. A rák se tud csak úgy, egyik napról a másikra...

ANYA De ha már nem leszek, és rád szakad a valóság, arra kérlek, ne gyűlölettel fogadd, hanem próbálj meg arra gondolni, hogy az öcséd valóban beteg.

ÉN Persze, anya. Tudom.

ANYA Kisfiam, ha lehet, a lakást ne adjátok el akkor se, ha zárt intézetbe kerülne. Hadd higgye, hogy egyszer még hazajuthat. Inkább adjátok ki albérletbe.

ÉN Korai még erről beszélni, anya.

ANYA Nekem nem korai. Lehet, hogy nem látlak már többé.

ÉN Dehogynem. Holnap nem tudok, de holnapután benézek megint. Hozzak valamit? Anya?
KURVA (*jön*) Elaludt a néni. Mostanában nagyon sokat alszik. (*Megigazítja Anya takaróját.*)
ÉN Vigyázzon rá, nővére. (*Pénzt adok neki.*)
KURVA Köszönöm, Szabó úr. Maga nagyon rendes ember.

16. JELENET

Valahol. Apánkkal sakkozom.

APA Én nem értek Shakespeare-hez, fiam, de ma már nem aktuális.
ÉN Sakkod van, apa.
APA Ma már nincsenek Hamletek, Lear királyok... Lehet, hogy neki még térdig ért a tenger, de nekünk már a nyakunkig ér a szar. Ki se látszunk belőle, de megszoktuk. Jó meleg. Leveszem a királynődet.
ÉN Elnéztem, bocs, apa, visszalépek...
APA Azt sajtos (*Igy!*) nem lehet.
ÉN Nem láttam, hogy ütésbe rakom le...
APA Tudod, hogy én hányszor léptem volna vissza életemben? Egyszer se! (*Énekel*) Volt, nincs, fene bánja, volt, nincs, vigye kánya...⁹ A börtönben tanultam meg sakkozni. Másfél év rád is férne... Jól van, csak viccelek. Te fél évet se bírnál ki ott. Visszavágó? Mehet?

17. JELENET

Kórházkertben.

TEREMSZOLGA Ott ül az öccse. Mindig ott ül a fa alatt. Hetek óta nem beszél senkivel.
ÉN Istenem, hogy le van fogyva.
TEREMSZOLGA Nekem tessék ideadni a szatyrot. Az irodán átnézik, nincs-e benne tiltott holmi.
ÉN Köszönöm. (*Átadom a szatyrot.*)
TEREMSZOLGA Hatkor van vacsora. Addig beszélgethetnek. (*El*)
ÉN (*mosolyogva közeledek Hozzád*) Szia, bütyök!
TE (*nem reagálsz*)
ÉN Én vagyok az! Nem ismered meg?
TE Elérted, amit akartál.
ÉN Én? Mit akartam?

⁹ Lehár: *Cigányszerelem*

TE Hogy örökre bezárass ide.
 ÉN Nem vagy bezárva. Nagyon szép ez a kert.
 TE Épp olyan utolsó szarházi mocsok vagy, mint mindenki.
 ÉN Most mi bajod van? Mit csináltam rosszul?
 TE Kurva jól csináltad, ahogy mindent, mindig. De ha maradt benned egy szikra tisztesség, akkor megteszed, amire kérlek, és utána elhúzhatsz a bűdös picsába, soha többet nem akarlak látni.
 ÉN Oké. Fasz. Kösz szépen. Ez nagyon jólesik.
 TE Aput is megölted, anyut is megölted, megöltél engem is. Majd meséld el az egyetemen meg a rádióban, hogy hogyan kell ezt csinálni.
 ÉN Micsodát?
 TE Mondd fel a gondokságomat!
 ÉN Mit csináljak?
 TE Bárki jobb lesz, mint te.
 ÉN Szeded te rendesen a gyógyszereidet?
 TE Leszarom a mérgeket. Ha a smasszer elfordul, kiköpöm mindet. Nem ez az érdekes, hanem hogy új gondnokom legyen. Akárki, csak nem te, geci.
 ÉN Tényleg ezt akarod?
 TE Mi van, elsőre nem bírod felfogni? Neked is gond van a fejjel, „bátyó”?
 ÉN Jó, de akkor szüntessük meg a testvéri viszonyt is.
 TE *(papírt veszel elő)* Ezt írd alá itt! A többit a szociális nővér elintézi. Na, mi van? Tudsz aláírni! Neked biztos van tollad. Nekem nem lehet, mert kiszúrnám vele a szemedet.
 ÉN *(aláírom)*
 TE És most húzz a faszb! És ne keress többet, ne telefonálj, ne írd, és ne küldj nekem semmit!
 ANYA *(kilép a fa mögül; hozzád szól)* Kisfiam...!
 TE Te ebbe ne szólj bele, anya, jobb, ha kussolsz te is!
 ANYA Mit vétettem én ellened?
 TE Megszültél, baszd meg!
 ANYA *(Nekem)* Látod, kisfiam, mondtam én neked, hogy nagyon beteg...
 APA *(jön, tornamutatványokat végez)* Iván fasza gyerek, nem fagy meg!
 ASSZONY *(jön, Fiatalemberrel)* Mert csak magára gondolt mindig!
 FIATALEMBER Ne is törődj velük, fater! Nesze, igyál egy kortyot!
 APA Milyen finálészag van itt!
 TE Dögöljete már meg!

APA Egyrészt megdöglöttünk, másrészt meg is fogunk, de nem most, és nem itt. Az operettben nincs halál, csak a *Vígözvegy*ben. (*Énekel*) Mint a légy a pókfonalon, hipp-hopp, hipp-hopp, fennakad, / Úgy akadnak fenn a hálónk bársonyán a férfiak...¹⁰

ÉN Add ide azt az üveget, Peti! Majd én megiszom.

FIATALEMBER Miért, ki vagy te?

ÉN (*a közönségnek*) A világ legnagyobb színdarabja kezdődik ezzel a kérdéssel: Állj, ki vagy? Nem úgy, te állj, s felelj, ki vagy? A jövő órán ezt a kérdést próbáljuk majd megválaszolni. Most egyelőre ennyi. Lehet hazamenni. És akinek macskája van otthon, az etesse meg.

(*És megszólal a grisette-kánkán, mind énekelnek és táncolnak.*)

MIND Rittantouri tantirette, e voilà les belles grisettes,

Les grisettes de Paris,

Rittantouri tantiri!

Rittantouri tantirette, e voilà les belles grisettes,

Les grisettes de Paris,

Rittantouri tantiri!

Vége

¹⁰ Lehar: *Vígözvegy*

Szabó Róbert Csaba

A KELET-NYUGATI MÉLYSZOBOR

KÁRPÁT-MEDENCEI JÁTÉK

SZEREPLŐK:

ECSEDI (54), befutott képzőművész
LINA (23), Ruba Misi lánya
RUBA MISI (58), polgármester
ZSÓKA PÉTI (40), vállalkozó, a polgármester jobbkeze
VIVIEN (40), ellenzéki újságíró
CATERINGES (45), ázsiai vendéglős
ELVIRA (56), galériatulajdonos
TANÁCSOSOK, TITKÁRNŐ

A drámában részleteket használtam fel Kányádi Sándor *Szarvas-itató*, Áprily Lajos *Az írisőrai szarvas* és Bartók Béla *Cantata profana* című szövegeiből.

ELSŐ FELVONÁS

1. JELENET

Polgármesteri hivatal, a polgármester irodája. Jelen van Ruba Misi polgármester, a tanácsadója és a kivitelező, Zsóka Péti, aztán városi tanácsosok, köztük Feri, Bélu, Bandi. Titkárnő: Éva. Középen egy állványon egy szobor vagy emlékmű 100x100-as tervrajza, ami leginkább egy szarvas agancsához hasonlít, bár eléggé absztrakt ahhoz, hogy ez ne legyen egyértelmű.

RUBA MISI Ferikém, ne lámbádázz az idegrendszeremen! Mostan beszél-tük meg, öt perce sincs, hogy Ecsedi szoborpályázata a legjobb.

FERI Persze hogy a legjobb! De miért kellene a legjobbra szavazni?! Tavalý, amikor az aszfaltozásra írtunk ki pályázatot, akkor sem a legjobbat hoz-tuk ki győztesnek.

RUBA MISI De a te fiad egy autószerelő!

FERI Na és, hegeszteni attól tud.

RUBA MISI Egy szobrot?! Hegesztteni?!

FERI MÉR? Vasból van az is. Vagy bádóg, mint a szentléleki megváltó urunk a hegy tetején. Azt szerinted hogy rakták össze, plasztelinból? Autószerelő bádógosok. Hegesztővel.

RUBA MISI Láttad te a Mátyás szobrát Kolozsváron? Fadrusz szerinted hegesztett? Nem is volt hegesztő abban az időben! Nem is volt olyan piros szeme, mint a fiadnak.

FERI Na és ha piros a szeme? Én akkor is rá szavazok.

RUBA MISI Feri, Feri, tudom, hogy a fiad talpig becsületes, keresztény, jó érzésű ember, a fiát is rólad keresztelte el, szép piros a szeme. De itten most kultúráról van szó, kérlek, kultúráról, nyugatiról...

FERI Ismeri nyugatot, ne félj! Ha a német autópályáról le kell szállani, almából megmondja, melyik kijáraton kell. Úgy rábukkan, mint éhes kutyára a virslire.

RUBA MISI (*elismerően*) Igen, tudjuk, a legjobb autókat ő hozza be Németből, igen.

FERI Na! Akkor egy szobrot csak össze tud hegesztetni! Most mondd meg, átvert a kilométerórával?

RUBA MISI Át, de hagyjuk.

FERI Sőt, megmondta, hogy, Misi polgármester úr, erre rá van téve egy lapáttal...

RUBA MISI Egy nagy lapáttal...

FERI Hogy nem kétszázezer van benne, ahogy írja, hanem 250.

RUBA MISI 350.

FERI Jó előre szólt, hogy úgy kocsikázz vele, hogy tudjad, csak 250 van benne.

RUBA MISI 350. De hagyjuk a részleteket, szavazzunk!

FERI Azért mondom, hogy ha egyszer ő a tervbe leírja, hogy ennyiből megegeszti, akkor arra már nem kell sokat rászámolni.

ZSÓKA PÉTI A számolást azt bízd csak miránk! Én, mint a kivitelező...

BÉLU (*eddig álmosan nézett maga elé, de most felkapja a fejét*) Miért, lesz túlszámlázás?

ZSÓKA PÉTI Ez most nem arról szól.

BÉLU Akkor miről?

ZSÓKA PÉTI Fel kell mutatni valamit. Össze kell hozni a város népét. Egy-ségbe.

BÉLU Máris itt a választás? Már megint indulsz rajta, Misi?

RUBA MISI Fél év múlva, Bélukám, jó reggelt!

BÉLU Az más, ha fél év múlva. Akkor kell a szobor.

RUBA MISI (*Bélura mutat, mint aki jó példával jár elől*) Látod, látod! Ez a város ügye. A múltunk ügye. Soroljam? Hát Ecsedi gyerekként itt született, itt szívta magába a kultúrát. (*Szünet*) Aztán elment.

FERI A fiam is itt született. A múlt része.

RUBA MISI (*ájtatosan*) De, Ferikém, kérlek szépen! Ide nekünk egy elismert kultúrájú, nagy művész kell, hogy messziről is tudják, hogy nekünk ezt az Ecsedi tervezte és építette. Hát tudod, hogy ki az az Ecsedi a világnak?

FERI Fogadjunk, az sem hegeszt! Fadrusz kettő.

RUBA MISI Hagyd már azt a hegesztést, mert infraktust kapok, agygörcsöt, hát, Ferikém! Na, ki az az Ecsedi? Na, ki?

FERI Na, ki? Egy senki!

RUBA MISI Na, ki? Na, ki?

FERI Na?!

RUBA MISI (*kimerülten*) Na, mondd meg neki, Évike, ki az az Ecsedi!

ÉVIKE A wikipédián azt írja, hogy Ecsedi perforál... per-for-mansz-művész, világszerte elismert képzőművész, legjelentősebb munkáit New York-ban...

RUBA MISI Na, ez Ecsedi! New York! New York! Mégiscsak egy kicsivel nagyobb város, mint a miénk, ott csak kell tudják, mi a kultúra. Ecsedivel megfoglaltuk az isten lábát! Örülünk, hogy beadta a tervét! Úgyhogy szavazzunk, mert félóra múlva itt lesz!

FERI Idehívtad Ecsedit?!

RUBA MISI Hát hogy! (*Fennköltén*) A pezsgő behűtve, gratulálnunk kell a győztes pályamű szerzőjének, aki a mi csodaszarvasunk felbukkanásának állít örök emléket.

FERI Ugyan, százévenként láttak felbukkanni egy vén őzbakot, amire rá-sütik, hogy az a csodaszarvas.

BÉLU Suta volt.

FERI Mi?

BÉLU Ünő.

BÉLU Az ünőnek ritkán nő agancsa.

RUBA MISI Mert te tudod, mije nő neki! Hát, Bélu! A te nagyanyád is elmeséli, mert negyvennégyben, amikor jöttek a ruszlik, látták a csodaszarvast.

BÉLU Ja, csoda, hogy túlélte.

RUBA MISI De túlélte, mert itt vagy nekünk! A lényeg, hogy Ecsedi...

BÉLU Te idehívtad, még azelőtt, hogy megszavaztuk volna, hogy ki a győztes? Te tudsz valamit, te Misi!

RUBA MISI De hát mindenki Ecsedire szavaz, nem? Tudtuk! Tudtuk! Bélu, na, Bélukám! Bandi! Bandi! Na, ugye, hogy mindenki Ecsedire szavaz!

FERI Akkor legalább a géppark szervizelését add oda a fiamnak!

RUBA MISI Ferikém, hát mért nem ezzel kezdted? Vitatkozzunk mi itten a művészetről, miközben a géppark rozsdásodik. Szavazás! *(Felemeli a kezét) Ecsedire!*

(Mindenki felemeli a kezét. Évike, a titkárnő poharakat nyom a felemelt kezekbe, tölt, isznak, kivéve Ruba Misit, aki maga mögé önti az italt a pohárból.)

RUBA MISI Megszavazva, Évike, itassad! Izé, iktassad!

BANDI De honnan lesz rá pénz?

RUBA MISI Most komolyan, pont most, na, ilyenekkel! Kifelé, hagyjatok dolgozni, mindjárt itt van Ecsedi sajtóstul! Évike, hozassanak reflektórokat, jó fotókat akarok megjeleníteni!

Mind kimennek, kivéve Zsóka Pétert, a polgármester bizalmasát.

2. JELENET

Ugyanott, Ruba és Zsóka Péti

RUBA MISI Megfájdult a fejem!

ZSÓKA PÉTI Milyen ez az Ecsedi, lehet vele beszélni?

RUBA MISI A lányom intézi.

ZSÓKA PÉTI *(ironikusan)* Na, akkor máris megnyugodtam.

RUBA MISI Péti! Péti! Nyugi! Ez most nem olyan!

ZSÓKA PÉTI Misi, a lányod miatt hiányzik a kasszából...

RUBA MISI Halkabban, az istenit! Megmondtam, azért lesz szobor, hogy a hiányt... Halkan. Nyugi! Írsz pár kövérebb számlát, és kész. Rendben leszünk. Péti! Na!

ZSÓKA PÉTI És akkor rögtön visszaadod, amivel tartozol!

RUBA MISI Vissza. Vissza.

ZSÓKA PÉTI Mekkora a szobor?

RUBA MISI Mit tudom én? Nagy.

ZSÓKA PÉTI De mégis.

RUBA MISI Elég nagy.

ZSÓKA PÉTI Az se jó, ha nagyon nagy.

RUBA MISI Akkora lesz, amekkorára akarod.

ZSÓKA PÉTI És a művész, ez az Ecsedi. Nem fog beleszólni?

RUBA MISI Mit tudja az? Megkapja a pénzét, és viszontlátásra, megy is, nem fog itt okoskodni. Ezek élnek-halnak a pénzért, a sok csóró.

ZSÓKA PÉTI Nagy a gázsi?

RUBA MISI Nagy.

ZSÓKA PÉTI Az nem jó, ha túl nagy.

RUBA MISI Mindenbe belekötsz te is. Pont jó nagy. A tiszteletdíjból lehet a legjobban... félretenni.

ZSÓKA PÉTI Tulajdonképpen mi a fenét ábrázol az a szobor?

RUBA MISI Nem mindegy neked, Pétikém? Ecsedi! Városunk szülötte, a világhírű Ecsedi szobrot állít, nekünk! Visszatér szülőföldjére! A meghívók kimentek, itt lesz a pártvezetés a felavatáson, két hónap, és állnia kell a szobornak, messziről látszódjon, hogy... *lássák*. Azt hiszik azok ott fenn, hogy félrerakhatnak az útból annyi év után. Meglátják, hogy Ruba Misit mindenki szereti. Nem lesz más választásuk a választáson, megint engem kell támogassanak, és akkor megoldunk mindent, Pétikém! Ez a szobor én vagyok!

ZSÓKA PÉTI Hát. Nem tudom. Ez a szobor. Olyan furcsa.

RUBA MISI Most sértegetsz? Mert modern. Mit értesz te a modern szobrokhoz? He? Elvont és kész. Mindenki mást lát bele, ilyen a mai művészet.

ZSÓKA PÉTI Ha rád nézek, mit kell látnom?

RUBA MISI Azt, hogy bízatsz bennem.

ZSÓKA PÉTI (*farkasszemet néz Rubával*) Te érted, hogy most mindent fölteszel egy lapra? Ha ez nem jön össze, ha nem támogat újra a párt, nemcsak hogy bukunk, hanem nagyon csúnyán bukunk? És te leginkább, mert még tartozol is nekem.

RUBA MISI (*kőhiggadtan*) A szobor tökéletes lesz. (*Szünet*) Kérdezd meg Linát.

ZSÓKA PÉTI Lina. Lina!

RUBA MISI Bízzál benne!

ZSÓKA PÉTI Ha legalább érteném, hogy ezek az elágazások micsodák. Érted, nekem meg kell értenem az az... anyagot, mert aszerint kivitelezem. Hogy számlázzak, ha nem tudom, mi ez?

RUBA MISI Bronz. Oldd meg bronzból! Vagy réz? Melyik a drágább? Na, akkor abból. A lényeg, hogy messziről lássák. Messziről!

ZSÓKA PÉTI Akkor ki kell vágni pár fát. Úgy tízméteres körön belül.

RUBA MISI (*felcsillan a szeme*) A tölgyfákat? Akkor legyen harminc méter. (*Összedörzsöli a tenyerét, röhög*) Jobban fog látszani!

ZSÓKA PÉTI De mit akar mondani ezzel a... én egy szarvast képelnék el,
ha már szobor, nem az agancsát...
RUBA MISI *(oda sem néz)* Most, hogy mondod...
ZSÓKA PÉTI Figyelsz te egyáltalán?
RUBA MISI A kedvenc szobrászom, minden munkáját imádom, hogyne fi-
gyelnék.
ZSÓKA PÉTI Három napja még azt sem tudtad, ki az az Ecsedi.
RUBA MISI Nem mindegy? Most már tudom. Ecsedi, performanszos mű-
vész, szobrász. New Yorkból. Nekünk bőven elég!

3. JELENET

Lina jön be kopogás nélkül.

LINA Performer, apa, performer! *(Megpusztilja az apját)* Helló, Péti!
PÉTI Lina.
LINA Átment?
RUBA MISI Mint kés a vajon. Ismersz.
LINA Jó, jó.
RUBA MISI Megjött?
LINA Leraktam a panzióban. Mindjárt jön.
RUBA MISI És milyen?
LINA Hát Ecsedi... az Ecsedi.
ZSÓKA PÉTI Lehet vele beszélni?
RUBA MISI Érted.
LINA Számíthattok rá. Végig itt lesz.
ZSÓKA PÉTI *(elképedve)* Végig? Úgy érted...
LINA Úgy. Míg elkészül. Végig itt akar lenni, hogy lássa, minden a terve
szerint halad.
RUBA MISI Az már a mi tervünk. Ki lesz fizetve.
LINA Persze. De biztosra akar menni.
ZSÓKA PÉTI Itt lenni? De ki fizeti a szállását? Két hónap, az...
LINA Nyugi, mindent ő áll.
ZSÓKA PÉTI *(nevetgélve)* És mind tudjuk, milyenek a művészek... ha elő-
áll valami furcsa kéréssel...
LINA Furcsa kéréssel?
ZSÓKA PÉTI Ha mindenbe beleszól itten, akkor...
RUBA MISI Úgy érti, hogy a mi kapacitásunk kicsi, lehet, hogy lesznek el-
térések a kivitelezésnél...
LINA Eltérések?!

RUBA MISI Mert ha például ő bronzot kér, de nekünk csak, tegyük fel, vasunk van, akkor azt, érted...

LINA Jó, oké. Akkor összefoglalom. Itt van a lepra kis városunkban a világ egyik legismertebb szobrásza, aki itt született, majd vette a fáradságot, és megihlette magát a kis csodaszarvas-legendánkkal, hogy itt százévente felbukkan A csodaszarvas, amikor valami nagy változás előtt állunk. Ti meg szarakodtok a... kivitelezésen! Hogy lesz bronz, vagy nem lesz. Egyébként is: vas?! Komolyan, apa?!

RUBA MISI Fém, persze, fém. De Isten ments! Ha kell, olasz márványt hozatok! De érts meg engem is! Az a kis hiány...

4. JELENET

Tróznér, a párt titkára jön be kopogás nélkül.

TRÓZNER Misikém, ne kenjed a falra az ördögöt itt a hiánnyal!

(Mindannyian rémülten néznek Tróznérre, mire az elneveti magát, a kezét nyújtja.)

TRÓZNER Tróznér! A pártközpontból.

RUBA MISI *(magához tér)* A legjobbkor!

TRÓZNER Mindig. Remélem, nem haragszol, hogy letegeztelek! Ott fent mindenki így emleget. *(Skandálva)* Ru-ba Mi-si! Ru-ba Mi-si! *(Linához)* Kisasszony! Magáról is hallottam már!

LINA Rólam?

TRÓZNER Az a kísérlete a művészteleppel... felkeltette az érdeklődésünket. Abban látunk jövőt a pártnál.

RUBA MISI *(büszkén)* Hát megmondtam én is.

TRÓZNER *(figyelembe sem veszi Rubát, Linához)* Kicsit költséges, de istenem, a kultúra mindig az! És Ecsedi! Fogadjunk, hogy maga vette rá, hogy pályázzon!

LINA *(elpirul)* Dehogy. Ő elég autonóm.

TRÓZNER Ne szerénykedjen! Hadd lássam a tervet! Remélem, látványos lesz!

(Tróznér megáll a tervrajz előtt.)

TRÓZNER Egy agancs volna?

RUBA MISI Mi is arra tippelünk, tekintettel a témára, meg...

TRÓZNER De persze, mindenki azt lát bele, amit akar, nem igaz?

LINA Ecsedi művészetében mindig több van, mint ami látszik belőle. Az ő műve nemcsak a szobor, hanem maga az egész szoborállítási folyamat.

TRÓZNER Okos! Pontosan így gondolkodunk a pártnál is. Nem elég győzni, az oda vezető út is maga kell legyen a... győzelem.

RUBA MISI Jó helyen kopogtatnak.

TRÓZNER És mikor jön a művész úr? Szeretném megismerni.

RUBA MISI Már előkészítettem a sajtótájékoztatót.

TRÓZNER Tudom, azért vagyok itt.

LINA Kell érkezzen. Kissé visszahúzódo típus, meditálnia kell, hogy el tudja viselni a nyilvánosságot.

TRÓZNER Érthető. Érthető. Nem is a nyilvánosság a dolga, neki az... alkotás, ha jól mondom, javítson ki! *(Névet)* És jó messziről... látszani fog?

RUBA MISI Kell egy kis fairtás, de megoldjuk.

TRÓZNER Mert messziről látszania kell. Legyen hatalmas!

LINA Fairtás?! Tavaly 100 000 dollárt adományozott faültetésre. Ezt inkább ne említsétek neki.

RUBA MISI Hát hogy? Oda is kell fénni hozzá a koszorúkkal, meg aztán nem mehetünk gyalog. Hát most mondd meg, hová parkolunk?

LINA Hozzá ne érjetelek egy fához sem!

ZSÓKA PÉTI Ugyan, a tervrajzon egyetlen fa sincs feltüntetve, tehát azt jelel, ő is úgy gondolja, hogy el kell tüntetni onnan őket.

LINA Ültessétek át!

RUBA MISI *(hüledezve)* De hát, Lina...

TRÓZNER Én megértem. Bízunk a művészre. *(Viceskedni próbál)* Bolyongunk majd a fák között.

LINA Jobb lesz, ha elé megyek, és felkészítem.

RUBA MISI Mire?

LINA Rátok.
(Lina elviharzik.)

TRÓZNER Határozott személyiség.

RUBA MISI A jobbkezem. *(Pétire néz)* Mármint... Zsóka Pétert ismered?

TRÓZNER Zsóka Péti? Vagy rosszul mondom?
(Zsóka hevesen bólogat.)

TRÓZNER Ha jól értem, rajtad fog múlni minden. Most, hogy négyszemközt... maradtunk. Ecsedi a lehető legjobb választás, gratulálok, ide világhír kell! És ha jól értem, itt született. A párt üzenete egyértelmű. A szoborállításnak emlékezetesnek kell lennie. Hogy évtizedek múlva is eszébe jusson mindenkinek. Kicsinek, nagyoknak. Generációk kell rá emlékezzenek. Értitek?

RUBA MISI *(alázatosan, ünnepélyesen)* Polgármesterként nincs is más feladatom.

TRÓZNER Nem számít a pénz. A méret. Legyen nagy. És a fákat... persze hogy a fákat is. Ki velük!

ZSÓKA PÉTI Tölgy.

(Mindenki elismerően bólogat.)

TRÓZNER Ami meg a polgármesterséget illeti...

RUBA MISI Pont erről is akartam.

TRÓZNER Keressük a megfelelő jelöltet.

RUBA MISI Kár keresni.

TRÓZNER Minden a szoborállításon múlik.

RUBA MISI Minek a sötétben tapogatózni?

TRÓZNER Igaza van. Eléggé sötét van itt. Spórolnak?

ZSÓKA PÉTI Nem. Csak esteledik.

Ruba előkap egy leplet, letakarja a tervrajzot.

5. JELENET

Este, ugyanott, izgatott várakozás, sajtósok, polgármester, Zsóka Péti, Tróznér, tanácsosok. A letakart tervrajz középre húzva.

RUBA MISI *(súgva Péti-nek)* Mennyi a bronz kilója?

ZSÓKA PÉTI *(visszasúg)* Rá kell vegyük, hogy csak két hetet maradjon.

RUBA MISI Két nap. Ha megkapja a honoráriumát, két nap, és már itt sincs.

(Felröhög, a sajtósok rögtön ránéznek, a fotós emeli a vakus gépet) Bocsánat!

(Vivien, az ellenzéki újságíró nő érkezik, magabiztos, szemtelen, Ruba régi ellenfele.)

VIVIEN Látom, nem maradtam le semmiről.

RUBA MISI Vivien, az ellenzék nélküli ellenzéki újságíró.

VIVIEN *(ironikus arccal összedörzsöli hüvelyk- és mutatóujját, a pénzre utalva)* Mekkora lesz a szobor, Misi?

(Az összes újságíró készenlétbe áll, vaku villan.)

RUBA MISI *(gúnyosan)* Nagy. Biztosíthatlak, Vivien! A témához méltóan nagy.

VIVIEN A csodaszarvas egész nemzetünk egyik legfontosabb szimbóluma.

Nem fél a városháza a témához nyúlni, nem féltek a kritikáktól?

RUBA MISI Én csak attól félek, hogy az újságod hülyeséget ír. *(A többi újságíróhoz)* Amíg megérkezik a Művész úr, pár szót... A csodaszarvas, mint tudják, időről időre a mi erdőkben bukkant fel az elmúlt kétszáz év során. De lehet, már régebben is, a honalapítás óta. *(Vivien megpró-*

bálja félbeszakítani, de Ruba Misi szándékosan nem veszi figyelembe az igyekezetét, egyre hangosabban mondja) Csak nem volt, aki elmondja. A változásokkor jelenik meg, azt tartja nálunk a mondás. Mint néhányan tudják, szegény megboldogult feleségem látta utoljára. Azután való hónapban megválasztottak polgármesternek. Nekem ez személyes. Ez a szobor...

VIVIEN A felesége egészen pontosan mit látott? Beszélt erről valaha polgármester úrnak részletesen?

(Döbbent csend)

RUBA MISI Az csak kettőnkre tartozik.

(Vivien a noteszében lapoz.)

VIVIEN Vajon tényleg látta, vagy csak a választási kampány része volt akkor is?

RUBA MISI *(dühösen, fenyegetően)* A feleségem emlékét nem hagyom... *(Tekintete találkozik a Tróznérével, aki köhint, erre Ruba visszafogja magát)* Vivien, minek elrontani ezt a szép napot?

(Ruba kényszeredetten felnevet, épp válaszolni akar, amikor Lina lép be.)

LINA Még egy perc.

VIVIEN Én csak azt akarom mondani, hogy egy kampány kellős közepén vagyunk, és ilyenkor mindenfélét látunk, ami nincs is. És azt hogy kommentálják, hogy egy helyi étteremben csodaszarvasmenüt lehet fogyasztani?

RUBA MISI *(idegesen, az újságírókhoz)* Elnézést, erre most nincs időnk!

VIVIEN *(olvassa a jegyzeteiből)* Igazi csoda szarvas... sült! Hogy lehet megenni egy... ilyen... jelképet?!

(Nem kap választ, Ruba félrevonja Linát.)

RUBA MISI *(szinte ketyeg)* Hol van már az az Ecsedi?! *(A lányára néz)* Te idegesnek tűnsz! Csak nincs valami baj?

LINA Dehogy. Apa, remekül vagyok. Soha jobban. *(Mosolyog, majd elpirul.)* *(Ruba vizsla tekintettel néz lányára, épp mondani akar valamit, amikor mindenki a bejárat felé fordul, villannak a vakuk. Bejön Ecsedi, egyszerű ruhában, napszemüvegben. Kezében nejlonszatyor. Néhányszor körbejár, némaság, csend. Ruba végre megindul felé, a kezét nyújtva, ám Ecsedi ahe-lyett, hogy viszonzná, benyúl a nejlonszatyorba, és egy fejpántos agancsot vesz elő, átadja Ruba Misinek.)*

ECSEDI Ezt tegye fel!

(Ruba erőltetett mosollyal nézi a pántos, plüss- vagy műanyagból készült színes agancsot.)

ECSEDI Csak bátran. Ajándék!

(Ruba udvariasan elneveti magát, többen követik példáját, nevetgélnek, de Ecsedi komoly képpel néz rájuk. Ecsedi a szatyorba nyúl, több tucát agancsot vesz ki, szétosztja, mindenkinek jut. Lina gondolkodás nélkül fölteszi.)

LINA *(az apjának)* Gyerünk!

(Ruba arcára fagyott mosollyal felteszi az agancsot. Vivien ugrásra készen, elsőként fotózza le a polgármestert.)

RUBA MISI Miért is ne? *(Nevet, kissé zavarban)* Na, milyen vagyok? *(A sajtónak pózol, vakuk villannak.)*

(Mindenki agancssal a fején, kivéve Ecsedi.)

RUBA MISI Hát, köszönjük szépen az ajándékot. Ez már a második a mai napon Öntől, kedves... *(Átvált az ünnepi beszédet előadó szavalásba)* Művész úr! A szoborterve itt áll a lepel alatt, és csak arra vár, hogy felfedjük, ahogy majd a szobrot is fel fogjuk. A magam részéről annyit, hogy nagy megtiszteltetés ez kis városunknak, hogy egy ekkora perf... *(Ijedten Linára pillant),* szóval, hogy egy ekkora szobrász tisztelt meg bennünket, hogy elkészítse a mi csodaszarvasunkról az emlékművet, ami méltó módon mesél a mi városunk erdejében, a mi életünkben előforduló csodáról, az eredetmondánk hozzánk költözött szimbóla... szimbólumáról. És ez az ember városunk szülötte! *(Megtörli izzadt homlokát)* Át is adom a szót! Művész úr!

(Ecsedi előrelép.)

ECSEDI Köszönöm! Igyekszem rövidre fogni. Engem ez a történet mélyen megérintett. Mélyen. Évek óta nyugaton élek, és azóta folyton azon töprengök, hogyan tudnék egy innen, a... megvetett keletről valami igazán maradandót hozni, beépíteni a munkásságomba. Eljött az idő és a lehetőség. Amikor először hallottam Linától a csodaszarvas felbukkanásáról, rögtön tudtam, itt a lehetőség. Olyannyira megérintett a történet, hogy úgy döntöttem, ingyen fogok dolgozni egykori szülővárosomnak. Köszönöm!

(Zsóka Péti idegesen a fülébe súg Ruba Misinek.)

RUBA MISI Hát ez igazán... nagyvonalú. Mi azonban ragaszkodunk ahhoz, hogy a munkáért pénz jár, de ezt majd négy szemközt, ugye. Örülök, hogy a sajtó ilyen szép számban előfordult itt minálunk, írjanak szépeket, és jöjjenek két hónap múlva is, a szobor avatójára. Most már csak annyi van hátra, hogy leleplezzük a tervrajzot, amit mindenki annyira vár. Megkérem, Művész úr!

ECSEDI Bocsánat. Röviden csak. Nem két hónap, két év múlva. Köszönöm!

(Ruba idegesen nevetgél.)

RUBA MISI A Művész úr vicces kedvében van. Álljunk ide, ne, ne, Pétikém, ne takarj ki minket, igen, igen, előre.

(Ruba megfogja a lepel szélét, várakozón néz Ecsedire, hogy az szintén így tegyen, ám Ecsedi háttal áll az állványnak, a tanácskozmányit nézegeti elmélyülten, egy villanykapcsolóval babrál. Ruba mosolyog, lerántja a leplet a rajzról, vakuk villannak, Ecsedi és Lina kivételével mindenki igyekszik rajta lenni a készülő képeken. Vivien lép oda Ecsedihez.)

VIVIEN Elnézést, egy interjút szabad?

ECSEDI Csak röviden.

VIVIEN Milyen érzés New Yorkból hazatérni?

ECSEDI Jó.

VIVIEN Mi fogta meg városunk csodaszarvas történetében?

ECSEDI Tudja, a csodaszarvas nemcsak az önöké, mégis ki tudták sajátítani. Saját történetükké vált. Ez elég furcsa és érdekes egyben.

(Mindenkori abbahagyja a csevegést, kíváncsian hallgatják Ecsedit, Ruba Misi bosszúsan jön közelebb.)

RUBA MISI Vivien, kérlek, ne fáraszd a Művész urat!

ECSEDI Nem, semmi baj.

VIVIEN Hogy érzi, nagyot változott a város, mióta elment innen?

ECSEDI Nincsenek emlékeim.

VIVIEN Figyelemmel fogja követni a szobor épülését?

ECSEDI Az építés, ahogy Ön fogalmaz, számomra éppúgy része a műalkotásnak, mint maga a szobor. Én performanszokban gondolkodom. Különböző akciókat fogok szervezni, a helyiek bevonásával.

VIVIEN Meséljen!

ECSEDI Mindent a maga idejében.

VIVIEN A tervet elnézve, jó... magas alkotásról beszélünk.

ECSEDI Elnézést, ezt nem értem.

VIVIEN Hány méter magas lesz a szobor?

(Csend, Ecsedi körülnéz.)

ECSEDI Ez a szobor a föld alatt lesz.

(Vivien döbbenten néz Ecsedire, majd a körülötte állókra.)

VIVIEN Szobor... a föld alatt? Ez jó!

(Ecsedi a tervrajzra néz, megcsóválja a fejét, odalép, megfordítja.)

ECSEDI Fejjel lefelé tették ki.

(Vivien élvezettel nézi, ahogy Ruba Misi a döbbenettől némán lépked az állványhoz.)

RUBA MISI De hát, Művész úr!

ECSEDI A csodaszarvast nem látjuk, de tudjuk, hogy ott van valahol. Ezt fejezi ki a szobor. De ismétlem, maga a szobor csak egy része...

RUBA MISI *(ingerülten)* Itt nem lesz semmiféle föld alatti szobor!

LINA Apa!

RUBA MISI *(higgadtan)* Elnézést! Bizonyára valamit rosszul értettünk.

ECSEDI Igen, fejjel lefelé nézték a tervrajzot.

RUBA MISI Ez valami vicc, ugye?

ECSEDI Mondják meg maguk. Agancsot viselnek.

RUBA MISI De hát magától kaptuk... Kedves Művész úr, könyörgöm!

ECSEDI Az a projektem címe az életművemben, hogy *A kelet-nyugati mély-szobor*.

RUBA MISI *(zavartan nevet)* Nem tudom, mi az a mélyszobor...

ECSEDI Föld alatti, már mondtam, hogy..

RUBA MISI *(komolyra vált, határozott)* Nem írtuk alá a szerződést még. Itt nem lesz föld alatti... szobor. Te jó ég, ki hallott még ilyet! Bélu! Újra szavazunk. Bélu! Feri!

VIVIEN Ez érdekes! Felülírnál egy tanácsi döntést?

RUBA MISI Ebbe ne ártsd bele magad!

VIVIEN Jó sztori!

RUBA MISI Ha egy sort is meg mersz írni! *(A többi újságíróhoz)* Ezt vegyétek úgy, hogy meg sem történt. Aki egy sort mer tudósítani!

VIVIEN Ez egyre jobb!

TRÓZNER Misi, ne csinálj botrányt!

RUBA MISI *(kiabál)* Itt én parancsolok!

VIVIEN Szembemegy a párt akaratával! Ó, ez címlapsztori.

RUBA MISI Ne merészed! Feri, Bélu, újra szavazunk! Hölgyeim és uraim! Vége a sajtótájékoztatónak.
(Az újságírók nem mozdulnak.)

FERI Nem. A szavazás megvolt. Mondtam, hogy a fiamra kellett volna szavazni. Te akartad. A szavazás érvényes.
(Ruba félrevonja Ferit.)

RUBA MISI Ferikém! Mit akarsz? Nem odaadtam a gépparkot? Mit adjak még? Csak mondd meg!
(Feri szabadulni akar Rubától, aki nem hagyja, szinte dulakodnak.)

FERI A szavazás érvényes. Sok sikert!

TRÓZNER *(Rubának, határozottan)* Jó tanács: építse meg a szobrot! Ecsedivel! Egyezzenek ki! Különben botrány lesz, hát nem érti?

*Ruba farkasszemet néz Tróznernel. Feri távozik. Az újságírók követik, Ruba utánuk fut, fején az aganccsal.
Ecsedi a mennyezeti lámpákra néz, összecsapja a tenyerét, nem történik semmi. Újra, semmi. Sóhajt. A tervrárajzhoz lép, a jobb felső sarokba filccel felrajzol egy jókora napot, majd el.*

6. JELENET

Tanácskozmányi terem, egy órával később. Ruba, Zsóka

ZSÓKA PÉTI Nincs a panzióban. Nem is látták ott ma.

RUBA MISI És a lányom? Kerítsétek elő!

(Zsóka indulni akar, amikor Lina jön.)

RUBA MISI Lina! Végre! Hol van?

(Lina hallgat.)

RUBA MISI Lina!

LINA Nálam.

RUBA MISI *(elképedve)* Nálad? Ez meg mit jelentsen?

(Lina hallgat.)

LINA Azt.

RUBA MISI Te meg ez a... de hát idősebb, mint én!

(Ruba Misi a tenyerébe temeti az arcát, körbejár, tölt magának, felhajtja.)

RUBA MISI Rá kell vened, hogy rendes szobrot tervezzen!

LINA *(kiborul)* Ez egy rendes szobor!

(Ruba a földhöz vágja a poharát.)

RUBA MISI Mindenki megbolondult! Tönkre akarsz tenni te is?!

ZSÓKA PÉTI Misi, Misi! Csillapodj!

RUBA MISI Szobor a föld alatt?! Megbolondult! Ecsedi?! New Yorkban ment el az esze, biztos! Velünk mindent szabad, mert ott nem nyelnék le az ilyesmit! Ez egy gyökértelen, elment innen, mert olyan szegények voltak, mint a templom egere, a csórók. Hát az anyja takarítónő volt. És most visszajön ide okoskodni! Na még mit nem!

LINA Azért ment el, mert nem akart beleragadni a posványba!

RUBA MISI Ha akkor nem tetszett, most se akarjon szobrot állítani. A terve egy nulla!

LINA A terve nagyon jó! Erre fel fognak figyelni!

RUBA MISI Fel fognak figyelni?! De mit fognak figyelni? A szobrot, ami nincs is?! *(Erőltetetten nevet)* Megáll az agyam!

ZSÓKA PÉTI Nincs mit tenni, Misi! Szóba kell álljunk vele! Talán, talán enged.

RUBA MISI Hogy ő engedjen?! Persze hogy engedni fog! Ez a mi városunk, a mi szobrunk! A mi pénzünk!

ZSÓKA PÉTI *(a pénz hallatán nevet, majd higgadtan)* Először is el kell érni, hogy a két évet felejtse el.

(Ecsedi jön be, fölemel a padlóról egy ledobott agancsot.)

ECSEDI *(az agancsot vizsgálgatva, megigazítja)* Igazuk van, átkérem.

RUBA MISI *(reménykedve)* Na! Ez a beszéd. Na!

ECSEDI A két év túl hosszú. Bár szükséges. Majd a szobor utóéletéhez számolom. Legyen két hónap, ahogy akarják.

ZSÓKA PÉTI Ez korrekt.

ECSEDI De addig még sok dolgunk van.

ZSÓKA PÉTI És, és, mi lenne, ha a szobrot... egy kicsit... *(Ecsedi átható tekintetétől fokozatosan zavarba jön)* nem sokat... de kiemelnénk a föld... felszínére... fölé.

(Ecsedi áthatóan néz rájuk.)

ECSEDI Ezt tegyék vissza a fejükre!

(Ruba Misi nem moccan, Zsóka gyorsan elveszi, mintha végleg ezzel akarná leplezni zavarát, és fölrakja a fejére.)

ZSÓKA PÉTI Nos?

ECSEDI Minden lehetséges. Minden. Kiderül. Lina elmondja a részleteket. *(Ecsedi el. Rubaék Linára merednek.)*

LINA Nos, van itt egy sor... feladat.

RUBA MISI *(ingerületlen, fenyegetőzve)* Még mielőtt elmondanád, én is mondanék valamit. Lenyeljük ezt a békát, de az istenre esküszöm, nincs több művésztelep, nincs több meghívott előadó a fővárosból, nem lesznek irodalmi estek, nincs kiállítás. Hagytam magamat, mindent megadtam neked, hiány van a kasszában a művésztelep miatt, erre te idehozod ezt a paprikajancsit. A szobor a föld felett lesz, és punktum, ahogy azt egy rendes szoborral szokták.

ZSÓKA PÉTI Nyugi, nyugi! Mi a... feladat?

LINA Hát nem látod? Nem látjátok? Már csináljátok is!

(Zsóka és Ruba egymásra néz. Lina kifelé indul.)

LINA Az utolsó kapcsolja le.

7. JELENET

Vivien jön, körülnéz az üres irodában. A teraszra lép. Fölvesz egy agancsot a padlóról, a fejére teszi, újra körülnéz, nincs ott senki, szavalni kezd.

VIVIEN Ahol a szarvas inni jár,
moccanatlan a nyír s a nyár?
Még a fűszál is tiszteleg,
mikor a szarvas inni megy,
megáll akkor a patak is,
egy pillanatig áll a víz:
s ő lépked, ringatja magát,
agancsa égő, ékes ág.
Sötét

MÁSODIK FELVONÁS

1. JELENET

Erdő, tisztás, tk. a tanácskozmányi teremre hasonlító tér, csak fákkal, a bútortárolót is megtalálni itt-ott, mintha az erdő egyben szemétdomb, lomlerakódó hely volna. Vagy mintha Ruba egykori irodáját belepte volna a nővényzet, az erdő. A játéktér közepén a padlón hatalmas piros X. Ruba és Zsóka Péti jön, fejükön agancs. Ruba agancsa beakad egy ágba, kínlódik, ráncigálja, végül leveszi, dühösen a földre dobja.

ZSÓKA PÉTI Nem ajánlom, hogy ledobd. Egyik este, gondoltam, leveszem, erre csöng a telefon, Ecsedi az, mondtam neki rögtön, hogy csak egy pillanatra vettem le, mire ő, nem is ezért hívott, de ha már, akkor tegyem rögtön vissza, mert higgyem el, jobb lesz a közérzetem. A múltkor meg éjszaka azt álmodtam, hogy egy nagy kullancs mászott rám, és én nem tudtam eldönteni, hogy olajat öntsek rá először, vagy csak a szemöldökcsipesszel ragadjam meg rögtön, és ahogy ott hezitálok, arra ébredek, hogy az agancsot szétduráltam magamon, és letörött az egyik szára, és nem volt otthon ragasztószalag...

(Ruba Misi nézi a barátját, nem hisz a fülének.)

RUBA MISI Te, Péti!

ZSÓKA PÉTI Mi az?

RUBA MISI Te az agancssal alszol?

(Szünet)

ZSÓKA PÉTI Mér', te nem?

(Ruba Misi a barátját nézi, nagyot sóhajt, majd lehajol, megtisztítja a piros X-et az avartól.)

RUBA MISI Szóval itt lesz.

ZSÓKA PÉTI Így is húsz méterrel távolabb van a tervezetthez képest.

RUBA MISI Még jó, hogy nem az erdő legmélyén.

ZSÓKA PÉTI Ide hogy fog eljönni a pártvezetőség, gőzöm nincs!

RUBA MISI *(izgatottan körbe jár, mindent megnéz.)* Nem fog! Megakadályozom! Más pályázatot íratok ki. Ez itt, Pétikém, természetvédelmi zóna lesz. Tilos ide építeni bármit is. Ha nincs engedély, semmis lesz a tanácsi határozat, új pályázatot írunk ki, odaadjuk Bélu fiának, és kész.

ZSÓKA PÉTI *(hirtelen megérti, vigyorogva fenyegeti)* Te vén róka! Jól kiterveltél!

RUBA MISI Mindjárt kell érkezzen a Természetvédelmi Őrségtől az ember.
(Csend)

ZSÓKA PÉTI Szerinted... Te hiszel ebben az egészben? Hogy a szarvas... hogy itt... találkozhatunk vele?

(Ruba Misi legyint.)

RUBA MISI Miért jönne? Hol itt a változás?

(Zsóka Péti körülnéz.)

ZSÓKA PÉTI Hát, két nap alatt eléggé a feje tetejére állt minden.

RUBA MISI Most csak hagyjuk, csináljon, amit akar. Ez csak egy művész. Idétlenkedik. Még pár nap, és elmúlik neki. Bohóckodunk még egy kicsit, aztán megépítjük a saját szobrunkat, rendesen.

ZSÓKA PÉTI Helyes! A látszat! Fontos, hogy a párt megértse, nem mi hátráltunk ki Ecsedi terve mögül, hanem a Természetvédelmi Őrség tett keresztbe.

RUBA MISI Ügyes gyerek vagy te! Hány óra?

ZSÓKA PÉTI Még negyven percig kell itt fel-alá mászkálni, ahogy Ecsedi kérte.

RUBA MISI Az ebéd?

ZSÓKA PÉTI Kettőre hozzák ide, ahogy kérted.

RUBA MISI Jó! Jó!

(Jön az Őrség embere, Lídia (ugyanaz a színész, aki az újságírónőt játssza).)

RUBA MISI *(szívélyesen elé siet)* Ó, Lídia! Hát magát küldték! Akkor nyert ügyünk van!

LÍDIA Attól függ! Attól függ!

RUBA MISI *(elővesz egy borítékot)* Remélem, ettől nem fog függeni.

(Lídia elveszi a pénzt.)

LÍDIA *(mélyet szív a friss levegőből)* Ha már itt vagyunk, járjunk egyet! Olyan rég sétáltam a természetben!

(Ruba elővesz egy agancsot, a Lídia fejére teszi.)

RUBA MISI Enélkül mostanság nem szabad errefelé egy tapodtat sem tenni. Sőt, kötelező napi egy órát sétálni aganccsal a fejünkön. A nagy Ecsedi kérése!

Lídia nevet, az ünnöszarvast utánzó hangot ad ki, Ruba hímszarvasként bóg fel. Mindhárman eltűnnek a fák között.

2. JELENET

Lina és Ecsedi jön kézenfogva.

LINA *(nevetve)* Láttad őket? Komolyan veszik! Istenem, komolyan veszik! Hogy én mennyire boldog vagyok!

(Megcsókolja Ecsedit, aki mosolyogva ül le a kanapéra.)

LINA Sose gondoltam volna, hogy az apám, az én apám erőt vesz magán, és részt vesz egy performanszban.

ECSEDI Hát, meg akarja nyerni a választást, nem?

LINA Meg, persze, de valami többet is érzek most. Elköteleződött.

ECSEDI Ha te mondod.

LINA Nem, nem! Látom, amit látok!

(Ecsedi unottan legyint.)

ECSEDI Örülök, hogy jól szórakozol.

LINA Hogy jól szórakozom-e? Te viccelsz?! Ez nekem munka, nem szórakozás.

ECSEDI Munka!

LINA Persze, te csacsi! És te hogy érzed magad?

(Ecsedi elgondolkodik, becsukja a szemét, majd kinyitja.)

ECSEDI Azt hiszem, évek óta nem voltam ennyire jól. Amikor az utolsó kiállításom volt... felmondtam a galériának! Rájöttem, hogy kihasználtak. Akkor talán jól éreztem magam.

LINA Ez jó jel. Dolgozni fogsz.

ECSEDI *(legyint)* Most azért jobb egy kicsit, mert fürödhetem a... sikerben. De ez itt most valójában a te sikered.

LINA A kettőnké. Hiszen nélküled én itt labdába sem rúghatnék.

ECSEDI Oké, legyen, egy kicsit az én sikerem is. De te találtad ki az egészet.

LINA Mert másképp nem bölintottak volna rá. Nekem semmiképp. De be fogjuk bizonyítani, hogy tele vannak előítéletekkel. És amikor szembe-sülnek vele, addigra a szobor a helyén lesz.

ECSEDI A mélyszobor a te ötleted. Az egész performansz körülötte. A te érdemed. És igen, jó, ha szembesülni fognak vele, hogy a hírnév mögött nem áll... semmi. Csak egy kiégett művész.

LINA Dehogy, félreérted!

ECSEDI Nyugi! Én már megbékéltem vele.

LINA Ez megerősít majd téged is, új ötleteid lesznek.

ECSEDI Nem, nekem az is elég, ha öreg napjaimra magam mellett tudlak.

LINA Nem vagy öreg!

(Ecsedi fáradtan nevet. A lány kezébe adja az agancsot.)

ECSEDI Inkább tedd ezt fel!

LINA Igenis!

Nevetnek, csókolóznak. Észre sem veszik, hogy egy nő jön, Elvira, a galérista.

3. JELENET

ELVIRA A nagy Ecsedi! Egy isten háta mögötti falu erdejében!

ECSEDI Város.

ELVIRA Városka!

ECSEDI Az alkudozás még mindig megy.

ELVIRA Nyugtass meg, hogy nem adtad el senkinek még az ötleted!

(Ecsedi Linára pillant.)

ECSEDI Lina, hadd mutassam be a D-DAY galéria tulajdonosát. Elvira, ő itt a legtehetségesebb tanítványom, akit...

ELVIRA Mennyi?

ECSEDI Már nem dolgozom, tudod jól.

ELVIRA Kit akarsz átverni? Tele van veled a sajtó, hogy visszatértél.

ECSEDI *(nevet)* Kizárt. Engem már leírtak.

ELVIRA *(előveszi a telefonját, kikeres rajta valamit, Ecsedi orra alá dugja)*
Mindenki! Érted? Mindenki! A legkomolyabb lapok. De esküszöm, jól csinálod. Alig találalak meg. Pedig tudod, hogy én nem ismerek lehetlent.

ECSEDI Elvira, kérlek, hadd mutassam be Ruba Linát, ő...

ELVIRA Jó napot! A nagy Ecsedi most sem hazudtolja meg önmagát! Fiatál és szép asszisztenssel dolgozik.

ECSEDI Elvira, ő nem az asszisztensem, ő...

ELVIRA *(nevetve Linának)* Á, ne is hallgasson rá, engem is feleségül akart venni. Mikor szerelemes, akkor... *(Nevet.)*

LINA Én, azt hiszem, megyek, megnézem, az apámék... izé, a performansz...
 hogy alakul.
 ECSEDI Ne, maradj!
 ELVIRA Szóval megelőztek?
 ECSEDI Lina, várj egy kicsit!
 ELVIRA Ki volt az? A DAUER? A Klikk? Tudod, hogy több milliót érne
 egy új Ecsedi?
 ECSEDI Ez egy szobor, ami itt marad, nem lehet eladni, és nem is az én...
(Lina szigorú arccal néz rá, hogy hallgasson.)
 ELVIRA Ne becsüld alá magad! Ha jól értettem, ez egy performansz.
 ECSEDI Elvira, tudnánk picit később beszélni?
 LINA Nyugodtan, kérlek, tényleg.
 ELVIRA Hagyd már, menjen.
 ECSEDI Elvira! Kérlek, én...
 LINA Semmi baj! Tényleg! Figyelj! Fél óra. Ebédnél találkozunk! Képzeld,
 ide rendelték az ebédet! Az erdőben fogunk enni, pont, ahogy elkép-
 zeltük!
Szerelmesen megcsókolja Ecsedit, majd el.

4. JELENET

ELVIRA *(elismerően)* Jól az ujjad köré csavartad.
 ECSEDI Legalább ő megmaradt nekem, miután ti kirúgtatok.
 ELVIRA Édesem! Lejárattad volna magad örökre. Segítettem rajtad azzal,
 hogy megszakítottam veled a kapcsolatot.
 ECSEDI *(dühösen)* Megszakítottad a kapcsolatot?! Kitiltottál a galériádból!
 Tudod, mit jelent ez? Hát persze hogy tudod. Ha te nem állsz szóba ve-
 lem, senki más nem fog.
 ELVIRA Ugyan, lépünk már túl a múlton. Pihentél öt évet...
 ECSEDI Kilencet!
 ELVIRA Kilencet. És most készen állsz a visszatérésre. Most figyelj! Téged
 nevezünk!
 ECSEDI Nem, nem állok! *(Ledöbben, Elvirára néz)* Tessék? Mit mondtál
 az előbb?
 ELVIRA Téged nevezünk. Te képviselheted a Szövetséget a Biennálén!
 ECSEDI Én?
 ELVIRA Megérdemelnéd.
 ECSEDI Nem értem. És a Trió? Henk? Ők miért nem?

ELVIRA Azok után, hogy megjelent, hogy újra dolgozol, ráadásul egy nagyon izgalmas projekten, senki nem akarta már őket.

(Elvira közelebb lép Ecsedihez.)

ELVIRA *(búgva)* Paul. Te kellesz!

ECSEDI *(súgva)* Tudod, hogy utálok, ha a keresztnevemen...

ELVIRA *(csábítóan)* Paul... A Biennálé a tied.

ECSEDI Nem... tehetem.

ELVIRA Legyen önbizalmad. Mindenki a részletekre kíváncsi az itteni melód kapcsán. Csapunk egy kis hírverést, és újra szárnyalni fogsz.

(Ecsedi arrafelé néz, amerre Linát látta elmenni.)

ELVIRA Ecsedi visszatér!

(Ecsedi zavartan toporog, egy ázsiai férfi érkezik cateringes edényekkel.)

ELVIRA Körbeviszel végre? Minden részletet tudni akarok erről a... mélyszoborról.

CATERINGES Helló! Lenni jó helyen?

ECSEDI *(Elvirához)* Oké.

ELVIRA Ezt akartam hallani. Mélyszobor... ilyet is csak te tudsz kitalálni.

CATERINGES Hozni az ebéd. Maga enne meg?

ECSEDI Jóember, várjon itt, majd jönnek.

Ecsedi és Elvira el.

4. JELENET

Cateringes elhelyezi a fedett edényeket az asztalon. Fölemeli az egyik fedőt, forró ételpára csap föl a tepsiből, Cateringes boldogan sóhajt. Ruba Misi, Lídia, Zsóka Péti és Lina jön. Cateringes boldogan fut eléjük.

CATERINGES Maguk enne meg. Tessék! Csak finoman.

RUBA MISI *(Zsóka Pétihez)* Pont ettől a hülyétől kellett rendelj?

(Zsóka Péti egy agancsot ad a Cateringesre, aki hálálkodva, hajlongva köszöni meg.)

ZSÓKA PÉTI Mintha rád szabták volna!

CATERINGES Te enne meg szarvas. Hoztam ni.

RUBA MISI Mit mondott?

ZSÓKA PÉTI Hogy enne meg egy szarvas.

RUBA MISI *(Zsókára mered)* Biztos?

ZSÓKA PÉTI Nem.

RUBA MISI Akkor jó.

LÍDIA Remélem, valami innivalót is hozott.

CATERINGES Szarvasnak inna adod.

LÍDIA Mit mondott?

(Cateringes elővesz egy jégbe hűtött fehérbort.)

CATERINGES Inna bor.

(Lina az erdő mélyét kémleli idegesen.)

LÍDIA Töltene?

(Cateringes nekiveselkedik kibontani az üveget.)

LINA *(Cateringeshez)* Nem látott itt egy férfit és egy nőt?

CATERING *(vigyorog)* Itt férfiak nőkkel erdőben jó helyen. *(Leteszi az üveget, a szexre utaló félreérthetetlen mozdulatot tesz, egyik kézfejét a másik tenyerébe csapkodja.)*

RUBA MISI Tölts már, te barom!

CATERINGES Te enne meg szarvas.

(Cateringes tölt mindenkinek, koccintanak, isznak. Cateringes leveszi a fedőt a tepsiről.)

CATERINGES Enne meg.

RUBA MISI Mi ez?

CATERINGES Szarvascsoda.

RUBA MISI *(dühösen)* Azt hittem, ezt már megbeszéltük! Nem adhatsz csodaszarvas nevet a menüben a sültnek. Érted?!

CATERINGES Te nem enne szarvascsoda?!

RUBA MISI Nem!

CATERINGES Te enni bab? Fújni nagyra. Pukkangat.

RUBA MISI Mit mondott?

CATERINGES Vega Jánoska.

(Lina gondterhelten mászkál fel-alá.)

RUBA MISI Nem, nem. Én enni hús, de te csodaszarvast nem! Érted? Te hülye!

CATERINGES Szarvascsoda finom.

LINA *(Cateringeshez)* Biztos látta őket? Merre mentek?

CATERINGES *(kézféjével a tenyerét csapkodja vihogva)* Férfi kísérne nőt.

LINA Mondtak valamit?

CATERINGES Hogy nem enne szarvascsoda.

RUBA MISI Mégse olyan hülye ez az Ecsedi.

LÍDIA Szóval koccintsunk, hogy innen itt minden védett!

LINA Mi a védett?

RUBA MISI *(magyarázkodva, hazudik)* Bizonyos fák. A százévesek. Vagy a kétszázasok.

(Lina bólint.)

LINA (*Lídiához*) Ön sem látott egy férfit és egy nőt errefelé?

RUBA Csak nem a te művészednek veszett nyoma?

LINA Nem veszett nyoma.

RUBA MISI Mert sehol sem látom.

LINA Te csak ne féltsd!

RUBA MISI Én csak téged féltelek.

LINA Hát azt rosszul teszed.

RUBA MISI Tudod, emlékszem, mikor megszülettél.

(Hosszú mesélésbe fogna, de Linát nem érdekli, eltűnik a fák között. Ruba Misi lemered, majd legyint.)

RUBA MISI Így neveljen gyereket az ember. Amikor meghalt az anyja...

(Lídia leteszi a poharát.)

LÍDIA Ne haragudj, mennem kell.

RUBA MISI Persze, persze! Akkor a szoborépítési engedély visszavonva?

LÍDIA Mintha sose létezett volna!

RUBA MISI Hála és köszönet!

(Lídia el.)

(Cateringés Ruba elé kínálja a szarvassültsel teli tepsit. Ruba Misi haragosan ránéz, majd kivész egy zsíros falatot, tömi magába.)

RUBA MISI Nincs csodaszarvas az étlapon, értem?!

CATERINGES Te mind megenne.

(Zsóka is vesz egy darab húst, marcangolva eszi. Rubáék mind el. Cateringés körülnéz, gyűrött papírlapot vesz elő a zsebéből, mély levegő, szavalni kezd, töri a nyelvet.)

CATERINGES

És lett pompás agancsú háziállat,
vadász-szívekbe dobbantó remek,
s csudálva nézte, rajta mit csudálnak
csudálkozó kiránduló-szemek...

De nyárutón, mikor a kék havasról
omlott a köd s leszállt az ősz vele,
beláthatatlan ködruhás magasból
szarvasbógés bűgött a völgybe le.

S akkor: párát zihált remegve szája,
idegen lett palánkos otthona,
idegen lett testvére, mostohája –
s a ködbe hördült, mint az orgona.

HARMADIK FELVONÁS

1. JELENET

Az erdőben az irodai bútorok elhordva, a terület megtisztítva, középre nagy vörös kör rajzolva: a szobor leendő helye. Lina a körben alszik. Elvira jön.

ELVIRA Halló!

(Lina felriad.)

ELVIRA Már elnézést, kislány, de Paul megígérte, hogy itt találkozunk.

LINA Nem ismerek semmiféle Pault.

ELVIRA *(nevet)* Nem mutatkozott be?

(Lina kilép a körből.)

LINA *(csalódott)* Szóval így hívják.

ELVIRA Csak kevés embernek mondta el.

LINA És maga nyilván köztük van.

ELVIRA Amennyit érte tettem, ez a minimum.

(Lina halkán nevet.)

ELVIRA *(meghökken)* Ha tudni akarod, Ecsedinek volt néhány nagyon nehéz éve.

LINA Mondjon valami újdonságot.

ELVIRA Tévedsz, ez most semmi. *Most jól van.* De képzelj el azt, amikor szóba sem álltak vele, mert senki sem ismerte. Csak egy szegény csóró fiú volt Kelet-Európából.

LINA Ismerem a teljes sztorit. *Az Alagutak* munkájával tört be a piacra.

ELVIRA *(mosolyog)* Tudod, akkoriban együtt éltünk.

(Csend. Elvira a fák közé meredve emlékezik magában.)

LINA Az én ötletem.

ELVIRA *(mosolyogva)* Mi a te ötleted?

LINA *(mintha már megbánta volna, hogy kimondta)* Az enyém.

(Csend. Elvira meredten nézi Linát.)

LINA *(magyaráz)* A mélysobrot én találtam ki. Az én projektem!

ELVIRA *(újra nevet, mintha végre magához térne)* A nap vicce!

LINA Gondoltam, hogy nem fog hinni nekem.

ELVIRA Nem ismersz eléggé.

LINA A projekt az enyém!

ELVIRA *(habotázva)* Nem értesz. Már megint. Már megint megcsinálta.

LINA Mit?

ELVIRA Az *Alagutakat* ketten találtuk ki.

(Most Linán a sor, hogy nevéssen.)

ELVIRA Hagytam, hogy legyen az övé. Nekem ott volt a galéria. Jobban fel lehetett építeni a kelet-európai művészt, aki a vasfüggönyön túlról érkezett. Férfi, tudod.

LINA Tőlem nem fogja ellopni.

ELVIRA Ki beszél itt lopásról? Az ötletek nagyon képlékenyek. Hol kezdődik a legelső csíra? Az ötlet az, ami megszületik, vagy amivé később alakul? Minden ötlet a kezdet kezdetén vérszegény, nevetséges, béna.

LINA Ezen semmit nem változtattunk.

ELVIRA Na, ne mondd! Az bele volt kalkulálva, hogy az Ecsedi neve alatt fusson?

LINA Azt mondtuk, hogy így könnyebben kapunk rá pénzt, és később...

ELVIRA Azt mondtuk?

LINA Ő mondta.

ELVIRA Az ő ötlete.

LINA Én találtam ki a mélyszobrot.

ELVIRA Ez nemcsak egy szobor. Az, hogy Ecsedi hozzáadja a nevét, az már a performansz része. A műalkotás az övé is.

LINA Ecsedi tisztázni fogja.

ELVIRA Csodás!

LINA Maga nem hisz nekem.

ELVIRA Én annyi mindenkinek hiszek, hogy az már-már megvéd a tévedéstől.

LINA A projektnek van egy végső pontja, amit csak én ismerek. Anélkül nem teljes.

ELVIRA A hír, hogy Ecsedi újra dolgozik, már eljutott a nagyvilágba. Ez a végső pont. A finálé.

(Csend)

ELVIRA Látom, nem tudlak meggyőzni, hogy engedd el te is, ahogy én tettem anno. Fáj, de ezt kell mondanom. Engedd el!

LINA Soha!

Lina el.

2. JELENET

Elvira a körhöz lép, körbetopogja, befekszik, kipróbálja, majd unottan felkel, leporolja magát, legyint. Arra eszmél, hogy a fák közül Ecsedi nézi.

ELVIRA Ezt nem te találtad ki.

(Ecsedi közelebb jön, a kört nézi.)

ELVIRA A pontos megszerkesztettség láthatóan hiányzik. Vagy pedig...
öregszel.

ECSEDI Ezt mondtad legutóbb is.

ELVIRA Úgy látszik, ha túl sokáig hajtogatok valamit, úgy lesz.

ECSEDI Te sem fiatalodsz.

ELVIRA A szokásaimba kapaszkodom, jól látod.

ECSEDI Szóval félsz.

(Elvira nevet.)

ELVIRA Vedd be a lányt.

ECSEDI Bent van.

(Elvira a fejét rázza.)

ELVIRA Tényleg vedd be.

ECSEDI Tényleg öregszel.

ELVIRA A lány viszont fiatal.

ECSEDI Köszönöm, hogy figyelmeztetsz.

ELVIRA Ne csináld! Erre ráfázhatsz.

ECSEDI A projekt az enyém.

ELVIRA Tudom.

ECSEDI A kezdőötlet, te is tudod...

ELVIRA A kezdőötlet, igen.

ECSEDI ...abból még bármi lehet.

ELVIRA Bármi, igen.

ECSEDI Kellettem hozzá én is, hogy kiforrjon.

ELVIRA Kellettél.

ECSEDI Hogy talpra álljon.

(Elvira sóhajt.)

ELVIRA Remélem, tudod, mit csinálsz.

ECSEDI Persze. Visszatérek éppen.

*Elvira el. Ecsedi a körhöz lép, a lábával kiradíroz egy részt, lehajol, újra-
rajzolja. Lina jön.*

3. JELENET

LINA *(mintha idegent szólítana meg, akinek a kilétében nem bizonyos)* Paul...

(Csend)

LINA Arra gondoltam, most már itt az ideje, hogy...

ECSEDI És még mit mondott el?

LINA Csak a keresztneved.

ECSEDI Tudod jól, hogy azt későbbre tartogattam. Amikor...

LINA Amikor a kapcsolatunk megérett rá. Igen, tudom. Ne haragudj!

ECSEDI Nem tudom, hogy a továbbiakban hogy tudunk így együttműködni.

LINA Te mindent tudsz rólam. Nem értem, hogy miért titkolod a keresztned.

ECSEDI Nem értesz semmit!

LINA Akkor magyarázd el!

ECSEDI *(kikelve magából)* Nem tartozom magyarázattal senkinek. Előrefutsz, mintha, mintha... Te lennél én. Nem pedig fordítva.

(Csend)

LINA *(megbántódva, hűvösen)* Értem.

(Szünet)

ECSEDI Nem ezt akartam mondani. Bocsáss meg!

LINA Oké. Persze. Én senki vagyok.

ECSEDI Lina.

LINA Ez a keresztnemem. Igen.

ECSEDI Arra gondoltam, hogy ha osztoznánk, akkor megnyílna előtted a világ összes galériája.

LINA Ma be fogjuk jelenteni.

ECSEDI Mondjuk, tegyük fel, ha te is egyetértesz, persze, 75-25 százalék.

LINA *(elszánt)* Hogy én találtam ki az egészet.

ECSEDI 25 százalék bőven elég arra, hogy a galériák kinyissanak előtted.

LINA Hogy elejétől a végéig ki volt találva.

ECSEDI 20 sem rossz, persze.

LINA Hogy semmit nem tettél hozzá.

ECSEDI 30. Oké! 30!

LINA Csak a nevedet.

ECSEDI A név minden! Hát nem érted? Ha a neved az enyém mellé kerül, akkor nyertél.

LINA Unalmas neved van.

ECSEDI Nem fognak hinni neked.

LINA Nem érdekel.

ECSEDI Fogadd el!

LINA Jelentsd be!

ECSEDI Mindenkinek más keresztnemet mondok. Ezt nem mondta Elvira, igaz? Saját, személyes nevet. Mindenkinek. Akarod tudni, számodra mit tartogattam?

LINA Őszintén?

ECSEDI Mindig úgy éreztem, ez az igazi keresztnvem. És ezt melletted
értettem meg.
LINA Nem érdekel.
Lina el. Szünet
ECSEDI Kár.

4. JELENET

Ruba Misi jön, belebotlik egy irodaszékbe.

RUBA MISI Micsoda emberek! Micsoda emberek! Energiát fektetnek ab-
ba, hogy az erdő közepébe kihordják a szemetet.
ECSEDI Megcsinálom.
RUBA MISI Hiába büntetünk, semmit sem ér.
ECSEDI Mennyire magas legyen? Egy méter? Kettő?
RUBA MISI Most meg miről beszél?
ECSEDI A szoborról.
RUBA MISI Két méter magas?
ECSEDI Kettő.
RUBA MISI A föld felett?
ECSEDI Lemondok a mélyszobor ötletéről.
RUBA MISI Lemond?
ECSEDI Meg akarja nyerni a választást, nem?
RUBA MISI A lányom egy szóval sem említette...
ECSEDI Mi köze ennek a lányához?
RUBA MISI Eléggé beleélte magát.
ECSEDI A lánya ért a művészethez, az kétségtelen, de más érteni és más csi-
nálani.
RUBA MISI Ez valami átverés? Megint?
ECSEDI Sosem vertem át.
RUBA MISI Mert az elején a mélyszobor ötletét eléggé komolyan vették.
Most meg csak úgy lemondana róla?
ECSEDI Vegye úgy, hogy része a performansznak.
RUBA MISI A lányom említette, hogy a vége, nos, az valami meglepő lesz.
ECSEDI Maga nem is örvend.
RUBA MISI Dehogynem! Énnálam jobban senki sem örvend.
ECSEDI Mintha már nem akarná.
RUBA MISI Az igaz, hogy pár órája természetvédelmi zónává nyilvánított-
ták itten az erdőt, de... (*Zavartan nevet*) az nálunk ne legyen probléma.
ECSEDI Helyes. (*Rubát nézi állhatatosan*) Vegye már le!

RUBA MISI Mit?
 ECSEDI Vegye le azt az idétlen szarvat!
(Ruba a fejéhez kap, kitapogatja a szarvakat, leszedi a fejéről.)
 RUBA MISI Már teljesen megfedkeztem róla. Szinte odanőtt!
 ECSEDI Akkor pont időben.
(Péti jön.)
 RUBA MISI Ezt a meglepetést!
 ECSEDI Fogjanak hozzá!
(Ecsedi el.)
 ZSÓKA PÉTI Mihez fogjunk hozzá?
 RUBA MISI Tépd szét!
 ZSÓKA PÉTI Micsodát?
 RUBA MISI Meglesz a szobor! A rendes! Háromméteres. Tépd szét a környezetvédelmi papírt!
 ZSÓKA PÉTI Csak nem?
 RUBA MISI Csak de! Mit vártál? *(Undorral)* Ezek a művészek... Azt hiszik, a sarokba tudnak szorítani! Mintha ők választottak volna meg! Nem ők választottak meg! Nekem felelősségem van a választóimmal szemben. Nem csináltathatok közpénzből olyan szobrot, amit csak két ember ért az egész városban.
 ZSÓKA PÉTI Mellesleg nem is látszik.
 RUBA MISI Most már fog! Most már fog, Pétikém! Három és fél méter magas! Magasabb, mint az erdő!
 ZSÓKA PÉTI Futok, intézkedek!
Zsóka Péti el.

5. JELENET

Ruba Misi letérdel, megtisztítja az avartól a piros X jelet, majd boldogan megcsókolja. Lina jön.

LINA Hol az agancsod?
 RUBA MISI *(feláll, ölelésre tárja a karját)* Lina! Köszönöm neked! Biztos vagyok benne, hogy te győzted meg!
 LINA Nem győztem meg semmiről!
 RUBA MISI Tudtam, hogy számíthatok rád!
 LINA Nem számíthatsz!
 RUBA MISI Azt is tudom. De azt is, hogy szeretsz. Hogy tényleg szeretsz!
 LINA Mi történt?
 RUBA MISI Semmi, csak amire számítani lehetett.

LINA Ecsedi itt volt?
 RUBA MISI Valld be, hogy végig erre játszottatok!
 LINA Apa, beszélne világosabban?
 RUBA MISI *(a levegőbe rajzolva a karjaival)* Három és fél méter magas.
 Bronz. Vakító fényes. Messziről látszik.
 LINA *(megtántorodik)* Apa, ugye nem...
 RUBA MISI Kész. Nyertünk. Ezzel nyernem kell.
 LINA Az az én tervem. Nem hozhatja ki a föld alól!
 RUBA MISI Már ki is hozta.
 LINA Nem!
 RUBA MISI A nagy Ecsedi beadta a derekát.
 LINA Az az én szobrom! Mindent én találtam ki.
 RUBA MISI *(zavartan nevet)* Te találtad ki, hogy a föld alá... Kizárt!
 LINA Ő csak a nevét adta!
(Ruba Misi nevet, nem hisz a lányának.)
 LINA *(megrázza az apját)* Miért nem hiszel nekem végre!
 RUBA MISI *(végre felfogja, dühös lesz)* Tönkre akartál tenni, azok után, hogy...
 LINA Mi után? Hogy azt hiszed, nektek mindent lehet? Hogy ha úgy esik jól, bezártok egy művésztelepet? Csak mert nem hoz elég pénzt? Csak mert túl ritka a kiállítás?
 RUBA MISI Az közpénz!
 LINA *(erőltetett nevetéssel)* A lányod vagyok! Ez a legsúlyosabb! Nem bíz-tál bennem! Soha!
 RUBA MISI Megadtam a lehetőséget!
 LINA És egy év után elvetted!
 RUBA MISI Mit gondolsz, nekem minden az ölembe pottyant?! Azt hiszed, az én apám polgármester volt?! Harcolj érte!
 LINA Azt teszem!
 RUBA MISI Ez nem harc! Más háta mögött, más nevével akarsz megint érvényesülni!
 LINA Mert ha a saját nevemen jövök, rá se néztek a pályázatomra!
 RUBA MISI Meg se próbáltad!
 LINA De! Épp azt csinálom!
 RUBA MISI Ez egy gyenge kísérlet!
 LINA De az enyém! Ennyi telik tőlem. És ti ennyit engedtek!
 RUBA MISI Ha nem nyerem meg a választást, börtön vár rám! Ezt felfogtad?
 LINA Érzelmi zsarolás, szuper!
 RUBA MISI Te is nyakig benne vagy! Valahogy el kellett tüntetni a hiányt!

LINA Ott van az a zsebetekben! Zsóka Péti meg te!

RUBA MISI És a papírokon, tudod, mi van? A te neved, drágaságom!

LINA Az kizárt!

*(Ruba Misi kotorni kezd az egyik romos szekrényben, amit már moha fed.
A fiókjából papírkötegeket vesz elő, Linához vágja.)*

RUBA MISI Nézd csak meg jól! Nézd csak meg!

(Lina a régi lapokat olvassa, egyenként ejti vissza a földre, szótlan.)

LINA Ne engedd, hogy a szobrot felállítsa... Kérlek, apa! Ez az én életem projektje!

RUBA MISI Hagyjál!

LINA Komolyan mondom! Apa, kérlek! Vedd úgy, hogy ez lesz az egyetlen dolog az életben, amit kérni fogok tőled ezután!

RUBA MISI Túlzás!

LINA Komolyan beszélek! Hadd építsem meg a mélyszobrot, ahogy én akarom, és utána eltűnők.

RUBA MISI Miket beszélsz?!

LINA Soha többé nem látsz, ígérem! Nem okozok több gondot neked!

RUBA MISI De én nem akarom, hogy eltűnj! Én, én...

(Szünet)

LINA Igazad van! Ennek nem szabad bekövetkeznie! Te vagy a polgármester!

(Lina összecipzározza magán a kabátját.)

LINA Szia!

(Lina elindul a fák között.)

RUBA MISI Várj! Lina! Meg kell értened engem is!

(Lina eltűnik a fák között. Ruba Misi egyedül marad.)

RUBA MISI *(körülnéz, alaposan meggyőződik róla, hogy senki sem hallhatja meg, majd szavalni kezd)*

Volt egy öregapó,
Volt néki, volt néki
Kilenc szép szál fia,
Nem nevelte őket
Semmi mesterségre,
Csak erdőket járni,
Csak vadat vadászni,
És addig-addig
Vadászgattak, addig:
Szarvassá változtak

Ott a nagy erdőben.
 És az ő szarvuk
 Ajtón be nem térhet,
 Csak betér az völgyekbe;
 A karcsú testük
 Gúnyában nem járhat,
 Csak járhat az lombok közt;
 A lábuk nem lép
 Tűzhely hamujába,
 Csak a puha avarba;
 A szájuk többé
 Nem iszik pohárból,
 Csak...

4. FELVONÁS

EGYETLEN JELENETBEN

Irtás, középén a frissen felállított szobor. A szobor előtt a földön összegyűrött lepel hever, az ünneplő tömeg már elment, csak Tróznér, Ruba Misi, Zsóka Péti és Ecsedi van jelen. Ecsedi lába mellett az avarban bőrönd. Úgy állnak ott, mintha egy hatalmas tivornya másnapján volnának: gyűröttek, kialvatlanok, fáradtak.

TRÓZNER De most már tényleg árulja el, hogy jutnak eszébe a nagy ötletek! Felkel reggel, megissza a kávéját, és bámm, becsap a ménkű?!

ECSEDI (*nem is figyel Tróznérre*) Igen, valahogy így.

TRÓZNER (*diadalmasan*) Mindig tudtam! És ez milyen gyakran szokott történni?

ECSEDI (*gépiesen*) Minden reggel.

TRÓZNER Fantasztikus! Ezek a művészek! Jó dolog művészeknek lenni. Tíz-éves lehettem, amikor az apám megkérdezte, akarnál-e hegedülni. Ha igen, számíts rá, hogy éhezni fogsz. Nem akartam éhezni, ezért azt mondtam, nem akarok hegedülni, és ezzel vége lett a művészkarrieremnek. Micsoda semmiségen múlt!

RUBA MISI Hánykor száll fel a repülőgép?

ECSEDI Nemsokára indulnom kell.

RUBA MISI Ez a lány! Hol az ördögbe lehet?

ZSÓKA PÉTI Én a szoboravatáson sem láttam. Ti láttátok?
 (*Ecsedi a fejét rázza.*)

RUBA MISI Nem volt itt? Én azt hittem, veled áll!
 ZSÓKA PÉTI Már mért állna velem?!

RUBA MISI Nem láttam jól. Izgultam a beszéd miatt, és olyankor nem látok jól. Sehogy sem látok.

ZSÓKA PÉTI Megy az impró neked, Misikém! Megy az!

RUBA MISI (*Ecsedi*) Ön sem látta?

ECSEDI Nem.

RUBA MISI Ez különös.

ECSEDI Az. Reméltem, hogy megtisztel.
 (*Ruba Misi kutató pillantással nézi Ecsedit.*)

RUBA MISI Mondott valamit legalább, hogy miért nem jön el?

ECSEDI Semmit.

RUBA MISI Valamit csak mondott! Tegnap este azt mondta, átmegy Ecsedihez.

ECSEDI Ja, igen, mondott! Hogy nem fog eljönni!

TRÓZNER Jövő héten iktassuk a jelölést, Misi!

RUBA MISI (*nem figyel*) Örömmel!

ZSÓKA PÉTI Nézzem meg a háznál?

RUBA MISI Ne!

TRÓZNER A párt elégedett!

RUBA MISI (*szórakozottan*) Igen. Ilyen sok embert rég láttam együtt!

TRÓZNER Remélem, az urnáknál is ugyanennyien lesznek.

RUBA MISI Hogyan? Persze! Többen!

(*Trózner kezét fog mindenkivel.*)

TRÓZNER Találkozzunk urnazáráskor!
 (*Trózner el.*)

RUBA MISI (*Ecsedihez*) Még mit mondott?

ECSEDI Semmit.

RUBA MISI Jó.

ECSEDI Hogy szép lett.

RUBA MISI Végül is ő készítette, csak nem a föld alá...
 (*Ecsedi áthatóan, szúrósan néz Rubára, aki abbahagyja a beszédet.*)

ZSÓKA PÉTI Napóleon akkor kezdett gyanús lenni sokaknak, amikor egy idő után nem azt mondta, hogy győztünk, meghódítottuk, kivívtuk, hanem azt, hogy győztem, meghódítottam. Kivívtam.
 (*Mindketten értetlenül néznek rá.*)

ZSÓKA PÉTI (*zavarba jön a nézésüktől*) Hát, hogy ez egy közös... mű... alkotás. Csak ennyit akartam.

RUBA MISI Köszönjük.
(Ecsedi sóhajjt.)
 RUBA MISI Eljöhettett volna.
 ECSEDI De hát nem akart.
 RUBA MISI Mondja csak, a vége... Mi lett volna a performansz vége?
(Ecsedi értetlenül néz.)
 RUBA MISI *(magyarázza)* Végig arról beszélt, hogy a performansz végét csak ő tudja. Senki más.
 ZSÓKA PÉTI *(röhögve)* Lehet az, hogy nem jön el a saját... *(Kijavítja magát)* a szobor leleplezésére.
 ECSEDI Lehet.
 RUBA MISI De mégis. Önnek tudnia kéne.
 ECSEDI Nincs vége.
 RUBA MISI Pardon?
 ECSEDI Nincs semmi a végén.
 RUBA MISI Ahogy a lányomat ismerem, az kizárt.
 ECSEDI Ha mondom.
 RUBA MISI Esetleg senki nem tud róla.
 ECSEDI Nem hiszem.
(Jön a Cateringes.)
 CATERINGES Nincs több szarvascsoda.
 RUBA MISI Nincs, nincs.
 CATERINGES Én megenni minden maradék.
(Vivien jön, kissé kapatos.)
 VIVIEN Semmi nem maradt?
 CATERINGES Semmi. *(Részeg)* Csak én. *(Vibog, Vivien is röhög.)*
(Zsóka Péti félrevonja őket.)
 RUBA MISI *(Ecsedihez)* Kíváncsi vagyok, hogy... hogy szóval... tényleg ő találta ki ezt az... egészet.
 ECSEDI Az alapötlet az övé volt, igen, valóban.
 RUBA MISI Azt akarja mondani, hogy az én lányomban van... tehetség?
 ECSEDI Van. De az alapötlettől a kivitelezésig...
 RUBA MISI Jó, jó... Szóval, igazán tehetséges?
 ECSEDI Ha tehetséges volna, a performansz zárása emlékezetes volna. De nem az.
 RUBA MISI Nem tudjuk, mi a zárás.
 ECSEDI Mert nincs zárás, nincs csattanó.
 RUBA MISI Értem.

ECSEDI Ez nem is egy igazi performansz.

RUBA MISI Ne is törődjön vele, úgysem tudom, mi az a perfor-mansz.

ECSEDI Mindenesetre, jó volt újra itthon lenni.

(Cateringes részegen gajdolva lefekszik az avarba.)

RUBA MISI Mindannyian örülünk!

ECSEDI Mennem kell. Nem várok tovább.

(Ekkor Cateringes felordít.)

CATERINGES Megszúrta hátam. Valami lenni a földben, éles.

(Mind odarohannak, Cateringes ázni kezd a tűz körmével, kisvártatva egy szarvaskoponyát emelnek ki, aztán még egyet, csak úgy ontja a föld az agancsokat és koponyákat, kisebb halom gyűl össze belőle. Mindannyian nyakig sárosak.)

ECSEDI El akarok menni végre innen.

RUBA MISI Mi a fene történt itt?

(Lina jön, köd száll le.)

RUBA MISI *(kiált neki)* Lina! Lina! Erre! Itt vagyunk! Valaki... valaki egy csomó agancsot rejtett el ide.

ECSEDI Lina! Induljunk végre! Csak rád vártam.

CATERINGES Mennyi csont!

RUBA MISI Lina! Gyere! Ne haragudj rám!

ECSEDI Lina, induljunk végre! A repülő!

RUBA MISI Viszlát! Viszlát!

(Lina pisszegve csendre inti őket. Hallgatóznak a ködben. Súlyos csend, ahol minden hang többszörösen fölerősítődik. Faág reccsen. Nehéz, mégis könnyedén mozgó test patás lépései. Egy szarvas jön? Talán. Hörgő, súlyos a szuszogása. A lépések nem közelednek tovább, mintha a játéktér körül körbe-körbe járna a nehéz test. Mindannyian a hang forrása felé kapkodják a fejüket. Mindenki a földön ül, kizárólag Lina áll. Ő van a középpontban. Lassú karmozdulatokba kezd. Táncolna? Talán. Egész teste finoman mozdul, rezdülések, miközben a fák között, a köd takarásában a nehéz test fújtatva körbe-körbe jár, patái nyomán reccsen az ág, zizzzen az avar.)

ECSEDI Lina!

(Lina pisszegve csendre inti. Megáll, figyel. Köd eloszlik. Lina lábánál bőrrönd. Felveszi, Ecsedire néz.)

LINA Most már indulhatunk.

ECSEDI Végre.

RUBA MISI Viszlát!

(Lina és Ecsedi el.)

ZSÓKA PÉTI Ez mi volt?

RUBA MISI A performansz vége.

ZSÓKA PÉTI *(gyanakvón néz körbe)* Mintha egy szarvas... járkált volna itt.

RUBA MISI Itt? Már mért járkálna? Látsz te valahol itt változást?!

(Cateringes részegen kapaszkodik Vivienbe, az ellenzéki újságírónőbe.)

ZSÓKA PÉTI Nem.

RUBA MISI Nahát akkor! Ezek csak... *(Undorral keresi a szót)* Művészek!

Mind el.

VÉGE

Székely Csaba

MÁRIA ORSZÁGA

TÖRTÉNELMI JÁTÉK

SZEREPLŐK:

ANJOU **MÁRIA**, Magyarország királynője
ANJOU **HEDVIG**, Mária húga (egy játékbaba)
KOTROMANICS **ERZSÉBET**, régens királyné
LUXEMBURGI **ZSIGMOND**, brandenburgi őrgróf
GARAI MIKLÓS, nádor, majd horvát bán
GARAI **NESZTA**, a nádor felesége
FORGÁCH **BALÁZS**, lovag, majd pohárnokmester
FORGÁCH **ANNA**, Balázs felesége
FORGÁCH **KLÁRA**, Balázs anyja
HORVÁTI JÁNOS, macsói bán
LACKFI ISTVÁN, erdélyi vajda, majd horvát bán, majd nádor
BEBEK IMRE, horvát bán, majd halicsi vajda
PALISNAI JÁNOS, a johannita lovagok perjele (rendfőnöke)
VASKÚTI **DEMETER**, esztergomi érsek
DURAZZÓI **KÁROLY**, nápolyi király
DURAZZÓI **MARGIT**, nápolyi királyné
ANJOU **MÁRIA (2)**, Durazzói Margit anyja
VALOIS **MÁRIA (3)**, Durazzói Margit nagymamája
KÓRÓGYI ISTVÁN, királyi ajtónálló
SARACENO DANDOLO, velencei főkapitány
SĘDZIWOJ PAŁUKA, krakkói főkapitány
STEFANO **CORRADI**, nápolyi ajtónálló

KATONÁK, SZOLGÁK, LOVAGOK, URAK és UDVARHÖLGYEK

Történik 1382 és 1386 között

I.

1.

A székesfehérvári bazilika. ERZSÉBET, MÁRIA és HEDVIG Nagy Lajos kőkoporsójának lábánál, DEMETER érsek a koporsó fejénél áll. A koporsó mögött GARAI, BEBEK, LACKFI, HORVÁTI és PALISNAI.

DEMETER *(az urakhoz, szónokolva)* Most, hogy nyugalomba helyeztük szeretett uralkodónk porhüvelyének testét... a jámbor emlékezetű Nagy Lajos királt... aki támogatta egyházunkat, gazdagította városainkat... aki országunk határait kiterjesztette az Adriától a Fekete- és Balti-tengerekig majdnem... aki gyermekkori barátait felemelte és vagyonossá tette *(Enyhén meghajol)*... akinek uralkodása alatt mindenki elégedett volt... vagy ha nem, hát annak látszott... és aki fiúutód vigasza nélkül volt eltávozni kényszerülve... kellett e világbul elkényszerülnie... kénysz... szóval akinek *(Feddőn Erzsébetre néz)* a királné nem bírt fiút csinálni... jányai pedig – úgymint Mária, Hedvig, és persze el ne felejt-sük... *(Erzsébetnek)* hogy is hívták azt a jányodat, aki meghalt?

ERZSÉBET Katalin.

DEMETER Ja. Tehát jányai – Mária, Hedvig és a halott-ööö...

ERZSÉBET Katalin.

DEMETER Tudom! *(Szünet)* Így meg, hogy közbevágatl, elfelejtettem, ho-vá akartam kilyukadni.

ERZSÉBET Hogy nem született fiunk...

DEMETER Igen, tehát, mivel a királné nem volt képes őt fiúgyermekkel megajándékozni... jányai pedig – Máriahedvigkatalin – még kiskorú-ak, illetőleg halottak... ráadásul jányok... fel kell tennünk a kérdést: most mi a jó fenét csináljunk?

GARAI Hogy érti eminenciád?

DEMETER Úgy értem, hogy az országnak királ kell.

GARAI Világos.

DEMETER De ki legyen a királ, ha egyszer nincsen fiúutód? Ide akartam kilukadni a gondolatfűzésemmel.

LACKFI Ha már így összehozott minket e szomorú temetés, az az én vele-mé... *(Garaihoz)* Szót kérek!

GARAI Ez nem tanácsulés, Lackfi uram, nem kell szót kérni.

LACKFI A helyzet egyértelmű: Lajos királ akaratát tiszteletbe' kell tartani.

A jelenlévők közül többen is ott voltunk, amikor Lajos fiúsította a jányát.

DEMETER Hogyan fiúsította?

LACKFI De hisz eminenciád is ott volt. A királ kijelentette, hogy Mária örököl mindent. Jogilag fiút csinált belőle, úgyhogy őt illeti a trón.

DEMETER Mikor is volt ez?

LACKFI Miután rendelkezett a jányok házasságáru. Meghagyta, hogy (*Hedvigre mutat*) Hedviget vegye el Habsburg Vilmos herceg (*Máriára mutat*), Máriát pedig vegye el Luxemburgi Zsigmond gróf.

DEMETER De ha Mária fiúsítva van... *hog*y vegyen el Luxemburgi Zsigmond egy fiút?

LACKFI Csak az uralkodásba minősül fiúnak, az oltár előtt nem. Lényeg, hogy Mária lesz a királ, Zsigmond pedig mellette a királ-ööö...

DEMETER -né?

LACKFI Fé.

HORVÁTI Szamárság! Magyarországnak soha nem lesz női uralkodója – akkor se, ha férfi! Szót kérek!

GARAI Beszélj, Horváti uram, nem kell szót kérni.

HORVÁTI Lajos királlal nem haltak ki az Anjou-k. Van még egy utolsó sarj, ő a jogos trónörökös.

BEBEK A nápoli királ?

HORVÁTI Bizony, hogy a nápoli királ. A magyar udvarba' nevelkedett, a délvidékiek imádják őt, és ő is minket. Úgyhogy Durazzói Károlyt kell megkoronázni!

DEMETER Ki az a Durazzói Károly?

BEBEK A nápoli királ.

LACKFI De Lajos úgy rendelkezett, hogy Mária legyen a királ!

HORVÁTI Egy nő? Lackfi uram. Egy nő uralkodjon?

LACKFI Hozzámegyen Luxemburgi Zsigmondhoz, aztán majd együtt...

HORVÁTI De nem jobb, ha az ország trónján a jogos örökös ül, mint ha *nem* a jogos örökös ül?

LACKFI Mária a jogos örökös.

HORVÁTI Ha fiú volna. De mivel nem fiú...

LACKFI De fiú!

HORVÁTI Hogy volna fiú, ha egyszer jány?!

LACKFI Lajos azt mondta, hogy nem jány!

HORVÁTI Attul még jány!

LACKFI De nem jány!

HORVÁTI Akkor mi a tököm?! Kanári?! Mer' fiúnak száz százalék, hogy nem... (*Demeternek*) Eminenciád is mondjon már valamit!

DEMETER Mi az a kanári?

HORVÁTI *(dühösen legyint, Bebekre néz)* Imre úr?

BEBEK Az egy ilyen madár.

HORVÁTI Nem ezt! Hanem a véleményedet mondjad! Ki legyen Magyar-ország királja?

BEBEK Erre egészen konkrét választ tudok adni. Mégpedig. Úgy vélem, igen nagy körületekintésre van szükség. A dolgok aprólékos számbavételére és a helyzet óvatos mérlegelésére.

(Szünet)

HORVÁTI És?

BEBEK És a körülmények mélyreható elemzésére.

HORVÁTI Jó, de ki legyen a királ?!

BEBEK Hát aki a körületekintés, a mérlegelés és az elemzés nyomán a legalkalmasabbnak látszik. Ez az én határozott véleményem.

(HORVÁTI sóhaj.)

ERZSÉBET Én is szót kérek, nádor úr.

GARAI Nem kell szót kérni! *(Finoman)* A királynénak főleg nem kell.

ERZSÉBET Köszönöm. Tisztelt báró urak, mindnyájan jól ismertétek és szeretettétek boldogult férjemet. Kellett-e valaha csalódnatok döntéseiben?

BEBEK Ez költői kérdés volt, vagy...?

(ERZSÉBET tagadólag int a fejével.)

BEBEK Akkor nem. Én legalábbis soha nem csalódtam Lajos királunk döntéseiben. Azt mondta énnekem: „Bebek Imre, úgy döntöttünk, hogy te leszel Horvátország bánja.” Hát, ennél jobb döntést én el nem tudok képzelni. Tenger, fügefák, jó borok...

ERZSÉBET És ti, urak? Csalódtatok-e valaha Lajosnak a döntéseiben?

URAK *(kivéve Palisnait)* Nem. Mi sem.

ERZSÉBET Akkor hát kérlek, fogadjátok el ezt az utolsó döntését is, melyet halála előtt hozott: legyen az ország királja Mária. És én megígérem, hogy folytatni fogjuk, amit szeretett férjem megkezdett. Magyarország virágozni fog, Lengyelországot megőrizzük, a Délvidéken nyugalom lesz.

HORVÁTI De mégis mit tudhat az ország vezetéséről egy ilyen... kislány?

(MÁRIA, aki eddig ült és Hedviggel „babázott”, most felemelkedik.)

MÁRIA Míg el nem érem a felnőttkort, szeretett édesanyám fog uralkodni a nevemben. Biztosítunk benneteket, hogy senkit se fog kitérni tiszt-ségeitekből. Horváti János bán, Lackfi István vajda, Palisnai János per-jel, Bebek Imre bán...

BEBEK Tudja a nevünket!

MÁRIA ...arra számítunk, hogy rátok támaszkodva uralkodhatunk békében és szeretetben. Mivel döntéseket nem hozunk a ti engedélyetek nélkül, lényegébe' ti fogjátok kormányozni az országot.

HORVÁTI Igen? Jól van akkor. Legyen Mária a királ.

LACKFI Nincs itt a tanács minden tagja, de énszerintem a többieknek sem lesz kifogásuk. János testvér? Mit gondolsz?

PALISNAI Az attul függ, hogy mi lesz velünk, dalmátokkal. Megerősítik a várainkat? Megvédenek minket?

GARAI Semmi szükség rá, hisz Velence immár a barátunk.

PALISNAI De a törökök terjeszkedni kezdtek, és...

ERZSÉBET (*Garainak*) Nádor úr! Támogatod Mária megkoronázását?

GARAI Igen, felség. A házasságát viszont nem. Ártalmas volna, ha Luxemburgi Zsigmond a magyar trón közelébe kerülne.

ERZSÉBET Mér' volna ártalmas?

GARAI Hogy is fejezzem ki finoman... Egy csőrön rúgott vadlúd is alkalmasabb a politikai pályára, mint ő.

ERZSÉBET Majd beletanul. A cseh királ testvére – ebből csak előnyünk származhat.

GARAI Nem értek egyet. Bármit tesz a cseh királ Magyarország kárára, azt Zsigmond hagyni fogja.

ERZSÉBET Márpedig Zsigmond lesz Mária férje, Lajos így döntött.

GARAI Sajnos ebbe' rosszul döntött.

ERZSÉBET Hogy mered azt mondani boldogult királoednek bármelyik döntéséről, hogy rossz döntés volt?

GARAI Csak arra próbálok rávilágítani...

ERZSÉBET Lajos tett nádorrá! És most szembeszegülsz az ő akaratával?

GARAI Nem, felség. Úgy lesz, ahogy ő akarta.

ERZSÉBET El nem tudom képzelni, mi kifogásod lehet Luxemburgi Zsigmond ellen. Mindenki tudja, hogy fiatal bár, de művelt, kitűnően beszél magyarul és lengyelül. Jó küllemű, jó modorú, szerény, alázatos, Istennek tetsző életet él, és...

(*Belép ZSIGMOND részegen nevetgélve, két udvarhölgy támogatja.*)

ZSIGMOND Ne fogdossatok már! Majd a temetés után. Hess, hess! (*A kőkoporsónál állóknak*) Mi ez itt, tanácsülés? Na. Csak nem lejárt a temetés? (*A hölgyeknek*) Francba, lekéstem a legunalmasabb részt. Hehe. (*A gyászolóknak*) Luxemburgi Zsigmond vagyok, Brandenburg választófejedeleme, és... (*Böfög*) hát, jöttem feleségül venni Máriát.

Sötét

2.

Hálószoza. Ugyanaznap este. NESZTA az ágy szélén gyertyafényénél, lefeküdni készül. Belép GARAI.

GARAI Fekszik lefelé, kicsi nyestem?

NESZTA Fekszek, Miklós. Eloltam a gyertyát?

GARAI Ne oltsa el még.

NESZTA Hiába is oltanám, túl sok magán a ruha, úgy látom.

GARAI Nem lefeküdni jöttem. Csak szólni akartam, hogy benézek kicsikét a szomszédba.

NESZTA Balázsékhoz néz be kicsikét?

GARAI Balázsékhoz.

NESZTA Nem akar inkább a takaróm alá benézni kicsikét?

GARAI Sort kerítünk arra is. Majd.

NESZTA Mi az? Szívét nyomja valami?

GARAI Á, csak ez az Erzsébet királné... El se kezdett még uralkodni, de a faszom kivan már vele.

NESZTA *(leteszi a kötést)* Mi történt?

GARAI Rám pirított a főurak előtt, mindenki előtt.

NESZTA Mér' pirított magára?

(GARAI legyint, és leül az ágy szélére.)

GARAI Szerintem igen jó szokás, hogy amikor egy királ meghal, az özvegyétől pikk-pakk megszabadulnak. Küldik gyorsan kolostorba, meg mit tudom, hová. Ehhez képest, amíg Mária kiskorú, Erzsébet a nyakunkon marad. Katasztrófa lesz itt, amíg ő dirigál. *(Talpra áll)* De énnekem nem fog dirigálni.

NESZTA Látom, készül valamire.

GARAI Haza. Haza készülünk, nyestem.

NESZTA Garába?

GARAI Visszajövünk, ha Mária betölti a nagykorúságot.

NESZTA Mennyi az, három év, négy év?

GARAI Nem azér' harcoltam annyi csatába', szereztem vagyont és címet, hogy most elveszítsek mindent.

NESZTA Mér' veszítene el mindent?

GARAI Mer' egy ilyen nőt, mint Erzsébet, ha felidegelsz... ki tudja, mire képes? Eltűnünk szem elől, kicsi nyestem, és akkor békébe' leszünk hagyva.

NESZTA És el leszünk felejtve, és sose jövünk vissza.

GARAI Visszajövünk, és innét folytatjuk. Lajos mindég hallgatott rám, Mária meg hál'isten pont olyan, mint Lajos, csak nincsen neki szakálla, meg nincsen eltemetve.

NESZTA Lehet, hogy mire visszajönnénk, addigra el lesz. Sok minden történhet addig. Én azt mondom, hogy ami hatalom van a maga kezébe', azt ne engedje el.

GARAI Ezér' kell minél messzebb kerülni a királnétul.

NESZTA Szerintem meg minél közelebb kéne kerülni hozzá.

GARAI Ha akarnék, se tudnék közel kerülni. Mindég is rühellt engemet, amér' túl jóba' voltunk Lajossal.

NESZTA Hát kedveltesse meg magát.

GARAI Hogy?

NESZTA Erzsébet özvegy. Maga meg egy vonzó férfi.

GARAI Mi? Azt akarja, hogy csábítsam el a királnét?

NESZTA Csak udvarolgasson neki egy csöppet.

GARAI Egy felfújt békának is szívesebben udvarolgatnék. Különbe' se látom, mire volna az jó.

NESZTA Egy nő nem arra hallgat, aki bölcs tanácsot ad, hanem arra, akit kedvel. Ha a királné kedveli magát, akkor a tanácsait is megfogadja. És akkor maga olyan tanácsokat ad neki, amelyek számunkra kedvezők. Itt az alkalom, hogy olyan jövőt kovácsoljon a gyermekeinknek, a Garaiaknak, amire még Lajos idején se volt lehetőség.

(GARAI elgondolkodik, majd fejével tagadólag int.)

GARAI Elhúzzunk innét, kicsi nyestem. Balázst is visszük magunkkal, máris szólok neki. Nem akarom egy ilyen kígyó karmai közt hagyni.

NESZTA A kígyónak nincs is karma. Viszont a nyestnek...

Elkapja Garait, és berántja az ágyba. GARAI elneveti magát.

Sötét

3.

Forgáchék háza, ugyanebben az időben. ANNA és KLÁRA az asztalnál ülnek maguk elé bámulva.

KLÁRA Nézzél már ki az ablakon, Anna lelkem, nem gyön még Balázs?

ANNA Nem gyön még.

KLÁRA Ki se néztél.

ANNA Egy perce néztem ki, nem?

KLÁRA Mit tudom én.

ANNA Egy perce néztem ki. Egy sasmadár nem ért vóna ide azalatt a vár-
bul, nemhogy az én férjem.

KLÁRA Ez igaz. Egy kerti csigával sokkal közelebbi rokonságba' áll ő, mint
egy sasmadárral. Jó vóna tudni, mikor gyön, ne várjuk hiába a vacsorá-
val. Elég éhes vagyok már.

ANNA Bírja ki még egy csöppet.

KLÁRA Halálra éheztet ez a kölök a nemgyövésével. Mióta a királné lo-
vagja lett, azóta egyfolytába' nemgyön.

ANNA Ilyenek a lovagok. Nemgyönnnek.

KLÁRA Remélem, nem érte valami baj.

ANNA Ne mondjon ilyeneket, mamóca! Saját fiárul ráadásul.

KLÁRA Hát kinek a fiárul mondjam?

ANNA Belepusztulnék, ha baj érné az én Balázsomat.

KLÁRA Én is belepusztulnék, ha baj érné.

ANNA Szemét kívájnám annak, aki bántja.

KLÁRA Körmet letépném.

ANNA Torkát átharapnám.

KLÁRA Fejét levágnám.

ANNA Szűzanyám.

KLÁRA Szűzanyám.

(Hangos kopogtatás hallatszik. A két nő ijedten)

NŐK Szűzanyám!

(Belép GARAI.)

GARAI Adj' Isten, úrhölgyek! Balázs itthon van?

KLÁRA Lehet, hogy ballag már hazafelé, de méltóságod is tudja, mekkora
sebességgel szokott ő ballagni.

ANNA Fontos ügybe' keresi?

GARAI A jövőjéről van szó.

ANNA Milyen értelemben?

GARAI Megtudják hamarosan.

KLÁRA Csak nem valami összeesküvést sző, Miklós úr?

GARAI Szó sincs róla.

KLÁRA Mi nem zavarunk, ha összeesküvést sző, csak Balázsomat ne érje
bántódás.

GARAI Nem lesz semmiféle összeesküvés.

KLÁRA Anna lelkem, tőtsél egy kupa bort a mi családunk őrangyalának!

GARAI Nem vagyok én se ő, se angyal.

ANNA Tán nem kegyelmednek hála lett Balázsunk a királné lovagja? Azóta mindenünk megvan.

KLÁRA Mindenünk, kivéve Gímes várát.

ANNA Ne legyen már hálátlan, mamóca!

(ANNA bort tölt.)

KLÁRA Csák Máté rabolta el tőlünk Gímes várát.

GARAI Tudom.

KLÁRA Csák Máté rég meghótt, de Gímes várát mi vissza nem kaptuk.

Méltóságod nem tudna tenni valamit ezügybe'?

GARAI Semmit se lehet tenni. Csák Máté halálával a vár átszállott a kornára.

KLÁRA Balázsunk is mennyit mondom, hogy tegyen valamit ezügybe'...

GARAI Nem rajta múlik. Ahhoz olyat kéne tennie... valami akkora szolgálatot a királynőnek... Erre most egyelőre nincsen esély.

KLÁRA Úgy szeretnék még eccer a mi szép régi otthonunkba' sétálgatni!

ANNA Ne nyomassza már agyon Miklós urat, mamóca! Megmentette Balázs életét a háborúba' – nem elég? Miklós úr a mi őrangyalunk.

GARAI Ezt ne! Ha valaki angyal itt, akkor az Balázs! Ő egy tiszta ember. Egy nemes valaki. Én, higgyék el, gonosz lélek voltam, egy utolsó... Elbeszélni nem lehet az én tetteimet. Úgyhogy ezt az őrangyalozást, ezt egyszer s mindenkorra...! Bocsánat. Bocsássonak meg.

ANNA Nem történt semmi. Mi csak hálásak vagyunk, hogy kegyelmed ennyire vigyáz Balázssra.

KLÁRA Igen. Tudja, mióta az én drága uram meghótt... (*elpityeredik*) Adj egy kupa bort énnekem is, Anna lelkem, mer' úgy elszomorodtam.

ANNA Egyetlen alkalmat el nem szalasztana, hogy bort nyakaljon az urára hivatkozva.

KLÁRA (*nem pityereg*) Tőtöd már, fene a szádat?!

ANNA Szűzanyám.

KLÁRA Naszóval: (*Megint elpityeredve, Garainak*) mióta az én drága uram meghótt, úgy tekint kegyelmedre az én Balázsom, mintha a tulajdon édesapja volna.

ANNA (*töltés közben, Garainak*) Jó dóga van most Balázssomnak az udvarba', hála méltóságodnak. Azt mondta, mindég is erre vágyott, és ha el kéne hagynia a királi udvart, az a végzete lenne.

GARAI Ezt mondta?

(ANNA bólint, átadja a bort KLÁRÁnak, aki koccint Garaival. Isznak.)

KLÁRA *(már nem pityereg)* Puhítja is a királnét, amikor tanálkozik vele. Dicséri neki kegyelmedet.

GARAI Igen? Hát, egyelőre nem járt nagy sikerrel, mer' a királné úgy utál engemet, mint a panírozott szart.

ANNA Miket beszél! Tudja, mit mondott? Azt mondta a királné – mamóca mesélte –, azt mondta, hogy Miklós úr a legvitézebb férfi az udvarba'.

KLÁRA Egy bátor hős. Egy kan oroszlán.

GARAI Viccelnek, ugye?

ANNA Szent Lászlóra mondom, hogy így mondta nekem mamóca, hogy így mondta neki Balázs, hogy így mondta neki a királné. Nem igaz, mamóca?

KLÁRA Így mondtam, aha. *(Iszik.)*
(Belép BALÁZS.)

BALÁZS Miklós bátyám!
(Odalép Garaihoz, megölelik egymást.)

BALÁZS *(a nőknek)* Adj' Isten, drágáim! Vacsoráztak már?

KLÁRA Tégedet vártunk, csigafiam. *(Garainak)* Menjünk ki, hogy tudják nyugodtan szőni az összeesküvést?

GARAI Nem lesz összeesküvés. *(Balázsnak)* Hogyhogy ilyen későn jöttél?

BALÁZS Szüksége volt rám a királnőnek.

GARAI Mária nem királnő.

BALÁZS Holnaptul már az, nem?

GARAI Királ. Az urak nem fogadják el, hogy nő fejére korona kerüljön. Ezér hivatalosan „Mária királ”.

KLÁRA Mekkora gilisztaság ez már.

ANNA Ha fiúnak hívják, fiúvá változik?

GARAI Toroskáposztának is hívhatnánk, úgyse ő fog uralkodni, hanem Erzsébet királné.

BALÁZS Szegény Erzsébet királné...

GARAI Mér szegény?

BALÁZS Amint kitetted a lábad, egyre-másra jöttek hozzá az urak mindenféle tanácsokkal.

GARAI Milyen urak? Milyen tanácsokkal?

BALÁZS Uralkodással kapcsolatba'. Jól összezavarták.

GARAI Szép, hogy összezavarták. Eddig nem foglalkozott politikával, ötvenévesen meg késő belefogni. Énrúlam mondtak-e valamit?

BALÁZS Az urak nem. De hallottam, ahogy a királyné azt mondta Máriának: sajnálja, hogy ráripakodott Miklós bátyámra a temetés után, mer- hogy teljesen igaza volt Luxemburgi Zsigmond tekintetébe’.

GARAI Igazán ezt mondta?

BALÁZS Ezt. És hogy ezentúl hallgatni fog Miklós bátyámra.

(GARAI gondolkodik.)

ANNA Mi is vót az a Balázs jövőjét érintő dolog, amiről kegyelmed beszél- ni akart?

GARAI Az? (Szünet) Balázs, itt az alkalom, hogy olyan jövőt kovácsoljál az utódaidnak, amire még Lajos idején se volt lehetőség. Akarod?

BALÁZS Hogy érted, Miklós bátyám?

GARAI Ha rám hallgatsz, és azt teszed, amit mondok, tiéd lehet minden, amit csak szeretnél.

KLÁRA Még Gímes vára is?

ANNA Mamóca!

(Szünet)

GARAI Akarod-e Gímes várát, Balázs?

BALÁZS (bólint) Boldoggá akarom tenni édesanyámat.

KLÁRA Drága fiacskám! Édesapád – tőtsél még egy kupa bort, Anna lel- kem –, édesapád büszke lenne rád.

GARAI Akkor idefigyelj, Balázs. Szövetkezni fogunk Lackfi Istvánnal, mer’ övé a legerősebb párt. Ha pohárnokmester leszel, meggyőződ őt a te ár- tatlan képeddel, hogy céljaink közösek.

BALÁZS Pohárnokmester leszek?

GARAI Mondom a tervet.

KLÁRA Mégiscsak összeesküvés lesz!

Sötét

4.

A budai vár trónterme, pár nappal később. Egymás melletti trónokon ERZSÉBET, MÁRIA és HEDVIG. Mária fején korona. Előttük a földön aján- dékok. A bejáratnál KÓRÓGYI áll.

KÓRÓGYI Szólíthatom a következőt, felség?

ERZSÉBET Ki a következő?

KÓRÓGYI Szedzedze... dze...dziv... A lengyel követ, felség.

MÁRIA Kéretjük őt.

KÓRÓGYI (kikiált) Sebzsi... zshivaj... zshivó...

SĘDZIWOJ (kintről) Szedzshivój!!!

KÓRÓGYI -vój krakkói főkapitány és kísérete!

(Belép SĘDZIWOJ. Két fiatal lengyel lovag követi, kezükben egy-egy ládikóval. Meghajolnak.)

SĘDZIWOJ Lengyelország tisztá szívből kívánja, hogy o Teremtő tartsa meg o felséges királmőkat egészségban és békában! Kérjuk felségetekő, fagodják el kicsiny ajándék lengyel nemességtul, akik olig várják, hogy toálkozhassanak felségetekkel, és kifejezzék alottvalói tiszteletőket.

(A két fiatal lovag a királmők elé helyezi a ládákat.)

MÁRIA Hálásan köszönjük! Sędziwoj kapitány, add át üdvözetünket az általunk hőn szeretett lengyel uraknak, és tudasd velük, hogy heteken belül meglátogatjuk Lengyelországot. Reméljük, hogy a koronázást minél előbb megejthetjük, hogy még karácsony előtt visszatérhessünk Magyarországra.

SĘDZIWOJ MÉR' kíván felséged térni vissza Magyarországbá?

MÁRIA Uralkodni.

(SĘDZIWOJ és a két lengyel lovag egymásra néz.)

ERZSÉBET Valami baj van, kapitány úr?

SĘDZIWOJ Bocsanot, de o lengyel nemesség csak azt oz uralkodót fagodjá el, aki odaköltöz Krakkóban.

ERZSÉBET Nem egészen értem, amit mond.

SĘDZIWOJ *(hangosan)* Lengyel nemesség csak azt oz uralkodót fagodjá el, aki odaköltöz Krakkóban!

ERZSÉBET Nem fogadják el azt, aki Magyarországrul uralkodik?

SĘDZIWOJ Nem fagodjuk el.

ERZSÉBET De Lajos innét uralkodott, és őt elfogadták.

SĘDZIWOJ Elfagodtuk, mer' nem tehattunk mást.

ERZSÉBET És most tehetnek?

SĘDZIWOJ Igen: nem fagodjuk el.

ERZSÉBET Kórógyi úr, van joga ilyet tenni a lengyel nemességnek?

KÓRÓGYI Én csak ajtónálló vagyok, felség. Kérdezze felséged a nádort vagy az országbíró.

ERZSÉBET És ők hol vannak? Miklós urat is hívtam – sehol sincsen. Így honnét tudjam, kinek mihez van joga? Ha a követ úr azt mondja, hogy a lengyel nemességnek joga van a magyar koronával gurigázni a homokba', énnekem azt is el kell hinni!

SĘDZIWOJ Homokba sincsen jogá.

ERZSÉBET Kapitány úr. Amit kérnek, lehetetlen. Magyar királ nem uralkodhat Lengyelországbul.

SĘDZIWOJ Lengyel királ se urolkadhat Magyarországbul.
 ERZSÉBET Most akkor mit akarnak? Szakítsam ketté a jányomat, vagy mit akarnak?
 SĘDZIWOJ Mi akorjuk, hogy o Teremtő felségetek fejére sok áldásokat szarjon.
 KÓRÓGYI Szórjon!
 SĘDZIWOJ Igen, szarjon, és minden elképzelhető jót akorunk felségeteknek.
 ERZSÉBET Csak éppen magyar királt nem akarnak.
 SĘDZIWOJ Dehagynem. Ha odaköltöz Lengyelországban.
 ERZSÉBET Nem költözhet oda, értsék már meg! A főurak akkor másik királt választanának helyette, és akkor itt nekünk... *(Szünet)* Mondjon már valaki egy megoldást! Mit csináljak?!
(Szünet)
 SĘDZIWOJ Van énnekem ojánlatom. Lengyel nemesség kész elfagodni Ludwik királynok bármelyik jányát.
 ERZSÉBET Hedvig?
 SĘDZIWOJ *(bólint)* Jadwiga. *(Hedvigre néz.)*
 ERZSÉBET De ő még... alig tud beszélni.
 SĘDZIWOJ Azt hittem, ez magyar politikába nem számít.
 ERZSÉBET De ha itt Mária uralkodik, ott meg Hedvig, akkor Lengyelország elszakad Magyarországtól.
 SĘDZIWOJ Nagy oz én szívemnek o fájdalomja.
 ERZSÉBET Megígértem, hogy Lengyelországot megőrizzük.
 SĘDZIWOJ Van énnekem ojánlatom: ha Jadwiga esetleg meghol gyermek-talanul, és nincsen utódcská, akkor lengyel koroná átszáll Máriára.
 ERZSÉBET És akkor elfogadják Máriát királynak?
 SĘDZIWOJ Okkor igen.
 ERZSÉBET *(Hedvig felé fordul)* Hedvigem, ha felnősz, ne nagyon szüljél majd, jó? *(Sędziwojnak)* Így legyen. Hamarosan Lengyelországba küldjük Hedviget és leendő férjét, Habsburg Vilmos herceget.
(SĘDZIWOJ és a két lovag egymásra néz.)
 ERZSÉBET Mi a baj már megint?
 SĘDZIWOJ Lengyel nemesség nem okorjá Vilmos, hanem okor ő választóni férjöt Jadwiga királynónak.
 ERZSÉBET Mégis mit...? Nem bírom én ezt, fáj a fejem, én most... Majd megbeszéljük máskor. Fáj a fejem. Viszlát, kapitány úr! Holnap majd újra... Kórógyi úr, küldd be a következő követet!
 KÓRÓGYI Senzz-mz-hm krakkói főkapitány távozik!

(*Kitessékeli a lengyeleket.*)
KÓRÓGYI Sáracél... Száraz...
SARACENO (*kintről*) Szárácsénó!
KÓRÓGYI -nó Dandoló, Velence főkapitánya!
(*Belép SARACENO, kezében ládika. Meghajol.*)
SARACENO Velence tiszta szívbolo kívánja, hogy a Taranto tartsa meg a felesleges királnokket egészségbenne és békébenne!
MÁRIA Hálásan köszönjünk szeretett barátainknak.
SARACENO A dózse ugyanakkoro reméli, hogy érvénybenne marad a turini béke.
(*MÁRIA kérdőn Erzsébetre néz.*)
SARACENO (*Erzsébetnek*) Ugye érvénybenne marad?
ERZSÉBET Micsoda?
SARACENO A turini béke.
ERZSÉBET A... az a...? Nos, ez... khm.
SARACENO A dózse kéri, feleslegetek fogadják ell e kiccsi ajándékke.
(*Lehajol és leteszi a ládát a királynók elé.*)
KÓRÓGYI Luxemburgi Zsigmond, brandenburgi...
(*Betoppan ZSIGMOND ittasan, Kórógyi szájára tapasztja a kezét.*)
ZSIGMOND Jól van már, ismernek enélkül is.
(*Meglátja a lehajolt Saracénót.*)
ZSIGMOND Saraceno? Saraceno Dandolo?
(*SARACENO felemelkedik, és Zsigmond felé fordul.*)
SARACENO Sigismundo! Ááá!
ZSIGMOND Megismertelek a seggedrül!
(*Megölelik egymást.*)
ZSIGMOND Mit keresel itt, te kurvapecér?
SARACENO 'Oztam a 'étezer.
ZSIGMOND Parancsolsz?
SARACENO Velence minden évbenne fizet Magyarország számára 'étezer arannya.
ZSIGMOND Igen? És figyelj már, hogy van a mi Lukrécieánk?
SARACENO Ó, elvette egy gondoliere. Ámde Laura! Laura folyton terúlád áradozza. Sigismundo így, Sigismundo úgy! Egészenne beléd van szerelve.
ZSIGMOND Nem csodálom. Te, melyik is volt az a Laura? A szőke nagyszájú?
SARACENO No, no, no. A fekete.

ZSIGMOND A forradással a bögye alatt?
 SARACENO Nooo, az a Klára!
 ERZSÉBET *(hangosan)* Khm! Khm!
(ZSIGMOND és SARACENO Erzsébet felé fordul.)
 ERZSÉBET Zsigmond úrfi, minek köszönhetjük, hogy...
 ZSIGMOND Királ.
 ERZSÉBET Tessék?
 ZSIGMOND Zsigmond királ!
 SARACENO Te vagy a királ, káccó?!!! *(Erzsébetnek)* Sigismundo a királ?!
 ERZSÉBET Nos, ha majd... akkor... khm. *(Zsigmondnak)* Minek köszönhetjük, hogy félbeszakítottad a követ úr látogatását?
 ZSIGMOND Ja semmi, csak az esküvőm iránt akartam érdeklődni. Hogy mikor lesz, meg ilyenek. Mer' itt dekkolok már két hete, azt' nem t'ok semmit.
 ERZSÉBET Majd időben szólunk, nem fogod lekésni. De most...
 ZSIGMOND Jó, de... két hét, három hét? Mennyi?
 ERZSÉBET Még nem tudjuk.
 ZSIGMOND Hát azér' jó lenne tudni. Mer' nem élünk örökké. Bevág egy hirtelen betegség, azt'...
 ERZSÉBET Most mér' kínoz engem mindenki?! Jönnek itt a lengyelek is, meg... Nincs énnekem elég...?
 ZSIGMOND Nem azér' mondom, kedves mama, ne sértődjél már meg. De őszintén nem számítottam rá, hogy ilyen szép feleségem lesz, úgyhogy szeretném elkezdni a házaseletet, ha érted, mire gondolok.
 ERZSÉBET Sajnos, értem. De könyörgöm, hadd folytassuk a...
 ZSIGMOND Mondjuk, az kicsit rosszul esik, hogy mióta itt vagyok, egy szót nem szólt hozzám az én hitvesem. Frizurám lehet az oka? Mer' a borbélyom kicsit belekaszabolt itt, igaz, de így innét nézve szerintem jól áll. *(Máriának)* Mi, szívem?
 MÁRIA *(Saracenónak)* Dandolo kapitány, kérjük, tolmácsold a dózsénak legmélyebb megbecsülésünket, és biztosítsd őt...
 ZSIGMOND Énnekem bezzeg nem válaszol a kis öntörvényű! Pedig Lajos állítólag nem csak uralkodni tanította, hanem társalgásra is.
 ERZSÉBET Lajos mélyen hívő ember volt, és ezt adta át...
 ZSIGMOND Én is az vagyok! *(Kinyújtja kezét Mária felé)* Jössz-e velem imádkozni, kis puszedli? A szerelem templomába, he-he.
 KÓRÓGYI Garai Miklós – Magyarország nádora, a kunok bírāja!
(Belép GARAI, meghajol.)

ERZSÉBET Végre! Miklós úr – kimerültek vagyunk.
(GARAI bólint, majd Zsigmondhoz fordul.)
GARAI Zsigmond úrfi? *(Tenyerével a kijárat felé mutat.)*
ZSIGMOND Zsigmond királ!
GARAI *(halkan)* Zsigám. Régóta ismerjük mi egymást. Szíveskedjél elhúzni a retekbe.
(Szünet. ZSIGMOND biccent a királnók felé, és kimegy. Közben Kórógyi felé fordul, és ujját a szájára tapasztja, hogy hallgasson. GARAI az ajándékokra néz, majd Saracénóhoz fordul.)
GARAI Kapitány úr, köszönjük az ajándékot, amit kötelesek voltak befizetni! *(A kijárat felé mutat.)*
SARACENO Hehe. *(Erzsébetnek)* Dózsé tudni akarja, 'ogy érvényess-e még a turini béke.
(ERZSÉBET segélykérően Garaira néz.)
GARAI Természetesen érvényes. Velence érdekeit továbbra se zavarjuk, ha ezután is fizeti az évi hétezer aranyat, és segíti hajóival a magyar királt.
(SARACENO mosolyogva bólint, meghajol, és kimegy.)
KÓRÓGYI Saracénul Danoló velencei főkapitány távozik!
ERZSÉBET Köszönöm, nádor úr. Hol voltál mostanáig?!!
GARAI Faggattam a kémünket a lengyel követ kíséretéből. *(Kórógyihoz fordul)* Kórógyi uram, a királnók négyszemközt szeretnének beszélni velem!
(KÓRÓGYI meghajol, és távozik.)
GARAI Kémünk szerint a követ úr azzal a megbízással jött, hogy érje el: Hedvig legyen a lengyel királynő.
MÁRIA Eleve így akarták? De mér' nem akarnak elfogadni?
GARAI Mer' ha elfogadják felségedet, akkor megkapják csatolva Luxemburgi Zsigmondot is, és szerintük Zsigmondnál még egy csőrön rúgott izé is...
MÁRIA Vadtud.
GARAI Igen, az is jobban tudná vezetni az országukat. Olyan uralkodót akarnak, aki képes kibékíteni a kétfelé szakadó nemességet.
ERZSÉBET Kétfelé van szakadva a lengyel nemesség?
GARAI Mint a Vörös-tenger a Bibliába', felség.
ERZSÉBET Az a templom kárpitja volt, ami kétfelé szakadt a Bibliába'. A Vörös-tenger nem bír *szakadni* kétfelé.
GARAI Akkor mit bír csinálni kétfelé a Vörös-tenger?
ERZSÉBET Válni.
GARAI Az a válós, az nem a szar meg a máj?

ERZSÉBET Mózes sehol a Bibliába' nem választotta kétfelé a szart meg a májat.

GARAI Nem azt mondom, hogy a Bibliába' van ez.

ERZSÉBET De másutt Mózes nem választott kétfelé dolgokat, csak a Bibliába'.

MÁRIA Mi legyen hát a megoldás, Miklós úr?

ERZSÉBET Kislányom, félbeszakasztottad a teológiai vitánkat a szar meg a máj kérdésébe'. Máskülönben igazad van: (*Garainak*) nem tehetnénk valamit, hogy Magyarország és Lengyelország egybe' maradjon?

GARAI Mire gondol felséged?

ERZSÉBET Nem is tudom...

GARAI Arra, hogy Máriának valaki máshoz kéne férjhez mennie? Olyanhoz, akit a lengyelek elfogadnak? Jól gondolkozik felséged, nagyszerű uralkodói kvalitásokra vall. De ha másvalakihez akarjuk adni, ahhoz a királi tanács beleegyezése kell.

ERZSÉBET Igen? Mér'?

GARAI Felségetek is tudják, hogy csak az valósul meg az országba', amit a királi tanács megszavaz.

ERZSÉBET Lajos hogy a csudába tudott így uralkodni? Állítólag keménykezű volt. Hogy lehet valaki keménykezű, ha ennyire meg van kötve az a kemény keze?

GARAI Csak az idegenekkel szembe' keménykedett ő, a főnemeseknek mindég a kedvükbe' járt.

ERZSÉBET Ennekem is ezt kéne tennem? Idegenekkel keménykedni, magyar uraknak kedvébe' jární?

GARAI Csak az erős magyar uraknak, felség. Példának okáér': az ország legerősebb családja a Lackfi család. Adjon nekik tisztségeket, birtokokat – így felséged mellé fognak állni a híveikkel együtt.

ERZSÉBET És a többi tanácsstagokkal mit csinálunk?

GARAI A gyengébbektől megszabadulunk, helyükre ültetjük felségetek támogatóit, majd megerősítjük őket.

MÁRIA A királi tanács főnemesekből meg főpapokból áll – csak nem rúghatjuk ki őket.

GARAI Mér' nem?

MÁRIA Kirúghatjuk?

GARAI Mindenkit nem. De az árulókat?

MÁRIA Milyen árulókat? Kik az árulók?

GARAI Akiket felségetek annak mondanak. Itt van a Cudar család; három fivér, mindhárom tanácstag. Az egyiket felségetek börtönbe vetik hűtlenségér', a másik kettőt megbüntetik bűnrészességer'. Máris felszabadult három hely. Na. Egyikük helyébe javaslom kinevezni Forgách Balázs lovagot...

MÁRIA Balázs a legjobb fej! Az egyetlen az udvarba', aki tud sakkozni.

ERZSÉBET Kedveljük őt, de mit keresne egy ilyen ifjú az országot vezető tés-
tületbe'? Ért ő a kormányzáshoz?

GARAI Mit számít, hogy ért-e a kormányzáshoz, amíg azt teszi, amit mon-
dunk neki?

MÁRIA Hamar átsiklottunk a Cudar fivérek és a hűtlenség kérdésén. Mér'
büntessük őket ártatlanul?

GARAI Ó, nem ártatlanok ők. Pár éve harc nélkül engedtek át a litvánoknak
két magyar várat. Ez árulás.

ERZSÉBET És ez csak most derült ki?

GARAI Konkrétan nem most, csak eddig nem volt szükség erre az informá-
cióra.

(Szünet)

ERZSÉBET Nem tudom, ez az egész annyira... Jó volna, ha valaki megmon-
daná, hogy mi a helyes, mer' ez...

GARAI Lehetek én, aki megmondja? Ha nem teszik meg felségetek ezt a
lépést, nem fognak tudni uralkodni. El kell érni, hogy a mieink tegyék
ki a tanács harmadát. Megnyerjük Lackfit is a híveivel együtt – az még
egyharmad. Kétharmados többséggel már vígan lehet kormányozni, ta-
pasztalatbul mondom.

ERZSÉBET De ez az egész így, ahogy van, ez... tisztességes?

GARAI Hatékony, felség. Hatékony.

ERZSÉBET Valahányszor találkoztunk, nem voltam kedves hozzád, Miklós
úr. Azt hiszem, nem bíztam eléggé benned. De hát kibe' lehet bízni?
A többi urak nem bírják megbocsátani énnekem, hogy az vagyok, aki
vagyok. Te viszont, úgy látszik...

GARAI A magyar urak sértődékenyek, felség.

ERZSÉBET És te nem vagy az?

GARAI Csak, ha a hazámat és felségedet bántják.

ERZSÉBET *(sóhajt)* Mi legyen?

GARAI Ha megengedik felségetek, mondanám a listát, hogy kiket kéne még
kinevezni a tanácsba.

Sötét

5.

A dalmáciai Vrána várának lovagterme. Pár hónappal később. Az asztalon gyertyák és borok. PALISNAI János az asztalfőn ül. Fekete csuhát visel, rajta a Johannita Rend (mai Máltai Rend) keresztjével. Az asztalnál HORVÁTI, LACKFI és BEBEK.

PALISNAI Köszönöm, hogy megtettétek e hosszú utat, s eljöttetek Vránába. BEBEK Szívesen, János testvér, bár nem volt könnyű, mivel azt üzented, hogy titokba' jöjjünk, én meg azt se tudtam, mit mondjak az asszonynak...

LACKFI Bebek uram! Hallgassuk meg János testvért.

BEBEK Persze, hallgatjuk János testvért, de szegény kis feleségem úgy tudja, hogy csak kimentem a ház elé megnézni, esik-e az eső. Ez három napja volt.

PALISNAI Mint tudjátok, keresztes lovagként fogadalmat tettem az esetek védelmére. Úgy vélem, hogy ezt nemcsak emberekkel szembe' kell alkalmazni, és mivel a Délvidék el fog esni, kötelességem megvédeni. A segítségeket kérem ebbe'.

HORVÁTI Honnét veszed, hogy a Délvidék el fog esni?

PALISNAI Álmodtam, barátaim. Azt álmodtam, hogy a törökök megtámadták Magyarországot, elfoglalván az egész Délvidéket.

LACKFI És?

PALISNAI Fel kell készülnünk a támadásra.

LACKFI Hogy szeretnéd, János testvér? Álmodjuk azt közösen, hogy fel vagyunk készülve?

PALISNAI A veszély nem álom, barátaim. Az Oszmán Birodalom határai egyre közelebb kúsznak. Hadseregére és erős várakra lesz szükség, hogy megállítsuk őket. Egyelőre nincs nekünk ilyen.

HORVÁTI Kérjük Mária királtul.

PALISNAI Garai nem hiszi, hogy idáig merészkedik a török. És ha ő nem hiszi, akkor Erzsébet se hiszi, és Mária se hiszi, mer' Mária azt hisz, amit Erzsébet hisz, aki azt hisz, amit Garai hisz.

BEBEK Elvesztettem picikét a fonalat.

HORVÁTI Terjesszük akkor a királi tanács elé a kérdést.

PALISNAI A tanács úgy dönt, ahogy Garai dönt, hogy a tanács döntsön.

BEBEK Ööö...

LACKFI Mi is tanácsstagok vagyunk. Parancsol nekünk Garai?

PALISNAI Nektek nem. Ezér' vagytok ti itt. De hányan vannak, akiknek igen? Tán nem nyomták tele mostanába' a tanácsot Garai rokonaival?

HORVÁTI Bizony, telenyomták! Ő irányítja immár az országot.

LACKFI Nem irányít ő semmit.
 HORVÁTI Úgy él vissza a hatalmával, ahogy akar!
 LACKFI Lehet, hogy visszaélhetne a hatalmával, csakhogynem él vissza vele!
 HORVÁTI Majd fog!
 LACKFI Nem fog, mer' eddig sem élt vissza!
 HORVÁTI Nem élt vissza *eddig*, de akármikor visszaélhet!
 LACKFI Én is akármikor a szádba hugyozhatok, Horváti uram, de nem hugyozok a szádba! Verjél akkor bilincsbe, amér' megtehetnék valamit, de nem teszem meg!
 HORVÁTI Tudod, hová hugyozzál te?! Nyisd fel a családi kriptátokat, és...
 PALISNAI Urak! *(Szünet)* Mivel se Mária királra, se a tanácsra nem számíthatunk, én összefogtam a bosnyák királlal, hogy segítsük egymást, és megmentük meg együtt a Délvidéket.
 LACKFI Idegen uralkodóval szövetséget? A királoed háta mögött?
 PALISNAI Birtokaitok, rokonaitok vannak a Délvidéken. Ha meg akarjátok védeni őket, álljatok mellénk.
 HORVÁTI Mindenem és mindenkim itt van Dalmáciába', úgyhogynén védled tartok.
 PALISNAI Köszönöm! Bebek uram? Támogatod vagy ellenzed az ügyünket?
 BEBEK Igen.
 PALISNAI Köszö... Ez mit jelent pontosan?
 BEBEK Azt, hogynén álláspontom megingathatatlan.
 HORVÁTI Helyes! De mi az álláspontod?
 BEBEK Az az álláspontom – és ezt nagyon határozottan ki tudom jelenteni –, hogynén itt lépéseket kell tenni!
 HORVÁTI Úgy van! De milyen irányba?
 BEBEK Nyilvánvalóan amerre a józan ész diktálja.
 HORVÁTI Jó, de mit diktál a józan ész?
 BEBEK Bárki, akinek józan esze van, tudja, hogynén mit diktál a józan ész, merhogynén a saját eszének diktálásáru van szó, ha jobban belegondolunk. Nincsigazam?
 HORVÁTI Igen, végül is, igen. Akkor hát, János testvér, Lackfi uramat leszámítva mi mind...
 LACKFI Szeretted-e Lajos királunkat, Horváti uram?!
 HORVÁTI Negyven évig uralkodott. Negyven éven át senkit se lehet szeretni. De persze tiszteltem, amennyire csak embert tisztelni lehet.
 BEBEK Mindnyáján tiszteltük.

LACKFI Akkor *hogy* vagytok képesek ezt tenni? Elszakasztani, amit ő összevarrott.

PALISNAI Tiszteltük őt, de ne feledjük, hogy ezt a helyzetet neki köszönhetjük. Valamikor mi, délvidéki bánok, alkirálok voltunk; ám ő mindent központosított. Ha megvolna a régi hatalmunk, és dönthetnénk a saját ügyeinkbe', akkor most nem itt állnánk.

LACKFI Nem tudom, hogy ti hol álltok, urak, de azt tudom, hogy én nem ott állok. Isten áldjon benneteket!

(Kimegy.)

BEBEK Megyek most már én is, mer' a feleségem biztos nagyon kíváncsi már, hogy esik-e az eső.

Sötét

6.

Mária szobája. Egy asztalon sakktábla, egy bábu hiányzik róla. MÁRIA berántja a szobába BALÁZSt, akinél kis ládika van.

BALÁZS Felség, ne! Sietnem kell a királynőhöz.

MÁRIA Én vagyok a királynő.

BALÁZS Mármost a királynéhez. Át kell adnom neki a zárai polgárok üzenetét és... pénzét.

MÁRIA Most nem lehet! Elveszett a királynő!

BALÁZS A királyné?!

MÁRIA A királynő!

BALÁZS Felséged?

MÁRIA *(a sakkasztalra mutat)* Ő! Segíts megkeresni!

(Négykézláb ereszkedik, és keresgélgni kezd.)

BALÁZS Hol látta felséged utoljára?

MÁRIA A helyén.

(BALÁZS megnézi a sakktáblát.)

MÁRIA Hiába nézed a helyén, mer' ha a helyén volna, akkor nem volna elveszve, nem igaz?

BALÁZS Ja, ami a helyén van, az áltálába' nincsen elveszve.

MÁRIA Kivéve engem. Mióta elfoglaltam a helyemet, teljesen el vagyok veszve.

BALÁZS Mér' érzi úgy felséged, hogy el van...

MÁRIA *(hirtelen megáll)* Ne keresd tovább! Nem is ezér' rángattalak ide.

Hanem mondd csak: mér' látlak én mostanába' Luxemburgi Zsigmond társaságába'?

BALÁZS Hogyhogy látott felséged? Utánunk lopózott?

MÁRIA A kérdésre válaszolj, Balázs koma! Azér' lettél pohárnokmester, hogy vele poharazzál?

BALÁZS A pohárnokmesterség ma már csak egy cím. Annyit jelent mind-össze, hogy immár én is a királi tanácshoz tartozok.

MÁRIA Tudom, én neveztelek ki. De felelj most már rendesen: mér' danieláztok ti hajnalba' Zsigmonddal, és hánytok a virágágyásba?

BALÁZS Az az igazság, hogy Miklós bátyám kért meg rá.

MÁRIA Hogy a virágágyásba hányjál?

BALÁZS Így szó szerint nem... de, igen, Miklós bátyám arra kért, hogy puhatoljam ki Zsigmondnak minden gondolatát. Félti ugyanis felségedet Miklós bátyám.

MÁRIA Hm. És kipuhatoltad minden gondolatát?

BALÁZS Nem éppen. Felséged mit gondol Zsigmondrol?

MÁRIA Azt, hogy nem boldog szegény.

BALÁZS Tessék?

MÁRIA Furán viselkedik. Mer' azt akarja, hogy szeressék. Meg tudom valahol érteni.

BALÁZS Felséged akkor nem is rühelli őt?

MÁRIA Mer' nem szólok hozzá? Azt ki kell érdemelni. Mondott valamit énrülam?

BALÁZS Hogy felséged gyönyörű.

MÁRIA Igazán? És még? Mit mondott?

BALÁZS Hogy mindég is utálta az ilyen – bocsánat, felség – jéghideg libákat, ámde felségedbe' van valami, ami őt megmagyarázhatatlanul húzza-vonja maga felé.

(MÁRIA vidáman felkapja Hedvig babát, pörögni kezd vele.)

MÁRIA *(hirtelen megáll)* Nem hiszem, hogy szeret!

BALÁZS Én se. De ezt mondta.

MÁRIA Fontos feladattal bízlak meg, pohárnokmester! Mondd meg Zsigmondnak, hogy szükségem van egy sakkfigurára. Egy királynőre. Ha szerrez egyet énnekem holnap estig, azt jelenti, hogy szeret. Ha nem, akkor nem szeret. De ezt ne mondd neki! Csak annyit mondj, hogy szerezen egy királynőt, és adja át tenedek. Holnap estig! Ha átadja – hozd ide azonnal!

Sötét

7.

A budai vár trónterme. ERZSÉBET a trónon ül. Erzsébet közelében GARAI, a bejáratnál KÓRÓGYI áll.

ERZSÉBET (*Garainak*) Meddig húzhatjuk még az esküvőt? Azt se tudom már, milyen kifogást... Zsigmond hónapok óta zaklat. Máma reggel is jön, érdeklődik, megfullaszt. Semmit se bírtam enni, annyira... Miközbe' fogalmam sincs, mire is várok. Hogy véletlenül kizuhan az ablakon? Vagy jön egy új járvány, ami csak a baromarcúakat viszi el?

GARAI Tudom, hogy nehéz, felség. De meg fogjuk oldani ezt a házasságkérdést. Mi ketten – megoldjuk.

ERZSÉBET Hogy oldjuk meg?

KÓRÓGYI Sedzedzi... dzsiva...

SĘDZIWOJ (*kintről*) Szendzsivój!!!

KÓRÓGYI -vój krakkói főkapitány!

(Belép SĘDZIWOJ, meghajol.)

SĘDZIWOJ Lengyelország tisztá szívből kívánja, hogy o Teremtő tartsa meg... Hol von o Máriá királynő?

ERZSÉBET Mi hírt hoztál, kapitány úr?

SĘDZIWOJ Sojnas rossz híreköt. Lengyel nemesség teljesen kétfélbe szokadozott.

ERZSÉBET Kettészakadt a lengyel nemesség?

SĘDZIWOJ Mint o Vörös-tenger o Bibliába. O mi oldolunk várja Jadwiga királynőt. O másik oldol viszont fellázodott. Siemowit herceg, oki vezeti o lázadókat, kikiáltottá mogát lengyel királynok.

ERZSÉBET Micsoda?

SĘDZIWOJ Igen, és ozt tervezi, hogy omikor Jadwiga királynő Lengyelországba érkezik, elrobolja őtet.

ERZSÉBET Mér' akarja elrabolni a lányomat?

SĘDZIWOJ El okorjá venni feleségul.

ERZSÉBET Az én időmbe' még másként folytak a jánykérések.

SĘDZIWOJ Így okorjá egyesíteni o lengyel nemességöt: ozakot, okik Jadwigát okorják és ozakot, okik őtet okorják.

ERZSÉBET Hát ez... (*Garaira néz, miközben a kapitányhoz beszél*) Kapitány úr. Küldeni fogunk a lázadó herceghez egy követet...

(GARAI tagadólag int a fejével.)

ERZSÉBET Mármint egy...

(GARAI enyhén megemeli az öklét.)

ERZSÉBET ...sereget fogunk küldeni.

(GARAI bólint.)
 SĘDZIWOJ Sereget?
 ERZSÉBET Igen, egy...
 (GARAI felfelé néz.)
 ERZSÉBET Egy nagy sereget.
 (GARAI újból felfelé néz.)
 ERZSÉBET Nagyon nagy sereget.
 (GARAI bólint, és kezével félresöprő mozdulatot tesz.)
 ERZSÉBET Mer' a lázadást azonnal le kell verni! Nincs mese.
 (GARAI bólint, és két kezét összekulcsolja.)
 ERZSÉBET (visszafordulva a kapitány felé) És arra számítunk, hogy a lengyel urak csatlakozni fognak.
 SĘDZIWOJ Természetös.
 ERZSÉBET Akkor siess haza, készítsétek a csapatokat!
 SĘDZIWOJ Szólok o lovogi kíséretemnők, hogy indulunk.
 ERZSÉBET A kíséreted itt marad minálunk zálogba.
 SĘDZIWOJ Hogy?
 ERZSÉBET Üzenjük a hű lengyel nemességnek, hogy amennyiben átállnának a lázadó herceg oldalára, ezek a lovagok a várbörtönbe' fognak elpusztulni.
 (GARAIra néz, aki mosolyogva bólint.)
 ERZSÉBET Jó utat, kapitány úr!
 KÓRÓGYI Zenzsizsó krakkói főkapitány távozik!
 (SĘDZIWOJ meghajol Erzsébet felé, és kimegy.)
 GARAI Felséged nagyszerűen beletanult.
 ERZSÉBET Magyar uraknak kedvébe' jární, idegenekkel keménykedni, ugye?
 GARAI Ha sokáig akar uralkodni, nem megyen másképpen.
 ERZSÉBET De én senkivel se akarok keménykedni! Én azt akarom, hogy szeressenek! Áh. Elnézlek téged, Miklós úr, az arcodat, ahogy beszélsz az emberekkel... Eléred, hogy ne ellenkezzenek. Érdekes arcod van, tudod? És jól használod.
 (GARAI Kórógyihoz fordul és köhint.)
 KÓRÓGYI Igen, igen, négyszemközt.
 (Kimegy.)
 GARAI Van énnekem egy ötletem lengyel hadjáratilag, ami megoldja a házasságunkat is.
 ERZSÉBET A... házasságunkat?
 GARAI Mária házasságát, amit nekünk kell nyélbe ütni.

ERZSÉBET Ja, már azt hittem, hogy...

GARAI Jaj, dehogy, ilyesmit én...

ERZSÉBET ...hogy arra gondolsz, hogy a mi...

GARAI Istenem, micsoda egy képtelen...

ERZSÉBET Érdekes is lenne...

GARAI ...feltételezés... Én nem, ilyet én...

(Megcsókolják egymást. Nem tart sokáig, ERZSÉBET hirtelen elhúzódik. Kis zavart csend, majd mintha nem történt volna semmi.)

GARAI Ööö, szóval hogy, az ötletem. Tudja felséged, kit kéne a lázadás leverésére küldeni? Luxemburgi Zsigmondot.

ERZSÉBET Zsigmond? Tud az a bájgúnár harcolni?

GARAI Ha tud és győz: leverjük a lázadást. Ha odavész: megszabadultunk tőle. És amíg ő a hadjárattal bíbelődik, azalatt Máriát gyorsan férjhez adjuk.

ERZSÉBET Nagyon jó! De kihez?

GARAI Arra jutottam, hogy a francia Valois Lajos herceggel nyernénk a legtöbbet.

ERZSÉBET Úgy volt, hogy ő... Katalint veszi el, csak...

GARAI Ő már nem él, igen. Felség, Valois Lajosbul akár francia királ is válhat, a nápoli trónra is pályázik, és a lengyeleknek se lehet kifogásuk ellene. Ha most gyorsan összeadjuk Máriával, mielőtt még Hedviget megkoronáznák, létrejöhetne Európa legnagyobb birodalma. Hogy tetszik felségednek ez az ötlet?

ERZSÉBET Tetszik. *(Garai szemébe néz, suttogva)* Tetszik.

(Újból megcsókolják egymást. Belép BALÁZS kezében a ládikával, hirtelen széthúzódnak. BALÁZS meghajol.)

ERZSÉBET Isten hozott újra itthon, lovag! Vagy most már *pohárnokmester úr!*

BALÁZS Ennekem is furcsa, hogy tanácsstag lettem, felség. Köszönöm!

ERZSÉBET Mi pedig köszönjük, hogy képviseltél bennünket Zarába'. Mi hír az én kedvenc városomba'?

BALÁZS A zárai polgárok biztosítják felségeteket hűségükre, ezér' egy csomó pénzt küldtek.

(Leteszi a ládikát.)

ERZSÉBET Mér'? Kételkedtem én a hűségükbe'?

BALÁZS Lázadás készül, és Zára így fejezi ki, hogy nem vesz ő abba' részt.

ERZSÉBET Hogy mi készül? Ki lázad?

BALÁZS A bosnyák királ sorra járja a délvidéki magyar urakat, hogy felséged ellen lázítsa őket. És mivel kétfelé van szakadva a délvidéki nemesség...

ERZSÉBET Miket hordol itt össze, Balázs úr?!

BALÁZS *(megszeppen)* Felség?

ERZSÉBET Tudod te, ki a bosnyák királ?

BALÁZS A bosnyák királ, felség? Ő a... bosnyák királ.

ERZSÉBET Első unokatestvérem, Kotromanics Tvrtko! Azt akarod mondani, hogy a saját vérem, az egyetlen férfi rokonom, aki gyermekkoromba' nem akart megrontani, ellenem lázít? Ekkora hazugságot életembe' nem hallottam!

GARAI Felség, kezeskedek, hogy Balázs...

ERZSÉBET *(Balázsnak)* Távozz!

BALÁZS Felség, én csak azt mondtam el, amit...

ERZSÉBET Egy hónapig ne gyere az udvar közelébe!

BALÁZS De felség, holnap este a királynőnek...

ERZSÉBET Menjél már!!! Tűnés!!!
(BALÁZS meghajol és kísétál.)

GARAI Felség...

ERZSÉBET Most ne! Nagyon remélem, hogy a többiek, akiket benyomtál a tanácsba, nem ilyenek!
(GARAI a fejét ingatja, távozni készül, de belép LACKFI.)

LACKFI *(meghajol)* Felség? Miklós úr?

GARAI Örülök, hogy látlak, barátom. *(Megöleli.)*

LACKFI Én is, de szomorú az én szívem. Máma reggel tértem vissza Vránából.

ERZSÉBET És mér olyan szomorú, hogy visszatértél onnét?

LACKFI Az a szomorú, ami ott kiderült: Palisnai János el akarja szakasztani a Délvidéket Magyarországtul.

ERZSÉBET János testvér?

LACKFI Saját szavai ezek.

ERZSÉBET A bosnyák királról nem mondott saját szavakat?

LACKFI De, említette, hogy szövetséget kötött vele, igen.

ERZSÉBET Hát mégis igaz. Lajos idején bezzeg kussoltak. Meghal Lajos – el akarnak szakadni. Azt hiszik, nem tudom megvédeni az országot? Csak mer' nő vagyok? Nem tudom egybe tartani? Mér' van az, hogy mindenki csak az erőből ért? Aki nem dózerol le valamit, az már gyenge, mi? Azt ki lehet használni, ki lehet röhögni. Hát jól van, ti akartátok. Lackfi uram! Kinevezünk – szeretett jányom nevébe' – Horvát- és Dalmátország bánjának! Minden segítséget megkapsz tőlünk, csak indulj, és verd le azt a kurva lázadást!

LACKFI Igenis, felség!

ERZSÉBET És hozd el énnekem a lázadó Palisnai János fejét!

(LACKFI meghajol és kisiet.)

GARAI Lackfi kinevezése jó ötlet volt, felség. Viszont Palisnait szeretik a Délvidéken, ezér' azt gondolom...

ERZSÉBET Nem érdekel, hogy mit gondolsz! Bosnyák vagyok, engem is szeretnek a Délvidéken! *(Szünet)* Mér' mondok ilyeneket? Nagyon is érdekel, amit gondolsz. Csak nem akartam... Én... nem így akartam uralkodni.

(Belép BEBEK. Nem veszik észre.)

GARAI Felséged engedelmeivel én most Franciaországba utazok, és ha sikerül, meg is kötjük ott papíron a házasságot Valois Lajos és Mária között.

BEBEK Öö, nem tudtam bejelentetni magamat, mer' eltűnt ízé... *(Meghajol)* Felség?

ERZSÉBET Imre úr?

BEBEK Azér' jöttem, hogy tájékoztassam felségedet egy nagyon fontos dologról: lázadás készül.

ERZSÉBET A Délvidéken?

BEBEK Tudnak róla? Fenébe!

ERZSÉBET Igen, és ki is neveztük Lackfi Istvánt horvát bánná, hogy mindene meglegyen a lázadás leveréséhez.

BEBEK Horv...? De felség, hehe, én vagyok a horvát bán.

ERZSÉBET Teneked sokkal jobb helyet találtunk. Kinevezünk – szeretett jányom nevébe' – halicsi vajdának.

BEBEK Oroszországba? Jézusmária!

ERZSÉBET Kifogásod van ellene?

BEBEK Dehogy, felség! Mondtam is az asszonynak, hogy jó volna már a mediterrán nyugi után egy kis orosz hideg, zord éghajlat, be-betörő litvánok...

ERZSÉBET Reméltük is, hogy örülni fogsz.

BEBEK Hogyne örülnék, hurrá. *(Maga elé)* Szóval kitúrtál, Lackfi, a kurva anyádat.

ERZSÉBET Ám előtte örömmel vennénk, ha segítenéd Lackfit a hadjáratba'.

BEBEK Persze, segítem én, csak... Nehéz ezt kimondani... valakirül, aki ennyire becsületes... volt egykoron...

ERZSÉBET Mirül beszélsz?

BEBEK Arrul, hogy sajnos az összeesküvés másik mozgatója sajnos maga Lackfi István, sajnos.

ERZSÉBET Összeesküszik, aztán feljeleni saját magát?

BEBEK Kettős játékot játszik. Meg fogja látni felséged, hogy Lackfi uram egy ujjal se fogja bántani János testvért. Mer' összeesküdtek. Mint két összeesküvő.

GARAI Ki van még benne az összeesküvésbe'?

BEBEK Fogalmam sincsen.
(ERZSÉBET Garaira néz, majd vissza Bebekre.)

ERZSÉBET Ha kiderül, hogy igazat beszélsz, megfosztjuk Lackfit a báni címtől, és példásan megbüntetjük. Köszönjük, elmehetsz!
(BEBEK meghajol és kimegy.)

ERZSÉBET Szerinted igaz?

GARAI Nem hiszem. Lackfi túl becsületes. Vagy...?

ERZSÉBET Hívjuk vissza? Küldjünk mást a lázadók ellen?

GARAI Ne. Nem szabad itt lennie, amikor meggyőzőm a tanácsot, hogy Valois Lajosra szavazzanak. Lackfi a legnagyobb pártolója Luxemburgi Zsigmondnak.

ERZSÉBET Csak tudnám, mér'. Nem látja, hogy milyen? *Hogy* lehet egy országot rábízni egy ilyen Zsigmondra?

GARAI Lajos királ miatt. Ha Lajos azt mondta volna, hogy Máriát egy foltos árvacsalánhoz kell hozzáadni, akkor Lackfi lenne most a foltos árvacsalának legfőbb támogatója.

ERZSÉBET Vakon követi őt most is. Mit tudott ilyen jól Lajos, amit én nem tudok?

GARAI Az a sok háború. Mindenkit megtámadott, de el tudta hitetni, hogy azok támadnak minket. Hogy ő csak védi Magyarországot. Szép idők voltak; nem is királként, hanem bajtársként tiszteltük. Csak a sok harc közepette elfelejtettük kormányozni az országot, és ennek isszuk most a levét: nincs hely a magyar királságba', ami ne volna kétfelé szakadva.
(Belép ZSIGMOND ittasan.)

ZSIGMOND Garai nyilván megin' itt van...
(ZSIGMOND megfordul, hogy távozzon.)

ERZSÉBET Zsigmond úrfi!

ZSIGMOND *(túl széles mosollyal)* Felség?

ERZSÉBET Beszélni szeretnénk veled.
(Garaira néz. GARAI biccent, és kimegy.)

ERZSÉBET Sajnos nem indult felhőtlenül a mi kapcsolatunk.

ZSIGMOND Rá se ránts, mama! Fő, hogy azóta csak romlott.

ERZSÉBET Nos, szeretnénk ezt helyrehozni valamivel, és...

ZSIGMOND Esetleg egy lagzival? Elvenném a kis mézes puszedlit, ha már beugrottam ide vagy fél éve.

ERZSÉBET Igen, épp oda kanyarodna ez a beszélgetés, ha nem akasztaná meg.

ZSIGMOND Ha oda kanyarodik, akkor eszem ágába' sincs megakasztani! Folytasd, mama!

ERZSÉBET Te is tudod, hogy a magyar urak nemigen csípi a női uralkodókat, például mer' nem lehet velünk harcba menni. Azt az uralkodót becsülik, aki ért a hadakozáshoz. Mi a véleményed erről?

ZSIGMOND Az, hogy éktelenül messziről kanyarodik ez a beszélgetés az én házasságom felé.

ERZSÉBET Be kell bizonyítanod, hogy készen állsz az uralkodásra.

ZSIGMOND Igen? Mér' kell énnekem ezt bebizonyítani?

ERZSÉBET Mer' ha az urak alkalmatlannak tanálnak, rövid lesz az uralkodásod. De ahhoz, hogy alkalmasnak lássanak, el kell nyerned a bizalmukat. És le kell verned a lengyel felkelést.

ZSIGMOND Minden magyar királ lengyel felkeléseket ver le, hogy elnyerje az urak bizalmát, vagy csak énnekem kell ezt?

ERZSÉBET Adunk melléd tizenkétezer katonát. Menj, és leckéztess meg Siemowit herceget. Amint visszatérsz... megtartjuk az esküvőket.

ZSIGMOND Máris indulok, mama! Hol vannak azok a katonák?

Sötét

8.

Vrána vára. A lázadás leverése a vége felé közeledik. PALISNAI és pár katonája harcol Lackfi katonáival. Jön LACKFI, ő is csatlakozik a harcba. A lázadók nem bírják a túlerővel, mind elesnek, csak Palisnai marad életben, a falnak dőlve, fegyvertelenül. LACKFI a kardját Palisnai mellkasához emeli.

LACKFI Van-e utolsó mondatod, Palisnai János, mielőtt a fejedet felküldetném Buda várába?

PALISNAI Van, de én azt nem most szándékozom kimondani.

LACKFI Mikor szándékozol kimondani az utolsó mondatodat, ha nem az utolsó pillanatba', amikor még utolsó mondatokat mondhatsz ki?

PALISNAI A halálom pillanatára tartogatom.

LACKFI Nem most mondtam, hogy a fejed le fog választódni az alatta lévő részekről?

PALISNAI Mondtál valami ilyesmit, igen. Ámde Krisztus urunk azt mondta énnekem a tegnapi álmomba', hogy nem jött még el az én időm.

LACKFI Jézusom.

PALISNAI Igen, Ő. Nem szállhatsz szembe az Ő akaratával.

LACKFI Csakhogy énnekem nem mondta Krisztus urunk, hogy a fejedet hagyjam a helyén!

PALISNAI Énnekem viszont *mondta*.

LACKFI Hiába mondta ezt *teneked*, mer' nem te döntöd el, hogy én mit hagyok a helyén, és mit nem.

PALISNAI Nem én döntöm el, hanem Ő. Követned kell az Ő akaratát.

LACKFI Követném, ha *én* láttam volna Őt álmomba', de nemcsak hogy én nem láttam, hanem meg vagyok róla győződve, hogy te se láttad!

PALISNAI Boldogok, akik nem látnak, mégis hisznek.

LACKFI Ezt fogjuk fel utolsó mondatnak.

(*Felemeli a kardját, hogy lecsapjon vele Palisnak nyakára.*)

(*Belép HORVÁTI.*)

HORVÁTI Mit csinálsz, Lackfi uram?!!

LACKFI (*leereszti a kardját*) Te mit csinálsz? Mint lázadásba' résztvevőnek, most menekülnöd kéne.

HORVÁTI Ugye nem akarsz legyilkolni János testvért?

LACKFI Nem *legyilkolom* János testvért, hanem teljesítek egy parancsot.

HORVÁTI Egy parancsot, ami úgy szól, hogy gyilkold le János testvért.

LACKFI Igen.

HORVÁTI Éppen te? Aki elzarándokoltál Jeruzsálembe? Te akarsz legyilkolni egy keresztes lovagot?

LACKFI A Szentföldre való viszonyunkat ne keverjük ide. Ő most egy felkelő, én meg... az ellenkezője!

PALISNAI Lefekvő?

LACKFI Ezér *külön* levágnám egy fejedet, ha kettő volna! (*Horvátinak*) Félbeszakasztottál az életpályám egyik legfontosabb pillanatába', de hajlandó vagyok elnézni ezt, ha most lóhalálába' elmenekülsz.

HORVÁTI Elmenekülök, ha nem vágod le János testvér fejét.

LACKFI Nem te mondod meg, hogy kinek mijét ne vágjam le, mer' *én* verem le a *ti* lázadásotokat!

HORVÁTI Nem lett volna semmi lázadás, ha Károlyt koronázzuk meg, ahogy *én* javasoltam! De te kézzel-lábbal tiltakoztál.

LACKFI Mer' a javaslatod szembement Lajos döntésével!

HORVÁTI Lajos öreg és beteg volt, amikor azt a döntést hozta!

LACKFI Attul még normális volt!

HORVÁTI Hogy lett volna normális? Egészen pikkelyes volt a képe, meg le volt szakadva a bal füle! Az normális, hogy valakinek le legyen szakadva a bal füle?

LACKFI Leprás volt, ez igaz, de az elméje nagyon is tiszta volt! Különben meg a *jobb* füle volt leszakadva.

HORVÁTI Tisztára emlékszek, hogy a bal!

LACKFI A jobb!

HORVÁTI Bal!

LACKFI Jobb!

HORVÁTI Bal!

LACKFI Jobb!

HORVÁTI Bal!

LACKFI Jobb!

HORVÁTI Bal!

LACKFI Jobb!

HORVÁTI Bal!

LACKFI Jobb!

HORVÁTI Bal!

LACKFI Jobb!

HORVÁTI Bal!

LACKFI Jobb!

HORVÁTI Bal!

LACKFI Jobb!

HORVÁTI Bal!

LACKFI Jobb!

HORVÁTI Bal!

LACKFI Jobb!

HORVÁTI Bal!

LACKFI Jobb!

HORVÁTI Bal!

LACKFI Jobb!

HORVÁTI Bal!

PALISNAI Amíg eldöntitek ezt a fontos kérdést, én kimennék levegőzni.

LACKFI Itt maradsz! Te viszont, Horváti uram... teneked mér' kell könnyörögni, hogy meneküljél már?

HORVÁTI Nem hagyhatom, hogy ezt tedd! János testvér csak a hazáját akarja védeni.

LACKFI Én is ugyanezt teszem.

(*Felemeli a kardját, hogy lesújtson Palisnai nyakára.*)
 HORVÁTI De hát ő egy pap!
 (*Belép BEBEK.*)
 BEBEK Ne tedd, Lackfi uram!!!
 (*LACKFI leereszti a kardját.*)
 LACKFI Hát már egy papot se lehet máma nyugodtan lefejezni? Olyan nagy
 kérés, hogy öt percig ne zavarjanak ebbe' a tevékenységembe'?!
 BEBEK Olyasmire készülsz, amit bánni fogsz.
 LACKFI Csak utasítást hajtok végre.
 BEBEK De aki az utasítást adta, átver téged. Azér' küldött ide, hogy aza-
 latt ő szembemehessen Lajos királunk döntésével.
 LACKFI Mirül beszélsz?
 BEBEK Zsigmondot elküldték Lengyelországba, téged meg ide, Vránába,
 hogy azalatt Máriát nyugodtan hozzáadhassák Valois Lajoshoz.
 LACKFI Hogy kihez?
 BEBEK A francia királ kisöccséhez.
 LACKFI Biztos csak pletyka.
 BEBEK Saját fülemmel hallottam, amikor a királné meg Garai megegyez-
 tek ebbe'.
 LACKFI Garai ilyet nem tenne. Barátok vagyunk.
 BEBEK Igazán?
 LACKFI És a királné se teheti a beleegyezésünk nélkül.
 BEBEK Nem kell figyelembe venniük a véleményedet, ha nem vagy jelen a
 szavazásnál. De súlyosabb ennél, hogy azt tanálták ki, hogy áruló vagy.
 LACKFI Én, áruló? Mér'?
 BEBEK Hát mer' futni hagytad Ján... mármint, fogalmam sincsen, hogy
 mér'. De már meg is fosztottak a horvát báni címedtől. Mint egy árulót.
 (*Szünet*)
 LACKFI Szolgáltam őket. Nincs egy árva ígéretük, amit betartottak volna,
 de én nem pofáztam. Csak annyit kértem, hogy tartsák tiszteletbe' Lajos
 döntéseit. (*Szünet*) Bebek uram! Megkérhetlek, hogy utazzál Lengyel-
 országba, és tájékoztasd Zsigmondot a francia házasságról?
 BEBEK Persze.
 LACKFI Horváti uram. Velem jössz Nápolba?
 HORVÁTI Mit csinálunk ott?
 LACKFI Elhozzuk Magyarországra Durazzói Károlyt.
 HORVÁTI Szép, hogy jövök!
 LACKFI János testvér. Ne haragudj, hogy le akartam vágni a fejedet.

PALISNAI Semmi baj, bárkinek lehet rossz napja.
 LACKFI A bosnyák udvarba menjél, ott biztonságba' leszel.
(PALISNAI bólint, és elindul kifelé.)
 LACKFI Tényleg láttad Krisztus urunkat álmodba'?
 PALISNAI Elképzelhető. Sajnos nem emlékszek, mit álmodtam.
Sötét

9.

Hálószoza. NESZTA az ágyban, gyertyafénynél sálat köt. Belép GARAI.
 GARAI Hogyhogy nem alszik még, Neszta? Kötöget?
 NESZTA Mára is későn jött haza, Miklós.
 GARAI Szemrehányás ez most?
 NESZTA Nem szemrehányás, kedvesem, csak észrevétel. Mióta visszatért Franciaországból, későn jár haza.
 GARAI Sok a dolog. Készítjük elő Erzsébettel Valois Lajos érkezését. És minden a legjobb úton halad. Erzsébet boldog, mindenki boldog. A francia herceg, képzelje, annyira boldog, hogy már elkezdte magát magyar királynak hívni.
 NESZTA Ha már itt tartunk: mostanába' nem szokott engemet kicsi nyestemnek hívni.
 GARAI Tényleg? Biztos nem volt rá... idő, vagy valami. Lényeg, hogy bevettek engem a francia királi tanácsba, és kitüntettek a Valois-ház rendjével – tudja, mit jelent ez? Hogy be van a Garaiak jövője biztosítva! És a magyar trón is jó kezekben lesz, azaz: jó fenék alatt. Erzsébetnek szava nem lehet.
 NESZTA Megcsókolta?
(Szünet)
 GARAI Kit?
 NESZTA Kit? Hát hányan vannak?
 GARAI Hová akar kilyukadni?
 NESZTA Megcsókolta a királynét, vagy nem csókolta meg?
(GARAI sóhaj.)
 NESZTA Nem tud válaszolni?
 GARAI Tudok, csak most nem ez volt a téma. Eltereli egészen más irányba.
 NESZTA Bocsánat, hogy eltereltem a témát Erzsébetről Erzsébet irányába.
 Ha akarja, beszélhetünk valami másról, példának okáért Erzsébetről.
 GARAI Mire jó ez a gúnyolódás?

NESZTA Hát amit maga csinál, az mire jó? Anélkül is hallgatott magára, nem? Semmi szükség nem volt így összelegeledni.

GARAI Maga akarta ezt! Maga mondta, hogy csábítsam el a királynét!

NESZTA Azt mondtam, hogy kedveltesse meg magát.

GARAI És hogy csábítsam el!

NESZTA És elcsábította? Vagy inkább ő magát.

GARAI Mit...? Engemet nem lehet! Különben sem értem, mér' jön evvel!

Éjt nappallá téve keccsölök, hogy jobb jövőt kovácsoljak a családunknak!

Fogalma sincsen, mennyi áldozatot hoztam! Maga csak sálakat kötöget, és szemrehányásokat tesz!

(Szünet)

NESZTA Amikor a nagymamám megtanított kötni, azt mondta, hogy a kezem ügyes, az eszem pedig éles lesz tőle. S hogy nincsen más tevékenység a világon, ami jobban nyugtatna. Igaza volt, nyugodt is vagyok. Nem haragszok, Miklós.

GARAI Nem?

(Elindul Neszta felé.)

NESZTA Nem haragszok, ha itt megáll.

GARAI *(megtorpan)* Megállok.

NESZTA Nem itt a szobámba áll meg, hanem a királyné tekintetébe.

GARAI Persze. Tekintetébe. Megállok.

NESZTA Eltávolodik tőle. Finoman jelzi neki, hogy a társadalmi szabályokat nem hajlandó többé áthágni.

GARAI Hágni. Persze.

NESZTA Megígéri?

GARAI Persze. Teljesen... megígérem. Kicsi nyestem.

Sötét

10.

A nápolyi Castel Nuovo egyik terme. Durazzói KÁROLY egy térkép fölé hajolva töpreng. Az ajtónál CORRADI áll, elkiáltja magát:

CORRADI Margherita di Durazzo – nápolyi királyné!

(Bevonul MARGIT.)

CORRADI És felséges édesanyja, Mária tarantói hercegné!

(Bevonul Anjou Mária (a továbbiakban MÁRIA 2.))

CORRADI És felséges nagymamája, Mária calabriai hercegné!

(Bevonul Valois Mária /a továbbiakban MÁRIA 3./ A három nő megáll Károly előtt. Mindenki olaszosan beszél, hevesen, gesztikulálva. Nem ak-

centussal, mint Saraceno, mert ezek nem olaszok, akik magyarul beszélnek, hanem olaszok, akik olaszul beszélnek, csak mi „magyarul halljuk”).

MARGIT Miért nem szóltál az új háborúról, Carlo? Ezt érdemlem én, Carlo?

KÁROLY Miféle új...

MÁRIA 2. Az én kislányom nem ezt érdemli!

MÁRIA 3. Az unokámmal nem lehet így bánni. Attól még, hogy te vagy a nápolyi király, az új háborúkat meg kell beszélni!

KÁROLY Miféle új háborúról beszéltek?

MARGIT Apuliában, Carlo! Azt mondják, Apuliában fogsz háborúzni.

KÁROLY Az nem új háború, Margherita, fölöslegesen idegeled magad, csak a régit folytatom, Margherita.

MARGIT Milyen régit, Carlo? A régiből hazajöttél.

KÁROLY Hazajöttem, mert szünetet tartottam.

MARGIT És most visszamész?

KÁROLY Véget ért a szünet.

MARGIT Szóval megint az én nyakamba szakad minden, Carlo, ezt nem teheted velem!

MÁRIA 2. Az én kislányommal nem lehet ilyet tenni!

MÁRIA 3. Az unokámmal nem lehet így bánni! Nyakába szakad megint az egész miskulancia!

KÁROLY Mi szakad? Mi szakad a nyakadba, Margherita? Annyi szolgánk van, meg sem tudjuk számolni!

MARGIT És a kis László fiunkkal ki foglalkozik, amíg te háborúzgatsz, Carlo? Az apjára is szüksége van, Carlo! Milyen apaképe lesz, ha te nem vagy sehol?!

MÁRIA 2. Rendes férj ilyet nem tesz!

MÁRIA 3. Az én unokámmal nem lehet így bánni! És a dédunokámmal sem!
(CORRADI többször is megpróbálja bejelenteni az érkező Lackfi Istvánt és Horváti Jánost, de a vita heve miatt nem sikerül neki.)

KÁROLY De hisz érte teszem! Azért megyek most el, hogy egy szép nagy országot hagyjak a gyermekeinkre. Gyorsan levezénylem, és már itthon is vagyok.

MARGIT Gyorsan levezényled, persze, mindig ezt hallom. Csak még ez a háború, csak még a következő... De amíg te háborúkat vezényelsz le, én végig egyedül vagyok, Carlo!!!

KÁROLY *Hogy lennél egyedül, Margherita, amikor itt egy hadseregnyi rokonod?! (Máriáékra mutat)*

MARGIT Azt hiszed, hogy ők pótolnak téged, Carlo?!

MÁRIA 2. Nem pótolunk, Carlo!

MÁRIA 3. Mi nem tudjuk azt nyújtani az unokámnak, amit neked kell nyújtano-d, Carlo!

MÁRIA 3. Amit *kéne* nyújtano-d, ha tudnád, hogyan kell!

MÁRIA 2. Kislányom, tudja a király, *hog*y kell csinálni?

MARGIT Hát...

MÁRIA 3. Meddig tart nálatok egy együttlét, mondd csak?

MÁRIA 2. Szerintem nem a *háborúkat* szoktad te gyorsan levezényelni.

MÁRIA 3. Soha egy visibálást nem hallok az én unokám hálósobájá felől.

MÁRIA 2. Biztos csak odafekszel, azt' nyikk-nyikk, kész.

KÁROLY Ezt nem hiszem el.

MÁRIA Vagy a „felszerelés” csak akkorka, hogy az unokám meg se érzi.

MÁRIA 2. Kislányom, van a királynak szabad szemmel látható „felszerelése”?

MARGIT Hát...

(*Belép LACKFI és HORVÁTI, a többiek nem veszik észre őket.*)

KÁROLY Hogy a fenébe lyukadunk ki mindig ide?! Igenis képes vagyok ki-elégíteni a feleségemet!

(*LACKFI köhint.*)

KÁROLY Corradi, miért nem voltak az urak bejelentve?!

CORRADI Én próbáltam, de...

(*KÁROLY most ismeri fel a vendégeket.*)

KÁROLY János úr! István úr! Ne haragudjatok, meg sem ismertelek!

(*Nevetve megöleli őket.*)

LACKFI Felséged is megváltozott. (*Horvátinak*) Ugye? Mi lett a kis Károlybul?

HORVÁTI Nekünk már mindig csak kis Károly marad.

KÁROLY Azér' már nem vagyok olyan kicsi.

MARGIT Hát...

LACKFI Amikor legutóbb tanálkoztunk, a hajad még...

KÁROLY Régi szép idők, mi? Amikor még Horvátországot igazgattam, fi-atalon, nőtlenül... Legszebb éveink. Jöjjetek, meséljete-k! Corradi!

CORRADI (*kikiált*) Bor, bruschetta, caprese!

HORVÁTI Bort, búzát, békességet nektek is.

(*Azonnal bent terem pár szolgáló tálcákkal, rajtuk bor és falatkák. Az urak helyett a két MÁRIA veti rá magát az ételre, és kezd majszolni.*)

HORVÁTI (*Károlynak*) Azér' jöttünk, hogy szeretettel meghívjunk Magyar-ország-ra!

KÁROLY Ez kedves. Örömmel mennék, barátaim, de a kötelesség Apuliába szólít...

(MARGIT köhint.)

KÁROLY Szólított... ehelyett idehaza kell ellátnom sürgős semmittevési feladataimat. Máskorra kell halasztanunk a látogatást.

LACKFI Nem látogatni hívunk.

HORVÁTI Hanem arra kérünk: légy a királunk.

KÁROLY Komolyan beszéltek?

HORVÁTI A magyar urak tárt karokkal várnak – felség.

(KÁROLY Margitra néz, majd vissza az urakra.)

KÁROLY Fú, hát... igen megtisztelő, amit kértek, de lehetetlen. Lajos királ lemondott Nápolról, én pedig cserébe megígértem neki, hogy a magyar trónnak a közelébe se megyek.

LACKFI Mik derülnek ki... (Horvátira néz) Hiába jöttünk.

HORVÁTI Mirül beszélsz, Lackfi uram?

LACKFI Megígérte Lajosnak, hogy nem lesz a királunk.

HORVÁTI És akkor mi van, ha megígérte Lajosnak?

LACKFI Ígéret szép szó.

HORVÁTI A „királ-eltávolítás” még szebb szó. Megegyeztünk, hogy Mária királt el kell távolítani, és helyébe kell ültetni a kis Károlyt.

LACKFI De nem szószegés árán. Máskülönbe’ meg a „királ-eltávolítás”, az nem is egy szó.

HORVÁTI De egy szó.

LACKFI Nem egy szó!

HORVÁTI De egy szó!

LACKFI Nem egy szó!

KÁROLY Barátaim! Nyelvi kérdésektől függetlenül: én sose mennék bele egy magyar királ eltávolításába.

HORVÁTI Mária csak trónbitorló, te vagy az igazi trónörökös. Gondolj bele: Apuliát harccal kell megszerezned, Magyarország viszont harc nélkül a tiéd. Mekkora országot fogsz a kis Lászlóra hagyni!

KÁROLY Ez így, ilyen értelemben’ tényleg megfontolandó...

MARGIT Remélem, nem fontolgatod komolyan, hogy most Magyarországra mész!

KÁROLY Nagyon szép hely, mér’ ne költözhetnénk oda?

MARGIT Odaköltözni?!! Pont Magyarországra?!!

KÁROLY Miért, mi a baj Magyarországgal?

MARGIT Túl sok benne a magyar!

KÁROLY Margherita...

MARGIT Semmi „Margherita”! Nápolyban maradsz, és kész! (*Lackfiéknak*)
 Lajos királotok semmit se csinált ész nélkül. Ha megeskette Károlyt,
 hogy Nápolbul nem mászkál Magyarországra, annak oka volt!

HORVÁTI Felséged ilyen jól beszél magyarul?

LACKFI Beszél, és igaza van.

MÁRIA 2. Mi történt?

MÁRIA 3. Miről van szó?

MARGIT Carlo Magyarországra akar költözni!

KÁROLY Nem az, hogy *akarok*, de a fiunkért meghozom ezt az áldozatot.

MÁRIA 2. Milyen áldozatot, Carlo? Milyen áldozatot?

MÁRIA 3. Itt egyedül az unokám hoz áldozatot, Carlo!

KÁROLY Margherita. És a két mamma. Éppen most szerzek a fiunknak egy
 hatalmas országot *teljesen ingyen*, de nektek ez se jó!

MÁRIA 2. Mér’? Attól, hogy nagyobb lesz az országod, attól nem fog *min-
 dened* automatikusan nagyobb lenni!

KÁROLY Áááh!

MARGIT Carlo! Ha oda mersz költözni, ne hidd, hogy én és anyámék ve-
 led tartunk!

KÁROLY (*az urakhoz*) Máris indulhatunk! Ha a magyar urak közt tényleg
 egyetértés van ebbe’.

HORVÁTI Persze, egyetértünk mindenbe’. Igaz, Lackfi uram?

LACKFI Igaz, igen. Csak „királ-eltávolítás” helyett „trónfosztást” kellett vol-
 na mondjál, ha egyszavas szót akartál mondani.

HORVÁTI Ne mondd meg énnekem, hogy mit akarjak mondani, és külön-
 be’ sincs olyan, hogy egyszavas szó!

LACKFI Mér’ ne lenne?

HORVÁTI Mer’ nincsen!

LACKFI De van!

HORVÁTI Nincsen!

LACKFI De van!

HORVÁTI Nincsen!

LACKFI De van!

HORVÁTI Nincsen!

Sötét

11.

Hálósza. Az ágyban GARAI és ERZSÉBET egymás karjaiban.

ERZSÉBET Nem akarok felébredni, nem akarok felébredni...

GARAI El se aludtunk, felség.

ERZSÉBET Dehogynem, ez most egy álom. És elhagyhatnád ilyenkor a fel-
ségezést!

GARAI Pont egy álomba? De hisz ilyenkor vagy igazán az én szívem ki-
rálnője.

ERZSÉBET Jézusom. Van, akinél bejön ez a szöveg?

GARAI A többi özvegy királné odavolt túle.

(Szünet)

ERZSÉBET Lajos betegsége miatt én... ugyanúgy tartottam vele az öt lé-
pés távolságot, mint mindenki. Úgyhogy már el is felejtettem, hogy ez
milyen.

GARAI Hm.

ERZSÉBET Mit „hm”?

GARAI Hogy Lajos mennyire beleivódott az életünkbe. Nem elég, hogy ha
országügyekről van szó, egyfolytába’ őt emlegetjük. Még a hálószo-
ba’ is.

ERZSÉBET Ne haragudj, én...

GARAI *(hall valamit odakintről)* Ssss!

*(A bejárat felől dörömbölés hallatszik. GARAI kipattan az ágyból, és öltözni
kezd. ERZSÉBET is kiszáll.)*

ERZSÉBET Hát ez...? Meghagytam, hogy ne zavarjanak.

GARAI Balázs lesz az. Mondtam neki, hogy ha baj van, sírbul is felköltson.

ERZSÉBET Ő tudja, hogy mi ketten...?

GARAI Nem ez a lényeg most.

ERZSÉBET Hanem hogy valami baj van, értem én. Eddig tartott az álom.

(Újabb dörömbölés.)

GARAI Nyithatom?

(ERZSÉBET magára ölt egy köpenyt. GARAI beengedi BALÁZSt.)

BALÁZS Miklós bátyám! Fels...! *(Elfordul)* Most jött a hír, hogy Durazzói
Károly Magyarországon van. Holnapra ideér, és... királlyá koronázzák.

GARAI Mi?! Mér’ nem tudtam én erről?!

BALÁZS Csak most jelentették...

(GARAI felemel egy gyertyatartót, és üvöltve a falhoz csapja.)

GARAI Egy élet munkája! Egy élet munkája folyik most el!

(Ami a keze ügyébe akad, azt kiabálva a falhoz vágja.)

GARAI Elfolyik az egész! Egy élet munkája!
 ERZSÉBET Balázs úr, mi folyik itt?
 BALÁZS Miklós bátyámnak az élete munkája.
 GARAI Minden hiába volt az elmúlt negyven évbe!
(Beszalad MÁRIA. GARAI abbahagyja a csapkodást.)
 MÁRIA Mi történt?!

ERZSÉBET Mindjár' ideér a nápoli királ.
 MÁRIA Minek jön ide?
 BALÁZS Az urak hívták be, hogy átvegye felséged helyét.
 MÁRIA Milyen urak? Hát nem a micink vannak többségbe'?

BALÁZS Eddig tényleg többségbe' voltunk, csak hogy ehhez a többséghez Lackfi István pártja is kellett. Miklós bátyám utasítására én elhittem velük, hogy mi is Zsigmond-pártiak lettünk, így ők mindég mellettünk szavaztak. De mer' felséged Zsigmond helyett Valois Lajoshoz megyen feleségül, és Lackfi uramat is megfosztották a horvát bánságtul, mint egy árulót...

ERZSÉBET Hát mer' az volt. Bebek Imre a saját szemével látta, hogy futni hagyta Palisnai Jánost.

BALÁZS Ezekér' a dolgokér' a Zsigmond-pártiak bedühödtek, és átálltak a Károly-pártiak oldalára. Így a Károly-pártiak lettek többségbe', és akkor be is hívták Károlyt, hogy legyen ő a királ. Röviden ez történt.

GARAI Mekkora sereggel érkezik ez a nyavalyás Károly?

BALÁZS Békés fogadtatásra számít. De a mi seregünk nagy része Lengyelországba' van Zsigmonddal.

GARAI Valois Lajos nagy kísérettel jön, sok katonával. Reménykedjünk, hogy ő ér ide előbb.

ERZSÉBET Arra számítasz, hogy összecsap a magyar koronáér' Valois Lajos és Durazzói Károly?

GARAI Ez az egyetlen esélyünk. Az ember évekig erősíti a házat árvíz ellen, erre jön valaki, és felgyújtja az egészet. Ez történik most. *(Balásznak)* Hol van most Valois Lajos?

BALÁZS Egy hete még a tengeren voltak, közeledtek.

ERZSÉBET Ez a pár év... életem legjobb... Tehetünk valamit?

GARAI Bezárjuk Buda kapuit, és megpróbáljuk addig húzni az időt, amíg Valois Lajos meg nem érkezik.

MÁRIA És ha nem érkezik meg időbe'?

GARAI Akkor felséged mosolyogva átadja a trónt Károlynak. Majd elmenekülünk.

(*Betoppan ZSIGMOND.*)

ZSIGMOND (*Máriának*) Szia, kicsim! Remélem, hiányoztam. (*Erzsébetnek*) Bocs, hogy csak így berontok, mama, de már mindenütt kerestelek. (*A többiekre néz.*) Ahhoz képest, hogy ez a királyné hálósobája, elég nagy itt a zsúfoltság. (*Szünet*) Micsoda arcok! Csodálkoztok, hogy még életbe' vagyok? Sorolom...

GARAI A hadsereget visszahoztad?!

ZSIGMOND Lengyelországba' hagytam őket. Sorolom...

GARAI De mér'?!

ZSIGMOND Siettem. De nyugi, jönnek utánam. Sorolom...

GARAI Mikor érnek ide?!

ZSIGMOND Egy-két... hónap múlva. Előbb kiszórakozzák magukat. Hm?

GARAI (*sóhajt*) Soroljad!

ZSIGMOND Sorolom akkor a híreket, mama! Első hír! Siemowit herceg segégét széjjelvertem. Gyermekkoromba' ez a morcos ember tanított vívni (*Garaira mutat*), aminek most nagy hasznát vettem. A lázadó herceg elfogadja uralkodónak Hedviget meg azt a fura litván fejedelmet, akihez hozzá fogják adni – küldetés teljesítve. Ez volt az első hírem. Második! (*Szünet*) A másodikat elfelejtettem. Úgyhogy térjünk át az esküvőnk témájára! (*Máriára mosolyog.*)

ERZSÉBET Tehát az van, hogy éppen közeleg a tenger felől...

ZSIGMOND Tenger! Eszembe jutott a második hír! (*Kikiált*) Saraceno! Dugd ide azt az *imbecsille* képedet!

(*Belép SARACENO. Meghajol.*)

ZSIGMOND Mondd el, barátom, a hírt ezeknek a meglepett embereknek.

SARACENO Orommelle jelentem feleslegeteknekke: Velence flottája elkergette Valois Lajosso!

GARAI Mit csinált?!

SARACENO (*mosolyog*) Bizony. Valois Lajosso már útba vanna hazza Franciaországba.

GARAI Szerencsétlenek! Mér' kergettétek el Valois Lajost?! Hogy mertétek megtámadni?!

SARACENO De kérlekke, mi csak betartottunk a turini béke. 'Ogy Velen-ce segíti 'ajókkal a magyar királ. Énnekem azt mondtákká: Sigismundo a királ. A királ kéri, 'ogy kergessuk el Valois Lajosso? Mi elkergetjük Valois Lajosso.

ZSIGMOND Kösz.

GARAI Akkor vége van. Balázs, készítsd elő az aranyos hintót, tömjétek tele ajándékokkal! A királynőknek el kell kápráztatniuk Károlyt, amikor fogadják őt.

(Mindenki kimegy. Amikor MÁRIA is ki akar menni, ZSIGMOND megállítja.)

ZSIGMOND Csak egy szóra!

(Hosszan keresgél, végül elővesz egy sakkgurát.)

ZSIGMOND Királynőt a királynőmnek.

MÁRIA Hát mégis...?! *(Átvesszi.)*

ZSIGMOND Jé, beszél!

MÁRIA Egy napot adtam én erre – egy évvel ezelőtt.

ZSIGMOND Balázs akkor éppen el volt tiltva az udvartul, nem tudta átadni. Visszakértem hát tőle, hogy majd én. Csak aztán le kellett vezényelnem egy lengyel hadjáratot, és elröpült az idő.

MÁRIA *(forgatja a sakkgurát)* De fura.

ZSIGMOND Az udvari kézműveseknek halvány fogalma, mi az a sakk, ezér' énnekem kellett kifaragni. Attul néz ki ilyen bénán. Meg attul, hogy egy nap alatt kellett...

MÁRIA Nem néz ki bénán egyáltalán. A legszebb királynő, amit valaha láttam.

ZSIGMOND *(Mária szemébe néz)* Én is pont így vagyok evvel.

(Meg akarja csókolni, de MÁRIA elhúzódik.)

MÁRIA Le kell mondanom a trónról.

ZSIGMOND Ja, hallottam, hogy a kis Karcsit fogják megkoronázni.

MÁRIA Ha már nem vagyok királynő, a Luxemburgi dinasztia semmit sem nyer velem.

ZSIGMOND Kit izgat a Luxemburgi dinasztia?

MÁRIA De az életed *csak* izgat. Ha itt maradsz, trónkövetelőként fognak tekinteni rád.

ZSIGMOND El fogok húzni. De nemsokára visszajövök, és elveszlek feleségül.

MÁRIA Nem érted? Holnaptul már nem vagyok királynő. Minden romba fog itt dőlni.

ZSIGMOND Dehogyan dől romba. Miklós úr biztos kitanál valamit, hogy ezek ne izéljenek veled, és visszaszerezd a koronát. Elvégre ez a te országod, puszedli. *(Megcsókolja.)*

Sötét

II.

1.

A székesfehérvári bazilika. Balra trón, a trónon MÁRIA ül, fején koronával. A trón előtt DEMETER áll. Hátról felsorakozva BEBEK, LACKFI, HORVÁTI, PALISNAI, BALÁZS, mögöttük más urak és hölgyek az udvarból. Jobbra hátról Lajos kőkoporsója, mellette térdel ERZSÉBET. Egy papi kórus az O Rex Gentium (Ó, nemzetek királya) című gregorián dalt énekli. Érkezik jobbról KÁROLY, majd letérdel a trón elé. DEMETER palástot terít Károly hátára. MÁRIA feláll, fejéről leveszi a koronát, átnyújtja Demeternek, majd oda-megy ERZSÉBET mellé. DEMETER a térdeplő KÁROLY elé áll.

DEMETER (az egybegyűlteknél) Akarjátok-e királotokul Károlyt – Nápol, Szicília és Jeruzsálem királját?

MIND Akarjuk!

DEMETER Másodszor kérdezem: akarjátok-e királotokul Károlyt – Szicília, Nápol és Jeruzsálem királját?

MIND Akarjuk!

DEMETER Harmadszor kérdezem: akarjátok-e királotokul Károlyt – Jeruzsálem, Szicília és... öö...

KÁROLY Nápol.

DEMETER Nápol királját!

MIND Akarjuk!

DEMETER Úgy legyen!

(Károly feje fölé emeli a koronát. Az O Rex Gentium befejeződik.)

DEMETER (Károlynak) Adjon az Isten tenéked az ég harmatából és a föld kövérségéből, gabonát és bort bőséggel. Népek szolgáljanak néked és nemzetségek hajoljanak meg előtted. Légy úr a te atyádfiain, és hajoljanak meg előtted a te anyádnak fiai. Átkozott, aki téged átkoz, és aki téged áld, legyen áldott. II. Károly – Magyarország királja!

(DEMETER Károly fejére helyezi a koronát. ERZSÉBET és MÁRIA a koporsóra borulnak. KÁROLY helyet foglal a trónon. DEMETER országalmát és jogart ad a kezébe. Az egybegyűlt urak és hölgyek éltetik a királt. DEMETER feléjük fordul.)

DEMETER Az Úr legyen veletek! Menjetek békével!

(Az urak és hölgyek vidáman.)

DEMETER Mondom, menjetek most már békével!

(Az urak és hölgyek mosolyognak.)

DEMETER (a kijárat felé mutat) Ne mondjam harmadszor!

(Mindenki távozik, kivéve KÁROLY, DEMETER, BEBEK, LACKFI, HORVÁTI, PALISNAI és BALÁZS. DEMETER feléjük fordul.)

DEMETER *(szónokolva)* Most, hogy véget ért ez a szép koronázás... amit oly kiválóan levezettem... és a trónon székel... márminthogy a széken trónol... szóval ott ül a helyén a jogos Károly... aki a magyar udvarba' nevelkedett... majd Horvátországot vezette kellő szakmaisággal... melyből kifolyólag imádja őt az egész Délvidék... s a magyar urak is mind szeretik és tisztelik... aki meg nem, az mostanra elmenekült... és így, hogy a kis Károly immár királunkká lett... elődjei viszont – gondolok itt a két királynőre – sem az udvart, sem e földi életet el nem hagyták... adódik a kérdés: nem sok egy kicsit három királ egy udvarba? Hisz ez *Magyarország*, nem a betlehemi istálló.

KÁROLY Szó sincs háromkirálokrul. Mária lemondott a trónról, így már nem királynő. És akkor az anyja se régens királyné. Én vagyok az egyetlen királ.

DEMETER Értem én, de ahol ilyen sok királ van, ott szerintem nem lesz jó vége.

KÁROLY Mondom, hogy én vagyok az egyetlen királ!

DEMETER Jó, de attul még a másik kettőnek a helyzetét meg kéne oldani.

KÁROLY Nincsen másik kettő! Demeter érsek. Hány királi korona van Magyarországon?!

DEMETER Egyetlenegy.

KÁROLY És az a korona kinek a fején van?!

DEMETER A felségedén.

KÁROLY Akkor hát ki az egyetlen magyar királ?!

DEMETER Felséged.

KÁROLY Na ugye!

DEMETER Igaza van felségednek, de énszerintem mégiscsak kezdeni kéne valamit a másik két királlal.

KÁROLY Áááh!!! *(Szünet)* Mit javasol eminenciád? Mit kéne kezdeni? „A másik két királlal.”

DEMETER Énszerintem meg kéne őket fojtani vagy ilyesmi.

KÁROLY Megfojtani?! Az én drága nénémet és húgomat?! Akik aranyos hintóval jöttek eléem? Akik elmondták, mennyire hálásak, hogy átveszem a királságot, mert számukra mekkora teher volt? És akik ittlétem óta elhalmoznak szeretettel?

DEMETER Igen.

KÁROLY Ilyesmirül az én jelenlétembe' többé szó ne essék! Főleg, hogy nők-ről beszélünk! Egy nőt tisztelni és óvni kell, amíg csak él! Vagy amíg el nem kezdi becsmérelni az ember fasztát. *(A többiekhez.)* Urak, bízik benne, hogy ebbe' mindnyájan egyetértünk! Imre úr?

BEBEK Amíg el nem kezdi becsmérelni, hogyne.

KÁROLY Nem ebbe', hanem, hogy a királynőket, akik már nem királynők, bántódás nem érheti!

BEBEK Egyetértünk mindenbe', felség.

KÁROLY Hogy ezt az egyetértést és jó viszonyt köztünk, urak, megpecsételjük, azt mondom, ejtsük meg már most az új kinevezéseket. Horváti János úr!

HORVÁTI Igen, felség?

KÁROLY Mivel Garai Miklós szőrén-szálán eltűnt...

HORVÁTI Garai egy áruló, felséged legnagyobb ellensége, egy öntelt, hataloméhes bűnöző!

KÁROLY Igen, igen, de nem ezt akartam én most, hanem hogy nádor nélkül maradtunk. Te hívtál ide, a trónt teneked köszönhetem – szerintem légy te a nádor.

HORVÁTI Bocssásson meg felséged, de én nem címér' tettem, hanem hitből és meggyőződésből. Ha lehet, inkább maradnék szlavón bán.

KÁROLY Szerénységed dicséretes. Legyen hát a nádor Lackfi István úr!

HORVÁTI Mér' pont Lackfi?

KÁROLY Volt ő már nádor, még Garai előtt. Tán nem látta el jól a feladatát?

HORVÁTI De, csak éppen leparasztotta a szabolcsi ispánt.

KÁROLY Kicsodát?

HORVÁTI Toldi Miklós lovagot, a szabolcsi ispánt. Odaszólt neki: „Hé, paraszt! melyik út megyen itt Budára?”

LACKFI Azóta megjártam a Szentföldet, és más ember lettem: most már jobban ismerem az országutakat.

KÁROLY *(Lackfinak)* Akkor vállalod? Leszel te a nádor?

LACKFI Jobb szeretnék Horvátországba' maradni, felség.

KÁROLY *(sóhajt)* Elfogadjuk. Bebek Imre úr?

LACKFI Bebek? Akkor már inkább leszek én!

KÁROLY *Porká mizériá. (Lackfinak)* Légy hát te a nádor!

LACKFI Köszönöm, felség.

KÁROLY Mi is a nádor után a legmagasabb cím?

LACKFI Az országbíró.

KÁROLY Szeretnél országbíró lenni, Imre úr?

BEBEK Hatalmas megtiszteltetés lenne, felség!

KÁROLY *(a többieknek)* Látjátok? Így kell ezt. Forgách Balázs úr!

BALÁZS Felség?

KÁROLY Szeretném, ha mellettem maradnál, barátom, ezér' nem küldenék más tartományok élére. Maradsz pohárnokmester?

BALÁZS A legnagyobb örömmel, felség.

KÁROLY Palisnai János! Úgy vélem, a török veszély valóságos, és ha nem készülünk fel, ezek még a végén Mohácsig is eljutnak. Megerősítjük hát a déli várakat, és ennek levezénylését terád bízuk!

PALISNAI Köszönöm, felség!

KÁROLY Demeter érsek! Eminenciádnak van-e kívánsága? Valami, amit nagyon-nagyon szeretne.

DEMETER A Szent Adalbert székesegyház jobb oldali oldalhajójának északi fedele megrongálódott a legutóbbi viharba'. Ennek a kijavítása az, amit nagyon-nagyon szeretnék. No meg a világbéke.

KÁROLY Értem. Legyen hát eminenciád a Szent Adalbert székesegyház jobb oldali oldalhajója északi fedelének kijavításáért és a világbékéért felelős királi biztos!

DEMETER Ámen.

Sötét

2.

Hálószoza Gara várában. GARAI az ágyban ül, és egy kendőt köt. Belép NESZTA.

NESZTA Kötöget, Miklós?

GARAI Kötögetek.

NESZTA Mi lesz az, kendő?

(GARAI grimaszt vág.)

NESZTA És meddig szándékozik itt ücsörögni?

GARAI Itt, az ágyba'?

NESZTA Itt, Gara várába'.

(GARAI vállat von.)

NESZTA Nem tudja?

GARAI Egyelőre meg kell húzódni.

NESZTA És maga szerint meddig kell még meghúzódni?

(GARAI vállat von.)

NESZTA Nagyon bőbeszédű lett, Miklós. Nem akarná egy kicsikét befogni a száját?

GARAI (*ledobja a kötést*) Mit vár túlem?! Minden elúszott, amér' küzdöttem!

A korona ellenségének tartanak! Örülhetünk, ha nem hurcolnak tömlöcbe a gyermekeinkkel együtt! *Ebbe'* a helyzetbe' legyek én beszédes?!

NESZTA Megpróbálhatná megelőzni a dolgot.

GARAI A tömlöcbe hurcolást?

NESZTA Megtehetne ennyit a családjáér'.

GARAI *Hogy előzzem meg? Akasszam fel magamat?*

NESZTA Ne várja, hogy eljöjjenek. Maga menjen elébük.

GARAI Kínáljam fel magamat tálcán.

NESZTA Igen.

(*Szünet*)

GARAI (*maga elé*) Hogyha engemet le is csuknak, legalább a családomat megkímélik.

NESZTA Úgy van.

(*GARAI gondolkodik.*)

GARAI Idén leszek hatvanéves. Ha bebörtönöznek, többet élve ki nem jövök. Ugye tudja?

(*NESZTA bólint.*)

GARAI (*maga elé*) Senki voltam, amíg Lajos fel nem emelt. Kegyetlenkedtem, bűnbe' és gyalázatba' fürödtem, mégis süvítve repültem a csúcsig. Az ország leghatalmasabb bárója lettem anélkül, hogy bácsikák és unokatestvérek kövezték volna előttem az utat, mint a Lackfiaknak meg Horvátiaknak. Most meg hova süllyedtem – dehogy süllyedtem – *fejést ugrottam* a legnagyobb mélységbe. Nincs már semmim, vagyis... aminek lennie kéne, az nincsen. Senki vagyok megint. És tán semmi leszek – halott leszek – hamarosan.

(*Kiszáll az ágyból, és öltözni kezd.*)

NESZTA Nem hiszem, hogy elítélnék. Károly az uralkodása legelején van, ilyenkor egy királ meg akarja szerettetni magát: birtokokat ajándékoz, kegyeket osztogat... Ezér' kell *most* cselekednie, Miklós.

GARAI Igaza van, mint mindig.

NESZTA És ha ezt megússza, többé nem szabad megállnia. A hatalom elkerüli azt, aki megtorpan. Aki várakozik. Azt is, aki elégedett és jóllakott. Csak annak lesz hatalma, aki farkaséhes és sóvárog. Akit nem tántorít el, ha az odavezető úton bokáig kell gázolni a vérbe'. Akkor se, ha az a barátainak a vére. (*Szünet*) Az előzőt elrontotta, mer' nem cselekedett hideg fejjel. De ha maga is azt akarja, hogy a Garai család legyen

a legerősebb az országba', többé nem szabad, hogy a hatalomvágyát elvakítsák az érzelmek.

GARAI Úgy lesz, kicsi nyestem.

(GARAI felöltözött. NESZTA Garai nyakára tekeri a sálát, amelyet az első felvonásban kötött.)

NESZTA Hozzon magának szerencsét!

Sötét

3.

Forgáchék háza. Este van, odakinn esik az eső. ANNA és KLÁRA az asztalnál ülnek. ANNA terhes.

KLÁRA Anna lelkem?

ANNA Nem nézek ki.

KLÁRA Micsinász?

ANNA Nem nézek ki az ablakon, hogy gyön-e Balázs. Azt csinálom.

KLÁRA Mér' nem nézel ki?

ANNA Mer' tudni lehet, hogy nem gyön. Mióta a királ barátja lett, éjjel-nappal vele van.

KLÁRA Nem baj, ha éjjel-nappal vele van, legalább biztonságba' van. De azért gyöhetne néha.

ANNA Mér' vóna biztonságba'?

KLÁRA Mer' Károly királt mindenki szereti. Senki se bántaná őt és az ő barátait.

ANNA Lehet, hogy bántaná, csak tesz ő rúla, hogy ne bántsák. Testőreitül percre el nem szakadna.

KLÁRA Szűzanyám, remélem, nem bántották a királt meg az ő barátait, oszt' Balázs azért' nem gyön!

ANNA Ne mondjon ilyeneket, mamóca! Belepusztulnék, ha baj érné az én Balázsomat.

KLÁRA Én is belepusztulnék, ha baj érné.

ANNA Szemét kívájnám annak, aki bántja.

KLÁRA Körmét letépném.

ANNA Torkát átharapnám.

KLÁRA Fejét levágnám.

ANNA Szűzanyám!

KLÁRA Szűzanyám!

(Hangos kopogtatás hallatszik. A két nő ijedten:)

NŐK Szűzanyám!

(Belép GARAI köpenyben.)

GARAI Adj' Isten, úrhölgyek!

KLÁRA Miklós úr! Ezer éve nem láttuk!

ANNA Most meg a frászt hozza reánk.

GARAI Ne haragudjanak.

KLÁRA Dehogyis haragszunk, bárcsak gyakrabban hozná reánk a frászt!

Mióta az én drága uram meghótt... *(Elpityeredik)* azóta senki a frászt reánk nem hozza. Tőtsél egy kupa bort, Anna lelkem! Ugye méltóságod is iszik egy kupicával?

GARAI Nem vagyok én méltóság. Semmi se vagyok már itt az udvarba'.

Legfeljebb ellenség.

ANNA Az is valami.

(Bort tölt Garainak és Klárának.)

GARAI Balázs megjött?

ANNA Mióta a királ barátja lett, ritkábban jár haza.

GARAI Az jó, ha a királ barátja lett. Az jó. *(Anna pocakjára)* Látom, érkezik egy újabb vitéz.

ANNA Ha az Isten is úgy akarja.

GARAI Vigyázzon magára, Anna. Ez a szülés-dolog, ez az önmegvalósítás legmagasabb minősége. Tudta?

ANNA Ige... öö... hát...

(GARAI és KLÁRA koccintanak, isznak.)

KLÁRA Lehet, hogy nem gyön máma Balázs egyáltalába'.

GARAI Megüzentem neki, hogy itt legyen.

(Belép BALÁZS.)

BALÁZS Siettem, ahogy csak bírtam.

KLÁRA Mindenki tisztába' van vele, *hogy* szoktál te sietni, csigafiam.

(BALÁZS megpuszítja Annát és a pocakját.)

ANNA Hagyjuk őket tárgyalni, mamóca!

(KLÁRA és ANNA kimennek egy másik szobába. GARAI és BALÁZS megölelik egymást.)

BALÁZS Örülök, hogy újra látlak, Miklós bátyám!

GARAI Én is, Balázs, és köszönöm a leveleidet.

BALÁZS Látom, azt nem kaptad meg, amibe' írtam, hogy ne gyere ide, mer' nem biztonságos. Horváti uramék felhergelték ellened a királt.

GARAI Azér' jöttem, hogy feladjam magamat.

BALÁZS Ne csinálj bolondságot! Próbálom puhítani Károlyt. Várjál még egy-két hónapot, és megkedvel téged!

GARAI Egy angyal vagy, Balázs, egy igazi angyal. Nem csoda, hogy eny-nyire szeretlek. Kár, hogy nemcsak téged szeretlek, hanem valaki mást is – akit nem kéne. Vagyis a Jóisten tudja, hogy szeretem-e. Az én ko-romba' lehet, hogy ez csak valami... hogy kezdek megbolondulni. Lá-
tod, összevissza beszélek – nyilvánvaló, hogy megbolondultam.

BALÁZS Ülünk le, Miklós bátyám, és mondd el, mi van.

GARAI Nem ülhetünk le! Várunk valakit.

BALÁZS Kit?

GARAI Mármost attul még leülhetünk, csak... Tudod, nem azért voltam én
levert az elmúlt időszakba, mer minden elveszett. Hanem mer nem ta-
lálkozhattam övele. *(szünet)* Pedig... mégis mit szeretek én egy ilyen...?
Néha olyanokat tesz és mond, hogy szégyellem őt mások előtt. Sőt, ta-
lán gyűlölöm is. Micsoda egy... De vajon nem pont ez a jele a szerelem-
nek? Hogy akkor is őt akarom, amikor gyűlölöm?

BALÁZS A királnét? Könyörgök, Miklós bátyám, ülünk le, és mondj el
mindent!

*(Kopogtatnak. GARAI az ajtóhoz ugrik, kinyitja. Belép ERZSÉBET, fején
csuklyával. Leveszi a csuklyát.)*

ERZSÉBET Üdv, Miklós úr!

BALÁZS Királi fenség! Itt, nálunk?

(Beszalad KLÁRA.)

KLÁRA Szűzanyám!

(Mögötte ANNA.)

ANNA Szűzanyám!

ERZSÉBET Ne féljenek.

ANNA Nem félünk, csak megijedtünk. Minek köszönhetjük a megtisztelő
hogyismondjákat?

KLÁRA Csak nem összeesküvést szőnek a királ ellen, felség?

ERZSÉBET Nos, ez...

KLÁRA Csak nyugodtan, felség. Mi sose zavarunk, amikor ebbe' a házba'
összeesküvést szőnek a királ ellen, Miklós úr is megmondhatja.

(ERZSÉBET kérdőn Garaira néz.)

GARAI *(zavarban, Erzsébetnek)* Ez egy ilyen belső vicc-féleség.

ANNA Menjünk vissza nem-hallgatózni, mamóca!

(KLÁRA és ANNA kimennek.)

GARAI Van egy terv, Balázs. Ül le, és hallgasd meg.

(ERZSÉBET, GARAI és BALÁZS asztalhoz ülnek.)

ERZSÉBET Luxemburgi Zsigmond levelet küldött Máriának. Azt írja, elindult egy hadsereggel Csehországbul.

BALÁZS A cseh királ seregével?

ERZSÉBET A sajátjával.

BALÁZS Honnan van neki saját serege?

ERZSÉBET Az a nyavalyás elzálogosította a fél Felvidéket, abbul fizeti a zsoldosokat. Azt írja, úgyis királ lesz, hát vegyük úgy, hogy joga volt hozzá.

BALÁZS De minek jön ide sereggel?

ERZSÉBET Azt írja, hogy mivel Miklós úr nem tesz semmit, ő majd eltakarítja Károlyt a trónrul.

BALÁZS Ó! Ez felségeteknek jó lenne, nem?

ERZSÉBET Nem mindegy, hogy ki csinálja. Ha Zsigmond takarítja el, királlá fogja koronáztatni magát, és az már nem jó.

BALÁZS Több éjszakát végigittam vele – nem rossz gyerek.

GARAI Lehet. De az biztos, hogy ha korona kerül rá, első dolga lesz megszabadulni tőlem és a királnétul.

ERZSÉBET Úgyhogy azelőtt kell lépnünk, mielőtt ideérne.

BALÁZS Mit akarnak lépni?

ERZSÉBET Megírtam Zsigmondnak, hogy támogatjuk, szövetségesei vagyunk, csak siessen, mer' Károly meg akarja öletni Máriát.

BALÁZS *Hogy* akarná? Testvéreként tekint rá!

ERZSÉBET Ezt másoknak nem kell tudni.

GARAI Katonákkal érkeztem ide, Balázs. Holnap feladom magamat, és közlöm Károlyval, hogy egy kis sereget hoztam neki ajándékba.

BALÁZS És akkor hátha nem fogja tömlöcbe vetni, értem.

GARAI Mindegy, ha tömlöcbe vet. Az a lényeg, hogy az ajándékom – a katonáim – bejöhessenek a várba.

ERZSÉBET Atnap estére én a lakosztályomba hívatom Károlyt, hogy megmutassam neki Zsigmond levelét.

BALÁZS Azt akarják, hogy Károly felkészüljön a támadásra?

ERZSÉBET Nem fog felkészülni a támadásra, mer' te is ott leszel a lakosztályba'.

BALÁZS És?

ERZSÉBET Úgyhogy nem fog ő már felkészülni semmire.

(ERZSÉBET és GARAI *Balázst nézi.*)

BALÁZS Nem értem. Mit várnak tőlem? Mit csináljak?

ERZSÉBET Öld meg, Balázs! Öld meg a királt! És neked adom Gímes várát.
(Szünet)

KLÁRA *(kintről)* Szűzanyám! Azt mondta, Gímes várát?!

ANNA *(kintről)* Mamóca!

(BALÁZS maga elé bámul.)

ERZSÉBET Csak ilyenkor van egyedül, amikor meglátogat a lakosztályunkba'. Ezér' kell *ott* végrehajtani.

(BALÁZS továbbra is néz maga elé.)

GARAI Tudom, hogy sose volt még ilyen jó dolgod. A királ barátja lettél, ennél feljebb nem kerülhetsz. De ne feledd, hogy Gímes vára...

BALÁZS *(felnéz)* Ha a királ meggyilkolása a cél, akkor mi értelme, hogy Miklós bátyám feladja magát?

GARAI Csak így tudok sereget hozni a várba. Hogy Károly embereit féken tartsuk, amíg megjön Zsigmond.

(Szünet)

BALÁZS Bármi jót is cselekedjek ezután, építsek iskolákat, templomokat, segítsek éhezőket, senki se fogja lemosni énrúlam, hogy megöltem egy királt, aki nem tett semmi rosszat.

ERZSÉBET Nem tett semmi rosszat? Elrabolta a trónt, ami a jányomat illeti meg!

GARAI Az igazságér' teszed, Balázs. Sőt, Károlyt kiátkozta a római pápa is, úgyhogy a kereszténységér' teszed.

BALÁZS Lófaszt teszek én a kereszténységér', Miklós bátyám. Tudom jól, mér' akarják, hogy megtegyem.

GARAI Azt hiszed, jobb vagy mindnyájunknál, ugye?

(BALÁZS lehajtja a fejét.)

GARAI Igazad van. Hozzám képest egy szent vagy. Angyal vagy. És most azt kérem tőled, hogy légy olyan, mint én. Lerántalak énhozzám, egy csúszómászó, egy ocsmány poloskához. Nincsen jogom ilyet kérni egy angyaltul. Kár volt. Nem kellett volna. *(Erzsébetnek)* Menjünk, felség.

BALÁZS *(felemeli a fejét)* Megteszem. Miklós bátyámért bármit megteszek. *(Szünet)* De vajon mit fogok vele elindítani? Mekkora lavina lesz ebből?
Sötét

4.

*A budai vár lovagterme. A teremben egy hosszú asztal étellel-itallal meg-
rakva. Oldalt zenészek játszanak. LACKFI, HORVÁTI, BEBEK – továbbá
más urak és udvarhölgyek – iszogatnak, táncolnak, mint egy házibulin. A
bejáratnál KÓRÓGYI áll.*

KÓRÓGYI II. Károly – Magyarország, Nápol, Szicília és Jeruzsálem királja!

(Belép KÁROLY két testőr kíséretében.)

KÁROLY *(mosolyogva elkiáltja magát)* Jó ez a buli?!

MIND Igeeen!

KÁROLY Biztos, hogy jó ez a buli?!

MIND Igeeen!

KÁROLY Vagy lehetne jobb is ez a buli?!

MIND Neeem!

KÁROLY Akkor idehallgassatok!

(KÁROLY felugrik a trónra, és elénekli a Bella Ciaót, a zenészek kísérik. Utána a többiek megtapsolják, éljenzik. KÁROLY leugrik.)

KÁROLY Köszönöm! Most pedig asztalhoz, barátaim!

(A zene lehalkul, mindenki helyet foglal az asztalnál /csak a túlsó felén ülnek, arccal a közönség felé, akárcsak Leonardo Az utolsó vacsoráján/, kivéve a testőröket, akik a bejárat közelében maradnak.)

KÁROLY *(Kórógyinak)* Corradi!

KÓRÓGYI Kórógyi, felség.

KÁROLY Korrógyi. Hová lett a mi Garai Miklósunk? Egy órája még itt volt.

KÓRÓGYI Elment, hogy bevezényelje az ajándékát a várba.

KÁROLY Helyes. *(Az uraknak)* Látjátok? Micsoda hasznos ajándékot hozott énnekem Garai? Egy kis hadsereget hozott. Ti meg duruzsoltok a fülembé, hogy így meg úgy, el akar engem távolítani.

LACKFI Felség, azt csak Horváti uram duruzsolja, hogy így meg úgy. Én inkább Garai visszafogadását támogatom, Bebek uramnak pedig nincsen határozott álláspontja ebbe' az ügybe'.

BEBEK Meg ne haragudjál, Lackfi uram, de igenis *van* határozott álláspontom ebbe' az ügybe'!

LACKFI És mi a te határozott álláspontod?

BEBEK Történetesen megegyezik a mi bölcs uralkodónkéval.

LACKFI Vagyis?

BEBEK Vagyis a Károlyéval.

LACKFI Jó, de mi az?

BEBEK Egy zseniális királ.

LACKFI Nem *Károly* mi az, hanem a határozott álláspontod!

BEBEK Az én határozott álláspontomat nagyon szépen kifejtette a mi bölcs uralkodónk, jobban kellett volna figyelni.

LACKFI Énnekem te nem mondd meg, hogy mit kellett volna jobban csinálnom! Mi vagyok én?

KÓRÓGYI Egy szolga!

LACKFI (*Kórógyinak*) Tessék?!

(*Belép egy SZOLGA.*)

KÓRÓGYI (*Lackfinak*) Csak bejelentettem, hogy...

(*A SZOLGA odaáll Károly elé, és meghajol.*)

SZOLGA Erzsébet és Mária úrhölgyek hódolattal kérik, hogy felséged látogassa meg őket a lakosztályukba'.

KÁROLY Kedves tőlük. Üzenjük, hogy holnap benézünk.

SZOLGA Nagyon sürgős, felség. Egy levélről van szó, ami Luxemburgi Zsigmondtul jött.

KÁROLY Ó, az ifjú trónkövetelő!

SZOLGA A hölgyek arra kérik felségedet, hogy *most* szíveskedjen megejteni a látogatást.

KÁROLY Hát jó. Bár nem szívesem hagyom itt a bulit... (*Felemelkedik*) Igazából ők is hivatalosak volnának, csak hát az ellentétek... Fenébe az ellentétekkel! (*Visszaül*) Báró urak! Szeretnénk, ha elmúlna a harag a szívetekbül. Képesek lesztek együtt mulatni az exkirálynéval és Garaival, ha idehívjuk őket?

HORVÁTI Idehívni, felség? Énszerintem életbe' se kellett volna hagyni őket.

LACKFI Ezt pont te mondod, Horváti uram? Te, akit életbe' hagytam, amikor részt vett a Horváti-lázadásba'?

HORVÁTI Az a lázadás a mostani rendszer érdekében történt, és nem *részt vettem* benne, hanem én vezettem.

LACKFI János testvér vezette.

HORVÁTI János testvér találta ki, de én vezettem!

LACKFI Ő vezette.

HORVÁTI Én vezettem!

LACKFI Ő vezette!

HORVÁTI Akkor mér' hívják Horváti-lázadásnak, ha ő vezette?!

LACKFI Mer' két fivéred is részt vett a lázadásba', így több volt benne a Horváti, mint ahány János testvér.

HORVÁTI Ez a leghülyébb érv, amit valaha lázadások nevével kapcsolatba' hallottam! Tán a Koppány-lázadást is azért hívják így, mer' sok volt benne a Koppány?

LACKFI Igen, a végére négy is volt belőle!

(*HORVÁTI dühösen felugrik.*)

HORVÁTI *Belőled* van túl sok, Lackfi uram!

(*LACKFI is felugrik.*)

KÁROLY Elég már! Nem csoda, hogy nem bírtok másokat elviselni a buliba',
ha még egymást se bírjátok elviselni! Mér' nem tudtok békébe' lenni?!

(LACKFI és HORVÁTI egymásra néz, majd vissza Károlyra.)

HORVÁTI De mér' kell békébe' lenni, felség?

KÁROLY Hogyhogy mér'? Hogy végre jól érezzétek magatokat!

LACKFI De felség... mi így érezzük jól magunkat.

HORVÁTI Ha abba akarnánk hagyni a viszályt... abbahagynánk. Nem igaz,
Lackfi uram?

LACKFI Valószínű.

KÁROLY *(Bebeknek)* Te is így látod, Imre úr?

BEBEK Pontosan így, ahogy felséged is látja.

KÓRÓGYI Garai Miklós úr!

(Belép GARAI.)

GARAI Az ajándék készen áll, felség.

KÁROLY Köszönjük! Gyere, ülj te is közénk! *(A szolgának)* Te pedig mondd
meg Erzsébetnek és Máriának, hogy hozzák ide azonnal a levelet!

(GARAI elindulna az asztal felé, de ezt hallva megtorpan.)

KÁROLY *(körülnéz)* Balázs úr hol van?

SZOLGA Őt is a hölgyek lakosztályába' láttam, felség.

KÁROLY Szólj neki, hogy hívatjuk!

(A szolga meghajol, kisért.)

KÁROLY Most pedig egyetek, igyatok, barátaim!

(Az asztaltársaság nekiát az evésnek.)

GARAI Felség, azt a levelet inkább... Milyen levélről is van szó, ha szabad...?

KÁROLY Luxemburgi Zsigmond küldte.

GARAI Akkor énszerintem tanácsos lenne a hölgyek lakosztályába' elolvasni.

KÁROLY Mér'?

(Szünet)

GARAI Mer', ha a hölgyek odahívták felségedet... biztos jó okuk volt rá.

KÁROLY Igen, hogy ne találkozzanak az urakkal. De ennek a rossz viszony-
nak véget fogok én vetni. A béke országa lesz ez.

GARAI Nem hinném, hogy ezér' hívták oda felségedet.

KÁROLY Akkor mér' hívták oda felségemet?

GARAI Énszerintem a levél tartalma miatt.

KÁROLY Mit tudsz te arról a levélről?

GARAI Én? Semmit, felség. Csak feltételezem. Hogy nem szerelmes levél-
ről van szó, hanem államügyekről.

KÁROLY Egyetértünk. Alig várom, hogy idehozzák, és elolvassam.

GARAI Lehet, hogy egy közelgő veszélyről szól, úgylátszóan nem itt kéne elolvasni.

KÁROLY Nem mindegy, hogy itt értesülök egy közelgő veszélyről vagy két szobával arrébb?

GARAI Rossz ötlet egy titkos levelet így, mindenki előtt...

KÁROLY *Csak* el tudom olvasni úgy, hogy mások ne kukkantsanak bele!

GARAI Mégiscsak biztonságosabb volna a lakosztályba', intrikáktól távol, örök nyugalomba'...

KÁROLY Szerintem meg itt volna jobb elolvasni.

GARAI Szerintem a lakosztályba', ugyanis...

KÁROLY Szerintem meg...! Francba már! Csak két hónapja vagyok itt, de máris úgy viselkedek, mint ti!

KÓRÓGYI Forgách Balázs – királi pohárnokmester!

(Belép BALÁZS.)

KÓRÓGYI Kotromanics Erzsébet... öö... asszony és Anjou Mária kisasszony!

(Belép ERZSÉBET, kezében levél. Mellette MÁRIA, aki fehér menyasszonyi ruhát visel. Várja Zsigmond érkezését.)

KÁROLY *(Garainak)* Megoldódott. *(A hölgyeknek)* Boldog vagyok, hogy eljöttetek! Csak nem esküvő lesz, drága húgom?

(MÁRIA lesüti a fejét.)

KÁROLY A jelenlévőket arra kérem, bánjanak tisztelettel Erzsébet asszonnyal, akárha saját rokonuk lenne! Nem az anyósuk, hanem egy másik.

(Erzsébetnek) Drága néném, kérem szépen azt a levelet!

(ERZSÉBET odaviszi a levelet Károlynak. KÁROLY olvasni kezdi.)

BALÁZS *(Garainak)* Mi legyen?

GARAI Itt kell megtenned.

BALÁZS Mi? Örültség.

GARAI Zsigmond bármikor ideérhet. Nincs több esélyünk.

BALÁZS Sokan vannak, túl veszélyes!

GARAI A testőröket elintézem én. Menj mögé, és tedd meg! Most!

(Meglódítja Balázst. BALÁZS elindul. KÁROLY ezalatt befejezi a levél olvasását, és leteszi az asztalra.)

KÁROLY Értem most már a menyasszonyi ruhát. Ezer szerencse, hogy épp az imént kaptam ajándékba egy hadsereget. Garai Miklós úr! Hogyan hálálhatnánk meg jóindulatodat? Megvan, hisz épp megüresedett a hely: legyél Horvátország bánja!

GARAI Köszönöm, felség.

KÁROLY Barátaim, ha jóllaktatok, mindenki doboltassa össze a seregét! Meg kell védenünk a királságot Luxemburgi Zsigmondtul.

BEBEK Igenis, felség!

GARAI *(a foga között, Balázs felé)* Siessél már!

KÁROLY Bebek Imre úr! Mivel egyetértünk mindenbe', és hűséged példátlan, megkapod tőlünk Gönc várát.

BEBEK Köszönöm, felség! Gönc? Az hol van? Sajnos nem Horvátországba', ugye?

(Ezalatt BALÁZS Károly mögé kerül, és előhúzza a kardját. A többiek nem veszik észre, csak GARAI, ERZSÉBET és MÁRIA látja.)

GARAI *(a foga között)* Gyorsabban, te csiga!

KÁROLY Jut eszembe! Régóta akartam már ezt: baráti támogatásáér' hálából a nemes szívű Forgách Balázs úr megkapja tőlünk Gimes várát!

(BALÁZS megtorpan. ERZSÉBET és GARAI lefágnak.)

KÁROLY Hol vagy, Balázs?

(BALÁZS mély levegőt vesz. Felemeli a kardját, hogy lecsapjon Károlyra.)

MÁRIA Balázs, ne!!!

(KÁROLY észreveszi, és félreugrik. Balázs kardja az asztalra csap.)

KÁROLY Mit csinálsz, barátom?!

BALÁZS Meg kell tennem, felség.

(Az asztalnál ülők felugrálnak, HORVÁTI kést ragad. KÁROLY előrántja a kardját, és vívni kezd Balázssal. A két testőr oda akar rohanni, de GARAI megállítja őket. Erősebb és ügyesebb náluk, két mozdulattal elvágja a torukat. BEBEK, LACKFI, KÓRÓGYI, valamint a többi urak és udvarhölgyek sikoltozva kisértnek. MÁRIA sírva fakad.)

LACKFI *(kifelé menet)* Katonákat! Hol vannak a katonák?!

(Vívás közben BALÁZS kardja lesújt a király fejére. KÁROLY elejti a kardját, arcát elönti a vér. Fél szemére megvakulva elindul csoszogva a kijárat felé. Balázs tekintetével követi. ERZSÉBET a véres király látványától elájul.

HORVÁTI, akit eddig akadályoztak a kifelé siető urak és udvarhölgyek, odaér Balázshoz, és háromszor beledöfi a kését. GARAI odarohan Horvátihoz, de HORVÁTI megkerüli az asztalt, és kimenekül. GARAI a bejáratig követi, majd visszafordul Balázshoz. KÁROLY összerogy és Erzsébet mellé dől. BALÁZS ájultan melléjük zuhan. GARAI odaveti magát, megpróbálja élesztetni őket. Már csak MÁRIA áll a teremben, sírdogálva. KÁROLY, BALÁZS és ERZSÉBET vértócsában fekszenek a földön, GARAI mellettük ül, Balázs fejét az ölében nyugtatva.

*Betoppan ZSIGMOND díszes vőlegényi öltözékben, katonák kíséretében.
Máriára mosolyog, majd csodálkozva körülnéz.)*
ZSIGMOND Mit műveltél itt, kicsim?
Sötét

5.

Egy templom belseje. KLÁRA és ANNA imádkoznak. Kisírt szemekkel, elgyötörtén. Belép LACKFI. A nők észreveszik, és óvatosan félrevonulnak: megbújnak hátul a sötétben, egy padban. LACKFI előre jön, leül a legelső padra. Belép HORVÁTI, ő is előre jön, és leül LACKFI mellé a padra. Komoran néznek maguk elé.

LACKFI Hova jutott ez az ország...

HORVÁTI *(bólint)* Hatalomér' bármit lehet most már.

LACKFI Semmitül se riadnak ezek vissza.

HORVÁTI Semmitül. Hogy így végezze a szegény kis Károly...

LACKFI Tanulság ez mindenki számára.

HORVÁTI Az. Életlecke.

LACKFI Az ember él, küzd, tervezget, aztán egy szép nap fejbe basszák egy karddal. A végzetét el nem kerülheti senki.

HORVÁTI Senki. A karddal való fejbe baszások előtt mindnyájan egyenlők vagyunk.

(Szünet)

LACKFI Csak nem egyetértünk mi most, Horváti uram?

HORVÁTI Nagyon úgy fest, Lackfi uram. Lehet, hogy országvezetési kérdésekbe' vita van, de élet meg halál dolgába' néha egyetérthetünk.

LACKFI Nem rossz érzés egyetérteni ilyen dolgokba'.

HORVÁTI Így vagyok evvel én is.

LACKFI Abba' is egyetértünk, hogy egy királyilkost nem szabad életbe' hagyni?

HORVÁTI Ebbe' *különösen* egyetértünk! Hisz én voltam, aki megpróbáltam nem életbe' hagyni a királyilkost.

LACKFI Hát... elég szarul próbáltad nem életbe' hagyni.

HORVÁTI Igen?

LACKFI Igen, Forgách Balázs most is életbe' van.

HORVÁTI Legalább megpróbáltam őt nem életbe' hagyni, és nem menekültem el gyáván, mint egyesek!

LACKFI Kire célozol, Horváti uram?!

HORVÁTI Azokra, akik elmenekültek, ahelyett, hogy leszúrták volna a királyilkost – akármilyen szarul!

LACKFI Nem *elmenekültem*, hanem katonákér' siettem!

HORVÁTI Akkor hogyhogy nem láttalak én katonákkal visszajönni, Lackfi uram?!

LACKFI Úgy, hogy az összeset lefegyverezték Garai katonái!

(*Belép GARAI.*)

GARAI Hívattatok, urak, itt vagyok!

HORVÁTI Hívattunk, mer' tudni akarjuk, mi a szándékod, s azt akarjuk, hogy a szemünkbe mondjad.

GARAI Ehhez mér' kell egy templomba' találkozni?

LACKFI Mer' egy templomba' még te se mernél fegyvert használni.

GARAI Mér' akarnék én fegyvert...

HORVÁTI Te csak ne védekezzél! Mindenki tudja, mi az igazság.

GARAI Mi az igazság?

LACKFI Az, hogy Forgách Balázssal együtt kiterveltétek és végrehajtottátok a királ meggyilkolását.

HORVÁTI És ezér' lakolni fogtok.

GARAI Mirül beszéltek? Bármire megesküszök, hogy nincsen közöm a királ meggyilkolásához.

HORVÁTI Pfff. Nincsen közöd?

GARAI Károly visszafogadott az udvarba, és kinevezett horvát bánná. Álmodni se tudnék jobb sorsot. Mi okom lett volna megölni?

LACKFI Ebbe' van valami, Horváti uram.

GARAI Balázs tervelte ki az egészet. Egyedül cselekedett.

HORVÁTI És neki mi oka volt megölni a királt?

GARAI Az, hogy így akarta Máriát visszajuttatni a trónra. Mer' titkon szerelmes Máriába.

LACKFI Ez igaz?!

GARAI Nem vettétek észre, mennyi időt tölt vele?

LACKFI Van ez a sakk-matt játék, azt szokták ők játszani.

GARAI Aha. És tudod, mit jelent a „sakk-matt” arabusul?

LACKFI Mit?

GARAI „A királ halott.” Ezt jelenti. Szerinted véletlen?

(*Szünet*)

HORVÁTI Akkor mér' kaszáltad le a testőröket, Garai uram?

GARAI Balázs lefizetett emberei voltak ők, a királ ellen indultak volna, de megállítottam őket.

LACKFI És a katonáid? Mér' támadtak a mieinkre?
 GARAI Félreértés volt, csak Károlyt akarták védeni. Azt hitték a ti katonáitokra, hogy Balázs katonái.
 HORVÁTI Ha ez tényleg így van...
 GARAI Az összes szentekre esküszök, hogy így van! Jó keresztény magyar ember vagyok – sose hazudok!
 HORVÁTI Ha ez tényleg így van, akkor bizonyára egyetértesz, hogy Forgách Balázsnak meg kell halnia.
 GARAI Persze hogy egyetérték!
 HORVÁTI Mostani állapotába' megváltás volna neki a halál. De amint felépült – a te személyes kérésedre – nyilvánosan ki lesz végezve. Világos? Ha ez megtörténik, tudni fogjuk, hogy igazat beszéltél, és minden el lesz felejtve. De ha nem... Forrong a Délvidék Károly halála miatt. Ígérem, hogy személyesen fogom vezetni őket Mária ellen.
 LACKFI János testvérrrel együtt.
 HORVÁTI János testvérrrel együtt, hogy Lackfi uram is örüljön.
 GARAI Köszönöm, hogy ily kicsiny árat kértek a békéért'. Bárcsak én is ennyire nemes lelkű volnék, mint ti.
 LACKFI Akkor megegyeztünk?
 GARAI Természetes. Amint Forgách Balázs felgyógyult, ki fogjuk végeztetni.
(Hátul, lebújva a padok mögé:)
 KLÁRA *(suttogva)* Szűzanyám...
 ANNA *(suttogva)* Szűzanyám...
Sötét

6.

A székesfehérvári bazilikában. MÁRIA és ZSIGMOND két egymás melletti trónon ülnek esküvői ruhában. Pár lépéssel előttük DEMETER áll. Jelen van GARAI, ERZSÉBET, BEBEK, LACKFI, HORVÁTI, valamint más hölgyek és urak.
 DEMETER *(az urakhoz, szónokolva)* Most, hogy az ország megszabadult a trónbitorló Durazzói Károlytól... aki kapzsi indulat által vezérelve megszállta az országot... majd a felséges királynőket gonosz módon megkívánta fojtatni... ám a hűséges Forgách Balázs pohárnokmester, megneszelve az istentelen tervet, a hölgyeket megmentette... ebből kifolyólag az említett Károly – uralkodása 39-ik napján – kilehelte az ő bűnös lelkét... az említett Balázs pedig az ő említett tevékenysége során említésre méltó sebeket szerzett... így életbe' maradása ma is kétesélyes... de

hála neki, most végre egybekelhetett e szép ifjú pár... melynek mindkét tagjai a trónon csücsülnek... adódik a kérdés: ki fog akkor itt uralkodni?

ERZSÉBET Hadd tisztázzam én ezt a kérdést. Magyarország királja: Mária.

DEMETER Értem. De ki fog uralkodni?

ERZSÉBET Magyarország királja Mária! Pont!

ZSIGMOND Vessző inkább, nem? Persze, Mária a főnök, de szerintem én is belepofázok dolgokba.

ERZSÉBET Urak! Szeretnétek, hogy Magyarország sorsába belepofázzon valaki, akinek nincs joga hozzá?

ZSIGMOND Mér' nincs jogom? Királ vagyok.

ERZSÉBET Mióta vagy te királ?

ZSIGMOND Én vagyok Mária férje.

ERZSÉBET Igen, ennyi vagy. A királ férje.

ZSIGMOND Oké, szótári forma szerint nem vagyok királ. *(Halkan)* Faszér' kell szórszálat hasogatni. *(Hangosan)* Nevezetek akkor társuralkodónak!

ERZSÉBET Társ...? Urak, segítsetek: mi az a társuralkodó?

(Az egybegyűltek vonogatják a vállukat, morgolódnak.)

ERZSÉBET János úr, hallottál már társuralkodórul?

HORVÁTI Nem, felség.

ZSIGMOND Mér', a drezdai stollenről hallottál? Attul még finom!

ERZSÉBET Érsek úr, ült valaha magyar trónon társuralkodó?

DEMETER Én nem koronáztam egyet se.

ERZSÉBET Magyarországnak van már törvényes uralkodója. Akartok mellé még egy másikat is, urak? Egy olyat, akit senki meg nem választott?

TÖMEG *(kivéve Lackfit)* Nem. Nem akarunk.

(ERZSÉBET Zsigmond felé fordul, és széttárja a kezét.)

ZSIGMOND De mama... Azt írtad énnekem, hogy támogatsz. Azt hittem, végre megkedveltél. Úgy jöttem ide, abba' a hitbe', hogy te is szeretnéd, hogy uralkodjak.

ERZSÉBET Sajnálom, de nem azér' halt meg Károly, hogy te uralkodjál.

ZSIGMOND Évvel meg mit akarsz mondani?

GARAI Felség, inkább ne most...

ERZSÉBET Azt, hogy ha te taszítottad volna le Károlyt a trónról, akkor átvethetted volna a helyét. De mivel másképpen alakult, hát mindenki folytassa azt, amihez ért: Mária meg én az uralkodást, te pedig a részegeskedést.

ZSIGMOND Azt mondod, te értesz az uralkodáshoz?

ERZSÉBET Ez eddig egész jól elkormányoztam az országot, nem így gondolod?

ZSIGMOND Én abszolút így gondolom. De vajon más is? Mer' végül is hagyta elszakadni Lengyelországot, mama. Nem, urak? Egyik pillanatba' Magyarország ekkora volt, *(Mutatja)* most meg ekkora. Hála a mamának. Aztán hagyta, hogy Hedvig jányodat hozzáadják egy pogány litvánhoz, aki tegnap még kecskéket áldozott a mennydörgés istenének...

ERZSÉBET Azóta megkeresztelkedett!

ZSIGMOND Engem meg elküldtél Lengyelországba háborúzni anélkül, hogy a tanács jóváhagyását kérte volna.

GARAI Honvédő háborút nem kell megszavaztatni.

ZSIGMOND Urak, miféle honvédő háború az, amihez egy másik országba kell menni?

GARAI A lengyel herceg fellázadt ellenünk.

ZSIGMOND Ellenünk? Kicsit rendetlenkedett egy olyan országba, ami nem volt a miénk többé.

GARAI El akarta rabolni Hedviget! Nem tehetettünk mást.

ZSIGMOND Lehet. Nem tudom. Én csak azt mondom, hogy a királyné elküldte a seregeinket *a ti pénzetekből*, urak, háborúzni egy olyan ügyér, amihez semmi közünk, egy olyan országba, amelyikhez semmi közünk, ebből egy kecskeáldozó királ nyert a legtöbbet, Magyarországnak meg kurvára nem lett az egészből semmi haszna. Ez jó uralkodóra vall?

ERZSÉBET Elferdítet a valóságot!

ZSIGMOND Nem azt mondom, hogy rosszul csináltad, mama! Honnan tudhatnám? Hisz én csak a részegséghez értek. Hanem döntsék el az urak, akik bölcsesebbek énnálam. *(az urak felé fordulva)* Kibe bíztok ti? Abba, aki fölösleges háborúba öli a pénzeteket, vagy abba, aki még egy ilyen fölösleges háborúba is győzelemre tudja vinni az országot? Mer én ott harcoltam és győztem! És bármi veszély jön Magyarországra, ismét harcolni és győzni fogok! *(szünet)* Nem kérem, hogy koronázzatok meg. Csak azt kérem, hogy bízjatok bennem: fogadjatok el uralkodónak. *(szünet)* Bízol bennem, István úr?

LACKFI Lajos királ téged választott, ez énnekem elég. Támogatlak.

ZSIGMOND Imre úr? Támogatsz?

BEBEK Őszintén megmondom, Károly királt én ki nem állhattam, soha egyetérteni énvelem nem bírt, így aztán fel se merült, hogy őt támogassam.

ZSIGMOND És nálam felmerül?

BEBEK Fel. Ség.

ZSIGMOND És mi a válaszod?

BEBEK Az a kérdéstől függ.

ZSIGMOND Énmellettem állsz vagy a mama mellett?!

BEBEK Igen.

(Szünet)

ZSIGMOND Jó. Demeter érsek? Támogatsz?

DEMETER Száztíz százalékgig.

ZSIGMOND Miklós úr?

(Szünet. GARAI sóhaj, és Mária felé fordul.)

GARAI Engedelmeskedni fogok a királynő akaratának.

(MÁRIA lassan felemelkedik, és végignézi a jelenlévőkön.)

MÁRIA Amit szeretett férjem mond, azt úgy vegyétek, mintha én mondanám! Tekintsetek rá úgy, mintha én volnék ő és ő volna én! És ha távol vagyok az udvartul, minden hatalom, ami engem megillet, szálljon őrá! *(Szünet)* Szeretett édesanyámnak pedig, aki mindmáig fáradhatatlanul dolgozott Magyarország jobbításán, köszönjük meg eddigi szolgálatait, és kívánjunk neki jó utat...

ERZSÉBET Mária!

MÁRIA ...örökös lakhelyére, Zára városába, ahol végre senki se lesz veszélybe' az ő jelenléte által, és ahová személyesen fogjuk elkísérni, hogy meggyőződjunk jó sorsáról. *(Visszaül a trónra.)*

(ERZSÉBET egy templomi padra roskad.)

ZSIGMOND Szuper. Akkor holnap, holnap kezdlek belepofázni dolgokba. Most folytassuk az ünnepséget a várban vagy hol, nem igaz, érsek úr?

DEMETER Milyen ünnepséget?

ZSIGMOND Egybekelésemet kicsiszívemmel.

DEMETER Hogyne. Hogyne. Menjünk Isten hírével!

(DEMETER megindul a kijárat felé. ZSIGMOND kézen fogja MÁRIÁT, és követik az érseket. Mögöttük jönnek a többiek. Mindenki elhagyja a templomot, kivéve GARAI-t és a padon ülő ERZSÉBET-et.)

ERZSÉBET Nem értünk el semmit se. Károly halálával. Ugyanúgy bekövetkezett, amitül tartottunk.

GARAI Felségednek nem kellett volna belemennie a vitába.

ERZSÉBET Szóval én vagyok a hibás!

GARAI Nem ezt mond...

ERZSÉBET Azér' jutottunk ide, mer' helyre akartam tenni Zsigmondot?!

GARAI Nem ezt mond...

ERZSÉBET És nem azért, mer' te a jányomat állásfoglalásra késztetted?

GARAI Azt hittem, hogy az édesanyját fogja...

ERZSÉBET Azt hitted! Nem azt-hivésekre volt szükségem, hanem segítségre!

GARAI Sajnálom, én megprób...

ERZSÉBET Sajnálhatod is! Számúzve leszek örökre! Miattad!

GARAI Igen, de Zárába, felség.

ERZSÉBET Mi a kurva életet jelent, hogy „igen, de Zárába”?!

GARAI Felséged szereti Zárát, nem?

ERZSÉBET Nem mindegy az?! Ha tilos elhagyni, az Édenkert is csak egy börtön!

GARAI Felség, jobb lenne, ha ezt... ha nem veszekednénk, mer'... én legalábbis... én felségedet... Úgy értem, ami bennünket összeköt, az...

(ERZSÉBET felemelkedik.)

ERZSÉBET Mi lett belőled, Garai Miklós! *(Szünet)* Megyek pakolni.

(Elindul a kijárat felé.)

GARAI Engedje meg felséged, hogy elkísérjem Zárába, és ezt a helyzetet az előnyünkre fordítsam!

(ERZSÉBET megáll.)

GARAI Nem a szokott úton mennénk, hanem Garának. Gara várába hívatnám felséged unokafivérét, Tvrtko királt, és tárgyalóasztalhoz ülnénk.

ERZSÉBET Azok után, amit tett?

GARAI Ha a Délvidéket ellenünk tudta hangolni, akkor mellénk is tudja állítani. Szövetséget kötnénk vele, és meggyőznénk őt. Mi ketten. Mint a régi szép...

ERZSÉBET Nem látom, hol válik ez előnyömre.

GARAI Felségedet visszafogadnák az udvarba, mer' evvel a tárgyalással megakadályozna egy belháborút.

ERZSÉBET Én? Milyen belháborút?

GARAI Horváti uram ígéretet tett, hogy a Délvidéket megindítja Mária ellen, ha Károly gyilkosát életbe' hagyjuk. Ha viszont a Délvidék mellettünk áll, akkor ezt nem fogja tudni véghezvinni.

ERZSÉBET Jól értem, hogy akkor is megakadályoznám a belháborút, ha megöletném Forgách Balázst?

GARAI Igen, felség.

ERZSÉBET Tehát megmaradnának a régi kiváltságaim, szabad lennék, boldog lennék, mindössze Balázst kéne kivégeztetni.

GARAI Igen, felség.

ERZSÉBET És te ezt megpróbáltad eltitkolni.

GARAI De... sikerült?

ERZSÉBET Miklós úr...

GARAI Meg fogom szöktetni! *(Szünet)* Amint egy kicsit felépült, Balázst én Lengyelországba szöktetem a családjával együtt. Erről nem alkuszok! *(Szünet. ERZSÉBET elmosolyodik.)*

ERZSÉBET Jól van. Leutazunk Garába, magunk mellé állítjuk a Délvidéket. Majd visszatérünk, és megszabadulunk Zsigmondtul.

GARAI Mármost úgy, ahogy Károlytul?

ERZSÉBET És megszabadulunk a Horvátiaktul, meg a Lackfiaktul, meg mindenkitül, aki nem a barátunk! Eljött végre a mi időnk, Miklós úr.

GARAI Eddig is a mi időnk volt, felség.

ERZSÉBET Nem eléggé. Te is látod: ezekkel képtelenség... Én csak a jányomat akarom segíteni az uralkodásba'. Ennyit akarok. Az ország javát. Meg a jányomét, hogy a saját lábán tudjon állani. De ezek, mint valami darazsak, egyre jönnek és... Nem lehet tőlük uralkodni. Árulók. Igen. Aki ellenünk van, az a hazáját árulja el. Meg fogom mutatni nekik. Meg fogják látni, hogyan kormányoz valaki, aki igazán szereti ezt a kurva országot!

Sötét

7.

A nápolyi Castel Nuovo trónterme. MARGIT a trónon ül, előtte áll PALISNAI. A falnál testőrök, a bejáratnál CORRADI.

MARGIT Gyűlölöm őket, Fra Giovanni, tiszta szívemből gyűlölöm, de értsd meg, nem adhatok neked sereget!

PALISNAI De miért nem, felség? A délvidéki urak seregei is mellénk állnának.

MARGIT Mondtam már, Fra Giovanni, nem akarok háborúzni Magyarországgal!

PALISNAI Felséged fia, László lehetne a magyar király.

MARGIT Még csak az hiányzik!

PALISNAI Ő a jogos trónörökös!

MARGIT Szó sem lehet róla!

PALISNAI Mi értelme volt akkor egy magyar királyról elnevezni őt?

MARGIT Ha megölik, amint hozzáér a trónhoz, mit számít, hogy egy magyar királyról vagy egy magyar vizsláról van elnevezve?! Nem, Fra

Giovanni, nem fogom vágóhídra küldeni László fiamat; nem vagyok idióta, mint szegény Carlo. Ő azt hitte, hogy Magyarország egy kincsbánya. Pedig Magyarország egy vágóhíd, Fra Giovanni, csak sokkal több benne a marha!

(Szünet)

PALISNAI Álmomban Carlo király gyilkosai halottak voltak. Levágott fejeket láttam, véres tetemeket. Ez egy jel, felség.

MARGIT Annak a jele, hogy kezdesz megbolondulni. Ide figyelj! Minden-nél jobban szeretném, hogy Carlo gyilkosai megbűnhődjenek, de Magyarország nagy, Nápoly meg kicsi: szétmorzsolnának, mint egy darab parmigianót. Úgyhogy ezt a témát befejeztük! Corradi, küldd be a következőt!

CORRADI Klára asszony és Anna asszony!

(*Belép ANNA és KLÁRA. Anna a hetedik hónapban van.*)

PALISNAI (*meglepődik*) Forgáchék? Ugye ti vagytok Forgáchék?

MARGIT Hogy kik vagytok ti?

KLÁRA Forgáchék, felség.

MARGIT Nagyszerű. Forgáchék. Úgy látszik, énrajtam kívül ez mindenkinek evidens. Mit kell rúlatok tudni, Forgáchék?

ANNA Hogy az én férjem ölte le a felséged férjét.

(*MARGIT talpra ugrik. A testőrök odasietnek, és Annákra szegeznek a fegyvereiket.*)

KLÁRA Szűzanyám! Felség, a menyem állapotos, úgyhogy nem tesz jót neki, ha kardélre hányják.

MARGIT Hogy mertek elém kerülni?

ANNA Nem mi vagyunk a gyilkosok, felség.

KLÁRA Közünk sincsen az egészhez, felség. Mióta az én drága uram meghott, azóta gyilkossághoz énnekem közöm nem vót. (*Elpityeredik*) Nincs egy korty bora felségednek?

MARGIT Csend legyen! (*Annának*) Mér' jöttetek?

ANNA Hogy a valódi tettesekről beszéljünk. Akik miatt ez a gyilkosság a férjem életébe került.

MARGIT Az én férjemnek került ez a gyilkosság az életébe.

ANNA A felséged férjét gyilkolta le az én férjem, igaz, de ez az életébe került.

MARGIT Egy gyilkosság nem annak szokott az életébe kerülni, akit legyilkolnak?

ANNA De igen, de ez most az én férjemre is érvényes!

MARGIT Ő is legyilkolódott azon a vacsorán?

ANNA Nem, ott csak leszúrták, de túlélte.
MARGIT Akkor legyilkolt férjek tekintetébe' 1:0 a javamra! Nem értem, mi-
ket hordol össze.
KLÁRA Felség, a fiam legyilkolta Károlyt. De akik megbízták evvel, azok
most ki fogják őt végezni.
MARGIT Á, értem. Helyes. Azt kapja, amit érdemel.
(Visszaül a trónra.)
KLÁRA Felséged nem akar bosszút állani azokon, akik megbízták a fiamat
a királ legyilkolásával?
MARGIT Kik voltak a megbízók?
ANNA Garai Miklós úr meg Erzsébet királyné.
PALISNAI Tudtam! De mennyire biztos ez?
KLÁRA Hallottuk őket, amikor összeesküdtek.
ANNA És tudjuk, miként lehetne bosszút állani.
PALISNAI Felség, miattuk történt minden baj Lajos halála óta! Én segítek
bosszút állni, ha felséged ad mellém...
*(MARGIT csendet int az ujjával, PALISNAI elhallgat. Margit gondolkodik,
majd int a testőröknek, akik erre visszamennek a helyükre.)*
MARGIT *(Annáéknak)* Csupa fül vagyok.
ANNA A férjemet titokba' meglátogatta a betegágyánál Garai Miklós úr.
KLÁRA Nagyon örült szegény fiam a látogatásnak. Nem árultuk el neki, hogy
ki fogják végezni.
MARGIT Gondoljátok, hogy nem fogja észrevenni?
ANNA Miklós úr távozása után Balázs – a férjem – elmondta minekünk,
amit beszéltek: hogy Miklós úr és Erzsébet két hét múlva megszállnak
Garába'.
KLÁRA Kicsiny kísérettel, pár tucat katonával.
ANNA Van Gara alatt egy erdő, felség. Ott kéne.
KLÁRA Igen, mielőtt Garába érnek, felség. Ott kéne.
MARGIT Mit kéne ott?
ANNA Szemüket kivájni, felség!
KLÁRA Körmüket letépni!
ANNA Torkukat átharapni!
KLÁRA Fejüket levágni!
MARGIT Szűzanyám!
(Szünet. MARGIT egy darabig nézi a két nőt, majd Palisnaihoz fordul.
MARGIT Fra Giovanni? Hány katonára van szükséged?
Sötét

8.

Gara várának közelében egy erdő szélén. ERZSÉBET és MÁRIA hintóban ülnek. A hintó mellett GARAI és néhány katona. GARAI nyakában a Nesztától kapott sál.

ERZSÉBET Mér' álltunk meg?

GARAI Közeleg valaki.

(Lódobogás hallatszik, majd elbalkul. Két katona kiszalad a dobogás irányába. Kisvártatva visszatérnek, támogatva a félájult BALÁZSt.)

MÁRIA Balázs!

(GARAI odaugrik BALÁZShoz, és a karjába veszi.)

GARAI Mi a fenét csinálsz itt?! Mér' nem vagy Lengyelországba?!

BALÁZS *(kifulladásra)* Figyelmeztetn... Fordulj...

GARAI Mi?

BALÁZS Édesanyám és Anna... nem tudták, hogy megszőktetsz... Ne haragudj rájuk... Katonák várokoznak... erdőbe'... Ne haragudj...

GARAI *(a katonáknak)* Visszafordulunk! Vissza! Vissza! *(Észrevesz valamit a fák között)* Késő. *(Előhúzza a kardját)* Nem kellett volna idejönnöd, Balázs.

(Belöki BALÁZSt a hintóba. Nápolyi és horvát katonák törnek rájuk, élükön PALISNAI és HORVÁTI. Harcolni kezdenek a királyi katonákkal. GARAI védi a hintót, minden katonát leszúr, aki a közelébe kerül. BALÁZS viszont túl gyenge, képtelen megvédeni magát, a másik oldalon kirángatják a hintóból, és elvonszolják. GARAI üvölt utána. Egy katona ekkor elkapja Garai sálját, míg egy másik kirántja alóla a lábát. GARAI hasra esik. HORVÁTI és PALISNAI a sáljától fogva hurcolják hátra, a fák közé.

A királyi katonák holtan hevernek szanaszét. MÁRIA és ERZSÉBET összeölelkezve sírnak a hintóban.

HORVÁTI visszatér Garai /kivájt szemű/ levágott fejével. *A hintó ajtajára könyököl, és a levágott fejet Erzsébet ölébe helyezi.)*

ERZSÉBET *(reszketve)* Könyörülj, uram... Könyörülj... Könyörülj... Könyörülj...

(Visszatér PALISNAI is, kezében Balázs (kivájt szemű) levágott fejével. Fel lép a hintóra, leül a királynővel szemben, és rájuk mosolyog.)

Sötét

9.

A sötétben megjelenik DEMETER érsek, és a közönség elé áll.

DEMETER *(a közönséghez, szónokolva)* Most, hogy Garai Miklós úrral megtörtént ez a kellemetlenség... továbbá a királyilkos Forgách Balázs is olyan állapotba került, hogy több királt legyilkolni már nem tud... a két királnőt pedig Horváti János láncra verve Novigrád várába vetette – ami egy csodás kis adriai öböl partján áll, mindenkinek ajánlom, aki szabadlábon van –, így az ország királ nélkül maradt... ráadásul a Szent Adalbert székesegyház tetőzetét még mindig nem sikerült kijavítani... adódik a kérdés: mi lesz velünk?

(A következő szereplők sorban egymás után előre jönnek.)

MÁRIA *(karján Hedviggel)* Hedvig a lengyelek szeretett királynője lesz, a szégyen és elesettek gyámolítója, aki segít keresztény hitre téríteni a litván népet. Hatszáz évvel később ezekér' II. János Pál pápa szentté avatja. Egyetlen jánygyermeket szül, de a kicsi nem éli túl, és Hedviget is elviszi a gyermekági láz. Az egyezés szerint ekkor nekem kéne átvennem a lengyel trónt, így ismét egyesülhetne Magyarország Lengyelországgal – ám én akkor már nem élek.

PALISNAI Garai Miklós és Forgách Balázs fejét eljuttatom a nápoli királynénak, majd további lázadásokat fogok vezetni a Délvidéken. Várat ostromlok, rajtaütéseket szervezek, olykor menekülök, máskor előlem menekülnek. Négy esztendővel később egy csatába' megsebesül a csípőm, és belehalok a sérülésbe.

MARGIT Garaiék fejét kiállítatom a nápolyi piactéren. Carlót huszonhat évvel élelem túl, de nem megyek többé férjhez, hanem amikor László fiam eléri a nagykorúságot, átadom neki a kormányzást, és visszavonulok egy kisvárosba, ahol később a pestis végez velem. Lászlót magyar királlyá koronázzák Zarában, de a trónig sosem jut el, csak ellenkirály marad. Prosztata-gyulladás viszi el, két évvel az én halálom után.

ERZSÉBET Hónapokig fogunk raboskodni Máriával a novigrádi börtönbe', míg Zsigmond meg nem indul egy sereg élén kiszabadítani minket. Horváti János figyelmezteti, hogy ha közel merészel jönni, megölet engem. Legnagyobb meglepetésemre Zsigmond nem közeledik tovább. Hanem szól a velenceieknek, hogy közeledjenek ők. Ígéretet tesz nekik, hogy ha kiszabadítanak, többé nem kell fizetniük az évi hétezer aranyat Magyarországnak. A velenceiek támadásba lendülnek, mire Horváti emberei a lányom szeme láttára megfojtanak.

LACKFI Mivel segítetek kiszabadítani Máriát, megkapom hálábul Komáromot és a főlovászmesteri címet. Ám később, mialatt Zsigmond a nikápoli csatába' harcol a török ellen, Horváti uram üzen nekem, hogy állanék át a nápoli László oldalára, hoznánk be őt is, mint az apját, s tennénk királlá. Tartózkodó válaszom Zsigmond kezébe kerül, aki félreérti a dolgot, összeesküvőnek hisz, és megfoszt minden rangomtól.

HORVÁTI Annyira azér' nem lesz tartózkodó a válaszod, Lackfi uram.

LACKFI De igenis az lesz.

HORVÁTI Nem lesz az.

LACKFI De az lesz!

HORVÁTI Annyira tartózkodsz te az én tervemtől, mint a pozsonyi örmények a dugástul. Még levelezésbe is fogsz kezdeni Lászlóval!

LACKFI Az csak később lesz, amikor félreinformálnak, hogy Zsigmond oda-
veszett a csatába'!

DEMETER Urak! Itt most az a kérdés, hogy mi lesz velünk!

LACKFI Az lesz, hogy miután Zsigmond hazatér a csatából, a László-párti urakat béketárgyalásra hívja a szlavóniai Kőrösre. Én pusztán azér' megyek oda, hogy igazoljam neki az ártatlanságomat. Csakhogy ez csapda. Garai Miklós idősebbik fia, ifjabb Garai Miklós, aki Zsigmondnak hű embere lesz, reánk ront az embereivel, és lemészárolja az összes László-párti urat – sajnos engem is.

HORVÁTI Átlátok a szitán, így nem veszek részt a véres kőrösi gyűlésen – Zsigmond legnagyobb bánatára, aki sose bocsátja meg nekem, hogy bebörtönöztem a feleségét, és megölettem az anyósát. Nyolc évvel később kegyetlen bosszút áll. A boszniai Dobor várát, akkori székhelyemet addig ostromolja, amíg be nem jut; a vár népét lenyakaztatja és a folyóba dobátja, engemet pedig Pécsre vitet. Egy ló farkához kötve hurcoltat végig Pécs városának utcáin, majd tüzes vassal kínoztat meg, végül felnégyeltet, és darabjaimat kitűzi a város kapuira.

BEBEK Bárki ül Magyarország trónján, hűséges emberének tart, így kései halálomig rengeteg tisztséget fogok még betölteni, és hatalmas vagyont halmozok fel.

MÁRIA Amíg raboskodok, Zsigmondot magyar királlá koronázzák. Szabadulásom után én leszek az ő társuralkodója, és szeretetbe' élünk, míg a halál el nem választ. Csak sehogy sem akar gyermekünk születni. Aztán nyolc évvel később, Horváti uram elfogatása után, mégis teherbe esek. Ám egy napon, mialatt Zsigmond háborúzni van, kilovagolok egymagam a budai erdőbe; lovam megbotlik, levet magáról, és reám zuhan.

Beindul a szülés, és sajnos senki sincs a közelbe', hogy megmentsen.
Zsigmond Nagyváradon temettet el a kisbabámmal. Fiú lett volna.
ZSIGMOND Európa legtekintélyesebb uralkodója leszek: német–római császár, magyar, német és cseh király. Ötven éven át vezetem Magyarországot, Budát pedig a középkori Európa egyik legszebb városává teszem. Bár sok évvel Mária halála után újból megnősülök, Cillei Borbálát veszem el, fiam nem születik. És Borbála ide vagy oda, hosszú életem végén én is Nagyváradra temettetem magam – az én kis puszedlim mellé.
(*Mindenki Demeterre néz.*)
DEMETER Jó, értem. (*A közönség felé*) De *velünk* mi lesz?

VÉGE

Zelk Zoltán

(1906 – 1981)

KIVERT KUTYÁK SIRATÓJA

Kutyus, kutyácska, árva kiskutya,
be kegyetlen gazdád az éjszaka!
Bújnál lábához: dermedt kőküszöb
bérházak kőküszöbjei között,
vinnyognád néki: Csontig fáj a tél... –
ostor felel, vad ostora, a szél.

Nyalnád kezét te, volna csak keze,
néznél szemébe, volna csak szeme!
S volna szava, lesnéd, megértenéd,
nem mint a szolga, nem mint a cseléd,
de úgy, mint a lihegő szeretet,
ki hogy szeressen, azért született.

Látom bordáid, éhednek jegyét
és szőrödön a tél jeges lehét,
kenyérhéj, csont csititná éhedet,
kályha tüze is remegésedet,
ám jobban vágyasz te oly szót, s oly kezet,
mely elcsitítsa nagyobb éhedet,

éhed a szóval szóló száj után...
Kutyus, kutyácska, árva kiskutyám,
milyen szörnyű volt az az éjszaka,
milyen megverten mentem én haza!
Hiszen ha sajnáltalak volna csak,
de fölfogtam, tudtam fájdalmadat...!

A kivert kutyák kínját tudtam én,
melyet nem enyhít írként a remény,
hogy holnap tán majd másképpen leszen,
nem vet számot a hűvös értelem.
Csak szűköl, vinnyog, mert nem érti meg,
miért nem lel gazdát a szeretet?

S kutyákkal népes lett az éjszaka...
ezer kivert társad kísért haza!
Kiket, mint téged, nem felejtetek:
zöld rémülettel lobbanó szemek,
ezernyi kín, ezernyi vinnyogás –
kis, kóbor lélek, nékem megbocsáss!

NÉVJEGY

„Ez csak egy művér.
Időtlenségek. Még
pár nap, és elhunyt
vagy.”

A stylized, handwritten signature consisting of a large, looped 'S' or 'K' shape with a long, sweeping diagonal stroke extending from the top right towards the bottom left.

Lapunk állandó támogatói:

Aranka György Alapítvány, Nemzeti Kulturális Alap,
Communitas Alapítvány, Bethlen Gábor Alap

A szerkesztőség székhelye: Marosvásárhely, Tusnád u. 5. sz.; Postacím: 540027 Târgu Mureș, str. Tușnad 5, vagy Of. P. 1. C. P. 89; Telefon: 0040-(0)365-801946; E-mail: lato.szerk@gmail.com; Kiadóhivatal: 540028 Târgu Mureș, str. Primăriei 2. Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Nyomta az Alutus Rt., Csíkszereda. Igazgató: Hajdú Áron. Belföldi előfizetés egy évre 96, fél évre 48, negyedévre 24 lej. Előfizetéseket a szerkesztőségben veszünk föl.

ISSN 1220-5982